BOZKIRDAKİ FENER

BOZKIRDAKİ FENER
Bir Köy Enstitülü Öğretmenin Anıları
Faik Birol

EDİTÖRLER:
Tülay Birol / Şemsinur Altun / Z. Gökçe Birol

© Mazaka Yayıncılık / Bora Çelik

ISBN: 978-9944-5826-6-7
BASIM TARİHİ: Şubat 2010

TASARIM: Bilge Grafik (0.352) 320 87 25

BASKI VE CİLT: TŞOF Plaka Matbaacılık A.Ş. / ANKARA
Tel: (0.312) 267 08 97 / Faks: (0.312) 267 06 93

BİLGİ HATTI: Mazaka Yayıncılık
Cumhuriyet Mah. Mevlevi Cad. No:33/301 Melikgazi/KAYSERİ
Tel-Faks: (0352) 236 14 25
GSM: (0.532) 597 62 01
e-mail: bora@mazakayayin.com / web: www.mazakayayin.com

©Tüm yayın hakları saklıdır. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın hiç bir yolla çoğaltılamaz.

BOZKIRDAKİ FENER

Bir Köy Enstitülü Öğretmenin Anıları

Faik Birol

mazaka yayıncılık

“Başarıya ulaşabilmek için, öyle bir program uygulamak zorundayız
ki, ulusumuzun bugünkü durumuna, toplumsal ihtiyaçlarımıza,
çevrenin ve çağın gereklerine tıpa tıp uygun olsun.”

Mustafa Kemal Atatürk

Değerli eşim Şahinde hanım anısına...
Yaşam boyu acı ve tatlı günleri birlikte paylaştık. Bu süreçte yılmadan, usanmadan tüm zorlukları birlikte aştık. 58 yıl süren evliliğimiz boyunca unutulmaz anılarımız olmuştur. 07 Kasım 2009 tarihinde senin kaybından derin üzüntü duydum. Bundan sonra anılarımızda yaşayacaksın.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9

ÖNSÖZ 11

HAYATIM 13

MEZUNİYET 35

MANİSA'YA DOĞRU 36

SORGUN KÖYÜNDE 40

ASKERLİK 44

YENİDEN ÖĞRETMENLİK 47

YOZGAT 52

ÖĞRETMENLER VE ÖRGÜTLENME 78

12 EYLÜL 1980, TÜRKİYE VE BİZ 81

YENİDEN ÖGRENCİLİK VE EMEKLİLİK 91

VE ALMANYA 100

MEZİTLİ 105

KÂBE YOLUNDA 118

KOOPERATİF 122

ARTVİN 126

KÖY ENSTİTÜLERİ NASIL BİR EĞİTİM PROJESİYDİ? 129

AİLEM 159

YAKINLARININ KALEMİNDEN FAİK BİROL 183

ŞEMSİNUR ALTUN 183

TÜLAY BİROL 185

AYTEN ASUMAN BİROL 187

AYŞE BİROL 188

NECMİYE TUNCER 189

ABDULLAH BİROL 192

İLHAN BİROL 197

İRFAN BİROL 198

DİZİN 203

SUNUŞ

Bu kitapta köy enstitülü bir öğretmenin anılarını okuyacaksınız.

Bu anılar Faik Birol hocamın erdemli ve fedakâr yaşamı kadar, onun şahsında, onun gibi binlerce köy enstitülünün 1940'ların karanlık ve yoksul Türkiye'sini bugünlere nasıl taşıdıklarının bir tarihidir aslında.

Ben de bizzat köy enstitülü öğretmenlerde okudum. Onların susuz, yolsuz, ışıksız yoksul köylerde, bin bir zahmet içinde nasıl hizmet verdiklerini, bu günün önemli mevkilere gelmiş insanlarını hangi şartlar altında okuttuklarını iyi bilirim. Onlar sadece bir öğretmen değil, sorumlu birer önderdiler de. Gittikleri uzak köylerde, ahırdan bozma yapılarda öğrenci yetiştirmekle kalmadılar, tarımdan hayvancılığa, yapıcılıktan tamirciliğe kadar halkımızın aydınlatılmasında da öncü oldular. Bozkırları yeşerttiler, özverili Türk insanı ile birlikte okullar kurdular, Anadolu'yu aydınlattılar.

Aynı enstitüden mezun sağlık elemanlarıyla çalışma şansım oldu. Öğretmenlerimiz bir eğitim ordusu olarak hizmet verirken, onlar da içinde aşılar dolu çantalarıyla, karda kışta, yüksünmeden, yılmadan en ücra yerlere sağlık hizmeti götürdüler.

Bugün yurdumuzda kızıl, kızamık, çiçek, tifo, tifüs ve çocuk felci gibi hastalıkların kökü kesilmişse, bunu yaya ve yalnız başına, çocuklarımızı aşılamak için köy köy, dağ tepe gezen fedakâr sağlık elemanlarına borçluyuz.

Burada tüm köy enstitülülerle beraber ilkokul öğretmenim **Şeref Şahin**'i, **Nebi Dadaloğlu**'nu, **Can Yücel**'i, **Fakir Baykurt**'u ve birlikte çalışma şansı bulduğum Sayın **Mehmet Helvacı**, **Mustafa Çelik**, **Cemil Dağlıoğlu** ve ülkemizin tanınmış ozanlarından biri olan **Hacı Yener**'i saygı ve rahmetle anmak isterim.

Emir Kalkan

ÖNSÖZ

Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde bütün Türk milletinin seferber olduğu Milli Mücadele kazanılmış, istilacı düşman yurttan sökülüp atılmış, memleket özgürlüğüne kavuşmuş, cumhuriyet ilan edilmiş, insanlar vatandaşlık vasıflarını kazanmış, genç ve başı dik Türkiye Cumhuriyeti dünya devletleri arasındaki yerini almıştı.

Ancak, Türk Milletini yeni ve büyük bir savaş bekliyordu. Bu savaş ülkeyi çağdaş uygarlık seviyesine taşıyacak, insanlarımızı refaha kavuşturacak ve aydınlanmayı sağlayacak yeni bir seferberlikti. Bunun için çalışkan ve fedakâr, yurt ve insan sevdalısı gençlerden kurulu bir eğitim ordusu gerekliydi. Bu atılım ancak dünya çapında ilgi görmüş büyük bir eğitim projesi olan köy enstitüleriyle sağlanabilirdi.

17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı "*Köy Enstitüleri ve Köye Lüzumlu Sanat Erbabı Yetiştirme Kanunu*" adlı yasa ile Köy Enstitüleri resmen kuruldu. Başlangıçta üretime elverişli alanları olan köylerin yakınında 14 Köy Enstitüsü açıldı. Sonradan bu sayı 21'e çıkarıldı.

Zamanın Millî Eğitim Bakanı **Hasan Âli Yücel** ve İlköğretim Genel Müdürü **İsmail Hakkı Tonguç**'un büyük ve unutulmaz gayret ve

fedakârlıklarıyla tesis edilen ve Türk eğitim tarihinde devrim yaratan bu okullarda okudum.

Ben bir Köy Enstitülüyüm.

Köy Enstitülü bir öğretmen olarak görevimle her zaman gurur duydum. Mesleğimin kutsallığı ve saygınlığı yanında bu eğitim ordusunun bir mensubu olmakla her zaman övündüm.

Faik Birol

HAYATIM

Çocukluğum Cumhuriyet'in ilk yıllarına rastlar.

Cumhuriyet yeni kurulmuş, devlet uzun savaş yıllarından yeni çıkmış yurdumuzu bir uçtan bir uca yeniden imar etmek için seferber olmuş yol, elektrik, ulaşım ve eğitim işlerine hız vermişti.

O yıllarda ülkede yeterli okul ve öğretmen yoktu. Bu nedenle okuma yazma bilenlerin sayısı da oldukça düşüktü.

Öğretmenlik görevini köylerde eğitmenler yapıyorlardı.

Eğitmenler; askerlik görevleri sırasında sıhhiye onbaşı ve çavuşu olanlar arasından seçiliyor, terhislerinden sonra 6 ay kurstan geçirilerek kendi köylerine tayin oluyorlardı.

İlkokulu köyümde ve böyle bir eğitmende okudum. Eğitmen birinci sınıftan aldığı öğrencileri hiç sınıfta bırakmadan üçüncü sınıfa kadar götürüyordu. Bu aşamayı geçiren çocuklar on–on bir yaşlarından sonra birinci sınıfa kayıt oluyorlardı.

Bir süre köyümde mal güttüm, çift sürdüm, bağ ve bahçe işleri ile uğraştım.

17 Nisan 1940 yılında Köy Enstitüleri açıldığında gezici başöğretmenler köyleri gezerek okuryazar öğrencileri seçiyor ve Enstitü'ye

Resim 1: Pazarören Köy Enstitüsü, 1948 [Sağdan: Faik Birol, Halit Çakır, Selahattin Kaynar]

kaydediyorlardı. 1944 yılında bizim köye de böyle bir seçim kurulu geldi. Üç sınıflı okulu bitirenlerden olduğumuz için beni, Selahattin Kaynar'ı ve Günaydın Kazancıklıoğlu'nu seçtiler. Ancak, annem ve babamın benim Pazarören'e gitmem konusunda anlaşamamaları nedeniyle ben arkadaşlarımdan üç ay sonra Enstitü'ye kaydolabildim.

Pazarören Köy Enstitüsü'ne gitmek üzere 18.12.1944 tarihinde şiddetli bir kış günü babamla Şefaatli'ye ve oradan ilk defa bindiğim trenle Kayseri'ye geldik. Kar ve tipi şiddetini devam ettiriyordu. Kayseri'de Erciyes Oteli'nin yanında bir han vardı, otelde kalmak fazla pahalı geldiğinden üç gün babamla bu handa yattık. Geceleri han çok soğuk oluyordu. Rahmetli babam paltosunu üzerime örter, kendisi de üşümemek için sabaha kadar handa dolaşırdı.

Resim 2: Arkadaşlarla birlikte [Ayakta sağda: Birinci öğrenci başkanı Faik Birol]

Babam üç gün sonra Erciyes Oteli'ne giderek orada kalan Pazarören Köy Enstitüsü Müdür Yardımcısı Mehmet Öztekin beyle görüştü. Beni ona teslim ederek, köyümüze geri döndü.

Biz, Mehmet Öztekin beyle birlikte eski bir kamyona binip Pazarören'in yolunu tuttuk. Karda kışta 81 km. yolu ancak 4 saatte alabildik. Gece, Pazarören'e vardık.

Mehmet Öztekin bey beni evine götürdü. Orada iyice ısınıp, yemek yedikten sonra öğrencilerden Ahmet {Pınarbaşı} isimli birini çağırdı ve "bu çocuğu köylüsü Selahattin Kaynar'a teslim et" dedi. Ahmet ağabey ile birlikte köyden arkadaşım olan Selahattin Kaynar'ı bulduk.

Ben köyden, evimden, anamdan babamdan ayrıldığım için buruk bir gariplik duyuyordum, mahzundum. Selahattin'le buluşunca, o da ben de çok sevindik. Sarıldık, kucaklaştık.

O gece Selahattin ile birlikte yattık. Sabaha kadar hiç uyumadık, konuştuk da konuştuk. Ona köyden haberler verdim. Çok

Resim 3: Enstitünün bahçesi [Soldan: Faik Birol, Kaya Yılmaz]

mutlu olduk. Ertesi günü Selahattin Kaynar'la müdüriyete gittik. Mehmet Öztekin beyle görüşüp 20.12.1944 tarihinde hazırlık sınıfa kaydımı yaptırdım. Dördüncü ve beşinci sınıfı orada okuyup bir yıl içinde bitirerek Köy Enstitüsü'nün birinci sınıfına geçtim. Beş yıl da Köy Enstitüsü'nde okudum.

Yemek, yatak, kılık kıyafet, ders araç gereçlerini hep devletimiz karşılardı.

Ve 1950 yılında mezun oldum.

Köy Enstitüsü'nde okuduğum süre içinde teorik ve ameli dersler gördük. Derslerimiz çok ağırdı. Fizik, kimya, matematik, biyoloji, jeoloji, tarih, coğrafya, yurttaşlık, tarım, sanat, Türkçe dallarında günde 8 saat ders vardı. Ayrıca tarım ve sanatın ayrı ayrı kolları bulunuyordu. Öğrenciler kabiliyetlerine göre bu kollara ayrılırlardı. Bu kollardan tarım {meyvecilik, sebzecilik, bağ ve bahçe}, tarla {arpa, buğday, çavdar, yulaf, darı v.s}. Sanat da {demircilik, marangozluk, yapıcılık} altkollara ayrılırdı. Ben yapıcıydım.

Çarşamba günleri uygulamalı derslerimiz olurdu.

Okulun avlusunda "Vali Çeşmesi" adı takılmış ve duvarları yıkık, harap vaziyette bir çeşme vardı. Yeniden yapmamız için bu çeşmeyi bize verdiler.

Biz, arkadaşlarla birlikte çeşmeyi temelden yıktık, yeni taşlar getirerek gönye, madırga ve kalem alarak, harcını kararak çeşmeyi yeniden yaptık. Yapım sırasında, gün gelip çeşmenin yeri değiştiğinde, yıkıldığında elli, altmış yıl önce bu çeşmeyi kimin yaptığını bilsinler diye bir kağıda "Faik Birol, Selahattin Kaynar, Ali Konakçı, Mehmet Bayraktar ve Ali Saput" yazıp boş bir mürekkep hokkasının içine koyarak duvarın içine yerleştirdik ve üzerini harçla kapattık.

Resim 4: Soldan: Faik Birol, Ömer Demirci

Enstitülerin tümü ilk denemelerinde derme çatma barınak ve binalarda öğrenime başlamasına rağmen bizzat orada okuyan öğrenciler tarafından geliştirilerek, ilave binalar kurularak zamanla mükemmel bir hale getirilmiştir.

Pazarören Köy Enstitüsü de her açıdan öğrencilerin barınmalarına ve faaliyetlerine elverişli bir şekilde, yine öğrenciler tarafından imar edilmişti. Burada, yeri gelmişken bu

donanımlı yapıyı tanınmış bir mimar olan **Ali Salman** beyin kaleminden nakletmek isterim:

"Pazarören Köy Enstitüsünün binaları ihtiyaca göre ve öğrenciler tarafından yapılmıştır. Bu amaçla yapılan bina sayısının 30 civarında olduğu o günleri yaşayanlar tarafından ifade edilmektedir. Benim yerinde yaptığım tespitlere göre ise durum aşağıdaki gibidir:

1-Ana bina: Ana bina adıyla anılan bina, derslik olarak yapılmıştır. Meyilli arazi üzerine yerleştirildiğinden ön cephede zemin kat üç m. topraktan yukarda, bodrum kat ise bir yönde, topraktan bir m. aşağıda diğer tarafta ise-sınıf tarafı – bir m. topraktan yukarda yapılmak suretiyle araziye uyumu sağlanmıştır. Yapının bu gün restorasyona ihtiyacı vardır.

2-Mescit-laboratuar-kızlar yatakhanesi-öğretmenler lokali: Hepsi bir binanın adı olabilir mi? Olur. Bu isimler aynı zamanda okulun hangi evrelerden geçtiğinin de kanıtıdır. Bu bölümler de restorasyon istiyor şimdi.

3-Gülcemal Yatakhanesi: Taş bina olduğu için duvarlarında fazla bir yıpranma olmadığını gördüm. Buna karşılık çatısı kendi kendine yanmış olup restorasyona ihtiyacı var. Burayı kurtarmak Gülcemali de kurtarmak anlamını taşıyor.

4-Çamaşırhane-Fırın: Halen kullanılmakta olduğundan çok önemli bir bakıma ihtiyacı yok.

5-Tuvaletler: Vardığımızda kilitli olmasına rağmen halen kullanıldığını düşünüyorum, önemli bir bakıma ihtiyacı yok.

6-Hamam: Harap ve bitik durumda. Buranın artık herhangi bir onarıma veya korunmaya ihtiyacı yok.

7-Öğretmenler Lokali: Halen kullanılıyor. Gerekli bakım okul tarafından yapılıyor. Bakıma ihtiyacı yok.

8-Okul Tamirhanesi: Bu bina da halen kullanılıyor. Bakıma ihtiyacı yok.

9-Sinema Salonu: Kendini iyi koruyan binalardan biri. Bakıma fazla bir ihtiyacı yok ama zamanın ne getireceği bilinmez, korunmaya ihtiyacı var.

10-Spor Salonu: Proje olarak da yerleşim olarak da sinema salonunun ikizi. Halen kullanılıyor. Önemli bir bakıma ihtiyacı yok.

Resim 5: Okul arkadaşımla birlikte

11-Jeneratör {motor evi} binası: Spor salonunun içinde.

12-Garajlar: Bir kısmı yıkılmış, bir kısmı halen kullanılıyor. Nostaljik olması dışında mimari bir değeri yok.

13-Lojmanlar {ikiz lojmanlar}: Bir zamanlar beş adet olan bu lojmanlardan iki tanesi yıkılmış, üç adedi ise halen memur lojmanı olarak kullanılıyor. Çok büyük bir onarıma ihtiyacı yok.

14-Yerle Yeksan Edilenler: Altı adet işlikli öğretmen lojmanı, bir adet hastane ve revir {sağlık okulu ve revir} binası; iki adet ayrıca değişik tip ve yerlerde lojman binaları"

Her ne kadar yerinde yoğun inceleme yapılarak verilmediği anlaşılan bir kararsa da Pazarören Köy Enstitüsü, Kültür Bakanlığı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından koruma altına alınmıştır. Bu karar aşağıda yer almaktadır:

Köy Enstitüsü'nde derslerimiz çok ağır ve yoğundu. Günde 8 saat ders yapardık. Sabahın ilk ışıklarıyla yatakhaneden kalkar sınıflara etüd yani mütalaa yapmaya giderdik. Mütalaadan sonra kampana

Resim 6: Harmandalı oynarken [Önden ikinci sırada Faik Birol]

çalınca spor sahasına geçip spor yapar, daha sonra da yemekhaneye geçip sabah kahvaltımızı ederdik.

Kahvaltıdan sonra okulun önünde içtimaa yapılır, yoklama alınır ve ant söylenirdi. Bu neşe ve zindelik içinde saat sekizde derslere girilirdi.

Derslerin süresi 50 dakika idi.

Bu programları bir öğrenci başkanı ve eğitim kolları yönetirdi. Ayrıca; disiplin kurulumuz vardı. Bu kurul dersleri iyi, çalışkan dördüncü ve beşinci sınıflar arasından seçilirdi. Her kurul için iki aday olurdu. Seçimler hafta sonunda bayrak töreni sırasında yapılırdı. Bu seçim her hafta yinelenirdi. Seçilebilmek için arkadaşların sevgisini kazanmak, onların güvenini kazanmak çok önemliydi.

Seçimler demokratik bir ortamda ve çok zevkli ve çekişmeli geçerdi. Bilhassa Kayserililer ve Yozgatlılar arasında büyük bir rekabet yaşanırdı. En çok oy alan başkan olurdu.

Resim 7: Enstitüden öğrenci arkadaşlar [Ayakta sağdan altıncı: Faik Birol]

Ben de öğrenci başkanlığı için aday oldum. Seçim çok çekişmeli geçti. Oylar sayıldı eşit görülür gibi oldu. Heyecan çok yüksekti. Tekrar sayıldığında benim kazandığım anlaşıldı. Seçim, Eğitim Başı Emin Güner'in gözetiminde yapılmıştı. Bu olay, yaklaşık 65 yıl önce demokrasinin ne kadar ileri olduğunu göstermeye yetiyor, sanırım. Kayserili arkadaşlarımız çoğunlukta olduğu halde Yozgat'tan gelen ben, başkan seçilmiştim.

Bundan sonra sıra ile hamam, kiler, fırın, çiftlik başkanlıkları yaptım. Günlerden bir gün beşinci sınıfa ikmalsiz geçmiştim. Üçüncü sınıfın da çiftlikte nöbeti vardı. Çiftlikteki işleri organize ediyordum {Buğday, arpa, burçak, fidanların sulanması, kümes hayvanlarının bakımı, ahırda atlar vardı. Onların tımarı bakımı v.s}. Okulun ilk mezunları 1947-1948-1949 yıllarında kursa geldiler. Ben onları hiç görmedim. Yani okula varmadan önce 1944 yılında mezun olmuşlardı. Onlara yemekhaneyi, yatakhaneyi ve çok görkemli ana binayı gezdirdim. Onlara ayran ikram ettim. Bu kursa gelen ağabeylerle

Resim 8: Halk oyunları ekibi

tanıştığımda aralarında Bahadınlı Arif Baş ve Gazi Koç, Esenli Ali Şahin'in de olduklarını gördüm.

Yapılan bu hürmet ve iltifat üzerine "Başkan bey nerelisiniz?" diye sordular. Ben de "Yozgat ilinin Sorgun ilçesine bağlı Alcı köyündenim" deyince beni kucaklayıp öptüler. Çiftliğe gelen, kursa iştirak eden ağabeylere tanıttılar. "Arkadaşlar gördünüz mü çiftliğin idarecisi Yozgatlı ve Sorgunlu" dediler. Bu da bana çok kıvanç ve gurur verdi. Kendilerini tanıttılar. O gün bu gün tanışıklığımız devam eder. Sağlıklarının iyi olduğunu duyuyorum.

Pazarören Köy Enstitüsü'nde okuduğumuz dönemde bir, iki ve üçüncü sınıf derslerine matematik öğretmeni Mehmet Birsen, fizik derslerine Ahmet Kıraç, kimya dersine Müjgan Ateş, biyoloji dersine Kazım Karabekir Kalaycı, resim – iş dersine Raşit Hoşcan, Türkçe dersine Kemal Kemahlı gelirlerdi. Bu öğretmenler yüksek tahsilli, çok değerli, işinin ve dersinin ehli ve erbabı idi. Dördüncü ve beşinci sınıf-

larda daha çok meslek dersleri görülürdü. Edebiyata müdür Mustafa Dayıoğlu girerdi. Bu hocamızla ilgili anımı ileride anlatacağım.

Psikoloji öğretmeni Rıza Kardeşler, felsefe öğretmeni Mehmet Serpil, bilim ve eğitim tarihine Rıza Kardeşler, özel öğretim ve genel eğitim derslerine Mustafa Ergün girerdi. Mehmet Öztekin de kooperatifçiliğe gelirdi. Müzik öğretmeni Mehmet Tekçe, beden öğretmeni İsmail Hakkı Sıkça ve Servet Sürmeli'ydi. Bu öğretmenler bizleri ileride yolsuz, susuz, okulsuz ışıksız köyler için yetiştiriyorlardı. İnsanımız aydınlatılmamıştı. Bilimsel olan her şeye onları heyecanlandırıyordu. Hepsi çok iyi insanlardı.

Resim 9: Enstitüden arkadaşlarla (Ayakta sağdan: Selahattin Kaynar, Faik Birol, Mehmet Öncül Oturan sağdan: Aslan Bektaş ve arkadaşı)

1948 yılında Pazarören Köy Enstitüsü üçüncü sınıfta okurken sudan bir nedenle sınıf arkadaşım Ömer Demirci ile kavga ettik. Disiplin kurulu beni suçlu bularak okuldan bir ay uzaklaştırma, yani tart cezası verdi. Çünkü Ömer'in gözü şişmişti. Ben de bu şişlikten ve kavgadan dolayı çok üzülmüştüm. Ceza geri alınamazdı.

Bu benim için büyük bir ceza idi. Çünkü derslerin en sıkı olduğu dönemdi ve bu arada imtihanlar başlayacaktı. Derslere giremediğim için başarısız duruma düşecek, belki de sınıfta kalacaktım.

Resim 10: İzci grubunda [Sağ başta: Faik Birol]

Resim 11: İzci kıyafetiyle [Sağdan: Faik Birol, Celal Çalışkan]

Kitaplarımı ve notlarımı alıp köye geldim. Odaya kapanıp çalışmaya başladım. Fakat bizim köy odası çok hareketli, gelen gidenlerle çok kalabalık oluyordu.

Ben yine de o kalabalıkta derslerime çalışmaya gayret ederdim. Bir gün fizikten bir deney yapmam gerekiyordu. Bir bardak suyun ağzını bir kâğıt yapıştırarak kapatıyor, bardağı ters çeviriyordum. Tabii alttan hava basıncı ile su dengede duruyor ve dökülmüyordu. Halk bardaktaki suyun dökülmeyişine bakıyor "Allah Allah!" sözleri odada çınlıyor, "bu ne keramet, ne sihir" diye hayret ediyorlardı.

Bu basit deney öyle çok dikkatlerini çekti ki, etraf köylerde bile "Faik, suyun havada dökülmeden durduğunu ispat etti." diye konuşulmaya başladı.

İnsanımız teknolojik ve ilmî şeylere hasretti. Demek ki, insanımız aydınlatılsa, ilim ve fennin kıymetini daha iyi anlayacaklardı.

Okula döndükten sonra Ömer Demirci ile arkadaşlığımız devam etti. Barıştık, aynı masada oturuyorduk. Mezun olduktan sonra bir daha görüşemedik.

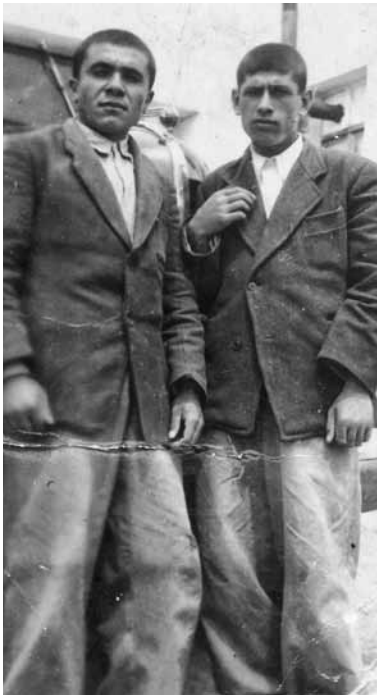
Disiplin cezası sonrası köyüme giderken Kayseri garında yaşadığım olayı anlatmak isterim. Bir insanın neden okur yazar olması gerektiğini gösteren bir olay bence.

Garın kapısı açıldı ve içeriye uzun boylu, yakışıklı, kıyafeti düzgün bir bey girdi. Bana doğru geldi, Kıyafetimden anlamış olmalı ki; "Pazarören'de mi okuyorsunuz" dedi. "Evet" dedim. "Bana bir mektup yazar mısın?" dedi. "Siz okur yazar değil misiniz?" diye sordum. "Hayır" dedi. Malatya tarafından bir aile geçimsizliği nedeniyle buraya geldiğini söyledi. Ailesini çok sevdiğini, ayrılmak istemediğini, hayalinde hep ailesini canlandırdığını, daha buna benzer özel konuları sarf etti. Ben mektubu tamamladım. Postaneye atmak üzere yanımdan ayrıldı. Eğer, okur yazar olsaydı ailenin arasında gizli kalması gereken sözleri bana nakletmek zorunda kalmazdı.

Edebiyat, psikoloji, felsefe, bilim ve eğitim tarihi, özel öğretim ve genel eğitim derslerinde çok başarılı idim. Her öğretmen beni çok severdi. Sınıfımı iftiharla geçerdim, her dönem durumum resmi yollardan –karakol vasıtası ile– babama da tebliğ edilirdi. Okulumuz leyl-i meccani, yani parasız yatılı durumdaydı. Okumayıp da ayrılanlardan, yani kaçanlardan yükümlü oldukları tazminatı icra kanalı ile alırlardı. Okulda kesinlikle sigara içilmez, kumar oynanmaz, disiplin içerisinde okumamız devam ederdi.

Zaten İkinci Dünya Savaşı her şeyi ortadan kaldırmıştı. Yokluklar, çaresizlikler içinde yaşayarak okuyorduk.

Cumhuriyet döneminde yıllar süren savaşlardan yeni çıkmış yorgun ve bitkin milletimiz, ikinci bir savaşa girecek durumda değildi.

Resim 12: Soldan: Ali Konakçı, Faik Birol

Memleketin her tarafı harap olmuştu ve yapılacak bir sürü iş olmasına rağmen para yoktu. Osmanlı Devleti'nden enkaz kalmıştı. Onların temizlenmesi ve inkılâpların yapılması, Tekke ve Zaviyelerin Kaldırılması, Kıyafet Düzenlenmesi, Medeni Kanun'a uyulması, Harf İnkılabı, Soyadı Kanunu'nun çıkarılması, Kadınlara Seçme ve Seçilme Haklarının Verilmesi gibi sayısız devrimler yapılırken İkinci Dünya Savaşı gündeme geliyordu.

Bu arada, ulu önder **Mustafa Kemal Atatürk** öldü. Yerine, **Mustafa İsmet İnönü** Cumhurbaşkanı oldu. Bir yıl sonrada ikinci dünya savaşı başladı. Yurdumuzun dört bir yanı ateş çemberiyle çevrildi.

Bu elim ve vahim durumda İngiliz ve Amerikalılar Türk Hükümetine sürekli baskı yaparak Türkiye'yi de savaşa girmeye zorluyorlardı.

İsmet Paşa ise savaşa girmemek için "askerimiz savaş eğitimine hazır değil", ayrıca, "askerimizin teçhizatları yok, bu şartlar altında savaşa giremezler" demesine rağmen İngiliz ve Amerikalılar eğitim, araç ve gereç ihtiyacını karşılama gayretine girdiler. Ama, İsmet Paşa uzun savaş yıllarından bitkin çıkmış bu milleti yeni bir savaşa sokmak istemiyordu.

Ne var ki, Amerikan Cumhurbaşkanı Franklin Delano Roosevelt sürekli baskı yapıyor "askeri eğitim tamamlandı, teçhizat ve silah verildi, hemen savaşa girin" diye sık sık yazılı nota gönderiyordu.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü çok bunaldığından, hükümetimize "Amerika Birleşik Devletleri'nden nota gelirse idare edin. Cumhurbaşkanımız kış mevsimi dolayısıyla, memleketin ve milletin durumunu tetkik için yurt seyahatine çıkmıştır. Ne zaman döneceği belli değildir. Biz bu notayı kendisine tebliğ yetkisine sahip değiliz. Kendisine ulaşmak istiyorsanız dönmesini bekleyiniz" emrini vererek seyahate çıktı.

İsmet Paşa üçüncü koşulunu şöyle ifade etmişti: "Ben İngiltere'nin Avustralya'daki sömürge askerlerinden Anzakları istemem. İngiltere'nin safkan İngiliz askerlerinden 30 bin asker isterim." Bu sözleri duyan İngiltere Başbakanı Winston Churchill geri adım attı. Daha buna benzer şartları vardı Paşa'nın. İsmet Paşa çok akıllı manevralar yaparak İkinci Dünya Savaşı'na girmekten ülkeyi kurtardı. Yoksa okulu, eğitimi, yolu, suyu, sağlığı, ekonomisi olmayan Türk milleti için böyle bir savaşa girmek felaket olurdu.

O günlerde nüfusumuzun % 81'i tarımla uğraşırdı, yani ziraatçılık yapılırdı. Traktör yok, kara sabanla çift sürülür, verim elde edilemezdi. Çünkü tohum ilaçlanmamış, gübre yok, tarla analiz edilip hangi gübre verilecekse o verilmemiş, eskiden kalma yöntemlerle öküz, camız ve at çifte koşularak rençperlik yapılırdı. Toplu ulaşım yoktu. Tren haricinde köylere ulaşım eşek, at, katır, kağnı ve nadiren de at arabası ile yapılırdı.

Tekstil yoktu. İlkel bez fabrikaları vardı. Memleketimizde sanayileşme 1965'lerden sonra gelişti. Yurt genelinde 40'lı yıllarda okul yapım seferberliği başlatıldı. Köylüler, dar gelirler ile bu seferberliğe zorlanarak katıldı. Babamın bir çift öküzü vardı, bir tanesini satarak parasını okullaşma hareketine bağışladı. Ülkede yeterli üretim yoktu. Yoksulluk had safhadaydı. Ekmek, tuz, gaz gibi temel tüketim maddeleri karneye bağlanmıştı. Bu şartlar altında Köy Enstitüleri kuruldu.

Bu konunun önemini **Mustafa Ekmekçi** şöyle anlatıyor:

Enstitülerin kuruluşunda Millî Şef İnönü'nün büyük payı ve etkisi var. Anlatacağım olayı Hasan Âli Yücel, Tonguç'a, Tonguç da Rauf İnan'a anlatmış:

1939 sonbaharında Trakya manevralarından dönen İnönü, Bakan Hasan Âli Yücel'e şöyle demiş;

– Manevralar sırasında gördüm ki, birçok yeni silâh, okumuş erler istiyor. Biz aslında köylü çocuklarını başka nedenlerle okutmalıyız ya, bu silâhları öğrenip kullanabilmek için iyi eğitim görmek gerek. Eğitmen projesi de iyi sonuç verdi. Sen bana acele bir proje hazırla.

Aradan birkaç ay geçtikten sonra, Hasan Âli'ye sorar:

– Ne oldu hazırlayacağın proje?

Hasan Âli karşılık verir:

– Paşam, harp çıktı.

– Ne demek harp çıktı? Bir kere biz harpte değiliz, girmedik. Girsek bile bu projeyi savsaklatmayıp gerçekleştireceğiz.

Aylardan Şubat, yıl 1940. İnönü, Yücel'e Sakarya savaşlarına ilişkin bir anısını anlatırken o ara:

– Sakarya Savaşı'nda yaralılardan bazılarını Bolu'da okullara yatırmışlardı. Hemen önledim bunu. "Başka yerlere kaldırın yaralıları, çocuklar okuyacak" dedim.

İnönü, gerek köy enstitülerini, gerekse teknik öğretim girişimlerini harp yılları içinde yapar.

21 köy enstitüsü böylece faaliyete geçti. Bu enstitülerden Kızılçullu, Pazarören, Eskişehir, Savaştepe, Adana v.s. gibi okullarda altı aylık eğitmenlik kursları açıldı. Bu eğitmenlik kurslarından fazla randıman elde edilemedi. 1940 yılında köy enstitülerinde öğretim süresi beş yıla çıkartıldı. 3803 Sayılı Kanun gereği köylerden yetişen çocuklar seçilerek, adı geçen okullara kaydedildi. Bu okullar yurdun kırsal bölgelerinde kurulmuştu. Amacı o bölgeleri topluca kalkındırmak, ilerletmek, eğitim ve öğretimini yükseltmekti. Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenlerin 20 yıl köylerde hizmet mecburiyetleri vardı. Daha sonraları 20 yılı sağlık sorunları nedeniyle kaldırdılar. Kıdem sırasına göre şehre gelme hakkı doğdu. 1950 yılında mezun olduğumda Yozgat'a bağlı Sorgun ilçesinde 106 pare köy vardı. Ancak 5 – 6 köyde okul bulunuyordu. Diğer köylerde okul yoktu, araç yoktu.

Öğrencileri karanlık köy odalarında okuttuk. Sonraları Milli Eğitim Bakanlığımızın hızlı çalışmaları ile okul açılmaları arttı. Köy enstitülerinden çığ gibi yetişen öğretmen arkadaşlarımızın azimli çalışmalarıyla Cumhuriyet tarihinde eğitimimiz görülmedik bir yükselişe geçti.

İlk ve ortaokullar 100 binlere ulaştı, liseler ise her ile ve ilçeye kadar birer ikişer açıldı. Görülüyor ki, Cumhuriyetin kazanımlarında köy enstitülerinden mezun olanların katkıları büyüktür.

Milli Eğitim Bakanlığı 1936 – 1948 müfredat programlarını yaptı. Bu programlarda hangi konuları okutacağımız belli idi. Konunun dışına çıkmak yoktu. Mutlaka o konular sene sonuna kadar bitirilmiş olacaktı.

Resim 13a: Pazarören Köy Enstitüsü [Oturanlar sağdan: Faik Birol, Mevlüt Doğruer, Ayakta sağdan: Öğretmenler Rıza Kardeşler, Mehmet Aydın ve arkadaşı

Birinci derece: 1, 2, 3, sınıflarda hayat bilgisi, Türkçe, matematik, resim – iş, müzik, beden eğitimi dersleri vardı.

İkinci derece: 4 – 5 sınıflarda sosyal bilgiler {tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi}, fen bilgisi, {tabiat bilgisi, matematik}, Türkçe din dersi {din kültürü ve ahlak bilgisi}, resim – iş, müzik, beden eğitimi okutuluyordu.

Bu derslerden her yıl yıllık, haftalık ve günlük planlar yapılırdı. Plan bir nevi öğretmenin derse hazırlığı demekti. Öğretmen birinci devrede haftalık, ikinci devrede günlük planlarda neler anlatacağını,

Resim 13b: 19 Mayıs bayramında "Bayrak ve Toprak Taşıma Koşusu" [Soldan birinci sıradakinin arkasında Faik Birol]

hangi araç ve gereç kullanacağını o plana yazardı. Yeri geldikçe atlas, harita, küre, pergel, gönye, küp, kare, dikdörtgen v.s. gibi gerek ağaçtan ve gerekse mukavvadan yapılmış şekiller ile dersi canlı tutardı.

Derse başlarken öğretmenler, çocukların dikkatini çekmek ve dersi ilgi ile takip etmelerini sağlamak için güzel bir hikâye anlatır veya çocuklara müzik söyleterek derse bağlanmalarını sağlardı.

Orta öğretimde fen dersleri FKB adı altında fizik, kimya, biyoloji oldu. Bu dersleri okuturken bazı metotlar kullanılır idi. Mesela neden, niçin, tümevarım, tümden gelim metotları gibi.

Ben emekli olduktan çok sonra performans ödevleri ve projeler uygulanmaya başlandı. 30 yıl öğretmenlik yapan kızım Tülay, bu performans ödevleri ve projeleri uygulayıp emekli oldu. Bilgisayar, internet ve iletişim vasıtası ile uygulanış şeklini anlattı. Her sınıfta bütün üniteler MEB tarafından hazırlanıp bilgisayara yükleniyor, öğretmenler hazırlanan planları ve kılavuz kitapları alıp, plan yapmalarına lüzum kalmadan uyguluyorlar, anlatıyorlar, sonrada bil-

gisayardan göze, kulağa hitap edecek şekilde izliyorlar. Dersler çok canlı ve çocuklar zinde tutuluyor.

Çocuğun sabah yataktan kalkıp tuvalet, el yüz yıkama, okula hazırlık ve kahvaltı yapışı ekranda gösteriliyor. Yaşayarak, yaparak öğrenme elbet daha iyi oluyor. Evde de çalışmalarını bilgisayardan yürütürse daha randımanlı oluyor. Dolayısıyla öğrenciler ezbercilikten kurtulmuş oluyor. Yine de imkanları geniş olan bu eğitimi köy enstitülü öğretmenlerin yaptırdığı eğitimlerle mukayese etmek mümkün olmaz.

Bu performans ödevleri ve projelerin iyi taraflarıdır. Ancak; varlık gerektiren bir eğitimdir. Velinin bilgili ve evinde bilgisayarı olması gereklidir. Zira çocuğa yararlı olması için, çocuklar bazı derslerde de araç ve gereci evlerinde yapıp okula getiriyorlar.

Eğitim daha ziyade öğrenci merkezli, öğrenciyi faaliyete geçiren, sorumluluk ve görev veren dersler sonucunda öğrencilerin sunum yapması şeklinde devam ediyor.

Pazaröreni'de bir taraftan inşaat, marangozluk, demircilik gibi zanaat etkinlikleri, diğer taraftan bahçe ve sebze işleri öğretilerek, bizi aktif halde görev de bulunduruyorlardı.

Şiddetli kış günlerinde bazen erzak tükenir, yollar kapanır, ulaşım kesilirdi. Böyle hallerde Bünyan'ın yakınında karla kapanan Hazerşah Boğazı'nı küreklerle açar, kara kamyona yüklü erzağı ite kaka, bin bir zahmetle boğazı aşırarak okula getirirdik.

Senede bir ay iznimiz olurdu. Gerisini okulda çalışmakla geçirirdik. Diğer bir etkinliğimiz de her sınıf ayda bir müsamere ve temsil verirdi. Bu mükemmel bir hazırlıktı. Program olarak zengindi. Üç saat süren bu etkinliklerde çeşitli piyes, şiir, monolog, diyalog, şarkı, türkü ve harmandalı, bengi v.s gibi milli oyunlarımız sunulurdu.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı yaklaşınca bütün sportif hareketleri yapardık. Çok yoğun geçerdi. Vücudumuz bir deri, bir kemik kalırdı. 1948 yılı 19 Mayıs'ında, bayrak karşılama töreni için bir kısmımızı Kayseri'ye, bir kısmımızı da kara kamyonla Sarıoğlan ilçesine gönderdiler. Ben Sarıoğlan'a giden grupta idim. Öğle yemeğini

Resim 14: Pazarören Köy Enstitüsü Kampında [Ayakta ortada: Faik Birol]

Sarıoğlan okulunda yedik. Oradan 23 atlet koşarak kamyona bindik. Sivas hududuna gittik. Orada Sultan Han'ında resim çektirdik, oynadık, güldük. Oldukça neşeli bir durumdaydık. Sivas valisi ve Sivas lisesi atletlerinden Selanik ve hudutlarımızdan meşin çanta içinde getirilen toprak ve Türk bayrağını huzurda teslim aldık. Kayseri valisi de o anda yetişti. Bayrağı öpüp tepemize koyduk. Kamyon, Sivas hududundan bir atleti kilometre başına bırakıyor. Diğer atlet koşup çantayı ve bayrağı bekleyen atlete veriyor. 23 adet öğrenciye dört defa sıra geldi. Mesafeyi bilmiyorum kaç km.'dir. Bu bayrak ve toprak hepimizin bildiği gibi 19 Mayıs günü 19 Mayıs stadında törene başlamadan Kırşehir üzerinden Ankara'ya götürülür ve Cumhurbaşkanı'na takdim edilir. Kayseri Merkez Mustafa Özgür İlkokulu'nda bir battaniye ile yatarız. Ertesi günü yani 19 Mayıs günü Sümer Lisesi bahçesinde Kayseri'deki bütün liseler ve Köy Enstitüsü'nden seçilen 60 öğrencilik grup toplanır. Program gereği İstiklal Marşı söylenir, şiirler okunur, konuşmalar yapılır, sıra beden eğitim gösterilerine gelir. Yağız çehreli yiğitler bağırları ve vücudu güneşten yanmış, esmerleşmiş okulumuz öğrencileri kule gösterisi yaparlar. Kule beş kattan oluşurdu. Son kattaki öğrencinin Türk Bayrağını çıkarıp göstermesi büyük alkış

tufanına neden olurdu. Ben de görev almıştım. 4 x 100 bayrak yarışlarında bizim okul birinci gelmişti. Uzun ve yüksek atlamalarda keza birincilik aldık. Hülasa 1948 yılı 19 Mayıs kutlamalarında jürinin beğenisini kazandık. O günkü kutlamaları düşünüyorum da böylesine görkemli ve heyecanlı törenler şimdilerde hiç görülmüyor.

Resim 15a: Kampta [Soldan Faik Birol, Ali Konakçı]

Diğer bir etkinliğimiz de, mezun olacak sınıfların yıl sonu etkinlikleriydi. Bizler de son sınıf öğrencileri olarak 1950 yılı Mayıs ayında 5-C sınıfı olarak sene sonu müsameresi yaptık. Gayri okula veda etmek üzereydik. Okulun müsamere salonu bize tahsis edilmişti. Boş zamanlarımızda oraya gidip piyes ve diğer koro çalışmalarımızı yapıyorduk. Yeri gelmişken söylemeyi de ihmal etmeyeyim: Bizim köylü ve yakın arkadaşım Selahattin Kaynar'ın sosyal yanı çok güçlü idi. Şiir yazar, okur, edebiyatta eşine ender rastlanır biri idi. Bu işleri o organize ediyordu. Bir gün mayıs ayındaki derslerimizden biri boştu. Müsamere salonuna giderken hava rüzgârlı idi. Şoför Yunus, kamyonu salonun yakınına bırakmıştı. Kontak anahtarı üzerinde, kapı açıktı. Toybuklu Yıldırım Özsoy isimli arkadaşım kamyona arkadan dokununca araba kendiliğinden hareket etti, tekerinin önüne taş koymak istesek de kamyonu durduramadık. İki metrelik duvardan aşağıya düştü, oradaki ağaçlardan iki tanesini kırdı. Kamyon da su akıtmaya başladı. Hepimiz korkup kaçtık ve salona girdik. Bu arada ziraat başı Eyüp Erdemir geldi. Ağacın kırılmasına çok kızdı. Olanları disiplin kurulunu aktarıp bizim sınıftan bu olaya neden olan arkadaşları cezalandırmayı düşündüler.

Sorgu uzun sürdü. Geç olmuştu tahminen yaz günü saat 23:00'e gelmişti. Elektrikler otomatik olarak saat 23:00'de kesilirdi. O ara başka kimler daha var dediklerinde Faik Birol da oradaydı, demişler. Beni de çağırdılar. Disiplin Kurulu Başkanı Müdür Mustafa Dayıoğlu beni çok severdi. "Neden gelip de bu olayı bana anlatmadın" dedi. "Efendim mezuniyetimize şurada bir ay kaldı. Öfkeyle bir karar alır, bizim 5-C sınıfını diğer köy enstitülerine dağıtırsınız diye korktum. Orada da kendimizi kanıtlayıncaya kadar imtihanlar geçer, sınıfta kalırız diye gelmedim. Fakat sabah gelecektim" dedim. Gece idi, bu sırada saat 23:00 olduğu için elektrikler söndü. Elektriğin 5 dakika daha yanması için idare binasında tutanak tutularak süreyi uzattılar ve soruşturma tamamlandı. O zaman kamu mallarına ve tasarrufa son derece riayet edilirdi. Ertesi günü arkadaşlara zarar gelmeden, olayda suçlu bulunan şoför Yunus, Enstitü'den uzaklaştırıldı.

Artık, yavaş yavaş Köy Enstitüsü'nden mezun oluyoruz. Köy enstitülerinden her yıl binlerce öğretmen mezun oluyor, yurt sathına yayılıyorlardı. Seçme seçilme işleri başlıyor. Aydın, idealist, Cumhuriyetçi genç öğretmenlerin tavrı bürokrat kesimin işine gelmiyordu. Bu nedenle Köy enstitülerine çamur atılıyordu. Fakir Baykurt, Mahmut Makal ve Galip Kekeç gibi köy enstitülü yazarların eserleri milleti uyandırırken, rahatsız olanlar "köy enstitüleri komünist yuvaları oldu" diye bin bir yalanla karalama kampanyası başlattılar. Hâlbuki bir satır komünistlikle ilgili bir yazı okutmadılar. Tamamen gerçek dışı iftiralardı. Oysa bizzat Birleşmiş Milletler 1945'de Newyork'ta kurulduğu zaman Birleşmiş Milletlere bağlı UNESCO eğitim, bilim ve kültür alanlarında kalkınmak için geri kalmış ülkelere köy enstitüsü gibi okulları ısrarla tavsiye ediyorlardı. Hatta; Paris'te de bir şube açılarak Afrika devletleri ile yakından ilgilenilmek üzere tiyatro ve müsamere ekipleri kurmuş, çeşitli oyunlar sergilenmişti. Bundan anlaşılıyor ki, köy enstitüleri bir ilim yuvası, araştırma ve inceleme merkezleridir.

Bu söylediklerimin en somut örneği de ünlü şairimiz **Behçet Kemal Çağlar**'ın anlatacağım anısıdır:

> Bir Pazar günü bazı milletvekilleri – aralarında Behçet Kemal Çağlar, Kasım Gülek, Tevfik Fikret Sılay da var – Hasanoğlan Köy Enstitüsü'ne baskın yaparlar içlerinden biri "hemen kütüphaneye gidelim" der. Akılları sıra kütüphanede Sovyet eserlerine rastlayacaklar da, çıngar çıkaracaklar. Enstitüleri kapatmak için bahane bulacaklar. Bir köşede Dünyanın tanınmış düşünürlerinin resimleri vardır. Biri "niye Türk büyüklerinin resimleri yok?" diye sorar. Rauf İnan gerekli cevabı verir. O sırada yüksek bölümde okuyan Başaran'ı, diğer ozan ve yazar öğrencileri çağırır. Şiirler dinlenir. Behçet Kemal Çağlar "bunların yanında bizim yazdıklarımız şiir mi?" diye takdirini belirtir.

Nitekim köy enstitülerini kötülemek için uydurulan yalan ve iftiralara karşı Türk basınında en ünlü kalemler tarafından çok sayıda makale yayınlanmıştır. Bunlardan biri de Köy Enstitüleri Üzerine Karşı Görüşler başlıklı yazıdır. Efsane müdürümüz Sayın Şevket Gedikoğlu'nun bu yazısını ilerleyen bölümlerde sizlerle paylaşacağım.

MEZUNİYET

Enstitüdeki imtihanlar 30 Haziran 1950'de bitmek üzere idi. Notlarımız okununca kimler ikmalsiz geçecek, kimler bütünlemeye kalacak diye merak ediyorduk. Okulumuzda, Yozgat'a bağlı Osman Paşa karakolunda onbaşı rütbesiyle karakol komutanlığı yapmış, terhis olunca da Pazarören'e memur olarak girmiş Ahmet ağabey adında biri vardı. Bir toplantıda bize nereli olduğumuzu sordu. "Alcı köyündeniz" dedik. Ben orada görev yaptım Karga, Alcı, Yudan, Yenice köylerini bilirim, dedi. Köyden bazılarını yakından tanıyordu. Hatta bir düğünde bulunmuş. Bizim odada da yattığını söyledi. Onunla ahbap olduk. Notlar idareye verildikçe, benim ve Selahattin Kaynar'ın notlarını zaman zaman not ederek, gizlice "Sizin durumunuz gayet iyi gidiyor" diye bize haber verirdi.

Bizim zamanımızda imtihan soruları bakanlıkça hazırlanıp kurye ile gönderilirdi {Edebiyat, eğitim tarihi soruları vs.}. Velhasıl sınıfı Selahattin ve ben takıntısız geçip, haziran döneminde mezun olduk. Bavullarımızı hazırladık, yataklarımızı teslim edip, Enstitü'ye veda ettik.

Babam bir takım elbiselik kumaş göndermişti. Onu diktirdim. Boz renkli öğrencilik elbisemi çıkarıp yeni elbisemi giydim. Öğretmen olduğumuz belli olur oldu. Törenden sonra öğretmenlerimizden ve arkadaşlarımızdan vedalaşarak ayrıldık. Üstü açık bir kamyona tahta bavulumuzu koyarak Selahattin Kaynar'la birlikte yola çıktık. Sarımsaklı istasyonuna geldik. Sarımsaklı'dan trenle Yerköy'e, oradan da Yozgat ve Sorgun'a geldik.

Alcı'ya gideceğiz, fakat taşıt yok. Bavullarımızı Yahya Çavuş diye yakın köylümüzün dükkânına koyduk. Yaya olarak köyün yolunu tuttuk. İkindi üzeri bizim Beşpınar bağlarına geldik. Bizim Beşpınar'daki çeşmeden kana kana soğuk sular içtik. Köye gelirken ilk önce Hurşit amcamıza rastladık. "Bu giyim kuşam ne gençler" diye sordu. "Gayri öğretmen olduk" dedik. Beraber bizim odaya geldik. Konu komşu da toplandı. Göz aydın ettiler. Çaylar içildi. Selahattin de evlerine gitti. Ağabeyim Salim Çavuş ertesi günü eşekle Sorgun'a gidip bavullarımızı alıp getirdi. Dört ay Alcı köyünde kaldık.

MANİSA'YA DOĞRU

Okulların açılması nedeniyle bizim tayinimizin gecikmeli olarak Manisa iline çıktığını bildiren Bakanlık emri geldi. 20 Ekim 1950 tarihinde köyden Sorgun'a, oradan da üstü açık bir kamyona binip, tahta bavul ve bagajımızı yerleştirip Yozgat'a geldik. Kamyon Cumhuriyet İlkokulu'nun önünde durdu. Ağabeyim Salim Birol 6. Jandarma Er Okul Alayı'nda onbaşı idi. Ona uğradım, vedalaştık, yanıma Murat diye bir er verdi. Kamyona bindik.

Sarayköy'e varınca şiddetli bir yağmura tutulduk. Biz ve bagajımız ıslandı. Yerköy'e vardığımızda tren saati de yakın olduğundan er Murat biletimizi aldıktan sonra yanımızdan ayrıldı. Yine Selahattin Kaynar'la beraberiz. Uzun bir tren yolculuğu başladı. Kütahya'ya gelince oradan trene binen jandarmalar oldu. Kompartımana bakıp çekiliyorlar. Yerimden kalktım kapıyı açtım, içeri girdiler, şapkalarının kenarında Kütahya yazılı idi. Ağabeyim de Kütahya'da onbaşı olmuştu. "Salim Birol'u biliyor musunuz" dedim. Gülerek "O ne namussuzdu" dediler. Selahattin "niye öyle söylüyorsunuz Salim Birol, Faik beyin

ağabeyidir" dedi. Onlar da "Dersleri çok iyi bilirdi, bilemediğimizde bizi tokatlardı" dediler. Sonra jandarma erleri ile tanıştık. Sorgun'un Eymir nahiyesinden olduklarını söylediler. Sohbet ve konuşmalar Balıkesir'e kadar devam etti. Balıkesir'de tren aktarma yaptı. Başka trene bindik. Jandarma arkadaşlardan ayrıldık. Bindiğimiz trende Kore'ye asker sevkiyatı yapılıyordu. Davullu zurnalı uğurlama vardı. Onlar ile Manisa'ya kadar birlikte yolculuk ettik. Biz Manisa garında indik, gece yarısı otele bir faytonla vardık. O geceyi otelde geçirdik. Sabah olunca Milli Eğitim Müdürlüğü'ne vardık. Görev yerlerimizi öğrendik. Ben Gördes kazası İkizkuyu İlkokulu başöğretmenliğine, Selahattin de Eşme kazası Uludere köyü başöğretmenliğine atandığımıza ilişkin yazılarımızı aldık ve birlikte bir trene binerek görev yerlerimize hareket ettik.

Resim 16: Manisa Gördes İkizkuyu köyünde öğretmenlik yılları (1950)

Ben Salihli'de indim. Selahattin trenle Eşme'ye devam etti. Böylece Selahattin'le ikimiz ilk defa birbirimizden ayrılmış olduk. Bagajımı ve tahta bavulumu alıp istasyon müdürünün yanına vardım. Kendimi tanıttım. Öğretmen olduğumu, Gördes ilçesine gideceğimi, ancak Gördes'e giden vasıtaların nereden kalktığını bilmediğimi söyledim. "Gördes'e gidecek vasıtalar on beş dakika uzaklıktaki garajdan kalkar, ama bu gün ilçede şenlik var, izle" dedi.

O gün Ege'nin en güzel, en çok ilgi çeken şenliklerinden biri olan deve güreşleri yapılıyordu. Çevre il ve ilçelerden o şenliğe vatandaş-

lar akıp gelmişlerdi. Fakat benim gözümde şenlik falan yoktu, bir an önce okuluma ulaşmak için heyecanlanıyordum. Bir fayton tutup, üzerine bagaj ve bavulumu koyup garaja vardım. Akşam üzeri idi. Pelit yüklü, üstü açık, havaleli kamyonlardan birine bindim. Şoför mahallinde yük sahibi ve bir çocuk oturuyorlardı. Kamyon üzerinde ben yalnızdım. Kamyon hareket etti, yollar bozuk yüksek dağların arasından, yarmalardan, dilmelerden geçerek bin bir zahmetle Borlu'ya geldik.

Borlu nahiyedir. Şoför "Biz burada kalacağız. Gördes'e gidemiyoruz" dedi. Ben bavullarımla birlikte ortada kaldım. Başka bir vasıta yoktu. Yaya da gidemezdim. Çünkü Borlu ile Gördes arası 42 km.'lik uzun bir yoldu.

O akşam Borlu'da bulunan tek handa kaldım. Küçük, iki odalı bir handı. Gece birkaç kişi daha geldiler. Konuşup, tanıştık. Öğretmen olduğumu ve İkizkuyu köyüne gideceğimi söyledim. Onlar da Borlu'ya bağlı İkizkuyu köyünden imişler. "Öğretmenim, sen git görevine başla, eşyalarını götürme, Salı günü buranın pazarı vardır, geri gelir bagajını eşeklere yükler götürürsün" dediler. Çok isabetli oldu. Yükleri ta Gördes'e oradan İkizkuyu'ya kadar taşımaktan kurtuldum.

Ertesi gün handa çay içerken yanıma Yozgat'ın Boğazlıyan Çavlak köyünden Hakkı Ağa diye bir zat geldi. Benim geldiğimi duymuş "Yozgatlı öğretmen kim diye" sordu. "Benim" dedim. Hoş beşten sonra "ben de Gördes'e gidiyorum" dedi. Beraber otobüse binip Gördes'e vardık.

Meğer Hakkı Ağa'nın mahkemelik bir işi varmış, savcı bey de Yozgatlı imiş. Rica etti birlikte adliyeye gidip savcı beyi odasında ziyaret ettik. Hakkı Ağa savcı beyle daha önceden tanışırlarmış. "Sana öğretmen bir hemşeri getirdim, o da Yozgatlı, İkizkuyu'ya tayin olmuş" dedi. Savcı Avni Altınoklu bey bize çok yakınlık gösterdi. Hem Hakkı Ağa'nın işini halletti hem de, o zamanlar ilçelerde Milli Eğitim memurlukları bulunurdu, oraya telefon açarak göreve başlama yazımı hazırlattı. 31.10.1950 tarihinde görevime başladım. Avni beyle bu güne kadar hiç ilişkimizi kesmedik. Bayramlarda tebrik gönderi-

rim, o da bana yazar. Yozgat'ta bulunduğu zamanlarda daima ziyaretine giderdim. Avni Bey daha sonra Yargıtay'a savcı olarak atandı.

Göreve başladıktan bir yıl sonra 1951 Şubat tatilinde babam Gördes'e ziyaretime geldi. Savcı beyi ziyarete gittik. Savcı bey Yozgat'ın tanınmış ailelerinden Hamamcızade İsmet beyin oğlu imiş, babam ailesini çok iyi tanıyordu. O gün savcı bey bizi bırakmadı, evinde yattık. Sohbet ettik. Babamı çok sevdiler.

Gördes'te otelde kaldığım günlerde Şakir Gökkaya isimli biri ziyaretime geldi. "Ben Yozgat, Çavuş köyü karakolunda askerlik yaptım, hatta bir gün de sizin odanızda yattım" dedi. Kendisini ben de hatırladım. Cumartesi günü idi, beni bırakmadı, köyleri yakın imiş, birlikte köylerine gittik. Şakir beyi tanıdıktan sonra Gördes'e daha çok ısındım.

Fakat uzun süredir maaşımızı alamıyorduk. Paramız kalmamış, maaş kadromuz gelmemişti Çok perişan olmuştuk. Gördes Milli Eğitim memuru Niğdeli idi. Zaman zaman sordukça daha maaşımızın gelmediğini, Gördes'teki merkez okulunda boş sınıflara girmemi söylüyordu. Oysa ben atandığım köye gitmek, öğretmeni olmayan o köyde okulu açmak, hem de bir an önce maaşımı alıp bir kısmını babamlara göndermek ve kendime harçlık yapmak istiyordum.

Bu durumu savcı beye söyledim. Bir gün birlikte yürürken Milli Eğitim memuru karşımıza çıktı. Savcı bey memura çok fena kızdı. Milli Eğitim memuru "Efendim vallahi üç defa telefon ettim, iki defa da yazı yazdım bu iş bakanlıktan hallolacaktır." dedi. Senenin sonu yaklaşmıştı. Maaşlar duyuna kalacaktı. Savcı bey bakanlığa telefon açmış, kendisini tanıtmış, bizim durumumuzu anlatmış. Bir hafta sonra maaş ilmühaberimiz geldi. Toptan iki aylık maaşımı aldım bir kısmını köye babamlara gönderdim, bir kısmını harçlık ettim. Daha sonra Gördes'ten ayrılıp Borlu'ya geldim. Köylüler de salı günü Borlu pazarına gelmişlerdi. Bana iki eşek verdiler. Birisine bindim, diğerine de eşyalarımı yükleyip köyün yolunu tuttuk. Köy Borlu'ya iki saatlik mesafede idi. Muhtarın evine misafir olduk. Köy Yörük köyüdür, dağınık bir düzendedir. Onar hane şeklinde beş tepe üzerine yerleşmiştir.

1950–1951 öğretim yılını Gördes'in İkizkuyu köyünde tamamladım. Aynı yıl içinde bakanlık tarafından Yozgat İli Akdağmadeni Babı köyüne tayin edildim. Mayıs 1951 ayı içinde Gördes İlçe Milli Eğitim memurluğuna dilekçemi vererek, ayrıldım.

Selahattin Kaynar ile Eşme ilçesinde tekrar buluştuk. Birlikte trene bindik, köye geldik. Selahattin bey dilekçesini vermediğinden dolayı tayini bütün çalışmalarına rağmen Yozgat valilik emrine gelmedi. İkinci sene yine aynı köye görevine gitti.

SORGUN KÖYÜNDE

Ben de tayinimin çıktığı Akdağmadeni'ne gittim. Ancak Babı köyüne gidemeden burada bir ay beklemek zorunda kaldım. Hiç öğretmenlik yapamadan Ağustos aylığımı Akdağmadeni'nden aldım. Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurarak Sorgun ilçesinin Sorgun köyüne tayinimi yaptırdım. Hemen köye gidip, göreve başladım. Sorgun köyünde okul yoktu, bir eğitmen vardı ve tek bir sınıfı eski bir köy odasında okutuyordu. Sıra yoktu, okulla ilgili bir materyal yoktu. Bana da bir sınıf topladık. Muhtar ayrı bir oda buldu. Öğrencilerimi bu odada okutmaya başladım. Bu arada köyde iki sınıflı bir okul yapımı da başlamıştı. O da bir yıl içinde tamamlandı. 1951-1952 öğretim yılında bir sınıfı ben okutmaya başladım. 1952 – 1953 öğretim yılında ikinci ve üçüncü sınıfı ben okutuyordum. Çevrede yavaş yavaş tanınmaya başladık. Bu arada da köy muhtarı Hacı Mehmet Çelik vasıtasıyla ve babamların girişimiyle Hoca Mehmet Biçer'in kızı Şahinde Biçer'le nikâhlandık. Kısa süre sonra da 21 Temmuz 1952 yılında düğün yaptık. Yedi sene Sorgun köyünde başöğretmen olarak çalıştım. Yedi yıl içinde 150 öğrenci mezun ettim. Oğlum Abdullah, İlhan, İrfan, kızım Tülay, Sorgun köyünde büyüdüler.

Kayın pederim Mehmet Biçer Hoca medrese eğitimi almış, 30 küsür yıl hocalık yapmış bir insandı. Etrafında çok sevilen, denge unsuru biriydi. Sadece dini ve insani konularda değil; matematikte de çok ileriydi. Birçok karmaşık problemi zihinden çözerdi. Çok güzel sohbetler yapar, hayat tecrübelerini aktarırdı.

Resim 17: Yozgat Sorgun ilçesi, Sorgunköyü İlkokulu [Soldan: Faik Birol, Celal Tekin]

Bir gün yatılı okuyan kardeşi Ahmet Biçer'i görmek için ziyaretine gider. O gün pansiyonlu okula yumurta gelir, Mehmet Biçer Hoca efendi, yorgun bir şekilde müdürün odasına alınır. Birazda kalçadan sakat olduğu için bastona dayanır. Biraz sonra görevliler yumurta hesabına başlarlar. Çarparlar, bölerler bir türlü hesabı yapamazlar. Hoca efendi kafasını kaldırır; beyler bana söz düşmez ama hesabın sonu şu olması lazımdır der. Hakikat neticede öyle çıkar.

Görülüyor ki kıvrak zekâ bazı yerlerde kalemden daha üstün çıkıyor.

Söz buraya gelmişken Sorgun köyüne ait unutamadığım bir anımı anlatmak isterim. 1954 milletvekili seçimi 29 Ekim tarihinde oluyor. Seçim okulda yapılıyor. Oyumu kullandım. Bu arada eşim Şahinde Hanım onbeş günden beri Yozgat Devlet Hastanesi'nde menenjit teşhisi konularak tedavi görüyor. Belinden enjektörle su alınıyor. Tahlil neticesi iyiye doğru gidiyor. Fakat bir süre daha yatması gerekiyor. Oğlum Abdullah da iki yaşında falan. Oyumu kullandıktan sonra bir at arabasına binerek Sorgun'a geldik. Abdullah yavaş

yürüyor. Sırtıma bindirip elimde çanta çarşıdan geçip otobüse gidiyordum. Tek bir otobüs Yozgat'a işliyordu. Ona bindik. Yozgat'a bir buçuk saatte vardık. Yollar bozuk. Şimdiki gibi asfalt değildi. Muslubelen'i çıkarken otobüs su kaynattı. Bir müddet duruldu. Netice saat 13.00'de Yozgat'a vardık. Görüş saati başlamıştı. Oğlum ve ben annesi ile görüştük. Annesi çocuğunu görünce duygulandı ağladı. Kucakladı bağrına bastı. Hazin bir manzara yaşandı. Hastanedeki görüş saati bitti, bizi çıkardılar. Yine saat kulesinin yanına geldik. Otobüs Sorgun'a gitmiş. Beklemeye başladık. Akşam ezanı okunacak zaman oldu. Nihayet Sorgun'a üstü açık bir kara kamyon gidiyordu. Ona bindik. Bu sefer şoför mahalline bindik, Sorgun'a vardık.

Sağa sola baktım. Hiç vasıta yok. Bizi getiren araba köye dönmüş. Ateş değirmenine gittim. Sorgun'un Çötelli köyünden Hamza Taş un öğütüyormuş, işi bitmek üzere dediler. Çocuk yoruldu, un çuvallarının üzerinde uyudu. Un bitti. Arabaya çuvalları yükledik yola devam ettik. Çötelli'nin yolu Sorgun köyüne yarım saat mesafeden geçer. Kavak değirmeni dediğimiz mevkiye gelince arabadan inip köye yaya gelmemiz lazım. Yine çocuğu sırtıma, çantayı da elime aldım. Yürüyerek gece yarısı köye geldim. Lojmanda kalıyordum. Çocuğu yatağına yatırdım ben de yatak üzerine uzandım. Sabah namazı kalkıp tıraş oldum. Ufak bir kahvaltı yapıp okul tarafına geçtim. Ne görecektim: Sandık açıldıkça çıkan zarflar yerlere atılmış. Okulun her tarafı kirletilmiş. Süpürge, çöp sepeti yani teneke ile toplayıp iki tane sınıfı süpürüp temizledim. Okul çevresine bayrakları astım. Bir bayram havası oldu. Saat sekize doğru 1, 2, 3. sınıfta okuyan çocuklar geldi. Bayrak ve davul zurna eşliğinde köy meydanına gidildi. Bayram en iyi şekilde kutlandı. O zaman bayramlara daha çok önem verilirdi. Ben bu zahmeti çekmeseydim Cumhuriyet bayramı kutlanmayacaktı. Bayram sönük geçecekti. Bu anılarımı seneler geçse de hiç unutamam.

Sorgun köyünde görev yaptığım süre içinde Kazım Eser adında bir vekil öğretmen, Celal Ceylan isimli bir asil öğretmen de okulumuza tayin oldular. Bu öğrencilerimizin büyük bir kısmı Sorgun Ortaokulu'nda okurken, çevrede beni daha iyi tanıdılar. Öğrencilerim çok başarılı oldu. Merkez Yeşilyurt İlkokulu'ndan mezun olan çocuk-

larla yarıştılar ve hepsi takdirname alarak akranlarını geçtiler. Üç dönem mezun verdik. Çocuklar gittikleri okulda çok başarılı oldu. Adımız Çiğdemli'de 30 yıldan beri söylenir. Bundan da çok mutluluk duyuyorum.

1952 yılında Sorgun ilçesinin Sorgun köyünde öğretmenliğim sırasında, Bizim Alcı köyüne yakın Avluk {Akoluk} köyünden Medet oğlu Yusuf adında on – on iki yaşlarında, biraz özürlü bir çocuk akrabalarını görmek için kışın yoğun olduğu Ocak ayı içinde annesinin köyü olan Sorgun köyüne gelir.

H. Ömer Uçar'ın sokak kapısını açar ve orada çıplak taşın üzerine başını koyup, uyur. Çocuk sabah kadar o taşın üstünde yatar.

Ben de H. Ömer Uçar'ın evinde oturuyorum. Havalar çok soğuk olduğu için vatandaşlar namazı camide değil odalarda kılıyorlardı. Ben de Çüreyinler'in H. Bekir Çelik'in odasında sabah namazı kılmak üzere H. Ömer Uçar'ın odasının önünden geçerken baktım ki sokak kapısı açık, içeriden horlamaya benzer bir inilti duydum. Olay nedir diye yöneldim. Medetin oğlu Yusuf yerde yatıyor, hiç ses seda kalmamış hiçbir yeri kıpırdamıyor adeta taş kesilmiş. Çocuğu hemen kucaklayıp odaya götürdüm. Odada soba yanıyordu. Biraz ısıttım. Yavaş yavaş cana geldi. Hoca namazı kıldırdı. Baktım Yusuf biraz daha iyi oldu. Yusuf'a gömleklik ve pantolon aldım. Gömlekliği de rahmetli kayınvalidem Şemsi Biçer hanım dikti. Bana, Öğretmen dayı derdi. O günden beri nerede görse bana yakınlık gösterir. Bu gence daha sonra bütün köy halkı sahip çıktı. Harmanlara su ve erzak taşırdı. "Yusuf haydi elini bir kulağına at" denilince yanık yanık Anadolu havaları söylerdi.

Demokrat parti döneminde İçişleri Bakanı Dr. Namık Gedik, Yozgat milletvekilleri Numan Kurban, Talat Alpay, Ömer Erzurumoğlu ve Yozgat Valisi Fevzi Hamurcu'nun Akdağmadeni'nden geçip Sorgun'a geleceklerini muhtar Tevfik Nazlıoğlu duymuş. Koşarak okula geldi. "Faik bey Bakan bey geliyormuş, köyümüze bir saatlik mesafedeki yoldan geçecekmiş, Size de at arabası hazırlattım. Gidip karşılayalım ne dersin" dedi. Olur, dedim. Mevsim ilkbahar, tarlalar sürülmüş, toprak yumuşak, her yan çayır çimen, çiğdemler çıkmış, çok

güzel bir hava vardı. Hemen öğrencilerimi hazırladım. Marşlar söyleyerek birlikte yola çıktık Çocuklar oynaya güle, takla atarak saat 11.00'de Bakan beyi karşılayacağımız yere vardık. O zaman 1., 2., 3. olmak üzere üç sınıf vardı. Üçüncü sınıf öğrencilerinden Fazlı Özel'e; "Bakan beyi öğrenciler adına sen karşılayacaksın, hoş geldin diyeceksin" dedim ve nasıl davranacağını tembih ettim. Yarım saat içinde Bakan uzaktan göründü. Ellerinde bayrakla öğrenciler, ben, eğitmen ve muhtar sıralı bir saf halinde dizildik. Bakan bey bayrağı görünce okullu olduğumuzu ve öğrencilerin kendisini karşılamaya geldiklerini anladı. Konvoy durdu. Bakan arabasından inip, yanımıza yaklaştı ve bizi selamladı. Öğrencimiz Fazlı Özel, tarif ettiğim üzere Bakan beyin yanına vardı. "Hoş geldiniz sayın Bakanım" dedi. Bakan bey o öğrenciye ne olmak istediğini sordu. Fazlı Özel "baytar olmak istiyorum" dedi. "Baytar ne iş yapar" dedi. "İneklere iğne yapar efendim" dedi. Bakan bey milletvekillerine ve vali beye döndü. "Aferin, köylü çocukları da baytar olmayı biliyorlar" dedi. Diğer bir çocuğu çağırdı, o da "öğretmen olmak istiyorum" dedi. Üçüncü çocuk da polis olacağım, dedi. Dördüncü çocuğa sordu, o da "bekçi olacağım" dedi. "Neden bekçi olmak istiyorsun" deyince "sopa taşıyacağım, düdük öttüreceğim." dedi. Ona da biraz güldüler. Bakan beyle çocukların arasında samimi sohbetler geçti. Bakan bey bana okul ihtiyaçlarımızı sordu. İhtiyaçlarımı arz ettim. Daha sonra okulumuza Bakan beyin gönderdiği çok miktarda, kırtasiye, harita, küre v.s. geldi.

Okulumuz bünyesinde dördüncü ve beşinci sınıflar da olunca öğrencilerimiz çoğaldı. 150-160 kadar oldu. 23 Nisan bayramını Sorgun köyünde kutladıktan sonra etraftaki köylere gidilir ve mutlu gün orada kutlanmamaya devam edilirdi. Halk büyük neşe içinde çocukları sever, okunan şiirleri de alkışlarlardı. Ben ayrılıp ta yedek subaya gidinceye kadar o köylerde okul yoktu.

ASKERLİK

1958 yılında askerlik görevim nedeniyle Sorgun köyünden ayrıldım. Altı ay Ankara Piyade Yedek Subay Okulu'nda okudum. Okul bitiminde kuralar çekildi. 4.500 P. Yd. Sb. içinde ilk kurayı ben çektim

Resim 18: Diyarbakır-Silvan Alay Komutanlığı'nda subay arkadaşlarla [Sağ başta: Faik Birol]

ve şansın da yardımı ile Yozgat'ı çektim. Böylece tayinim yedek subay olarak Yozgat 6. Jandarma Er Eğitim Okul Alayı'na çıktı.

Sorgun'da okuttuğum örgencilerimden yirmi kadarı Yozgat Lisesi'ne geldi. Askerliğim sırasında da vakit buldukça onlarla ilgilendim. Liseyi bitirenlerden bir kısmı öğretmen oldular. Bir kısmı yüksek tahsile devam ettiler. Yüksek okula devam edenlerden doktor, öğretmen, hemşire, işletme fakültesini bitiren, polis, Almanya'ya işçi olarak gidenler çok oldu. Sorgun köyünün adı sonradan Çiğdemli kasabası olarak değiştirildi. Çekerek yolu üzerinde olan bu güzel kasabamız zamanla daha da gelişerek adeta şehir görüntüsüne büründü.

Altı ay Yozgat'ta asteğmen olarak görev yaptım. Daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı emri gereğince Diyarbakır Silvan 10. Jandarma Er Eğitim Okulu'nda –öğretmen olan asteğmenler okuma-yazma taburlarında– görevlendirildik. Yozgat'tan ilişiği kestik. Oğlum Abdullah, İlhan ve kızım Tülay ve Şemsinur'la birlikte yeni görev yerime gittik. Ev tuttum. Görevimi sürdürdüm. Bölük komutanlığına vekâleten baktım. Okuma-yazma bilmeyen erlere okuma yazma öğre-

Resim 19: Diyarbakır Silavn Alay Gazinosu'nda subay arkadaşlarla [Oturanlar sol baştan: Faik Birol, Kamil, İsmail, ayakta: Ali Abdulazizoğlu

tildiği iki aylık kurslarda çalıştım. Her dönem çok sayıda er gelirdi. Onları titizlikle, gayretle eğitir, okuma yazma öğretirdim. Kurs bitiminde kıtalarına geri dönen bu erler ailelerine mektup yazacak kadar okuma-yazma öğrenirlerdi.

Akdağmadeni'nin Elmalık köyünden Hasan Şanlı adında bir erim vardı. Vücut bakımından kambur, esmer tenli biriydi. Hiç olmazsa okuma öğretirim diye ısrarla bölüğüme aldım. Fakat dört ay geçmesine rağmen ne okuma–yazma öğrenebildi, ne de adımı öğrendi. Talimde askerlerden mataradan su alır içirirdim. Silvan'da kavun karpuz çoktu, nöbetçi subayı olduğumda Hasan'ı yanıma çağırır kavun, karpuz yedirirdim. Asker harçlıklarından biriktirdiği 80 lirası varmış, muhafaza etmem için bana verdi. Babasına mektup yazardım. Posta ücretini ben öderdim. Jandarmalar ekseriyetle sınır boyu karakollara gönderiliyor. Kaçakçılarla savaşıyorlardı. Hasan bu görevleri yapabilecek biri değildi. Ankara Genelkurmay'dan eğitimli iki er istediklerini duydum. Tabur komutanına ricada bulundum, "komu-

tanım, benim bir hemşerim var, onu gönderelim" dedim. Komutan da kabul etti.

Gün geldi kura çekilecek, bölükler sıra oldu diz çöktü birer birer gelip torbanın içinden kura çekiliyorlardı. Sıra Hasan Şanlı'ya geldi. Komutan "Genelkurmay'a gidecek askerin hangisi?" dedi. "Şu diye Hasan'ı gösterdim. "Böyle bir asker Genelkurmay'a nasıl gönderilir?" diye binbaşının ağzından burnundan öfkeyle tükürükler saçılmaya başladı. Adam adeta delirecekti. Yavaşça "binbaşım Genelkurmay'da soğan soyacak, mutfak temizliği yapacak yer yok mu? Bu çocuk bir babanın bir oğlu. Beceriksizin biri, sınır köyünde vururlar bunu" dedim. O zaman Binbaşı sakinleşti ve eliyle kurayı buldu, Hasan Şanlı'nın avucuna koydu. "Bravo Hasan Şanlı'ya, soyadı gibi şanlı gibi yeri çekti" dedi. Hasan'dan bugüne kadar ne bir mektup ne haber alamadım.

YENİDEN ÖĞRETMENLİK

Daha önce MEB'na dilekçelerimizi verdiğimizden, askerlik görevi biter bitmez Bakanlık tarafından yeniden Yozgat ili emrine tayin edildim. Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü de tayinimi kendi köyüm olan Sorgun'un Alcı köyüne yaptı. Yozgat'tan eşyalarımı bir traktöre doldurup köye gönderdim. Kendim de Sorgun'a geçip, göreve başlama yazımı verdim. Ve 1959 yılının Aralık ayının çok soğuk bir gününde köye geldim. Babamın odasına yerleştim.

Birkaç gün sonra okula gittim. Okul 1943'lerde "okul yapma" seferberliği içinde köylüler tarafından yapılmış ve üzerinden 20 yıl geçmişti. Harap bir vaziyetteydi. Yetmişer kişilik beş sınıf, başöğretmen odası, eşya odası, öğretmen evi ve okulun tamamı içine girilecek gibi değildi. Her tarafı akıyordu.

İlk işim okulun çatısını aktarmak oldu. Enstitü'de yapı kolunda eğitim aldığımdan bu işlere yabancı değildim. 1960 yılının Ocak ayı biraz güneşli gidiyordu. Köyden eli uz, çatı aktarmaktan anlayan Emin ustayı çağırdım. Masraflarını ödemek, sigara, çay, yemek işlerini kendim karşılamak suretiyle birlikte çatıyı aktardık. Açık kalan yerleri de köyün ortasındaki yıkılmak üzere olan eski okulun çatısın-

Resim 20: Sorgun Alcı Köyü İlkokulu'nda öğrencilerle [Solda: Faik Birol, sağda: Eğitmen Esat Esengin]

daki oluklu kiremitleri taşıyarak tamamladık. 15 gün sonra okulun lojmanına taşındım. Yine tüm harcamaları maaşımdan yapmak suretiyle geceleri okulu baştan sona badana yaptım. Kapı ve pencereleri boyadım. Eksik camları taktırdım. Bunca çalışmalar arasında Muhtar Eyüp Akçam hiç yanıma gelmiyordu. Güya bizim köyde bir adet varmış. Öğretmene hoş geldin demek için çörek peynir vs. yaptırılırmış. Ben muhtara haber gönderdim. Böyle bir hazırlık yapmana lüzum yok dedim. Acele gel okuldaki çalışmaları gör. Sıralar kırılmış üst üste yığılmış. Bir eğitmen var. Beş sınıfı bir araya toplamış, okutma yok, yalnız avutuyor. Sınıfları ayırdım. Öğrenciler hiç çalışmıyor. Saç, baş, tırnak uzamış. Hırçın bir durum arz ediyor. Ben de köyden yetiştiğim için bilirim, bir tabir vardır, köyden yetişene danacık derler. Çocuklar beni de kaile almaz durumda gözüktüler. Onları yarı sevgi, yarı disiplin içine aldım. Baktılar ki, papuç pahalı, okumaktan başka çare yok saçı uzun, tırnağı uzun, giyim kuşamı değişik çocuklar üç ay içinde öğrenciye benzediler. Düzgün öğrenci olup, güzel okudular.

Resim 21: Yozgat Cumhuriyet İlkokulu [Sağda: Faik Birol, sol başta: Bahri Özbek]

Bir tarafta da köylülerin arasında husumet var. Günlerden bir pazar günü köylüyü istisnasız okulda topladım. Uzun konuşma yaptım. Çaylar, sigaralar içiliyor. Ama taraflı oturmalar. Hoca Hakkı Erdoğan'ı, muhtar Eyüp Akçam'ı yanıma davet ettim. Küs olan komşuları barıştırdım. Kış boyu her hafta bir odada toplanarak Arabaşı daveti gezdik. Bu vesile ile hem kaynaşma sağlanıyor hem de yapılabilecekleri konuşuyorduk. Çok mutlu oldum. Önümüzde 23 Nisan Çocuk bayramında konuşmalardan sonra şiirler okundu, yarışmalar yapıldı. Koşular {iğne koşusu, yumurta koşusu}, yoğurtlu simit yemek, eli arkadan bağlı bakracın içindeki suda bulunan elmayı ısırmak v.b. gösteriler oldu.

Ayrıca da 100, 200, 300 metre koşuları yapıldı. Yaş durumuna göre, 100 metrede oğlum Abdullah birinci oldu. Dedesi Ethem Birol çok sevindi. İlkbaharda havalar güzel idi. Okulun bütün sıralarını tören alanına taşıttım. Köy halkı sıralara oturarak 23 Nisan Çocuk bayramını doyasıya izlediler. Çocuklarını içten gelen sevgi ile alkışla-

Resim 22: Cumhuriyet İlkokulu [Önde Fevzi Şenöz, arkada sağdan dördüncü: Faik Birol]

dılar. Çok sevindiler. Beni de takdir ettiler. 23 Nisan akşamı da okul bayraklar ile süslenmişti. Akşam bütün öğrenciler okulda toplandı. 60 kişilik meşale gurubu tertip ettik. Yanlarında yedek gazyağı şişeleri de bulunan grubumuz önde Türk bayrağı, davul zurna eşliğinde öğrencilerin başında ben ve Esat bey olmak üzere köyümüzün bütün sokaklarını dolaştık. Silahlar atıldı. Büyük bir kalabalık eşliğinde yukarı harman yerlerine çıkıldı, halaylar çekildi. Kovalı'dan, Beşpınar bağlarına geçildi. Meşale alayı bütün hızı ile devam ediyordu. Saatler gece 24.00'ü gösteriyordu. Sorgun yolundan okula gelindi. Meşale alayı burada son buldu. Bizim köyün dışarıya göre ünü büyüktür. Meşale gurubu öyle ilgi gördü ki ertesi gün "Alcı sanki tamamen ateşe verildi. Dünkü olaylar ne idi, bu nasıl ateşti, kaç kişi öldürüldü" diye endişe ile sormuşlar. Köylülerimiz de "Faik Birol hoca 23 Nisan şenlikleri yaptırdı. O kadar güzeldi ki, keşke siz de gelip görseydiniz" demişler. Köylüyle beraberliğimizi artırıp, tamamen kendime yaklaştırdıktan sonra diğer çalışmaları uygulamaya koydum. Köylüler

kasabaya gitmeden önce bana uğruyorlardı. Para havalesi, senet, ilmühaber, mektup gibi haberleşmeyi benim vasıtamla yaparlardı. Beni çok seviyorlardı, her yerde öğretmen dediğin Faik bey gibi olacak, derlerdi. Keşke diğerleri de onun gibi çocuk okutsaydı da Alcı bu kadar geri kalmasaydı derlerdi.

Resim 23: Cumhuriyet Bayramı törenleri [Sağdan, Şemsinur Birol, Sevda Kaynak, Faik Birol, Yurdagül Sayar, Fatma Albayrak]

İlkbaharda eski mezarlığın taşlarını okul yapımına kullanmışlardı. Mezarlık başka bir yere taşınmıştı. Eski mezar yerine sığırtmaç, sığır sürüsünü topluyordu. Ecdadımızın üzerine hayvanlar pisliyordu. Bazıları da harman yeri olarak kullanıyorlardı. Kâşif Ağa'nın traktörü ve bizim ve komşuların atlarıyla otuz dönümlük mezarlığı sürdürdüm, büyük taşları kenara çektirip arpa ektirdim. Altı yüz şinik arpa çıktı. Parasını köy sandığı vasıtasıyla okula harcattım. Bir yıl içinde vilayete dilekçe ile başvurdum. Sorgun'daki devlet fidanlığından elma, kaysı, armut, vişne, kiraz, erik fidanları aldım. Arpa hasadından sonra sonbaharda bizim köye diktirdim. Fidanların hepsi tuttu. Gazi Orman Çiftliği gibi en nefis meyveler verdi. Fakat daha meyveler olgunlaşmadan, alasulu iken çanta çanta yoluyorlar. Köyün büyükleri de, seçimle geldiği için kimseyi küstürmek istemeyen muhtar da buna ses çıkartmıyor, kimse durun çocuklar demiyordu. Rica ile öğüt vererek bunun önüne geçtim. Mezarlık yirmi yıldan sonra güzel bir bahçe oldu. Seneler sonra köylüyü topladım. Bu ağaçlardan {meyvelerden} fidan alın yeni meyve-

Resim 24: 23 Nisan Çocuk Bayramı törenlerinde öğretmen arkadaşlarla [Sol baştan: Abbas Karaca Faik Birol, meliha Güler, Sıtkı Turan, Kamil Öztürk, 23.04.1968]

likler kurun, dedim. Ama bu sözüme ancak birkaç kişi riayet ettiler. Etrafına hendek attırdım. Çevresine tel örgü çektirdim. Köyden şehre gittiğimde geçici olarak bir bakımcı tutmuşlar. Ama ağaçlar çok büyümüş, budayan falan olmadığından, her biri adeta karaçalı olmuş. Buna da çok üzüldüm.

YOZGAT

1961 yılı Ekim ayında Yozgat'a tayinim çıktı. Yine köyümü unutmadım. Çalışkan ve başarılı öğretmenlerin köye tayinini yaptırdım. Bu ara ağabeyim Salim Birol da köye muhtar oldu. Köyün üç ana çeşmesi vardı. Onların onarımı için Sorgun Kaymakamlığı'ndan olur aldı. Bir gün Yozgat'a geldi "kardeşim, kaymakamlıktan üç çeşme onarımı için onay aldım. YSE müdürlüğüne gidelim de programa aldıralım" dedi. Rahmetli ağabeyimle birlikte YSE'ye gittik. Benim öğrenciler, müdürlükte şef olmuş, mühendis olmuşlardı. Beni görünce elimi öpmeye geldiler, kucakladılar, odalarına götürdüler. Onları o makamlarda görmek beni de çok sevindirdi. Kahve ve çaylar içildik-

ten sonra "öğretmenim emriniz nedir?" dediler. Muhtar ağabeyim üç çeşme onarımı için Sorgun kaymakamlığından yazı getirmiş, dedim. Hocam bu onarım bir şey değil, köye su şebekesi yapalım, dediler. Siz bilirsiniz dedim. Yalnız valilikten onay alır mısın, dediler. Vali Ferruh Güven'le de iyi tanışırız. Alacalıoğlu İlkokulu'nun yeniden yapılması için bir toplantı düzenlemiştim. Vali bey de katılmıştı.

Hemen benim yetkili öğrencilerim daktilonun başına geçtiler, hesabını yaptılar, programa dâhil olmak üzere yazıyı hazırlayıp elime verdiler, bana da YSE'den bir araba tahsis ettiler. Arabaya binip hemen vilayete gittim. Tam vilayetin mesainin bitme vaktiydi. Vali bey makamından çıkıp merdivenleri ineceği bir sırada beni karşısında gördü. "Ne o köy ağası ne yaptırmak istiyorsun" dedi. "Sayın valim Alcı'nın su şebekesini programa aldırmak istiyorum" dedim. Fiyat bedeline bile bakmadan hemen orada imzalayıp verdi. Ankara 4. Bölge YSE Müdürlüğü'ne yazıldı. İhalesi yapıldı köye beş km. uzaklıktan bol miktarda su getirildi. Böylece köyün bütün evlerine ücretsiz su verilmeye başlandı. Artık köylümüz musluktan su içiyordu. Okula ve bahçeye şebeke suyundan veriliyordu. Okulu büyük onarıma aldırdım. Marsilya kiremitli çatının çöken yanlarını, badana ve boya işlerini, kapı pencerelerini taze olarak yaptırdım. Okul da çok güzel oldu. Rapor almak sureti ile 65 yaş uygulamasından 30 kişiye maaş bağlattım.

Vali İsmail Hakkı Borataş zamanında köylerde elektrik yoktu. Bazı kasabalarda olsa da çok azdı. Bizim köye elektrik aldırmak için müracaat yaptık. Yine ağabeyimle beraber YSE'den evrakları alarak Ankara'ya gittik. Veli Zeren o zaman CHP Yozgat milletvekili idi. Meclis'te görüştük. TEDAŞ Bölge Müdürlüğü'nde onun çok yakın görüştüğü bir beye vardık. Arada bir yere dâhil eder programa alırız, dedi. Böylelikle elektrik işini de halledip köyümüze hizmet kervanını yürüttük. Adı geçen Vali beyle açılışını da yaptık. Köylü bol ve modern bir şebeke suyuna ve elektriğe kavuşmuş oldu. Daha önce mezun olup da kimlik cüzdanı getirmeyen dört beş devre öğrencilerin diplomalarını doldurup {senelerine göre} tasdik yaptırdım. İlgili çocuklara dağıttım. Köydeki işlerimi bitirip Yozgat'tan aldığım kara yapı evime yerleştim. Evimin eksikleri ile meşgul oldum.

Resim 25: Cumhuriyet İlkokulu'nda arkadaşlarla [Ayakta soldan: Mustafa Duygu, Adnan Mutlu, Faik Birol, Nesibe Çimen, bir arkadaşı, Avniye Şahinoğlu, Nejat Karahan, Yurdanur Türkoğlu, Hüseyin Göksoy, Kamil Öztürk, Nazmi Erikel, Rıza Aslan, Oturanlar soldan: Ali Rıza Köktürk, Resul Kaplan, Bektaş Öztürk, Yavuz Şentürk, 27.05.1968]

Çocuklarım da ilkokul üçüncü sınıfa başlamışlardı. Onların eğitimi de çok önemli idi.

Diplomada yirmi yıl köyde hizmetim yazılı idi. Mazeret grubundan ailemin hastalığı nedeniyle Yozgat Devlet Hastanesi'nden sağlık kurulundan rapor alındı. Böylelikle şehre erken gelindi. Yani hizmetimin 11. yılında şehre gelmiş bulunuyordum.

Cumhuriyet İlkokulu'nda göreve başladım. 1961–1962 öğretim yılında dört şubeli birinci sınıflardan seçilmiş bana elenti bir şube kalmış. Fakir, üstü başı yırtık, mendil, önlük yok, burun ve sümüklerini kol ağızlarına siliyorlar. Başlarına bir hademe vermişler. Onları avutuyor. Öğretim başlayalı da bir buçuk ay falan olmuş. Çünkü tayin emri Alcı köyüne gelinceye kadar hayli bir süre geçmişti. Ben de 15 gün mehil müddeti kullanmıştım. Cumhuriyet bayramı geçmişti. Benim sınıfımın hepsi de yeni camii mahallesinden kenar ve köyden gelmiş çocuklardan oluşuyordu. Çocuklar ile görüştüm.

Hepsi de çekingen, korkak, ürkek, özgüvensiz çocuklardı. Onları bir düzene koydum. Cesaretlendirmeye, sosyal yönlerini geliştirmeye gayret ettim. Sonuçta çok iyi gelişmeler sağladık.

Cumhuriyet İlkokulu'nda sınıflarımız oldukça büyüktü, 50 – 60 öğrenci bir arada okurlardı. Sınıf pencereleri geniş ve yüksekti. Çok güneş alır ve sıcaktı. Pencerelerin önlerine saksılar koymuş, renk renk çiçekler dikmiştik.

Birinci sınıfta öğretim metodu cümle yazmaktı. Yazılacak cümleler duvara asılır, örgenciler de tertemiz zeminde, evlerinden kese torbalar içinde getirdikleri kaynatılmış ve ikiye bölünmüş yassı fasulyelerle istenilen cümleleri yere yazarlardı.

Sevimli, güzel, üstelik çalışkan bir kız öğrencim vardı. Tüm çocuklarım gibi onu da çok severdim. Bu cıvıl cıvıl sevimli öğrencimin kimsenin bilmesini istemediğim bir problemi vardı. Yavrucak rahatsızlığı nedeniyle her gün ikinci derste, yine cümle yazma çalışmaları devam ederken elinde olmadan altına kaçırırdı.

Resim 26: Cumhuriyet İlkokulu'nda öğrencilerle birlikte [05.06.1967]

Küçük çocuklar hayatı tam olarak idrak edemedikleri için acımasızdırlar. Eğer bu küçük kızın altını ıslattığını görseler biliyorum ki onu sürekli kızdıracaklar, alay edecekler, bu kusur ömür boyu onun başına kakınç olacak. Yavru mahcup duruma

Resim 27: Yozgat Alacalıoğlu İlkokulu [Sağdan Mustafa Duygu, Faik Birol]

düşecek belki de, bu utanç yüzünden öğrenimini terk edecekti. Onun adına çok üzülüyordum.

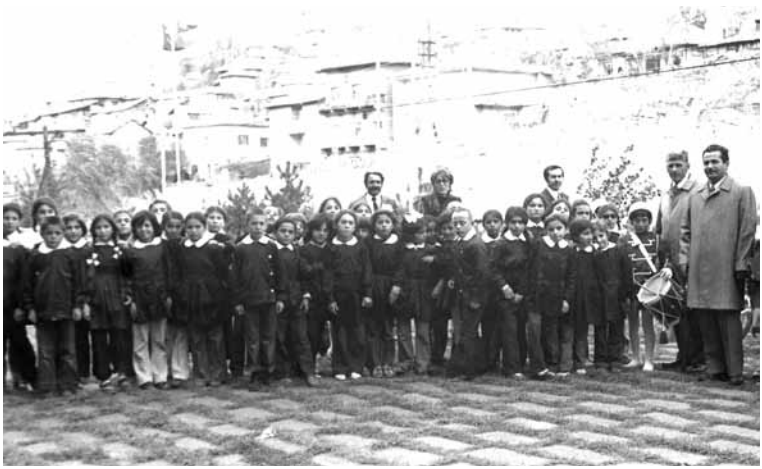
Bu kusurun ortaya çıkmaması için elimden geleni yapıyordum. Nitekim şöyle bir yol bulmuştum. Sınıftaki çiçekleri sulamak için büyük bir ibrik aldım. Sürekli dolu tutuyordum. Çocuğun tam da altına kaçıracağını anladığım anda hemen ibriği kaptığım gibi çiçekleri sulamaya başlardım, ama bu sulama işini abartır, saksılara öyle çok su boşaltırdım ki akan sular zemini kaplar, böylece kızcağızın kusurunun da kimse farkına varmazdı.

1961 yılı Ekim ayında tayinim Yozgat Merkez Cumhuriyet İlkokulu'na çıkmıştı. Göreve başlamam 15 Ekim'i buldu. Öğretim yılı başlayalı da bir ay falan olmuştu. Cumhuriyet İlkokulu'nu belirleyen mahallelerden bir tanesi de Yeni Cami Mahallesi idi. Bu mahallenin sakinleri de tamamen köylerden gelen vatandaşlardan oluşuyordu.

Öğrenci velilerimizin çoğunun okur–yazarlığı yoktu. Okulumuzda A, B, C, D şubeleri olmak üzere dört tane birinci sınıf vardı. Yoksullukları giyim, kuşam, saç, baş, el, yüz temizliklerinden belli

oluyordu. Çalışmaya başladım. Yıl sonuna doğru her şeyi düzelttim. Velilerle görüştüm, sağdan soldan yardım topladım. Çocuklara çok yakından ilgi göstererek onların gelişmesini, mahcubiyetlerinden kurtulmalarını sağladım. Oldukça gelişti ve hareketlendiler. Artık günlük olayları, radyo haberlerinden duyduklarını vs. sınıfta düzgün cümlelerle anlatmaya başladılar. Bir gün Şeker Pınar mahallesinden bir öğrenci el kaldırdı. Ona da söz verdim, "öğretmenim bu gün annem dedemi evden kovdu" dedi. Tabi bu haber içimi burktu. Hem dedesinin haline, hem de aile içi bir meselenin sınıfta dile getirilmesine çok üzüldüm. Çocuğun, anlatmak istediği şeyin başka bir şey olduğunu, haberi başka yönlere çekerek açıklamaya çalıştımsa da bir kere sınıfta söylenmiş oldu. Böyle haberleri buraya getirmeyin okuyup büyüklerimizden duyduğumuz, düğün, bayram, asker uğurlaması okullarımızın açılışını vs. olan haberleri söyleyeceksiniz diye hepsine tembih ettim.

O zaman cümle metodu kullanılıyordu. Dergi ve cümle metodu ile yeni cümleler yazıp çocuklara dağıttım. Çocuklar kısa sürede bana alıştılar. Aileleri ile görüştüm. Çocukların durumlarını söyledim ve çocuklarına yardımlarını istedim. Senenin sonuna doğru çözüm-

Resim 28: Yozgat Ziya Gökalp İlkokulu [Sağdan Abdullah Gezgenç, Faik Birol]

Resim 29: Yozgat Fatih Sultan Mehmet İlkokulu öğretmenleri [Sağ baştan: Osman Susam, Faik Birol, Rıza Ünlüsoy, İzzet Nazlı, önde: V. Aktan Aslan]

lemeye geçtim. Bütün çabamı çocukların yetiştirilmesine verdim. Hemen hemen öteki sınıfların seviyesine ulaştırdım. Renkli tebeşirle tahtaya heceleme, ayırma yapıyorum. Cümleleri kestiriyorum, karıştırarak yeni cümleler yaptırıyordum. Çocuklar yerlerinde duramıyorlar, faal, aktif, hareketli bir halde, özgüvenleri yerine gelmiş şekilde, birinin cümlelerine bakıyorlar. Yanlış tertip edenleri düzeltiyorlardı.

Rahmetli Sıtkı Turan adında bize de akraba olan, öğretmen okulu mezunu bir öğretmenimiz vardı. Babası Askerlik Şubesi reisiydi. Çok fiyakalı giyinirdi. Aslında iyi öğretmen idi. Fakat şehrin ileri gelen doktor, hâkim, avukat gibi insanların –daha okula gelmeden okumayı çözmüş– çocuklarını seçerdi.

Bir ay önceki fişleri dikte ettirmiş. Misal olarak sayın müfettişim hoş geldin cümlesini yazdırmış. Üzerinden birçok cümleler geçmiş. Hoş geldin cümlesi geride kalmış.

Günlerden bir gün müfettiş Ali Gündoğan okula gelir. Koluna girer sınıfına götürür. Çocuklar ayağa kalkar. Çocuklar bu gördü-

günüz bey bizim okulun müfettişidir. Size bir cümle söyleyeceğim, onu yazın der. Yukarıdaki cümleyi söyler. "Sayın müfettişim hoş geldiniz" yazarlar. Bir de günün şartlarına uygun matematik söyler. Çocuklar onu da yapar. Müfettiş birlikte sınıfın aralarında dolaşırlar. 50 öğrenci de yapar. "Öteki sınıfları da buna göre teftiş et" der. Kıymalılar gelir. Müfettiş, okul müdürü Bahri Özbek, Sıtkı Turan yerler. Her şey yolunda bir hafta sonra da aynı müfettiş benim teftişime geldi. Masanın üzerinde duran gazeteyi aldı arka tarafa oturdu ve gazeteyi okumaya başladı. O sıralarda biz hayat bilgisinden yeni yıl ünitesini işliyorduk. Müfettiş bana ve sınıfıma hiç bakmıyor. Çocuklar hareketli yılbaşında yapılan evlerdeki şenlikleri anlatıyorum. Çocukların hepsi "ben söyleyeyim öğretmenim, ben söyleyeyim" diye ayaktalar. Zil çaldı. Dışarı çıkıldı. İkinci derse girildi. Yeni cümleleri okuttum. Önceki cümleleri kestirdim. Karıştırttım. Karma cümleler söyledim. Onları da yazdılar. 40 dakika süre bitti. Zil çaldı.

Müfettiş; "Faik Bey, okumayan çocuk var mı?" diye sordu. Ben de önde oturan üç çocuğu gösterdim. Bunları öne aldım. Sık sık derse kaldırıyorum dedim. O çocuklardan birinin adı Hakkı idi. Hakkı, "öğretmenim ben az mı okuyorum" dedi. "Hayır, sen de güzel okuyorsun" dedim. Müfettiş bey çocuğu kaldırdı. Hakkı, sınıfta ne kadar cümle, yazı varsa hepsini tek tek okudu. Müfettiş çok memnun oldu. 53 öğrencimin tamamı da Ocak 1962 yılbaşına kadar da başarılı bir düzeye geldiler.

Ben okuyamıyor muyum diyen Hakkı Doğan, daha sonra teknik öğretmen okulunu bitirerek sanat enstitüsüne öğretmen oldu. Bu ihmal edilmiş, itilmiş, kakılmış öğrencilerin zamanla başarılı hale gelmesi beni her zaman sevindirmiştir.

Müfettiş beni dışarıda gördüğü zaman, Faik bey o çocuğun hakkını yeme diye de şaka yapardı. İçten içe köy enstitülü, öğretmen okulu çıkışlı yaşlı başlı öğretmenler arasında ayrım yaparlardı. Sene sonu raporlarımız geldi. Benim ve Sıtkı beyin raporları iyi, diğerlerinki orta idi. Okul müdürü okul aile birliği toplantılarında, bayramlarda beni konuşmacı olarak seçerdi. Çevrede genç ve dinç olarak

Resim 30: Yozgat Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'ndaki öğretmenlerle birlikte]

iyi eğitimci unvanını kazandık. Dokuz yılım Merkez Cumhuriyet İlkokulu'nda böylelikle başarılı geçti.

Cumhuriyet İlkokulu'nda üçüncü sınıf okuttuğum bir sene 1967'de Bahri Dulkadiroğlu adında müfettişimiz vardı. Okulu teftiş yaparken sıra benim sınıfıma gelir. Sınıf tertemiz, masa örtüleri serilmiş, saksı çiçekleri masalara konmuş. Çocukların kıyafeti ve tıraşları muntazam. Dersteyiz. Kapı açıldı. Müfettiş sınıfa girdi. "Birol, yanlış gelmedim değil mi?" diye sordu. Evet doğrudur dedim. "Sabah aynı sınıfa girdim çok perişandı. Her şey döküm döşekti, tomar tomar kâğıtlar, çekirdek kabukları yerlerde serili idi" dedi. O sınıfı başka bir öğretmen okutuyordu. Sınıfı teftiş yaptı. Bölümlere ayırdı, her çocuk güzel cevap verdi. Sınıfı tekrar tekrar teftiş etti. Dördüncü sınıfların programından sordu. Onları da bildiler. Yine geleceğim dedi.

Müfettişin dişi ağrır, devlet hastanesine gider. Benim Sorgun köyünden öğrencim Gani Acar devlet hastanesinde diş doktoruydu.

Müfettiş, poliklinikliğin önünde dururken kapı açılır, Gani "kimsiniz, ne istiyorsunuz" diye sorar. "İlköğretim müfettişiyim, dişim ağrıyor" der. "Ben, öğretmenim gibi öğretmen isterim" der. Müfettiş "öğretmenin kim" der. Gani, " Faik Birol" deyince "Ben de Faik beyi sizin gibi iyi tanırım" der. Gani Acar müfettiş beyin dişinin tedavisini ve dolgusunu yapar. Müfettiş okula geldiğinde, " Faik Bey sayende dişlerimi senin öğrencine yaptırdım" demişti.

Merkez Alacalıoğlu İlkokulu müdürlüğü boşaldı. Ben müracaat yaptım. En yüksek puanı ben aldım. Adım birinci sırada bakanlığa gönderildi. Benim müdürlüğüm onaylandığı halde askıya aldılar. Kısa adı TÖS olan Türkiye Öğretmenler Sendikası üyesiydim. Milletvekilleri işe el koydu. Bunlar "TÖS'lü, Komünisttir, bunlara çocuk güvenilmez, Türkiye Öğretmenler Sendikası Bakanlığa karşı toplantılar ve mitingler yapıyorlar" diye Milli Eğitim Bakanlığı'na telgraf çektiriyorlar. Diğer adaylardan Arslan Başaran, Fevzi Ayıntap vs. milliyetçi öğretmenler grubundan idi. Fakat müfettiş Bahri Dulkadiroğlu ağırlığını koydu "Faik Birol olacaktır" dedi ve ben müdür

Resim 31: Yozgat Valisi Adil Aktan ve bir grup öğretmen arkadaşla birlikte

Resim 32: Bir toplantı sırasında [Sağdan 5. sırada Faik Birol]

oldum. Müfettiş bey tekrar Alacalıoğlu İlkokulu'na geldi. Okul–aile birliği okul yaptırma derneği kurdum. Öğretmenleri yeni program üzerinde çalıştırdım. Çocukların iyi yetişmesini sağladım. Teftişe geldiğinde "Birol senin için çok isabetli karar vermişim" dedi. Müfettiş on–onbeş sene Yozgat'ta kaldı. Bakanlığa gitti. Oradan Çorum, Sivas ve Yozgat'a Milli Eğitim Müdürü olarak atandı.

Ben ailemden gördüğüm üzere hem de aldığım eğitim ve düşüncemin gereği olarak insanları hiçbir zaman ayırmadım. Meslek hayatım boyunca çeşitli yerlerde görev yaptım ve yurdun dört bir yanını gezdim. Çalışma hayatım süresince Türk, Kürt, Çerkez, Laz, Arnavut, Alevi, Sünni vs. çeşitli kültürlerden insanları tanıdım, onlarla birlikte aynı bölgelerde görev yaptım. Birbirimize kardeş gibi sımsıkı sarılarak tek vücut halinde yurdumuza ve insanımıza hizmet vermeye çalıştık.

Bizim köyün etrafında Alevi köyleri de vardı. Bu köylerde gerek komşuluk gerekse insani ilişkiler bakımından candan sevdiğimiz dostlarımız vardı. Onlarla gayet iyi münasebetler içindeydik.

Bu ülke için herkes ortak mücadele etmiştir. Yurt savunmasında, askerlik yaparken, vergi vermede herkes nasıl yükümlülüklerini ortak yerine getiriyorsa, herkes haklarını kullanmada da eşit olmalıdır. Varolan farklılıklarımızı zenginlik olarak görmeliyiz.

Burada yeri gelmişken hiç unutamadığım bir anımı anlatmak isterim:

Alevi İdrisli köyünden Arif Ağa adında, dedem H. Musa {Birol} efendinin bir ahbabı vardı. Kışın çat ayazda Arif ağaların su değirmenleri donar, aile unsuz ve ekmeksiz kalır. Düşünür, taşınır ve Alcı köyüne gidip H. Musa ağadan un isteyeyim der. Bizim köye gelir. Dedeme durumu anlatır. Dedem "Arif Ağa, bizim de unumuz yok, ama sen soframıza buyur, bir çay iç" diye odaya davet eder. Hemen yemek hazırlarlar. Arif Ağa odada ağırlanırken, dışarıda camızları koşup kağnıya un çuvallarını yüklerler ve vakit geçirmeden İdrisli

Resim 33: Soldan: Bekir Özben, Faik Birol, İsmail Güler

köyüne gönderirler. Yemek yenir çay içilir. Aradan saatler geçer. Olanlardan habersiz Arif Ağa neticede müsaade ister. Ancak morali bozuk ve düşüncelidir. Kendi kendine "Yahu der, ben H. Musa efendiyi yıllardır tanırım, bu adamın bir şinik unu olsa yarısını bana verirdi, neden bana böyle bir cevap verdi" diye kahırlanır. Eşeğine binip köyün yolunu tutar.

Her taraf karla kaplıdır. İlerledikçe kağnı izlerini görür ve şaşırır. "Bu karda kışta kim kağnı koşup da yola düşmüş" diye bir anlam veremez. Biraz daha gidince bir karartı görür, yaklaşınca bakar ki bizim işçilerden Arap, boş bir kağnıyı çek çeke geliyor.

Arif Ağa şaşırır. "Hayırdır Arap, bu karda kışta nerden böyle" diye sorar. Arap; " Ha babam ha, Arif Ağa senin haberin yok mu? Size bir kağnı un götürdüm de oradan geliyorum" deyince Arif ağa memnuniyet içinde; " H. Musa ağaya selam söyle, bana böyle bir soğuk şaka yapmasın" deyip yoluna devam eder.

Aradaki samimiyete bakınız. İstekte, ihtiyaçta karşılıklı olarak teklif yoktu. Bu insanlar arasında Arif Ağa'nın torunu Ali Doğan bey de öğretmendir. Bir birimizi çok sever sayarız. Köylerde durumu iyi olanlara ağa derler. Bunun için bahsederken bende ağa deyimini kullandım. İdrisli köyü Alevi, bizim Alıcı köyü Sünni'dir. Biz aile olarak Alevi ve Sünni ayrımı yapmayız. Mesleğim sürecinde Alevi öğretmenler ile de çalıştım. Alevi öğretmenleri çok aydın, çalışkan, saygılı, planlı ve proğramlı gördüm.

Hizmet verdiğim Alacalıoğlu İlkokulu 1984 yılında konak olarak ahşaptan yapılmıştı. Etrafındaki binalar birer, ikişer çökmeye başladı. Okulun temelden yapılması kararı aldırdım. Yani bina çökmek üzere ben öğrencilerimi felakete uğratamam dedim. Çocukları okula almadım. Milli Eğitim ve Bayındırlık müdürlüğünden teknik bir heyet geldi. Durum değerlendirdiler. Yeni okul yapıldı. Bu arada 1., 2., 3. üstün başarılar aldım. Tebliğler dergisinde yayınlandı. Valilikten iki adet takdirname ve çok sayıda teşekkür aldım. Sene sonu raporlarımın ön ve arkası başarılı yazılarıyla doludur. Dört yıl Alacılıoğlu okulunda müdürlük yaptıktan sonra kendi isteğimle Merkez Ziya Gökalp İlkokulu Müdürlüğüne tayinim yapıldı. Burada da aynı şevk

Resim 34: Kayseri Öğretmenevi'nde arkadaşlarla [Ayakta sağdan ikinci: Faik Birol, Mahmut Gülsoy, oturanlar sağdan: Paşa Köroğlu, Turan Bey, Abdullah Menekşe]

ve heyecanla hizmet verdim. Çok iyi çalışma arkadaşlarımız vardı. O genç öğretmenlik yıllarımızda o günlerden kalma hatıralarımı her zaman anımsarım.

Bu arada arkadaşım Ali Konakçı'dan bahsetmeden geçemeyeceğim. Çekerek ilçesine bağlı Kadışehri bucağından Mustafa oğlu Ali Konakçı 1945 yıllarında Pazarören Köy Enstitüsü'ne gider, ben de o yıllarda okula varırım. Aynı şubeye kaydımız yapılır. Zorluklar içinde yani İkinci Dünya Savaşı bitmek üzere iken okumaya başladık. 1950 yılında okulu bitirdik ve öğretmen olduk. Selahattin Kaynar'la ben okul mezuniyetinde ikmalsiz mezun olduk. Ali Konakçı ile bir daha görüşmedik. Ta ki aradan 10 yıl geçinceye kadar. Ali Konakçı'nın tayini Bursa'ya çıkar. 10 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Yozgat'a gelir, beni sorar. Burada öğretmenlik yapıyor derler. Sora sora eve gelir. Kadışehri'ne gider geri gelir bizde yatar. Biz o zaman İmam Hatip okulunun yanında yani Aşağı Nohutlu mahallesinde oturuyorduk. Beraber İmam Hatip okuluna gittik . İdareciler, öğretmenler bana büyük ilgi gösteriyor. Durumumu izliyor. Bursa'nın Yenişehir

Resim 35a: Arkadaşım Mahmut Gülsoy ve ailesi. [Soldan: Ayhan Gülsoy, Mahinur Gülsoy, Gürcan Gülsoy, Mahmut Gülsoy, Canan Gülsoy, Nevzat Gülsoy].

Resim 35b: Sağdan: Turan Eroğlu, arkadaşı, Faik Birol

ilçesi Çelebi köyüne dönüyor. Bizden bahsediyor. O arada Bursa İmam Hatibi'nde okuyan Çelebi köyünden Mustafa Kara okuldan uzaklaştırılmak isteniyor. Mustafa Kara'yı çağırıyor. Tasdiknamesini okuldan aldırtıyor. Bana bir mektup yazıyor ve Mustafa Kara'yı Yozgat'a gönderiyor. Mustafa benimle görüşüyor, okula beraber gittik. Müdür ile görüştüm. Ben de velisi oldum. Mustafa Kara başarılı bir öğrenci oldu. Bursa'daki arkadaşlarına Yozgat'tan mektup yazıyor. Velhasıl rahat olduğunu, iyi muamele gördüğünü, sürgün

olduğunu ortadan kaldırıyor vs. Bu sefer Ali Konakçı'ya üç çocuk daha varıyor. Bizi de Yozgat'taki öğretmen arkadaşına yaz, bizde Yozgat'ta okumak istiyoruz, derler. Bir mektup üç çocuk gelirler. Onları da İmam Hatip okuluna kayıt yaptırıp ev tutup, okumalarını sağladım. Çocuklar ikişer sene sona mezun olup gittiler. Bu gençleri hayata kazandırdım.

Ali Konakçı'ya ait bir başka hatıram ise şöyledir:

Bursa Yenişehir Çelebi köyünden Necati adlı bir genç askerlik çağına gelir. Kura çeker Yozgat Jandarma Er Okul Alayı'na kurası çıkar. Hemen Ali beye varırlar. Bir ailenin bir çocuğu, Yozgat hakkında bilgi alırlar. "Orada benim öğretmen arkadaşım var. Ona mektup yazarım. Necati Adlı'yı çok rahat ettirir. Ve iyi bir bölüğe verdirir" der. Günlerden bir gün Necati Yozgat'a gelir, Alaya varır teslim olur. Bir hafta sonra izin alıp veya Pazar iznine çıkar, çarşıya uğrar, beni sorar. TÖB-DER'i gösterirler. Oraya gelir. Faik Birol beyle görüşmek istiyorum, der. Bakarlar ki, ben yokum merdivenlerden inip gider. Ben TÖB-DER'e o da Cumhuriyet meydanına doğru gidiyor. Arkadaşlar, seni bir asker aradı derler. Hemen arkasından koştum, Faik Birol'u arayan asker sen misin dedim. Evet dedi. Ali Konakçı'dan mektup getirdim buyur, dedi. Askeri geri öğretmenler derneğine götürdüm. Çay ikram ettim. Komutanlarını sordum. Bazılarını biliyorum. Bir hafta sonra evci yaptırdım. Asker Necati Adlı her pazar günü eve gelir yemek ve çay ikram yaparız. Ali beyden konuşuruz. İki aylık olunca anne ve babası, amcası Ramazan Adlı Necati'yi görmeye Yozgat'a gelirler. Necati bunları bizim eve getirir. Tanıştırır iki gün boyunca bizde kalırlar. Çok samimi olduk. Bizi Bursa'ya davet ettiler, tabii bizim gitmemiz o günlerde mümkün değildi. Ramazan Adlı kartını verdi. Kendisinin Almanya'da çalıştığını ve bir isteğiniz olursa ben karşılarım dedi. Çok sağ olsun dedik. Bir isteğimiz falan yok dedik. Bunlar memleketlerine döner. Necati kura çeker, Bitlis'in Adilcevaz kazasına gider. Bir daha bir birimizi göremeyiz. 1960 yılının 31 Ocak günü babamın vefatı dolayısıyla köye gittim yani Alcı'ya. Cenazeyi kaldırıp definden sonra köylüler taziye için bizim odaya geldiler. Etraf köylerden de gelenler oldu. Bir hafta köyde kaldım. Ethem Kahya ölmüş diyenler baş sağlığına geldiler. Bu arada Emirhan köyünden

Resim 36: Silifkeye bir gezi sırasında [Ayakta sağdan: Faik Birol, Abbas Karaca, İbrahim Acar, Muharrem Başpınar, önde sağdan: Süleyman Karabulut ve Abdullah Birol]

hafız Arslan da taziyecilerin arasında. Faik bey bu enîştemiz Hasan Gök yani Hasan Çavuş çok fakir. Sen İşçi Bulma Kurumu ile görüşüp bunu Almanya'ya göndersen, bu fakirlikten kurtulsa iyi olmaz mı, dedi. Arslan hoca bu dediğin Hasan Gök benim dayımın oğlu istemem mi ama gitmesi zor dedim. "Benim Almanya'da Ramazan Adlı diye bir ahbabım var. Yine de ona bir mektup yazıyım. Onun daveti üzerine olursa göndereyim" dedim. Hemen zarf kâğıt getirttim. Ramazan Adlı'ya çok güzel ve etraflıca mektubu yazdım. Arslan hoca ve odada bulunanlarda beğendi. Hasan çavuşu göndereceğiz. Aradan bir müddet geçtikten sonra Hasan Çavuş'la Arslan hoca bir araya gelirler Hoca enişte der, sen çok fakirsin. Şayet bu mektup ta gereken işlemi görmezse daha fakirleşirsin der. Senin yerine ben Almanya'ya gideyim der ve gider. Ramazan Adlı'yı bulur, Arslan bir çok badireden geçtikten sonra işçi olur. Hasan Gök'e para gönderir. Durumlarını düzeltirler. Hasan Gök öldü. Arslan hoca yaşıyor.

Gelelim Necati Adlı'ya; Adlı Bitlis'in Adilcevaz kazasından terhis olur. Çelebi köyüne gelir. Düzenini kurar. Evlenir, iki dönem muhtarlık yapar. Olgun adam olur. Aradan kırk yıl geçtikten sonra Ali Konakçı'nın Münevver Konakçı adındaki kızı emekli olur. Çelebi köyüne eski dostunu ziyarete gider. Necati Adlı'ya görünür. Gelmişten geçmişten konuşunca Yozgat'tan beni sorar. Faik amca ile de görüşüyor musunuz diye sorar. Son zamanlarda hiç görüşmedik der. Fakat telefonu var, görüşmek isterseniz verebilirim der. Bizim ev telefonunu Antalya'dan ararlar. Çıkmaz. Bir de Mersin'i arayalım derler, Mersin Mezitli ilçesinde bulurlar.

Tarih 27 Ekim 2008 Pazartesi günü saat 12.30'da Necati Adlı bizim eve telefon açtı. Telefona ben çıktım. Faik bey amca ile mi görüşüyoruz dedi, evet dedim. Ben Necati Adlı selamlar amcacığım, beni tanıdınız mı dedi. Hatırlayamıyorum deyince ben Ali Konakçı'nın gönderdiği 6. Jandarma Er Eğitim okuluna gelen Necati dedi. Aradan kırk seneden fazla zaman geçti. Aradığına teşekkür ederim, Necatim dedim. Ben yine Yenişehşehir'in Çelebi köyünde kalıyorum. Arabam

Resim 37: Öğretmenlik yıllarında Pazaröreni'e bir ziyaret [Solda: Öğretmenim Ömer Lütfi Bakır, beşinci sırada Faik Birol]

var. Durumum çok iyi. Sizleri köyüme davet ediyorum. Mutlaka gelin dedi ve telefon numarasını yazdırdı, ısrarla beklerim dedi. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olur kabilinden söyledi. Sizin telefon numaranızı bilmiş olsaydık bu yaz Bursa'da yeğenim var, onu ziyarete gitmiştik. İki gün Bursa'da kaldık. Sizle görüşürdük dedim. Candan sevimli bir adam olmuş. Bu anekdot kırk yıllık geçmişi hatırlatıyor. Kendisine sağlıklı uzun ömür diliyorum.

1969 yılı 31 Ocak tarihinde babam Ethem Birol vefat etmişti. Halk arasında usul gereği mevlit okutmak üzere Sorgun'un Alcı köyüne gitmiştim. O sıralarda Amerikalıların Apollo'su Ay'a gitmek üzere, gazete ve radyolarda yayın yapılıyordu. Ay'a varacak aydan taş toplayacak vs. derken babamın arkadaşı ve komşumuz Salih Zeki Erdoğan'ın da bulunduğu bir halk topluluğu bizim odanın önünde sıra taşlardan örülü sekinin üzerinde oturuyorlardı. Arabamız tam bizim odanın önünde durdu ve ben indim. O sırada oturan komşular ayağa kalktı. Faik bey geliyor diyerek bana doğru geldiler. Ellerini sıktım, bazılarının yani amcalarımın, yaşlıların elini öptüm. Hoş beşten sonra komşumuz ve köyün büyüklerinden olan Salih Zeki Erdoğan, "Faik bey, gavurlar Ay'a inecekler mi?" diye bana sordu. Ben de elbet Salih amca Ay'a varacaklar dedim. Halkın içinde " booo Faik bey de gavur olmuş" dedi. "Salih amca ben neden gavur olayım, dedelerim hacca gitmiş adamlar, benim senden bir farkım müspet ilimleri bilmem. Ayda kayalıklar var, çukurluklar var, nem var" dedikçe adam daha hiddetlendi. "O Allah'ın nuru Apollo'yu tuttuğu gibi yere atar, parçalar, mucize bakımından da Ay peygamber efendimizin latasının iki kolundan girip parçalanarak dışarı çıkmış" dedi. Salih amca bu tezi savunuyor. Ay'a ne ile gidilir. Elbette ilim ve fenle gidilir dedim. Odaya girdik ağabeyim Salim çavuş çayları yaptı, herkese dağıttı. İçildi. Odadan dağılındı. Sabah oldu. Ağabeyimin çocukları Mustafa Birol, Zeynep Birol süt ve kahvaltı getirdiler. Kahvaltı yaparken de Apollo Ay'a indi. Salih Zeki amca bizim radyoyu dışarıdan dinliyormuş. Koşarak gelip kapıya yumrukla vurarak açılmasını istedi. Kapı açıldı. Karşımda Salih Zeki amca. " Faik Bey senin gavurlar Ay'a indiler" dedi. Ona Ay hakkında bilgi verdim. Çaylar içildi kalkıp gitti. Bu olay insanımızın durumunu yeterince gözler önüne seriyor sanırım.

Yenilikleri ve icatları gözleriyle görmeden inanmakta zorluk çekiyorlar. Salih amca zamanla benim en yakın dostum oldu. O günlerde 65 yaşından yukarıda olanlara Hazine'den maaş bağlıyorlardı. Salih amca Yozgat'a gelir bizim eve uğrar. Beni sorar. Evden okulda olduğumu söylerler. Okula varır. Tesadüfen o günde ehliyet almak için sınava gitmiştim. Öğretmen arkadaşlarım şoför ehliyetinin alındığı yeri gösterirler, oraya gelir. Aksilik bu ya komisyonun tamamı arabanın içinde arabayı çalıştırdığım bir sırada Faik bey Faik bey diyerek yüksek sesle bağırdı. Arabayı kaldırdım bir müddet gittikten sonra komiser, bu adam senin için çok bağırdı sen neden cevap vermedin, diye bana sordu. Komiser bey, imtihan sırasında cevap veremedim. Bu amcaya devlet hastanesinden rapor alacağım. Emekli Sandığı'ndan maaş aldıracağım dedim. Daha sonra arabayı çevir haydi sınavı kazandın, dediler. Zeki amcayı eve götürdüm. Ertesi gün Devlet Hastanesi'ne başvurduk. Rapor aldım. Dilekçesini yazdım, maaş bağlandı. Böylece Salih amcaya son görevimizi de yapmış olduk.

Yine bizim köyden ve bize akraba olan hocalık yapan İsmail Hakkı Uslu bir gün Bursa'daki torunlarını görmeye gider. Torunları Nebahat Ulusoy, dede seni teleferiğe bindirip Uludağ'a çıkacağız, der. Hoca da oldukça kilolu idi. Nebahat'a der ki, evladım ben ağırım birkaç kişi daha binerse teleferik çöker, onlar düşer ölürler evladım. Onlara sebep olmayım der. Hâlbuki, onun kontrol mühendisi ve yöneticisi var, belli bir tonaja gelince hareket etmez, onu hoca efendi bilmiyor. Ne kadar yaşlı olsa da teknik ve teknolojiyi bilmediği için onu öküzün kağnıyı veya atın arabayı çekemediği gibi zannediyor.

Merkez Ziya Gökalp İlkokulu müdürlüğünde çalıştığımda beni ve bir müdür arkadaşımı il seçim kurulu başkanı hâkim Kemal Yöntaş merkeze bağlı büyük mahal köyüne ara seçiminde görevlendirmişler. İsmail Bardakçı adındaki muhtarı silahla vurarak öldürmüşler. Köy iki tarafa ayrılmış, tansiyon çok yüksek. Ben köyün yarıdan fazlasını ismen biliyorum. Çünkü Ahmet Erim, İsmet Dalaslan, Abbas Karaca, Hüseyin Erdoğan, Hamdi Dalkaya, Ali Yakışıklı, Rıza Bardakçı, Eyüp Karaca gibi öğretmen arkadaşlarım var. Perşembe günü okulda teftiş var. Müfettişleri takip ediyorum. Teftiş çok güzel geçiyor. Müfettişlerin biri başka okulda birçok öğretmene orta vermiş. Bize

Resim 38: Öğretmen arkadaşlarla Çorum gezisinde

de öyle bir işlem yapılmaması için o müfettişin girdiği sınıfa ben de giriyorum. Abdullah Gezgenç'in beşinci sınıfına matematikten üçgenlere, dörtgenlere, kareye ait sorular sordu. Bu arada sınıfta üç dizi halinde oturuluyor. 1.diziye üçgenleri, 2.'ye dikdörtgenleri, 3.'ye de karenin alan ve açılarını sordu. Çocuklar yaptılar. Hepsi müfettişe gösterdiler. Müfettiş sıraları unutup yanlış demeye başladı. Ben itiraz ettim. Müfettiş bey bu çocuklar şu sıradan geldi. Karışınca, siz yanlış diyorsunuz. Halbuki hesapları yapan öğrencilerin işlemleri doğrudur, dedim. Müfettiş bey yorgunluğundan bahsetti. Tamam bu kadar teftiş yeter dedim. Odama götürdüm. Okulunuzu, öğrencileri çok beğendim, dedi. Diğer müfettişler de geldi. O günkü teftiş bitti. Ertesi günü yani Cuma günü müfettişler okula tekrar geldiler. Ben seçim kuruluna evrakları almaya gittim. İki sandık kurulu başkanı olarak bize bir araç tahsis ettiler. Arabaya bindik. Bizim okulda teftiş var, bir uğrayalım dedim. Okula vardık. Benim masanın üzerinde bir paket var. Yanda iki paket daha var. Beni bekliyorlarmış. Niyazi Altunya adındaki müfettiş, Faik Bey size ve arkadaşlara tatlı

Resim 39: Amasya Kalesi'ni ziyaet [Ayakta soldan altıncı Faik Birol, 17.06.1965]

getirdik, onu hazırlatın da beraber yiyelim, dedi. Bayan öğretmenler tabaklara böldüler neşe içinde yedik.

Ben seçim işlerinde görevliyim. Bir diyeceğiniz var mı gidiyoruz, dedim. Gülegüle gidin, dediler. Teftiş böylece bitti. Arkadaşlar çok iyi rapor aldılar. Müdür arkadaşım Sami Şahiner de dışarı çıkınca ben ilk defa görüyorum böyle bir teftişi ve müfettişlerin tatlı getirmesini. "Faik bey seni tebrik ederim. Bu havayı yaşattığın için." dedi.

Okuldan ayrılıp Büyükmahal köyüne vardık. Muhtar adayı Pürüzade Korkmaz'ın odasına indik. O günde, bir cenaze var. Ben mezara kadar gittim. Definden sonra kısa bir konuşma yaptım. Bu kesim muhtarı öldüren tarafmış. Biz seçime katılmıyoruz. Herhangi bir olay da çıkarmayacağız, dediler. Ölen muhtar tarafı 250 seçmeni var. Sabah oldu. Sandıklar açılınca oylar düzenli bir şekilde kullanılıyor. Köy yüksekte, aşağıya bir cemse askeri birlik, arkadan bir polis otosu geliyor-gidiyor, devamlı sandık çevresini kolaçan ediyor.

Gözler Büyükmahalda cinayet çıkacak diye beklerken sandık açıldı, tasnif yapıldı. Evraklar hazırlandı. Pürüzade Korkmaz tek

aday oldu. Onu da muhtar seçtik. Arabamıza binip aşağıya indiğimizde, polis ve jandarmaları gördük. "Hayrola, ne geziyorsunuz" dediğimde " başkan bey sizi takip ediyoruz. Her hangi bir olay var mı" diye bana sordular. Hayır dedim. Yozgat'a geldik, ağır ceza reisi İsmet bey seçim kurulu başkanı "Faik bey geçmiş olsun dedi. Bir vukuat var mı" dediler, "hayır" cevabı verdim. Tutanaklara baktı "çok temiz yazılmış sizi kutlarım" dedi. Hâkim bey bize bir yorgunluk kahvesi ikram edip uğurladı. Eve vardık. Seçim kurulu da böyle bir seçimi kazasız belasız atlatmış oldu. Seçim kurulu seçim usulünü iyi bilir, tarafsız hareket eder, halkla diyalogu iyidir diye seçimlerde bu tür yerlere üç defa beni görevlendirdi. Bunlar mesleğimizle ilgili olmasa bile onu da iyi yapma gayreti içinde çalışmalarımız oldu. Bu da bir vatandaşlık görevi.

Yine Merkez Ziya Gökalp İlkokulu'nda çalıştığım bir sırada okulumuz öğretmenlerinden Yusuf Ziya Altun Yeni Cami Mahallesi'nde otururdu. Oturduğu ev de okula hayli uzaktı. O zaman şehir içinde yolcu taşıyan belediye otobüsleri de yoktu. Okula yaya gidip geliyordu. Bir gün okula gelirken Ahmet Taşkın'a ait bir sefer görev kağıdı bulmuş, onu okur ve alır okula getirir. Okulumuz Müdür Yardımcısı Vasıf Aktan Arslan'a gösterir. Bu sefer görev kâğıdında tahrifat, yani değişiklik yaparak yine bizim okulun öğretmeni İsmet Dalaslan adına çeviriler. Odacı Yaşar Bulut'u ayarlarlar. Öğretmenler odasında İsmet beyle ben otururken sefer görev kâğıdını zarfa koyup İsmet Dalaslan'a vermesini söylerler.

İsmet Dalaslan arkadaşımız çok iyi niyetli, çalışkan, dürüst bir arkadaşımızdır. Yalnız iki evlilik yapmış, önceki hanımından beş çocuk, sonraki hanımından beş çocuk, bunların evlenmesi tahsili, ayrıcada Yozgat'a ev yaptırmak gibi uğraşları nedeniyle çok sıkıntılı bir zamanındaydı.

İsmet Dalaslan okulun tatiline bir saat kala öğretmen odasında dalgın, yorgun otururken, odacı Yaşar Bulut sefer görev kâğıdı getirip, yanımda İsmet hocaya verdi. Hoca zarfı açıp okudu. Yüzü al mor oldu. Yazıda; İzmir Sahil Takip ve İzleme Komutanlığı'na 48 saat içinde hareket etmesi bildiriliyordu. Zavallı şaşırdı, yazıyı bana uzattı,

ben de okudum "doğru hocam" dedim. Hoca görev emri elinde doğru evine gider, ailesine durumu anlatır ve askerlik şubesine gider. Yazıyı Şube Başkanı Albay Ahmet beye uzatır. "Böyle bir emir aldım, ben ne yapayım" der. Albay bakar " bu sefer görev emri başkasına ait, senin değil" der. İsmet Hoca, "Efendim okul Müdürü Faik Birol'un yanında odacı Yaşar Bulut getirip teslim etti" der. Albay beni telefonla arar, ama okul dışında olduğum için bulamaz. Derhal okula asker gönderip İsmet beyi, odacı Yaşar Bulut'u ve beni askerlik şubesine çağırtır. Nihayet beni çarşıda buldular. Şubeye vardık. Albay Ahmet bey öfkeli, yüzümüze bile bakmıyor, "Kara Kuvvetleri Komutanlığıyla oynuyor musunuz?" diyor da başka demiyor. Ne anlattıksa dinlemedi. "Yarın sabah diğer öğretmenlerle beraber tekrar gelin" dedi. İş çok ciddiye bindi.

Albay bana zaman zaman "ödeneklerimiz maliyece ödenmiyor" diye şikâyette bulunurdu. Okul Aile Birliği Başkanı bizim Yenice Köyden öğretmen Alibaz Yılmaz'ın oğlu Erdoğan Yılmaz da Yozgat'ta muhasebe Müdür Yardımcısıdır. Onu da yanıma aldım, birlikte şubeye vardık. Albay Erdoğan beyi karşısında görünce ayağa kalktı. Hoş beşler edildi, çaylar içildi. Erdoğan Bey "Albayım ödenekleriniz geldi. İlgili memurunuzu gönderinde ödeyeyim" dedi. Albayın yüzü güldü. Böylece sefer görev kâğıdı unutuldu. Yapılan bir şaka mutlu sonuçla neticelendi. Yine Albayla tavla oynamaya başladık. Eski samimiyetimiz devam etti.

Zaman hızla geçiyordu. Beş çocuğumda yavaş yavaş liseyi bitirip eğitim enstitülerine girmeye hak kazandılar. Abdullah Ankara Gazi Eğitim'e, İlhan İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'ne, İrfan Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'ne girdiler. Kızlarım Tülay ve Şemsinur Yozgat Eğitim Enstitüsü'ne girdiler. Beş çocuğumun beşi de aynı zamanda yukarıda adı geçen okullara devam ederken olaylar çıktı. Uzun süre okullarına devam edemediler. Abdullah, öğretmen iken öğretmenliği bıraktı. İlhan'ın İstanbul Fikirtepe'de fotoğraf {resim} dükkânı vardı. Karşı grup tarafından camları kırıldı. Fotoğraf makine ve filmleri çalındı. Dolayısıyla bu durum aileye yansıyor, hem bizi üzüyor hem de kısıtlı bütçemizi zor duruma sokuyordu. Oğlum İrfan arada ağabeyinin yanına İstanbul'a gider harçlık alır veya Ankara

Resim 40: Samsun Limanı'nda tekne turu [Soldan üçüncü Faik Birol, sağdan ikinci Abdullah Birol, 18.06.1965]

Etlik'te 1972 yılında satın aldığım dairemin kirasını alırdı. İlhan'ın işlerinin bozulması bizi de zor durumda bıraktı.

Çocuklarımın yavaş yavaş okullarını bitirmeleri biraz olsun nefes almamı sağladı. Şemsinur'un tayini Muş'a çıkmıştı. Annesi Şahinde hanım ve ağabeyi İrfan ile Muş'a gitti. Tayin yeri Muş'a bağlı Sütlüce köyü, aynı zamanda istasyondur. Yani gardır. Tren fazla beklemiyor. Durması ile kalkması bir oluyor. İstasyon da yine Muş'a beş km. falan geliyor.

Kızım Tülay'ın da MEB kurasında görev yeri Muş'a çıkar. 2 Aralık 1979 günü tayin yeri belli. Varto'nun Yukarı Alagöz köyüne yapılır. Her nedense Bakanlık emri gereği tayinler durdurulur. Göreve başlatmazlar. Varto 1967 depremi ile felaket görmüş, binalar yıkılmış, insanlarımız ölmüş, yeni yapılaşmaktadır. Fikir yönünden küçük Moskova'dır, diye nitelendiriliyor. Herkes girip çıkamıyor. Bizim Yozgatlı olmamız o günkü şartlarda zaten yeteri kadar büyük suç sayılıyordu! Ben Yozgat Sağlık Ocağı'ndan 10 gün rapor alıp Muş'a

gittim. Çocuklar ile görüşüp aradan bir veya iki gün sonra tayinler açıldı. Tülay'la birlikte karlı, kışlı bir günde Varto'ya vardık. Saat 12 sıraları. Herkes hoyrat hoyrat bakıyor. İlköğretim müdürlüğü açıldı. "Yozgatlıyız. Kızım Tülay ilçemizin yukarı Alagöz köyüne tayin oldu onu getirdim. Kendim de Yozgat Merkez Ziya Gökalp ilkokulunda müdürüm" dedim. Şöyle bir beni süzdü. Sizle bir yerde görüşmüş olabilir miyiz, dedi. TÖB-DER'den {Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nden} olabilir, dedim. Bizim gibi beş, altı öğretmen daha vardı. Bizi öne aldı. Yatacak yeriniz var mı? diye sordu, yok dedim. Öğle ise köy bir saat mesafede landımla {Yani at arabası} gideceksiniz dedi. Muş macerasının bundan sonraki bölümünü ilerleyen sayfalarda kızım Tülay'dan dinleyeceğiz.

İlköğretim müdürünün adı Binali Bingöl bana hocam dedi. Kırtasiyeciden bir evrak getireceksiniz onu alınca işiniz tamam, dedi. Kırtasiyeciye vardığımda kilitli buldum. Orada geziniyordum. Evrakımızı alır köye gidecek at arabasını ayarlar köye ikindi üzeri varırız. Okul yolun kenarında imiş, okula vardık. Göreve başlatacağımızı söyledim. Okul müdürü yarın başlatalım, dedi. Ben diğer kızımda Varto'da onu da alacağım diğer bir köye götüreceğim. O biraz hasta kahvecinin evinde misafir dedim. Kahveciyi biliyorlar. Göreve başlatıp döndük. Aynı at arabası ile, Tülay'a ertesi günü 10 günlük sağlık raporu alıp Muş'a döndük. Yine kahvecinin evinde yattık. Binali Bingöl'le tanışıklığımız kavi oldu. Kızından hiç merak etme ben onun hamisiyim dedi. Minibüse binip Muş'a geldik. Muş Belediye Başkan Vekili ile Muş Valisine götürülmek üzere iki mektup aldık ve bunların yararını gördük. Tülay Muş merkez Namık Kemal İlkokulu'na alındı. Önceden de bahsettiğim gibi Tülay eş durumundan Şemsinur'da can güvenliğinden Yozgat Valiliği emrine verildi. Buradaki tayinleri ile de uğraştım.

Yozgat ili emrine tayini çıkan kızlarımın yerleştirmesi sorun oldu. Tülay'a eş durum belgesi yaptırdık. Tayinini Sorgun'un Osmaniye köyüne {yani Çerkez'e} yaptırmak istiyorum. Milli Eğitim Müdürü Rifat Yüzbaşıoğlu orası dolu diye vermek istemiyor. Oradan kadronun birisi isteği üzerine başka bir köye geçerse olur, diyor. Devrim Gençtürk adında Tuncelili bir öğretmen vardı. Bacanağım Vasıf

Eser'in arabası ile Sorgun'un Bağlarbaşı {eski adı Kötüköy} gidip gördük. Oldukça şehir tipi bir köy, öğretmen orayı beğendi. Yozgat'a geldik. Çocuğun adı Devrim Gençtürk. Milli Eğitim Müdürü'nün makamına çıkardım, adın ne deyince Devrim Gençtürk dedi. Böyle öğretmen olmaz, dedi. Beni de ve öğretmeni de açığa aldı. Çocuk ağlar, fakir aile çocuğu parasız, pulsuz kaldı. Bana ağabey bunları da başıma getirdin ben ne yapacağım dedi. Durup dururken neden bu işlere girdim dedi. Oldukça üzüldü. Ben de üzüldüm. Biraz para verdim. Şubat tatili idi. Memleketine gitti. Sonra Devrim Gençtürk ile Tülay'ın tayinini Osmaniye köyüne yaptırdım işleri düzelttim. Benim de müdürlüğüm geri verildi. Bir hafta geçmeden Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'na becayiş yapıldı. yerel gazeteler, veliler benim belgelerimin {üstün başarı, takdirnamelerim} nedeniyle Danıştay'a başvuracaktım. Araya hatırlı kişiler girdi. Öylece kaldı. Tülay'ın Mayıs içinde düğünü oldu. Tayini Sorgun Feyzullah Bektaş İlkokulu'na çıktı. Bir müddet orada çalıştı. Daha sonra yeni mahalle ilkokuluna aldırttım. Evine çok yakındı. Arada bir yol vardı.

Dönelim Şemsinur Birol'un tayinine Sorgun'un Dişli köyüne vermek istiyor. Yoldan sapa karlı kışlı, çamur deryası bir köy. Her gün Yozgat'tan otobüse binecek Dişli köyüne 1.5 km. yerde inecek yaya gidecek. Bu beni zora sokma durumu, merkezde Yetiştirme Yurdu'nda boş kadro var oraya vereyim diyor. Mümkün değildi. Çünkü orada tecrübe gerekirdi, gece nöbetleri vardı. Bir bayan öğretmenin orada görev yapması oldukça zordu. Bu da olmaz dedim. Müdürle iyiden iyiye kavga ediyoruz. Nihayet Yozgat Merkez Tayyip köyüne yaptırdım. Evleninceye kadar orada kaldı. Evlenme muamelesi yapıldı. Önce Süleyman Sırrı Üçöz İlkokulu'na, birkaç ay sonra da merkez Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'na aldırdım. Çok rahat ve verimli bir öğretmenliği oldu. Evi okula çok yakındı. Rotasyona tabii olunca 1986' da ben emekli oldum. O da Rize'ye tayin oldu.

ÖĞRETMENLER VE ÖRGÜTLENME

Ülkemiz'de, öğretmenler toplumun bilinçli ve örgütlü kesimini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin örgütlenme tarihi 1908 yılında Encümen-i Muallimin olarak bilinen Öğretmen Topluluğu ile başlar

ve kimi zaman kesintilere uğramakla birlikte günümüze kadar devam eder. TÖDMF, TÖS ve TÖB-DER gibi önemli öğretmen örgütlenmelerinde, köy enstitülüler, yönetici ve üye olarak aktif görev almışlardır.

TÖDMF {Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu}: 1954 yılında kuruldu. 1965 yılına gelindiğinde kendine bağlı öğretmen derneği sayısı 446, üye sayısı ise yaklaşık 66 bin üyeye ulaşmıştı. 20 Şubat 1963'de TÖDMF Büyük Eğitim Mitingi'ni yapmıştır. Türkiye'de önemli ses getiren bu miting sonrası, Maliye Bakanı Ferit Melen ile Milli Eğitim Bakanı Şevket Ratip Hatipoğlu istifa etmek zorunda kalmışlardır. Bu miting sonucu, öğretmenler önemli ekonomik ve sosyal haklar elde etmişlerdir.

TÖS {Türkiye Öğretmenler Sendikası}: 8. Temmuz. 1965 tarihinde kuruldu. TÖS 1969 da 65 bin, 1971'de ise 80 bin üyeye ulaştı. TÖS; 4-11 Eylül 1968'de Devrimci Eğitim Şurası'nı topladı. 15 Şubat 1969'da ise 30 bin kişinin katılımıyla Büyük Eğitim Yürüyüşü'nü gerçekleştirdi. 15 – 18 Aralık 1969 tarihleri arasında ülke ve eğitim sorunlarını içeren demokratik talepleri ortaya koyarak 4 günlük Büyük Öğretmen Boykot'unu gerçekleştirdi. Buna 120 bin öğretmenden 109 bini katıldı. 12 Mart 1971 Askeri darbesiyle TÖS kapatılarak, yöneticileri tutuklandı.

TÖB–DER {Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği}: 4.Eylül.1971 yılında TÖB-DER kuruldu. 200 bin üyesi ve 670 şubesi vardı. 4-11 Şubat 1978'de Eğitim ve Öğretim sorunlarının ve çözüm yollarının tartışıldı Demokratik Eğitim Kurultayı'nı topladı. Hükümetlerin baskı, sürgün ve yasaklarına karşı mitingler yaptı. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesiyle de TÖB-DER kapatıldı, binlerce yönetici ve üyesi tutuklandı.

TÖDMF, TÖS ve TÖB-DER; Türkiye'de eğitim'in, eğitim yönetiminin ve programlarının demokratikleştirilmesi, geliştirilmesi ve eşit bir şekilde toplum yararına sunulması için çaba göstermiştir. Ayrıca, öğretmenlerin insanca yaşayabilmesi için gerekli olan ekonomik ve sosyal hakları güvence altına alma mücadelesini de yoğun bir şekilde sürdürmüştür. Bu niteliği itibariyle TÖS ve TÖB-DER

sürekli olarak siyasi iktidarların ve yandaşlarının baskı ve saldırılarına hedef olmuştur.

TÖDMF, TÖS ve TÖB-DER'in Yozgat Şubelerine üye olup, çalışmalara katıldım. O yıllarda bu kuruluşlarda üye olan birçok öğretmen arkadaşla dostluk ve dayanışma içerisinde ortak sosyal etkinliklerde bulunduk. O dönemlere ait güzel anılar yaşamımda önemli bir yer tutar. Mehmet Yıldırım, Veli Zeren, İhsan Kapusuz, İbrahim Acar, Mustafa Duygu, Muharrem Başpınar, Rıza Bardakçı, Resul Kaplan, İsmail Güler, Bektaş Öztürk, Abbas Karaca, Eyüp Karaca, İsmet Dalaslan, Garip Hanoğlu, Nurettin Biber, Ali Gündoğdu, Sait Orhon, Münire Orhon, Kazım Yıldız, Halit Alper, Musahip Şahingöz, Süleyman Seriner, Seyit Akbıyık, Kaplan Cansever, Mehmet Emin Seyhan, Hüsnü Doğan, Avni Doğan, Cihandar Arıkan, Niyazi Altunya, Fahri Arslan, Arif Baş, Sadık Demir, Gazi Koç, Nuri Öztürk, Hasan Çiçek, Nusret Özköklü, Hamit Tariz, Hüseyin Ulutaş, Nazmi Erikel, Mahmut Şahin, Ahmet Erim, Şevket Avcı, Şevket Şentürk, Yavuz Şentürk, Musa Malıçok, Ömer Kayhan, Tahsin Doğan, Yakup Yazarel, Nevzat Çorum, Hüseyin Erdoğan, Hayri İnci, İsmail Altan, Satılmış Bektaş, Musa Kayaalp, Hilmi Kayaalp, Hüseyin Ünal, Şerafettin Karabulut, Mahmut Özdemir, Koray Koç, Yüksel Koç, Ali Önder Koç, Nuriye Koç, Rıza Aslan, Nuri Yılmaz Yazan, Kemal Şahingöz, Ali Çulha, Ömer Yaşar, Kaya Yılmaz, Alper Dikenoğlu, Mehmet Akçasoy, Rıza Akın, Behçet Çankaya, Ali Aktaş, Osman Kayakıran, Durak Salih Doğru, Hacı Mehmet Nazlı, İzzet Nazlı, Muammer Gür, Sami Şahiner, Ekrem Kabay, Bayram Selçuk, Naci Doğruöz, Ali Keven ve burada ismini sayamayacağım birçok dostumu sevgi ve saygıyla anıyorum.

Yukarıda; öğretmen örgütlenmesindeki arkadaş ve dostlarımdan bahsettim. Tabi, bunun dışında da arkadaş ve dostlarım var. Hepsini burada saymanın zorluğu ortadadır. Bekir Özben, Osman Erciyes, Bahri Dulkadiroğlu, Afacan Karabacak, Yaşar Dişlioğlu, Necip Özbay, Selahattin Aral, Hakkı Özer, Ferit Yılmaz, Şahadet Akpınar, Ali Şahin, Yaşar Taşdemir, Ahmet Durukan, Saadettin Akbulut, Mevlüt Ünal, Mustafa Kararslan, Hasan Kiremitçi, Hüseyin Serbest, Muhittin Doğru. İlköğretim müdürümüz, araştırmaları ve kitapları olan Yılmaz Göksoy var. Bir köy çocuğunun neleri başarabileceğine

Bahri Doğru çok güzel örnektir. Her fırsatta doğduğu yerlere bir şeyler yapabilmenin gayretini güden çocuklarının hepsini okutmuş, iş-güç sahibi yapmıştır. Hele içlerinden bir tanesi var ki, onun hayatı destandır. Celal hocayı (Doğru) Cumhuriyet İlkokulu'ndaki öğrenciliğinden beri tanırım. Öğretmenlik stajını benim yanımda yaptı. Tam bir liderdir. Eğitimciliğinin yanı sıra Anadolu'da kıt imkanlar içerisinde televizyon yayımcılığının nasıl yapılabileceğini göstermiştir. RTV 66 Televizyonu genel müdürüdür. Onun için engeller hiçbir zaman engel olmamış, zorlukları mutlaka aşmanın bir yolunu bulmuştur. İnanıyorum ki; eğer Yozgat dışında okusaydı, elinden bir tutan olsaydı, bugün Devlet Tiyatroları'nın en önemli sanatçılarından birisi olurdu. Mizah yeteneğine hayranım. Çok hoşgörülü ve her fikre saygılıdır. Farklı öğretmen örgütlenmelerinin içerisinde olmamıza rağmen, hatta, başkanlık yapmasına rağmen ilişkimiz daima yakın olmuştur.

12 EYLÜL 1980, TÜRKİYE VE BİZ

O günkü siyasi parti liderlerine göre 80 ihtilali kendilerine karşı yapılmıştı. Halbuki 1980 darbesi bana karşı yapılmıştı. Aynı anda üç oğlum birden tutuklanmıştı.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin baskı ve yasaklarla dolu uygulamalarından biz de payımıza düşeni aldık. Bu dönemde parlamento, partiler, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri kapatıldı.

Bu kurumların on binlerce yönetici ve üyesi gözaltına alınarak ağır işkence, baskı ve saldırılara maruz kalmıştır. 12 Eylül 1980'de benim de yukarda belirttiğim gibi üç oğlum gözaltına alınarak hukuk dışı uygulamalarla karşı karşıya tutuklu kaldılar. Bu nedenle, uzun süre mesleklerini yapamaz durumda bırakıldılar. Üç oğlum da yıllar sonra berat ettiler. Ne var ki onların tutuklu kaldığı süreçte, baba ve anne olarak bizler de çok sıkıntı çektik. Çünkü 80 darbesi sadece çocuklarımızı değil, bizi de potansiyel suçlu olarak görüyordu. 12 Eylül yönetimi, aileleri de en acımasız şekilde baskı altına alarak çocukları ile bağlarını koparmaya ya da çocuklarına karşı tavır aldırmaya zorluyorlardı.

40 yıla yakın öğretmenlik ve yöneticilik yaptım. Bu görevler sırasında bana üstün başarı ve takdir belgeleri veren devletin, 12 Eylül'de bana karşı onur kırıcı ve hukuk dışı uygulamaları kabul edilemezdi. Tüm bunlara rağmen çocuklarımı yalnız bırakmadım her zaman yanlarında oldum ve hep sahip çıktım. Çünkü onlar, yüz kızartıcı bir suç nedeniyle değil, idealist ve memleketine bağlı gençler olarak düşüncelerinden dolayı tutuklanmışlardı. Zor şartlar altında ve pek çok saygısız davranışlara muhatap olarak yıllarca onların peşinde ve hapishane kapılarında dolaşmamız gerekti. Yılmadan, usanmadan eşim de, ben de çocuklarımızın peşinden ayrılmadık.

Ben çocuklarıma her zaman erdemli, başı dik, onurlu bir hayat sürmeyi, insanlara faydalı olmayı öğrettim. Onlar da her zaman bu felsefe çizgisinde yaşamlarını sürdürdüler.

Ben de bir baba olarak çocuklarımla her zaman gurur duydum. Onlar için yaptıklarımı hiçbir zaman yüksünmedim. Ama onlar da her zaman saygılarını ve sevgilerini eksik etmediler. Onların, aşağıya aldığım bu sevgi dolu, duygu dolu cümleleri karşısında, çektiğim acılar ve zahmetler bir anda gözümden silinip kayboldular. Ama yine de sizleri biraz o günlere götüreceğim.

Abdullah, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, İlhan İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde, İrfan Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nde okuyarak okullarını bitirmişlerdi.

Oğlum Abdullah, TÖB-DER Genel Merkezi Onur Kurulu Başkanıydı. Abdullah 12 Eylül döneminde sırf düşüncelerinden dolayı, Ankara Emniyet'indeki DAL'da {Derin Araştırma Laboratuarı} çok çeşitli ve ağır işkenceye maruz kalması sonucu öldü diye Ankara askeri mevkii hastanesine götürmüşler. Burada oğlumuzu bulduğumuzda tanınmaz haldeydi. Kafası ve vücudu yara –bere içerisindeydi, kulak zarları patlamış, tek başına yürüyemiyor, bacaklarında kireçlenme baş göstermiş, bir deri bir kemik kalmıştı. Çocuğu görünce aklım başımdan gitti, vicdansızlar diye bağırdım. Orada bulunanlar sus, seni de hapse atarlar dediler. Mevkii Hastanesi'nde hemen albaya vardım. Abdullah'ın durumunu anlattım, rapor verilmesini istedim. "Biz rapor işine karışmıyoruz. Onlar sıkıyönetim komutanlığına aittir.

Başka yapacağımız bir işimiz ve işlemimiz yoktur" dedi. Abdullah, hastanede iki hafta kaldıktan sonra Ankara Emniyet'indeki DAL grubuna götürülerek yeniden işkence gördü. Bir süre sonra da Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderildi. Daha sonra oradan da tahliye edildi.

İlhan, İzmir Bornova'da lise öğretmeni iken polis ekibi gelip İzmit Gölcük Emniyeti'ne götürüyorlar. Suçu resim öğretmeni olduğu için bir düğünlerde, doğumlarda, kutlamalarda, resim çekmesi imiş. Birkaç kez Bursa'ya da getirilip, götürüldü, cezaevlerinde başlarına külah giydirip sorguya götürüldüğünü söyledi. Biz çocuğumuzu Gölcük'te bulduk.

İrfan'ın okulunu bitirip tayin beklerken nişanını yapmıştık. Bu arada 12 Eylül darbesi oldu. Gelin kızım Ayşe beni arayarak baba İrfan'ı göz altına aldılar, bir türlü ulaşamıyoruz, dedi. Ben de eşim Şahinde hanım ile birlikte hemen Balıkesir'e hareket ettim. Önce Balıkesir Kızpınar Merkez Komutanlığı'na götürülmüş, aradık orada bulamadım. Daha sonra 9. Ana Jet Hava Üssü'ne götürülmüş. Oradan araştırdığımda Emniyet Müdürlüğüne bağlı bir ekibin alıp merkeze götürdüğünü söylediler. Oraya gittiğimizde haberimiz yok, dediler. Eşim çok kızmıştı. O zaman işkenceyle birlikte adı sıkça anılan şube müdürü Aydın Genç'in üzerine yürüyerek oğlumu istiyorum, yoksa seni parçalarım, dedi. Şimdi belki sıradan bir olay gibi anlatıyoruz ama o gün o insanların yanına yaklaşmak için mangal gibi yürek isterdi. Aydın Genç suçluluk telaşı içerisinde hızla oradan uzaklaştı. Çocuklarımıza gece Balıkesir Emniyet Müdürlüğü'nde günlerce süren işkence yapılıyor daha sonra karakollara dağıtılıyormuş. Biz de bütün karakolları dolaştık. Oğlumu Gazi Osman Paşa Karakolu'nda bulduk. İşkence görmüş, falakaya yatırılmış ve cereyan verilmişti. Ayakta dahi duramıyordu. Yüzü gözü morluklar içersindeydi. Annesi ağlamaya başladı. Yapabileceğimiz pek bir şey yok, sadece bugünler de geçecek, bu kötülükleri yapanlar hesap verecek diye moral vermeye çalıştım. Bir ay süren bu eziyetlerden sonra savcılığa, adliye yerine Balıkesir Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüler. Hukuk tarihinde böyle bir şeye rastlanıldığını hiç zannetmiyorum. Emniyet ifadesinin baskı altında alındığını söyleyenler yine emniyet binası içerisinde polislere teslim ediliyordu. Onlar da tekrar emniyet ifadelerini kabul etmeye zorla-

nıyorlardı. Oradan da kararları yüzlerine okunarak Balıkesir Kapalı Cezaevi'ne konuldular. Bir yıl kadar orada kaldı. Daha sonra dosyaları ana davayla birleştirilerek Mamak Askeri Cezaevi'ne nakledildiler. Aşağı yukarı bir yıl da orada kaldılar. Orası ayrı bir destandı. Ben öğretmen olduğum için ziyaretleri eşimle sıraya bindirmiştik. Hatta o benden daha çok gidiyordu. Yozgat'tan gece yarısı doğudan gelen Ankara arabalarına binip Mamak'ta inerdik. Birkaç saat kuyrukta durduktan sonra 10 dakika ziyaret yapıp harçlığını verip, yıkanacak eşyalarını alıp Mamak'ın önündeki Yozgat arabalarına binip, dönerdik. Sizlerin de içini daha fazla karartmak istemiyorum. 12 Eylül'ü anlatsam başlı başına bir kitap olur.

Oğlum Mamak'tan tahliye olduktan sonra hak ettiği öğretmenlik görevine sakıncalı diye vermediler. Sık sık da gelip psikolojik baskı yapıyorlardı. Öğretmenliği vermeyince Yozgat Sanayi Sitesi'nde bir arkadaşının yanında gres yağı dolduruyor ve oto yedek parçası satıyordu. Çocukları olmuştu. Eşi Yozgat Kız Meslek Lisesi'ne tayin edilmişti. Evlerini ayrı tuttum, ama, yine de birlikte oturuyorduk. Ekonomik olarak bütün geçimlerini üstlenmiştim.

Ben o zaman Yozgat merkez Fatih Sultan Mehmet İlkokulu müdürüyüm, görevim nedeniyle sık sık ayrılamıyorum. İrfan'ı görmek için Balıkesir'e gitmiştim. İznim bitti elimde belgem olduğu halde rapor almak için doktora sevk yapmıyorlar. Milli Eğitim Müdürü'ne başvurdum. Durumumuzu anlattım. Beni tanıyan bir ilköğretim müfettişi Ahmet Güleçler vasıtasıyla sevk yaptırıp, beş günlük bir rapor aldım. Doktora gittim sağlık karnemi uzattım, bakın burada hiç rapor yoktur. Ben de sağlamım ama beş günlük rapora ihtiyacım var. Oğlumun bana ihtiyacı var, deyince raporu aldım. Görülüyor ki sıkıyönetimin bütün sıkıntıları benim üzerimden geçmektedir. Abdullah, Ayten Asuman'la evli, ikisi de öğretmen idi, görevden aldılar. İlhan Necmiye Tuncer'le evli. Necmiye'ye soruşturma açtılar. İrfan, Ayşe Şentürk'le nişanlıdır. Bunların bütün ekonomik giderleri hep bana kalıyordu. Ben yalnız tek maaşla geçiniyordum. Çanta sırtımda, üç ayrı şehire, her ay çocuklarımı görmeye giderdim. Gelin kızım Ayşe'nin o arada Mardin Nusaybin Lisesi'ne tayini çıktı. Eşim Şahinde Birol'u gelin kızımın ziyaretine gönderdim. Eşim Yozgat'tan Ankara'ya

oradan Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan da Mardin'e, Mardin'den de Nusaybin'e varır. Ortaokulda gelin kızımızı bulur. Ayşe hemen babam nerede diye sorar. Eşim de yalnız geldiğini söylerse de inandırmakta zorluk çeker. Çünkü mesafe dünya bir yoldur.

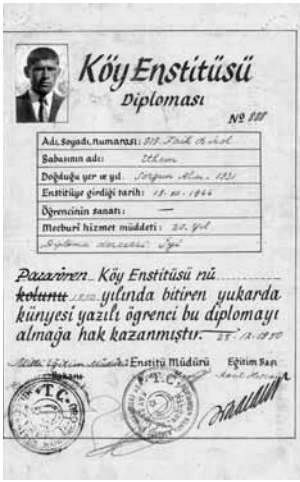
12 Eylül'de bizim gibi on binlerce insan da bu baskı ve saldırıları yaşadılar. Abdullah'ı, kısa dönem askerliğini yaptıktan sonra tekrar aramaya başladılar. Daha önce emniyette yaşadığı ağır işkenceler yine başına geleceği için zorunlu olarak bir süre sonra yurt dışına çıkmış. Oradan beni ve annesini telefonla arayarak "merak etmeyin ben Almanya'dayım" dedi. Çocuklarım bir–iki sene hapis yattılar. Benim evimde haftaya kalmaz polis ve jandarma eşliğinde arama yapılır. Çok huzursuz oldum. Hep akraba ve komşular bizim aile ile ilişiği kestiler. Kendi hayatlarından korktular. Yozgat'ta saygın bir kişiliğim varken, onurum kırıldı, karakollarda hakaret gördüm. Eve gelip karakol kurdular. Arayıp soranı ifadeye çekiyorlar. Bu yetmiyormuş gibi bir ekip de beni alarak bütün akrabalarımızı tek tek gezdirdiler. Her gittikleri yere psikolojik baskı yapıyorlardı. Arabayla önce Sorgun Alcı köyündeki akrabalarımı, Sorgun'a bağlı Osmaniye köyündeki akrabalarımı, Sorgun'un Çiğdemli kasabasındaki akrabaları gezdirdiler. Oğlum Abdullah'ın büyük suçu varmış gibi oradakilere anlattılar. Yozgat içindeki kız kardeşlerimin hepsinin evlerini gezdirdiler, aradılar. Polis aracı içinde götürülünce suçlu olduğumuz zannediliyor. O zaman, bana bunu yapanlar çocuklarıma daha beterini yaparlar diye düşündüm. Oysa çocuklarımın tek suçları; iyiden, güzelden, sevgiden, dayanışmadan ve demokrasiden yana olmalarıydı.

O yıllarda çok sıkıntılı ve bunalımlı günler geçirdim. Ekonomik yönden tamamen yıprandım. Bu çaresizlikler devam ederken bir yandan da köyden gelenlerin dertleriyle uğraşırdım. Her birinin çeşitli meseleleri vardı. Kimisi hastaneye yatmak, tedavi görmek istiyor, kimisi ilkokul diploması almak ve işe girmek, istiyor, kimisi Avrupa'ya kooperatif yolu ile gitmeyi planlıyor. Kimisi Hac için rapor almak istiyor, bir kısmı çeyiz ve doğum işlerini halletmek üzere, kimisi de traktör alıyor, kefil olmam için bana geliyorlardı. Elimden geldiği kadar hepsinin işlerini görmek için çalışıyordum.

Evimize gelen giden yoğundur. Okulların bir sürü yapılacak çevre duvarı, kanalizasyon ve su şebekesinin bağlanması, araç ve gereç temin etmek gibi işleriyle çok uğraştım. Yılmadım usanmadım büyük bir aşkla çalıştım, hepsinin üstesinden geldim. Her gittiğim okulda işleri düzene sokmak için gecemi gündüzümü harcayıp uğraş veriyordum. O günkü idarecilerden de herhangi bir yardım görmüyordum. Bu durumda beni ziyadesiyle yoruyor ve üzüyordu. Ziya Gökalp İlkokulu'nda çalıştığım kış süresinde soğukken okulun kalorifer petekleri çatlamış, kalorifer işlerine bakan odacı gelip haber verdi. Müdür yardımcısı Vasıf Aktan Arslan'da Endüstri Meslek Lisesi'nden geçme. 1960 yılında yedek subay olarak öğretmenlik yapmış ve ardından öğretmen olmuş. On parmağında on hüneri var. Elektrik, kaynak gibi işlerinden iyi anlıyor, onu çağırdım. Hemen koşar adımlarla geldi. Durumu gördü. Okul 15 Şubat sömestre tatilinde idi. Ceketini pantolonunu çıkardı. Onun bir iş önlüğü vardı, giydi. Kazanın suyunu kesti. İçindeki boruda çatlama olmuş. Kaynak makinemiz vardı. Boruyu söktü ve kaynattı. Peteklerin havasını aldı. İşe yaramayan petekleri söktü yedekleri ile değiştirdi. Üç gün devamlı çalışmak sureti ile kaloriferi normal duruma getirdi. Tekrar kontrol yapmak üzere kalorifer kazanının üzerine çıktı. Bana müdür bey yerde yatan merdiveni verir misin dedi. Daha evvel dışarıda yağmurunu kar'ını almış çam ağacından yapılmış merdiven çok ağırmış. Hop kaldırıp yüksek olan kalorifer kazanına dayadığım zaman belim küt etti. Fakat o anda bir arıza falan belli etmedi. Birkaç gün geçtikten sonra belimde bacaklarımda başımda ağrılar oluştu. Yürürken, oturup kalkarken canım çok acıyordu. Kimseye de belli etmiyorum. Doktora da gitmedim. Arada Aspirin alıyordum. Ondan da pek fayda gelmiyor. Nisan ayında evde banyo yaptım. Güneş alan sedirin üzerine uzandım. Tahmin ederim saat 10 veya 11 arası biraz uykuya dalmışım. Çocukların çağırması ile uyandım. Doğrulunca belim küt etti. Demek ki omurlar yerine gelmiş olmalı ki başımdaki belimdeki, bacağımdaki ağrılar kasılmalar birden geçti. Canımızdan çok sevdiğimiz okulu ve öğrencileri korumak, eğitim ve öğretimin devamını sağlamak için her fedakârlığa katlanıyoruz.

Okul duvarlarını ben yaptırdım. Gittiğim her okulda müsamere yaptırırdım. Çevreden ve idareden iyi notlar alırdık. Başarılarımız da yerel gazetelerde yayınlanırdı. Bu çalışmalarımız merkez Ziya Gökalp okulunda 5 yıl devam etti. Milliyetçi gruba dâhil Rıfat Yüzbaşıoğlu, TÖB-DER'li müdürler olarak rahmetli Hacı Mehmet Nazlı ile benim yerlerimi değiştirdi. Beni Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'na, onu da Ziya Gökalp İlkokulu'na tayin ettirdi. Yani il içi değişiklik yaptılar. Bir müddet veliler, öğretmenler yerel gazeteler bizden çok bahsetti. Başarılı yaşlı müdürleri halk arasında başarısız gibi gösterip onurlarımızı kırmaya çalıştılar. Benim elimde Bakanlıktan verilmiş üstün başarı belgesi, valilikten verilmiş takdirnamelerim, teşekkürlerim olduğu halde nasıl başarısız oluyoruz diye ben Danıştay'a dava edeceğimi söyleyince çok kıymetli aile dostumuz olan Edip Boztepe, belediye başkanı Cevdet Dündar, diğer veliler ısrar ettiler. Böylelikle Fatih Sultan Mehmet İlkokulu Müdürlüğü'ne gittim. Karşılıklı yer değiştirme yönetmenliğinin uygulandığı madde beni bağlamıyor. Çünkü elimde kapı gibi başarı belgelerim vardı. Hem de bazılarını kendi eliyle vermişti.

Geçtiğimiz bölümlerde müdürümüz Mustafa Dayıoğlu'dan bahsedeceğimi söylemiştim. 1950 Haziran döneminde Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nden mezun olduğumuz sıra, okul müdürümüz ve edebiyat öğretmenimiz Mustafa Dayıoğlu idi. Çok güzel giyinen bir öğretmenimizdi. Her zaman takım elbise, kravat ve fötr şapkası olurdu. Bakanlık müfettişleri 1977–1978 öğretim yılında Yozgat iki yıllık Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci olaylarını incelemek üzere Yozgat'a gelirler. Tetkikler yaparlar. Bir süre sonra Mustafa Dayıoğlu'nun Yozgat'a geldiğini duydum. "O benim enstitüden müdürüm ve edebiyat öğretmenim" dedim. Yanıma birkaç öğretmen daha alıp, Eğitim Enstitüsü'ne ziyaretine gittim. Ortalık karanlık, loş bir ışıkta odasında oturuyordu. Benim öğretmenliğimin 28.–30. yıllarıydı. Yaşlanmış, epeyi çökmüştü. Ama giyim, kuşamı aynı okuldaki gibi zarifti. Elini öptük, kendimi tanıttım, hatırladı. Biraz daha konuştuk. Oradan ayrıldık. Ben ikinci defa gittiğimde okul müdürü Sefa Aydemir ile birlikte oturuyorlarmış. Okul müdürü Sefa Bey buyur

Köy Enstitüsü
Diploması

Nº 110

Adı, Soyadı, Numarası: 219 Faik Birol
Babasının adı: Ekrem
Doğduğu yer ve yıl: Bergama Atm. 1921
Enstitüye girdiği tarih: 15.10.1940
Öğrencinin sanatı: —
Mecburî hizmet müddeti: 20 yıl
Yatılı öğrenci

Pazarören Köy Enstitüsü nü ~~kolunu~~ 1945 yılında bitiren yukarda künyesi yazılı öğrenci bu diplomayı almağa hak kazanmıştır. 27.12.1950

Enstitü Müdürü — Eğitim Bakanı

Faik Birol'un başarı belgelerinden bazı örnekler

Sayı : 1263

TAKDİRNAME

Bay :
Yatılı Bölge
Yüksekköy Ilkokulu Müdürü
YOZGAT

ADI ve SOYADI : Faik Birol
MEMURİYETİ : Ilkokul Müdürü

1973-1974 öğretim döneminde , okulumuzda yapmış olduğunuz başarılı ve verimli çalışmalarınız ;

Okul idaresi ile öğretmenlerin, idare ile velî ve halk arasındaki uyum, ve eğitim öğretimdeki olgunluğa ortak olduğunuz ;

Ayrıca okulun tanıtılığı , ölçme ve öğrenmelerdeki sonuç tespitini sevkiyle olduğunuz ;

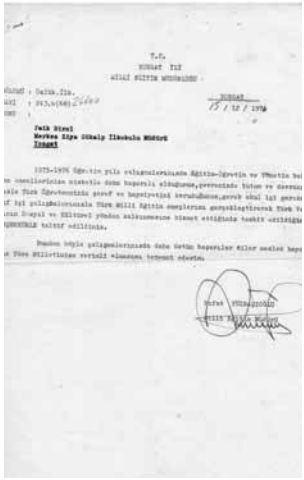
Bilindiği üzere, 3440 sayılı Kanunun Valiliğimize verdiği yetki hükümlerine ile takdir edilmeniz gerekmektedir.

C. ORHAN HİKMİŞAH
Yozgat Valisi

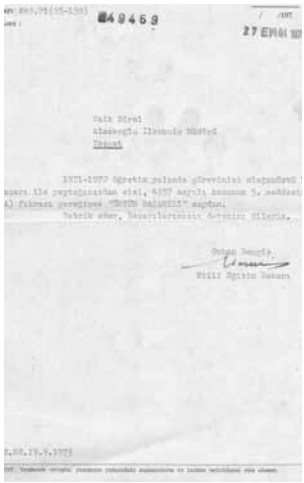
Faik bey dedi. Sefa Aydemir daha önce Yozgat Lisesi müdürü idi. Oradan da tanışırız.

Bakanlık müfettişi Mustafa Dayıoğlu bey benim Köy Enstitüsü'nden müdürüm ve öğretmenim. Okuluma davet edip bir kahvaltı yaparak öğretmenlerimle tanıştırmak istiyorum, dedim. "Ne zahmet" dedilerse de ben ısrarla olacak dedim. "Çarşamba günü saat 11.00'de Sefa beyle beraber geliriz" dediler. Ziya Gökalp okulu kaloriferli, pırıl pırıl temiz, öğretmenler hazır. O arada kızlarım Tülay ve Şemsinur da benim okulda vekil öğretmen olarak çalışıyorlar. Gün ve saat geldi. Müfettiş Mustafa Dayıoğlu, okul müdürü Sefa bey ve bir meslek dersleri öğretmeni geldiler. Kahvaltı türünden kek, pasta, çay yenildi ve içildi. Okul kurağını ve sınıfları geziyoruz. Böyle bir ilkokulu görmediği için çok beğendi, çok sevindi. "Faik zaten okuldan başarılı öğrencimizdi, Haziran döneminde mezun olduğunu biliyorum" dedi, eşimi ve çocuklarımı sordu. Tahsillerini söyledim. Gazi, Atatürk, Necatibey'de okuyorlar dedim. Tülay'la Şemsinur'u gösterdim. Bunlar da kızlarım dedim. Onları okşadı ve öptü. "Bunlar benim torunlarım" dedi. Bu davetin sesi çok uzaklara kadar gitti. Bakanlık müfettişi, Faik Birol'un okulunu teftiş etmiş acaba ne var, diye dedikodu çıkardılar. Hâlbuki hocamıza bir vefa borcu idi. Durum anlaşılınca her şey aydınlığa kavuştu.

Buradan Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'na isteğim dışında gidiyorum. Okul, köy okulu gibi, döküm döşek. Kırgınım, ama karşımda yüce Türk milletinin yavruları var. Yine çalışmalarıma hızlıca başladım. Kısa süre de öğretmenlerime ve çevre velilere ısındım.

Başarı belgesi örnekleri

Okul-aile birliği, okul yaptırma ve güzelleştirme derneği veli toplantısı yaptım. Kısa sürede yani 19 Mart 1980 tarihinde gitmeme rağmen sene sonuna bir müsamere hazırlattım. Okulun içi bir inşaat görünümünde. Folklor ekibi hazırlığı, koro, solo çalışmaları, trampet takımı, şiirler... Okula gelen öğrenci velileri durumdan çok memnunlar. Her alanda çalışmalar var. Bu düzen devam ederken Cumhuriyet İlkokulu'ndan velim olan Şükrü Alpözel Hac'dan gelirken Muslubelen'den gelen konvoy tam benim yanımda durur. Beni de aldılar Şükrü ustanın evine götürürdüler. Kutlamalar, tebrikler, dualar okundu. Yemek faslına gelince, sofrada oturan bir bey Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'ndan bir öğrencinin velisiymiş. O beni, ben de onu tanımıyoruz. Bizim okula bir müdür tayin olmuş, çok çalışkanmış, Fakat komünistmiş okulun altını üstüne çevirmiş, dedi. Tabii o müdür benim. Ben cevap vermedim. Bir hafta sonra, komünist diyen veli okula geldi. Bir de beni karşısında görünce şaşırdı, ne yapacağını bilmez oldu, saklanmak istedi. Hülasa ben bir gaf yaptım, özür dilerim, siz olduğunuzu bilmiyordum, dedi.

Resim 41: Samsun-Bafra Karaköy Harası [Ayakta soldan üçüncü Faik Birol, oturanlar soldan birinci Abdullah Birol, 18.06.1965]

Zamanla o veli en yakın dostum oldu. Okulla ilgili her işimizde de yardımları dokundu. Kısa sürede voleybol takımımız okullar arası yarışmada birinci oldu. Folklor ekibimiz de birinci oldu. Kayseri'ye gelip iller arası yarışmaya katıldık. Kayseri, Tokat, Niğde, Yozgat final maçında yine bizim takımımız birinci oldu. İstemeyerek gittiğim okulda yedi sene çalıştım. Okullar arası bilgi yarışmalarına katıldık. Öğrencilerimiz derece aldılar. Kenar mahalle olmasına rağmen, merkez okullarından daha üstün puan alırdık. Bu da bizim öğrencilerimizi iyi yetiştirmemizden ileri geliyor. Takdirname aldım. Sene sonu teftişte bütün öğretmenler pekiyi aldılar.

Benim okulumda lise mezunu, İmam Hatip ve öğretmen okulu çıkışlı öğretmenlerim de vardı. Hepsi de bana aynı mesafede idiler. Ayırımız gayrımız yoktu. Arkadaşlarımla çok uyum içinde çalıştım. Başarılı olmamızın bir nedeni de buydu. Osman Susam adında bir

öğretmenimiz vardı. Zaman zaman "müdür bey bu iyi niyetiyle ve çalışmasıyla müfettişlere sözünü dinletirdi" derdi.

YENİDEN ÖGRENCİLİK VE EMEKLİLİK

657 sayılı kanunun 36. maddesi gereğince iki yıllık eğitim enstitüsünü bitirmeyen öğretmenler ikinci derecenin altıncı kademesine kadar yükseliyorlardı. Fakat birinci dereceye yükselemiyorlardı. Ben de bu statüye giriyordum. 1979 yılında M.E. Bakanlığı'nın almış olduğu bir kararla dördüncü dereceye gelmiş olan öğretmenler müracaat ve form doldurarak iki yıllık Eğitim Enstitüsü'ne girebilirler, denildi. Müracaat yaptım. 33 yıllık öğretmen iken bir yıl Yozgat'ta, bir yılda Erzincan Eğitim Enstitüsü'nde yaz aylarında imtihana girdik. Başarılı olduk. Böylelikle Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'ne bağlı, Erzincan Eğitim Yüksek Okulu'nu bitirmiş olduk. Yozgat'tan bitirenler arasında İbrahim Özgür, Rıza Bardakçı, Hasan Kiremitçi, Adnan Mutlu, İbrahim Sargın, Vasıf Aktan Arslan, Kadir Kazancık, Münip Sarıoğlu, Muharrem Aktaşlıoğlu, Y. Ziya Altun, Halil Erol, Seyit Akbıyık, Fevzi Aydınalp, İsmet Biçer, Osman Susam, Yusuf Karakaya, İsmail Ünal, İhsan Koçyiğit, Mehmet Zeynioğlu gibi öğretmenler de vardı.

Ben Erzincan'da öğrenci olan öğretmenlerin başkanı idim. Sınavlar sürerken Yozgat Lisesi Müdürü Şükrü Tonus Bakanlık müfettişi oldu. Erzincan'a teftişe geldi. Yozgat'tan kimler var deyince Faik Birol var derler. Beni anonsla müdüriyete istediler. Müdürlüğe varınca bir de ne göreyim Şükrü Tonus ve müdür Mukim Sağlam oturuyorlar. Hoş beş ettikten sonra imtihanlar nasıl geçiyor diye bana sordu. Gayet iyi, yönetmeliklere uygun ve demokratik bir düzen içerisinde geçiyor, dedim. Benim yapacağım bir iş varsa söyle deyince bir an düşündüm okul müdürü bize gereken her şeyi yapıyor, ceketinin önünü bile ilikler "sayın hocalarım memleketinizden uzaktasınız, pansiyonlarda kalıyorsunuz, Temmuzun sıcağı, mübarek ramazan ayı ne yiyip içiyorsunuz?" diye sorar. Okulla pansiyon arası uzak, vasıta yok diye bizimle yakından ilgilenir, hatta hepimizi toptan geçirmenin yolarını arardı. Bunun üzerine müfettiş arkadaşım Şükrü Tonus'a "Aman ha ortalığı karıştırma, gereken her şey yapılıyor"

Resim 42: Bir gezide [Soldan birinci Osman Erciyes, yedinci Faik Birol, sağdan birinici Muharrem Başpınar, oturanlar soldan: Abdullah Birol]

Resim 43: Hacı Bektaş etkinlikleri

dedim. Müdür bey bu ifade karşısında çok memnun oldu. Ayrıca Garip Hanoğlu da Erzincan'a müfettiş olur arkadaşlarla ilgilenir. Daha sonra Bursa'ya tayin olan Garip Hanoğlu oğlum İrfan'ın yakın arkadaşı Haluk Türköz'le de sık sık selam yollardı.

Yozgat'a döndük. Çıkış belgelerimizi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne verip intibaklarımız yapıldı. Birinci dereceye terfi ettim. Üç yıl daha çalışıp 8 Ağustos 1986 yılında 36 yıl bir ay hizmet yapmış olarak emekli oldum.

Jübilemi yapmak için öğretmenler, müdür yardımcısı İbrahim Özgür tarafından yemekli bir ziyafet hazırlatıldı. Ben de eşim Şahinde Hanım ile beraber okula davet edildim. Hediyem alınmış, yemek esnasında beni öven konuşmalar yapıldı. İhsan Koçyiğit adındaki öğretmenim, "ben kırk elli müdürle çalıştım ama Faik bey müdürümle çalışmama doyum olmadı" dedi. Çok alkışladılar. Sizin duygularınızı alalım dediler sıra bana geldiğinde. "Biliyorsunuz ben buraya isteğimle gelmedim. Evime çok uzak. Çift öğretim, vasıta yok. Yaya olarak evime yatsıya ancak varıyorum. Bunların hepsini göz önüne alarak sizlerdeki sevgi, saygı, çalışkanlık kısa zamanda beni sizlere bent etti. Okulumuz harap bir vaziyette idi. Program uygulamaları değişikti. El ele vererek en güzel öğrenci yetiştirmeyi şiar edindik. Başarılarımız her yanda söylenmektedir. Bunları sizlerle yaptık. İstiklal Ortaokulu'na giden öğrencilerimiz takdirname alıyorlar. Sizler bu beraberliği yaptığınız sürece her şeyi yapacak güçte olursunuz. Öğrencilerimizi çağın icaplarına, yurt gerçeklerine, ulus ihtiyaçlarına ve Atatürk ilke ve devrimlerine göre yetiştirirseniz bu memleket kalkınır ve ileriye gider. Çağdaş uygarlığın üzerine çıkar" dedim. Alkışlar sınıfı çınlattı. Tören bittikten sonra okulun dış kapısına kadar sıra olup vedalaşarak uğurladılar. Öğretmen Süleyman Seriner'in arabasına bindirip evimize yolladılar.

Görevimdeki 36 yıl bir ayı hep iyilik ve insanlık üzerine yaptım. Katiyetle bir öğretmenin durumunu sarsacak olumsuz bir işlem yapmadım. Müdürlüğüm sırasında durumu sarsık olan öğretmenleri de düzelttirip terfisini sağladım. Bu idareciliğimden çok memnun olundu. Yozgat'a vardığım zaman hepsi yanıma gelir, hoş beşten sonra

yemeğe davet ederler. Bu da unutulmadığımı gösteriyor. Devlet görevinden resmen ayrılmış oldum. Huzur içinde kendi işlerimi yürütmeye başladım. Bir ara, boş zamanlarımı değerlendirmek bakımından yazarlık yapacağım demiştim. O da 80 yaşından sonra başladı. İnşallah onda da başarılı olacağım.

Anılarımın başlangıç bölümünde efsane müdürümüz Sayın **Şevket Gedikoğlu**'nun Köy Enstitüleri ve Karşı Görüşler başlıklı yazısını sizinle paylaşacağımı yazmıştım. Bu kapsamlı yazının bizim hayatımızla ne kadar örtüştüğünü göreceksiniz. Köy enstitülerinin felsefesi ve karşılaştığı zorluklar daha iyi anlaşılacak:

> "Amaç, ilke, yöntem ve eğitim kaynaklarıyla yürürlükteki eğitim düzenine ve sistemlerine aykırı düşen köy enstitüsü sistemi, daha 1936'da eğitmen kurslarıyla ilk adımını atarken yadırganmıştır. Bu nedenle kurs bitimi, eğitmenler Eskişehir'den Ankara'ya getirilerek Başbakan, Bakanlar, Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri ve gazeteciler önünde uygulama dersleri ve müsamere verilir. Böylece eğitmenler ve yetişme biçimleri tanıtılmış olur. İzlenimler olumludur. Gazete ve dergilerde eğitmenler övülür. Ama, gene de çavuştan, onbaşıdan öğretmen mi olur, diye girişimi küçümseyenler az değildir.
>
> Bir yıl sonra köy enstitülerinin deney evresini oluşturan ve sade köylü çocuklarını alan yeni öğretmen okulları açılır, öte yandan Atatürk TBMM'ni açış konuşmalarında: "İlköğretimin yayılması için sade, pratik tedbirler almak zorundayız". "Bakanlığın geçen yıl içinde eğitmen ve öğretmen yetiştirmede yaptığı deneyler çok umut verici niteliktedir". "Eğitmen okulları çok iyi sonuçlar vermiş ve eğitim kadrosuna bu yıl 1.500 kişi daha katmıştır" der ve sistemi destekler.
>
> Gazete ve dergilerde olumsuz yazılara pek rastlanmaz. Ama, sistemi bir türlü anlayamayanların, anlamak istemeyenlerin homurdanmaları, eleştirileri eksik olmaz. 1939 Birinci Millî Eğitim Şurası'nda, köyden alıp köye göre öğretmen yetiştirilmesi ve köye gönderilmesi yönteminin kent ve köy ikiliği yaratacağı; öğretmenin baş görevinin öğretmenlik olduğu; tarım sanat ve kalkınma gibi işler olmadığı savını öne sürenler olmuştur.
>
> Ciddî ve bilinçli deneylere, ülke gerçeklerine dayanan sistemin temel ve örgütlenme yasaları çıkarılırken, görüş ayrılıkları daha da belirginleşmiştir. Ama, bir yandan savaş yıllarının ağır yükü ve buna-

lımları, öte yandan Devlet Başkanı İnönü'nün köy eğitimini ve köy enstitülerimi tutması, özendirici tedbirlerden yana oluşu dikkate alınarak, suskunluk yeğ tutulmuş; pek çok politikacı, eğitimci köy enstitüsü sisteminden yana görünme dalkavukluğunu sürdürmüşlerdir. Bu nedenle yayınlar, söylevler çoğunlukla olumludur. Ancak işler koyulaşıp, köy enstitülerinden çıkışlıların köylere yerleşmeleri başlayınca; ayak izleri köylerde görülmeyen, hatta yolsuz ve uzakça ilçelere bile uğramayan valilerin, kaymakamların, millî eğitim müdürlerinin, bir takım ilköğretim müfettişlerinin rahatları kaçtı.

" – Nereden başımıza sardılar bu işleri. Kurulmaz olsaydı bu enstitüler" demeye başladılar. Homurdanmalar, alışkanlıklarına bağlı, değişmeden, yenilikten, atılımdan yana olmayan sade vatandaştan öğretmen ve aydınlara, yöneticilere de sıçradı. Yönetimi, gününü gün etme, halkı ve üstleri oyalama, atlatma hüneri sayan yöneticiler; Millî Eğitim Bakanlığı'nın, köy enstitülerinin ve köye dönen enstitülü çıkışlıların sıkıştırmalarından, yapılan ve yapılmayan işleri olduğu gibi ortaya koymalarından tedirgin oldular. Yasaya göre üç yıla paylaştırılacak işleri; gecikmelerden, plansız çalışmalardan ötürü bir yıla sıkıştırma çabasını gösterdiler. Böylece yer yer köylüleri de güç duruma düşürdüler.

Birçok güçlüklerle ekonomik kapsamlı, köye göre ve halktan yana bir eğitim düzeninin çarkları dönmeye, ülke çapında ürünlerini vermeye, yaygınlaşmaya başladığı bir sırada, çok partili yönetimin uygulanması hazırlıklarına da girişildi. Bunu büyük bir fırsat bilen ve öteden beri sessizce, gizliden gizliye köy enstitülerine karşı olan görüşler, tepkiler evlek mantarı gibi birden fışkırdı, açığa çıktı. Bu yönde propagandalar çeşitlendi ve yaygınlaştı. Sağdan soldan eleştiriler başladı. Böylece 1936'dan 1946'ya dek 10 yıllık birikim su yüzüne çıktı. Köy enstitülerini kuran Halk Partisi içinde, öteden beri fırsat arayanlar arasında da işbirliği belirtileri göründü. –

SİSTEMDE DEĞİŞİKLİKLER, GERİYE DÖNÜŞ

Bilinen 1946 seçimi yapılır. CHP gene iktidardadır. Ama, köy enstitülerine, toprak yasasına ters düşen güçlü bir muhalefetle karşı karşıyadır. Seçimden sonra Hasan Âli Yücel, Millî Eğitim Bakanlığ'ından alınır. Tonguç, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nden ayrılır. Köy Enstitüsü Sisteminde istenilen değişikliği yapabilmek için; gerek muhalefetin tutumu, gerekse iktidar içindeki karşıt görüşlerin yönetimi ele geçirmeleriyle, geriye dönük eğilimler başlamıştır. İlk

ağızda köy enstitülerindeki yöneticiler, öğretmenler başka görevlere alınmış, yerlerine yenileri gönderilmiş; daha sonra yasalarda, program ve yönetmelikte önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu arada köy enstitüleri üstüne olumsuz eleştiriler, yayınlar artmış, kötülemeler, suçlamalar başlamıştır.

Sistemi çökertmeye yönelik bu gidişin, bir ölçüde olsun önlenmesini, sorunların kavranmasını, değerlendirmelerin nesnel esaslara göre yapılabilmesini sağlayabilmek amacıyla Tonguç arka arkaya "İlköğretim Kavramı", "Canlandırılacak Köy" adlı yapıtlarını yayınladı. Gerçekleri, sorunları, çözüm yollarını, yapılan çalışmaları, alınan doyurucu sonuçları yeterince dile getiren bu görkemli anıt yapıtlar, önyargılara dayalı eylemleri gereğince önleyememiştir.

Yapılan değişikliklerle sistemin çatısından sökülen baba direkler yerine payandalar koymakla yetinilmemiş; eğitmen kursları, Yüksek Köy Enstitüsü kapatılmış; sağlık kolları sıfıra yaklaştırılmış, 10 yıllık İlköğretim Planı askıya alınmıştır. Köy okulları işliksiz, topraksız bırakılmış; verilen donatım araçlarıyla birlikte geri alınmıştır.

Bu değişikliklerden, kapatmalardan muhalefet de kıvanç duymakta, yapılanları desteklemektedir. Hattâ; DP'nin oy avcıları köy köy dolaşarak köylüye:

– İktidara gelince; okul, öğretmen evi yapımında uğradıkları kıyım, işkence ve haksızlıkları gidereceklerini; bu işleri devletin yapacağını, söylerler. Böylece köylünün anılan yapım işlerine katılmalarını yavaşlatmışlar, yer yer durdurmada etkili olmuşlardır.

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KAPATILMASI

İlk iş olarak köy enstitülerindeki karma eğitime son verilmiştir. Yönetmelik ve eğitim programı ikinci kez değiştirilmiş, minareye kılıf olarak "Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Program Taslağı" hazırlanmış ve bir yıl sonra kesinleştirilmiş; 1954'de köy enstitüleri resmen kapatılmış, öğretmen okullarına çevrilmiştir.

Bu eylemler köy enstitüsü sistemine ve daha önemlisi Türk köyüne ve Türk toplumuna karşı oynanan oyunu, tarihsel yanılgıyı, toplumsal suçluluğu haklı göstermek için; köy enstitüleri üstüne eleştiriler, karalamalar Mecliste ve kamuoyunda türlü yayınlarla, konuşmalarla iyiden iyiye koyulaştırılmış ve çeşitlendirilmiştir.

Çoğunlukla iktidar yanlısı tutucu, gerici, sömürücü güçlerden oluşan ve iktidar desteğiyle gazete ve dergilerde köy enstitüleri üstüne

sağdan ve bir ölçüde soldan açılan kampanya 27 Mayıs olayından sonra da sürdürülür. Bu koalisyonun başta gelen ortakları, iktidar kanadı altında din ve halk sömürücüsü şeyhler, toprak ağaları, tefeciler, sermayeciler, bunlardan ve mevcut düzenden yana bürokratlar ve Atatürkçülüğün karşısında olanlardır. Bunlar köy enstitülerinin de karşısındadırlar. Bu çevrelerin görüşlerini yansıtan ve sayıları 30'u geçmeyen yazarların gazetelerden dergilere, dergilerden gazetelere aktardıkları 76 yazıda yinelenen yankılar ana çizgileriyle şöyle özetlenebilir:

– Köy enstitülerinin kentlerden uzak dağ başlarında kurulmuş olmaları öğrencileri kültürden, dünya ile olan ilişkilerden yoksun, denetimden uzak tutmuş, yetersiz kadro ile, ilkokul öğretmenleriyle çalışılmış, devlet içinde devlet durumunda olmaları, yakınmaları üst makamlara yapmaları, kuruluşun pahalıya mal olmuş, sağlık koşulları yetersiz kalmış;

– 20 lira ücretin, 20 yıl zorunlu hizmetin, köy okullarının köylülere yaptırılmasının demokratik olmadığı, enstitü çıkışlılarının hemen başöğretmen olmaları, bu kurumlara yalnız köylü çocuklarının alınmasıyle kent ve köy ikiliğinin yaratıldığı;

– Enstitülerin ilk yıllarda programsız, yönetmeliksiz çalıştıkları, yeter ölçüde genel ve meslekî bilgi vermedikleri, yaz çalışmalarının eğitbilimsel olmadığı;

– Köy enstitülerimin kitaplıklarında komünistlikle ilgili kitapların bulunduğu, öğretmen ve yöneticilerinin komünistliği aşıladıkları, bu nedenle bu kurumlardan alındıkları, Vatan, Millî Sınır, Mülkiyet, Aile, Din düşmanlığı yaptıkları, Sovyet eğitim sistemine benzediği, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nün, orada çıkarılan "Köy Enstitüleri Dergisi"nin zararlı yayınlara kaynak olduğu;

– Köy enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin, toprak ve sanat işleriyle uğraşmaları yüzünden başarısız oldukları, köy enstitülerinin başka ülkelerin uygulamalarından kopya edildiği,

– Altyapı hizmetleri ele alınmadan, köy enstitülerinin tek başlarına köye girişlerinin yerinde bir hareket olmadığı, tutucu köylü sınıfı ile işe başlamanın, devrim stratejisi açısından doğru olmadığı, yaşama düzeni değişmedikçe, kalkınma bütünüyle ele alınmadıkça okuma-yazmanın bir anlam taşımadığı, köy enstitülerinin bir ütopya olduğu, gibi.

Bunların teker teker eleştirisi, değerlendirilmesi uzun yer ve zaman ister. Öne sürülen bu görüş ve savlar ayrıntılarıyla, yazarın

"Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri" {sayfa 262-314} adlı kitabında, verilen yanıtlarla, yorum ve açıklamalarla saptanmıştır. Daha geniş bilgi için başvurulabilir.

Tutucu, çıkarcı ve egemen çevrelerden gelen, köy enstitülerinin kapatılmasına neden olarak gösterilen bu eleştirilerin, suçlama ve karalamaların köy enstitüsü sistemine ve uygulamalarına çamur atmaktan, ard niyetlerin dile getirilmesinden başka bir anlam taşımadıkları zamanla, yayınlarla, köy enstitülerinin ürünleriyle kanıtlanmıştır. Gerçekte atılan bu taşlar, bu çamurlar köylünün uyandırılmaması, bilinçlendirilmemesi, sömürü düzeninin rahatça sürdürülmesi için, kurulu düzenin çirkin oyunlarıdır. Bu biçim düzenlemeler halktan, öğretmenden, haktan, birlik ve beraberlikten yana görünerek köy enstitülerini kapatanların, Türk köylüsünü kurdukları sömürü ağlarıyla nasıl oy deposu olarak kullandıkları, nasıl köy eğitimini yozlaştırdıkları ve oluruna bıraktıkları, 1950'den zamanımıza değin, birçok yeni ve yasalı tedbirlere, harcanan milyarlara karşın, süren bölük pörçük gelişmeler göstermektedir.

KÖY ENSTİTÜLERİ KAPATILMASAYDI

Oysa, köy enstitüleri kapatılmayıp, ilk hızla çalışmaları sürdürülseydi, düzenlenen 10 yıllık İlköğretim Planıyla en geç 1957-1958'de bütün köyler, birer küçük işletme niteliği taşıyan okula, yeter sayıda öğretmene kavuşmuş; yatılı yatısız bölge okulları ve meslek kurslarıyla zorunlu öğrenim süresi 16 yaşına değin sürdürülmüş, günümüzün 8 yıllık öğrenim sorunu çoktan çözüme kavuşmuş; yetenekli köy çocukları için ileri öğrenim kapıları açılmış olacaktı.

Ortaöğretimde çağ nüfusu ağırlığı meslekî ve teknik okullara kaydırılmış; yetenekli tüm gençler için yüksek öğrenime dek öğrenim olanakları kolaylaştırılmış; sosyal adalet, fırsat eşitliği ilkeleri ülke çapında gerçekleştirilmiş bulunacaktı.

Bununla birlikte, değil Cumhuriyetin 50. yılında, en geç 1960 – 1965 arasında, okuduğunu anlayan, düşünce ve duygularını yazıyla anlatabilen, gerçek okur-yazarların oranı %85-90'ı bulacaktı, 1970 nüfus sayımına 7-22 yaş arasında okur-yazar olmayan 3.965.058 çocuk ve gençle girilmeyecekti.

İlköğretimde 1950'den sonra başlayan ve günümüze değin sürdürülen ikili, üçlü, büyük kentlerde dörtlü öğretim önlemleri ulusallaştırılmamış; ortaöğretime de sıçratılmamış, okullar öğretim kaynaklarından bu denli yoksullaştırılmamış; tüm eğitim kurumlarında öğre-

tim ağırlığı dile ve kulaklara yükletilmemiş; öğretmenlik meslek dışı kişilerle açık kapatma, yasak savma durumuna getirilmemiş olacaktı.

Bugüne dek bütün köyler birer sağlık memuruna, ebe ve sağlık evlerine, köylü ile omuz omuza çalışan, yol gösteren birer tarımcıya, tarım örgütlerine, birer kooperatifçiye, köy sanatlarıyla, köy yaşamıyla ilgili teknik personele, onarım işliklerine ve merkezlerine kavuşacaktı. Böylece ülkeyi bayındırlaştırmanın, halkı insanca yaşama düzeyine ulaştırmanın, kalkınmanın gerektirdiği nitelikli insan gücü koşulu yerine getirilmiş; köy enstitüsü sisteminin yapıcı, üretici etkinliği köylerde, öteki eğitim kurumlarında ve yaşamda ürünlerini verecekti.

Gerçek demokrasinin, özgürlüğün, tam bağımsızlığın ortamı hazırlanmış; sömürüden, bağnazlıktan, görenekçilikten, faşist eğilimlerden arınmış; halka, ileriye, ulusal değerlere ve çağdaş uygarlığın gereklerini içeren bir toplum düzeni, pürüzsüz işler duruma getirilecekti. Çünkü, köy enstitüsü sistemi demagojinin, yalan ve dolanın bataklarını kurutacak; halkı bilinçleştirecek, hakkını bilen ve koruyan, elindeki ekmeğini düzenbazlara kaptırmayan, uyanık, atılgan, güçlü kişi ve toplum tipini yaratmada, halktan yana bir düzenin kurulup işletilmesinde en güvenilir kaynak, sağlam bir etken olacaktı. Eğitimin kıt, yetersiz, etkisiz, halktan ve sorunlarından kopuk toplumlarda böyle bir düzenin koşulları yerine getirilemez.

Bununla birlikte, köy enstitüsü sistemi üstüne bugüne dek öne sürülen olumlu olumsuz görüş ve kanılarda nelerin doğru, nelerin yanlış olduğunu inandırıcı bir biçimde ve bilimsel bir yöntemle saptayabilmek için, bu alanda yapılan yayınları gözden geçirmekte yarar vardır. 1970 yılı ortalarına değin inceleyebildiğim ve yukarıda adı geçen kitabımda saptanılan bibliyografyaya, 1975 yılı sonuna dek toplayabildiğim kaynakları da ekleyerek istekli okuyuculara, özellikle araştırıcılara, Köy Enstitüleri'yle ilgili yayınları, yeniden Yeni Toplum Dergisi'nde sundum.

Şu sorunun gerçekleşmesini yararlı buluyorum. 1936'dan bu yana köy enstitüsü sistemi üstüne yapılan yayınların eksiksiz olarak derlenmesi ve bir tek arşivle bulundurulması ve korunması. Bunun için güçlü ve yaygın TÖB-DER örgütü ile İstanbul'daki "17 Nisan Köy Enstitülerini Sevenler Derneği" işbirliği yapmalı, genel ve yerel ölçüde çıkan gazete ve dergiler çıktıkları yerlerde, Millî Kütüphane'de planlı ve örgütlü bir biçimde incelenmeli, belgeler bağış ve kopya yoluyla derlenip toplanmalı, bir merkezde kurulacak arşivde hizmete konul-

malıdır. Bu işin, Köy Enstitüleri'ni sevenler için, yerine getirilmesi bir görev olduğu kanısındayım."

VE ALMANYA

Emekli olduktan bir yıl sonra, yani 1987 yılında oğlum Abdullah'ın davetlisi olarak eşim ve benim Almanya'ya gitmemiz için pasaport gerekti. Ben birinci derecede memur olduğum için yeşil pasaport alıyordum. O da vizeye tabii değildi. Almanya'ya kaç defa gidersen git, gidiş gelişte bir sorun olmuyordu. Her dört senede bir süresini yeniletiyoruz. Vergisi falan yoktu. İlk uçağa binişimiz İstanbul Yeşilköy hava limanından oldu. 10 Haziran 1987'de Almanya'nın Hannover kentine indik. Abdullah ve eşi Ayten karşıladı. Gümrükten geçtik. Dışarı çıkınca kucaklaştık, öpüştük. Üç senelik hasreti giderdik. Valizlerimizi arabalarına yerleştirdik, yolumuza devam ettik. O zaman Abdullah Bremenhaven'de oturuyordu. Torunum Faik Soner de Almanya'da anaokuluna devam ederken Alman bir arkadaşı ile çarpışıyor ayak bileği kırılıyor. Hastanede yatıyormuş, bize söylemediler. Bizi doğrudan hastaneye götürdüler. Yabancı dil bilmiyoruz. Faik Soner bizi görünce tanıdı. Yataktan kalktı öptük, sevdik ağrısı da kesilmişti. Neden bize söylemediniz dediğimizde, baba sizler üzülmeyin dediler. Birinci kat ama muntazaman bir evde oturuyorlardı. İlk gittiğimizde dört ay kaldık. Biraz Almanca öğrendim, çat pat biliyordum.

Almanya kalkınmış bir ülke. Her tarafı pırıl pırıl. Hani bizde bir deyim vardır, temiz yerler için yağ döksen yalanır. Gerçekten de Almanya'nın cadde ve sokakları tertemizdir. Her taraf yemyeşildir. Almanlar'da hayvan sevgisi gelişmiştir. Köpeklerine çok değer verirler. Bir gün geziyordum. Alman arabası ile bir köpeğe çarptı. Köpeğin sahibi ile birlikte veterinere gittiler, hayvanın bacağını sardırdılar. Kendi adresini verdi. Şayet köpeğe bir zarar ziyan gelirse masraflarını ödeyeceğim demiş.

Bizde insan için bile gösterilmeyen bu hassasiyet karşısında şaşıp kaldım. Çok sıradan işler yüzünden bile insanı yoran bürokrasinin çıkarttığı zorlukları hatırladım.

Resim 44: Almanya Bremerhaven, [Soldan: Faik Birol, Şahinde Birol, Abdullah Birol, 1987]

Eşim Şahinde hanım Kayseri Erciyes Üniversitesi Kalp Cerrahi'de yatarken sağlık karnesi bitmiş yani yaprakları tükenmiş, oğlum İrfan telefonla beni aradı. Ben de Mersin Mezitli'de bulunuyordum. Eski sağlık karnesini ve renkli bir adet resmini gönder, dedim. O da annesinin fotoğrafını unutmuş, yalnız sağlık karnesini kargo ile göndermiş. Terminale vardım, eski sağlık karnesini aldım içinde fotoğraf yoktur. Oradan otobüse bindim. Adana'ya Emekli Sandığı Bölge Müdürlüğü'ne vardım. Benden önce de 30-40 kişi varmış. Sıraya girdim. Erken varmışım daha daire açılmamış. Gelen sıraya girmeye başladı. Kalabalık gittikçe arttı. Sağlık servisi bölümü açıldı, içeri girdik. Orada tekrar sıra olduk. Tahminen saat 10'du. Sıra bana geldi. Karneyi ilgili memura verdim. "Hani fotoğraf" dedi. Bendeki fotoğrafı uzattım. "Bu olmaz" dediler. "Karnedeki fotoğrafı söküp yapıştıralım" dedim, "o da olmaz, çünkü üzeri mühürlü" dediler . "Aşağıda mührü kapatıp fotoğraf çekiyorlarmış" dedim. Onu da kabul etmedi-

ler. Bu arada arkadan sesler gelmeye başladı." Memuru meşgul etme, çekil" diyorlar. "Öyleyse Kayseri'den hasta yatan eşimi mi getireyim bir fotoğraf için. Sicil dosyamı getirin belki renkli fazladan bir fotoğrafı vardır" dedim. Dosya geldi içinden bir adet renkli fotoğrafı çıktı. Muameleye başladı. Karne hazırlanan bölüme girdim. "Benim hanım çok hastalanıyor yüz yapraklı karne yapın lütfen" dedim. "Hocam bu karneler standart şekilde hazırlanıyor, özel olmaz" dediler. Bana güçlük gösteren memur beni orada gördü. "Senin eşinin adı okunuyor burada ne duruyorsun " dedi. Karneyi alıp otobüse yetiştirdim. Aynı gün karne Kayseri'ye ulaştı. Tedavisine yetişti. Çok sıkıntı çektim.

Gerek Almanya'da gerekse yurt dışında dil bilmek önemlidir. Beni on beş günlük Almanca kursuna yazdırdılar. Kursa devam eden İspanyol, Amerikalı, Japon, Endonezyalı kursiyerler var. Yabancı uyruklu çocuklar genç, dinçtir. Daha lise çağındadırlar. Güzel okuyorlar. Ben de onlara ayak uyduruyorum.

Bir gün Alman hoca herkese adınızı, soyadınızı, mesleğinizi ve hangi ülkeden geldiğinizi yazın, dedi. "Herr Faik Birol Grundschuledirektör, Turkei" diye yazdım. Herr direktör, müdür bey demektir. Yirmi kadar kursiyer çocuk ayağa kalktı birer birer elimi sıktılar. Yaşlı başlı, saçı beyazlamış bir tek ben vardım. Ders bitti. Eve geldim, bu durumu çocuklara anlattım. Çok sevindiler. Baba tebrik ederiz dediler. Ertesi günü okula gittiğimde Alman hoca bana sordu:

Hangi dilleri biliyorsun? Cevap yok.

Hangi ülkeleri gezdiniz? Cevap yok.

Adam şaşırdı. " Öyleyse nasıl herr direktör oldunuz?" dedi.

Yukarıda yazılan maddeler ve sorulan sorular Almanlar için çok önemlidir. Fakat gel gör ki, Türkiye'de yaşayan bir öğretmenin maaşı ile bu ülkeleri gezmesi, dil öğrenmesi mümkün değildir. Dar gelirli öğretmenler ve memurlar yaz geçmeden gelecek kışın odununu, kömürünü düşünür, kirada oturuyorsa kirayı nasıl vereceğini hesaplarlar.

Oğlum Abdullah ve gelinim Ayten bizi rahat ettirmek, gezdirmek, eğlendirmek için her festivale götürdüler. Bir Alman vatandaşından

daha ziyade eyaletleri gezip gördük. Çocuklarımın her şehirde geniş arkadaş ve dost çevresi vardı. Onları ziyaret ettirdiler. Gezip gördüğümüz şehirler: Bremen, Cuxhaven Hamburg, Hannover, Essen, Köln, Frankfurt, Aschaffenburg, Mannheim, Darmstadt vs. daha yazamadığım yerler mevcuttur. Frankfurt'un hayvanat bahçesi, Darmstadt'a bağlı kral sarayı, 1945 yılında İkinci Dünya Savaşı sırasında taşı taşın üstüne konmayacak şekilde bombalanmış. O harabe şekli ile duruyor. Oraya bir ziyaret yeri yapmışlar. 150 m. dereye iniyorsunuz. Çeşitli etkinliklerin yapıldığı yeri gördük. Tabelada yazılı şu cümleye rastladım. "Yılanın kanı en iyi ilaçtır". Yılan kimyasal toprağı yalayarak yediği için kemik dokuları sağlam oluşu, kan devranını hızlandırması v.s gibi insana çok faydalı ilaç olduğunu söylüyorlar. Darmstadt aynı anda Bursa belediyesi ile kardeş şehir olmuş.

Mannheim, bağlı bahçeli bir yerdir. Çocukların arkadaşları orada ikamet ediyorlar. Yağmurlu bir günde Köln'den kalktık uzun ve büyük köprülerden geçerek Mannheim'e vardık. Onlar da geldi. Şu anda adlarını unuttum. Daha sonra Almanya'ya gidişimde bize hoş geldine geldiler. Üç bacanak eşleri ile beraber geldiler. Mevsim icabı yeşil yaprak toplanarak dolma {yani sarma} yapıldı. Essen en güzel şehirdir. Orada Niğde ilinin Elmalı köyünden öğretmen ağabeyimiz olan Mustafa İpekdalı'nın öğrencisi imişler. Onlarda misafir kaldık. Çok iyi hizmet verdiler. Ben Mustafa İpekdalı'yı Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nden tanırım. Başka bir gezimizde Bremen şehrine gittik. Bremen'in tarihi kalıntılarını eski şehir planından inceledik. Orayı zor bulduk. Bir Alman arabasına atladı bize de takip edin, dedi. 10-15 km. gittik. Şemada gösterilen yer burası, dedi. Bizim çocuklar çok iyi Almanca biliyorlar. Oradaki yetkili ile Almanca konuştular. Orada, çocuklarımızın edebiyat derslerinden tanıdığı Bremen Mızıkacıları'nın eşek, köpek, kedi, horoz anıtını gördük. Sembolize edilmiş bir park gibi yere konulmuş. Gelen geçen seyir yapıyor. O meydanda resim yapan, müzik çalan kişiler para topluyor. Müziği dinleyenler bahşiş atıyor, resim yapanı izleyen kişiler tablonun üzerine para atıyor. Yani elden dilden dilenmiyor. Yapılan işlere göre kendiliğinden para atıyorlar. Bu yardımlar mecburi değildir. Aynı alanda bir apartmanın bir dairesi saat 12'yi vurunca dönmeye baş-

lıyor. O dairenin yönü, pencereleri, kapıları kuzey, güney, doğu batı olarak yer değiştiriyor. Binada bir çatlama falan yok. Yalnız ray üzerinde dönüyor. Şehri gezdik. Çok temiz, ufak olsun her hangi bir yerinde bozuk, dökülmüş, çizilmiş, inşaat alanı göremezsin. Çöpler sessizlik içinde gece alınmıştır. Her taraf yıkanmış gibi tertemizdir. Ayakkabımı Türkiye'de boyattım, boyası solmadan geri geldim. Hamburg eyaletine yapılan bir gezide buna benzer yerler gördüm. Hamburg, Almanya'nın kuzeyine düşen Kuzey Denizi'nin kenarında bir liman kentidir. Oldukça soğuktur. Hamburg bizim çocukların kaldığı Bremenhaven'e 190 km.'dir. En çok köprüsü olan bir şehirdir. Hamburg'a çok sayıda köprüyü geçerek vardık. Orada yine arkadaşlarının misafiri olduk. Büyük kiliseler gördük. Gemi onarım, yapım tersanelerini gezdik. Yerin altına 300-500 metre indik. 1600 yıllarından kalma gemileri kızağa çekmişler, emekli yapmışlar. Hangi seferlerini yaptıklarını anlatmışlar. Yararlılıklarından bahsetmişler. Çok beğendik. Doğa olayları, med-cezir yani denizlerin kabarması, suların çekilmesi, iki ayrı rengin havada birleşmesi gibi olağan üstü haller gördük. Telefon, telgraf, elektrik sistemleri yer altına alınmış. Dışarıda bu tesislerinden hiç görülmüyor. 60 km. uzaklara kadar yer altı treniyle gittik. Duraklarda çarşı pazar dükkânları var. Bayram havası yaratılmış.

Bu gezinin sonucu Almanya'nın kalkınmış, ekonomisi düzgün bir devlet olduğunu gördük. Sağlık açısından, her ailenin bir doktoru var. Telefon ediyorsun randevu alıyorsun. Saatin geldiğinde varıyorsun. Bir doktor seni muayene ediyor. Gerekli görürse diğer doktorlara da ya da hastanelere sevk ediyor. Herkesin bir elektronik kartı var işlemler onun üzerinden yapılıyor. Muayene ücreti ödeme konusunda doktor hasta ile muhatap olmuyor. Krankenkasse dedikleri Hastalık Sigortası paraları doğrudan doktorun hesabına gönderiyor. Bu koruyucu aile hekimliği bizde de şu anda başlamak üzeredir.

Alman eğitim sistemini görmek için bir okulu ziyaret ettik. Sınıflar 19-20 öğrenciden ibarettir. Araç gereçleri sınıfta, öğrenci ne yapmak istiyorsa her araç gereç öğrenci mevcudu kadardır. Biri alıp da diğeri boş kalmıyor. Öğrenci anaokulundan itibaren yönlendiriliyor. Yeteneğinin dışında bir okula verilmiyor. Şayet gitse bile

gittiği okul öğretmenleri tarafından birkaç ay sonra geri çevriliyor. Öğretmenler sınıfta öğrencilerin arasında dolaşıyor, yardımcı oluyor. Çocuk kendi araştırmasını, incelemesini yapıyor. Bu da çocuğu etkinliğe sevk ediyor. Kafası okulda, aklı dışarıda oyunda olmuyor.

"Diyarı küfrü gezdim beldeler kâşaneler gördüm
Dolaştım mülki İslam'ı bütün viraneler gördüm."

Ziya Paşa'nın anlattığı gibi ben de Avrupa'yı gördüm, yollar, binalar daha iyi. İslam memleketini gezdim, yıkık, dökük, harap, nizamsız binalar, yollar gördüm. Dört ay sonra Türkiye'ye döndüm.

MEZİTLİ

1990'larda oğlum İlhan'ın Kayseri İstasyon caddesinde fotoğraf dükkânı vardı. Okulların pul resimleri sınıflar üzerine isteniyordu. Her sınıf için üç adet albüm yapılıyordu. Sınıfın adı ve şubesi, öğrencinin adı soyadı, baba adı, numarası sıraya göre ayarlanıyordu. Bu şekilde öğrencinin sınıfta nerede oturduğuna kadar belli idi. Şayet bir öğrenci kusur yapsa disiplin olayı olsa veya emniyetçe arandığında o albüme bakılarak öğrenci tespit ediliyordu. Bu albümlerden bir tanesi sınıf öğretmenliğine, diğer bir tanesi o sınıfa bakan müdür yardımcılarına, üçüncüsü de emniyete veriliyordu.

Bu pul resimlerinin çekilmesi okullardan ihale ile alınıyordu. Promosyon olarak öğrencilere altı vesikalık resim, idarecilere not defteri vs. veriliyordu. Önce illere gidiliyor, okullarda çekim yapılıyor, Kayseri'de laboratuarda tab ediliyor. Muhasebede hesapları görülüyor, ben de bu hesap pusulası ile resimleri götürüp teslim ediyordum. Yapılan işin paralarını alıp Kayseri'ye muhasebeye götürüyordum. 36 yıllık öğretmenlik yaptığım sürede gitmediğim illere gittim. Birçok bölgeyi gezdim. Okul yöneticileri ile görüştüm. Enteresan insanlarla karşılaştım. Hiç ilgilenmeyen, bunu bir angarya gören okul müdürleri ile ben varmadan parayı toplayıp kasaya koyan okul müdürleri de vardı. İlgilenmeyenleri ben varınca hallediyordum. Sınıf öğretmenleriyle görüşüyor, ben topluyordum. Okulu ziyaretimde sınıflar bazen öğleci, bazen sabahçı oluyor, onları beklemek icap ediyor. Bir ilde on-on beş okul oluyor. Üç dört gün öğretmen evinde kalıyo-

rum. Velhasıl bu da İlhan açısından sağlam ve ucuz tahsil yapılmasını sağlıyor. Bazen yol parasını kendi cebimden veriyorum. Amasya'da enteresan bir olay oldu. Otobüsle beraber seyahat ettiğim arkadaşım Amasyalı, ona bir okulu sordum. Ben biliyorum yol kenarında, dedi. Biz okulu geçip terminale vardık. Hani okulu görünce ben inecektim dedim. Vay dedi oradan bir taksi çağırdı. İtiraz etmeme rağmen parasını o arkadaş verip beni okula gönderdi.

Oğlum İlhan Kayseri'deki fotoğraf dükkânının yanı sıra Mersin'e de bir şube açtı. Fotoğraf dükkânı bir müddet çalıştı. Gönderilen elemanlardan birkaçı hileli yola saptı. Dükkânda bulunan fotoğraf makinelerinin pillerini satıp kendi borçlarını ödemede kullandılar. Üretim düştü. İlhan, baba Mersin'e gitsen iyi olur dedi. Ben çekim işlerini bilmiyorum. Fakat satış işlerini biliyorum. Dükkânı biraz canlandırdık. Taksitle satılan makinelerin bedelini topladım. Bazı alıcılar senetteki adreslerini değiştirmişler. Onları bulmak çok zorlaşmıştı. Nihayet bir düzen kurduk. Yanımda da Halis isminde bir çocuk vardı. Çekilen resimler Kayseri'ye gönderiliyor, tab ediliyor, geri Mersin'e dönüyordu. Geceleri de dükkânın üst katında iki yataklık asma kat vardı. Orada yatıyorduk. Mersin'i pazar günleri ve diğer boş zamanlarımızda geziyorduk. Biz Anadolu çocuğuyuz. Kara iklime, karlı kış günlerine alışığız. Şiddetli soğuk, ayaz, don, bundan korunmak içinde kalın palto, atkı, kazak, yün çorap, iç fanilası, buzda kaymayacak botlar giyerdik. Yakıt olarak da odun kömür kullanırdık. Mersin'de böyle bir ihtiyaç yoktur. Yazlık ceket, pantolon, ayakkabı, ilkbahar havası gibi kış gelir geçer. Biraz yağışlı olunca elektrik sobası, katalitik gaz sobası yanıyor. Deniz, kara, hava birbirine kavuşmuş, bütün yeşilliklerin ve doğa güzelliklerin olduğu Akdeniz bölgesi benim çok hoşuma gitti.

Buraya yerleşmek için emlakçılardan bilgi alıyordum. Birçok eve baktım. Bu arada eşim Şahinde Hanım da Mersin'e geldi.

Ev sorunumuz oldu. Ev bulana kadar bir aya yakın hemşerimiz Haşmet beylerin evinde misafir olarak kaldık. Haşmet Yorulmaz, ağabeyimin oğlu Rafet Birol'un bacanağıdır. Sündüz hanımla evlidir. Ferhat, Murat, Ahmet Yorulmaz isimli üç oğlu vardır. Üçü de

lise tahsili yapmışlar. Ferhat Yorulmaz daha önce Nazan ile evlenmişti. Bu evlilikten Zeynep adında bir kızı vardır. Murat Yorulmaz'ın düğünü Aralık ayının dokuzunda Salı günü Ayışığı Düğün Salonu'nda yapıldı. Kalabalık bir aile topluluğu vardı. Baldızlar Zahide, Yosma, Tülay, Salim, Ali Akçam ve bizler akraba olarak katılmıştık. Haşmet Yorulmaz'ı önceden tanımazdım. Fakat; Mersin'e geldiğimizde Haşmet Arpaçsakarlar Postanesi'nde görev yapıyordu. Hakikaten çok saygılı, hürmetli bir insandır. Bize misafirliğimiz süresince unutamayacağımız kadar iyi davrandı. Bizim o sıkışık durumumuzda gerekli yardımı yaptı. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı sayılır derler. Tanışıklığımız gittikçe dostluğa ve sevgiye dayandı. Ailece birbirimizi ziyaretler yaptık. Sündüz hanım da iyi bir dosttur. Ailece severiz. Haşmet bey Gülnar, Çamlıyayla, Mezitli postanelerinde görev yaptı. Merkez Postanesi'nden emekli oldu. Emekliliğinden sonra da babası Ahmet ve annesi Fatma'yı yanlarına getirdi.

Eşime de bu havayı ve evi beğendirmek istedim. Kısmet oldu Mezitli Atatürk Mahallesi Altunkum Sitesi B/Blok ikinci katındaki daireyi 21 milyon liraya aldım. Yıl 1989 Kasım ayı sonu tapusunu aldım. Yozgat'taki evimizden eşyalarımızı Mersin'e nakletmek için Yozgat'a vardığımızda ev kardan görülmüyor. Kürekle evin yolunu açtırdım. Kamyonu yanaştırdım, eşyaları yüklettim. 8 Ocak 1990'da oğlum İlhan Kayseri'den telefon eder. Baba ayrılmayın ben taksi ile geliyorum, der. Kamyoncuya ev adresini verdik. Saat 12 sıralarında hareket etti. Damadım Zafer, Sakarya ili Hendek ilçesi imam hatip lisesinde öğretmen idi. Taşınmamıza yardım etmek için o da geldi. Rahmetli ağabeyim Salim Birol'un eşi Fatma Birol o gece ölünce biz taksi ile Sorgun'a bağlı Alcı köyüne gittik. Biz varıncaya kadar cenazeyi defnetmişler. Rahmetli ağabeyimin baş sağlığında kızım Tülay, Sorgun'da, baba sizi göndermem kaz kestim, dedi. Birlikte yedik. Gece geç saatlerde Kayseri'ye vardık. Kayseri'de yattık. Sabah erkenden Kayseri'den çıkıp Niğde'ye doğru yol alıyoruz. Yerler cam gibi buz, taksi yolda sağa sola sapıyor. Niğde'nin Çamardı kazasının karşısına geldiğimizde taksi birden bire geri Kayseri'ye doğru döndü. Çok sarsıldık ve uçurumun başında kara saplandı. Biraz kendimize geldik. Taksinin ön ve arka lastikleri kara gömüldüğünden kürekle

açıp arabayı kardan çıkardık. Bu sefer kar yağmaya devam ediyor, taksi patinaj yapmaya başladı. Tekerleklere zincir taktık. Ulukışla'ya kadar ağır ağır geldik. Pelit durağında mola verdik. İkindi geçtikten sonra Mezitli'deki evimize geldik. Kamyoncu evi bulmuş, şoför mahallini devirmiş kamyonun içine yatmış. Her tarafta pırıl pırıl çiçekler açmış, güneşli bir hava. Şoför, hocam ne güzel yer seçmişsin dedi. Biz Yozgat'ta kardan çıkamıyoruz. Burada güneşli bir ilkbahar havası var. Kamyoncuya kendin ye, kendin pişirde pirzola ikram ettim. Onu yolcu ettikten sonra ev eşyalarımı taşıtmak üzere İlhan kahveden üç dört adam getirdi, yerleştirdiler. Eksikleri çarşıdan alıp getirdi. İki gün de Zafer'le beraber kaldılar. Böylelikle ev taşımadaki zorlukları atlattık. Sağ olsunlar oğlum ile damadım bu işleri yaptılar, biz de böylelikle 1990 yılında Mersin'e taşınmış olduk. Çok mutluyum. Mersin, emekliler şehridir. Yaşantısı ucuzdur.

Bugün suni şeylerle uğraşıp duruluyor. Biz aşağıda isimlerini zikredeceğim farklı bölgelerden, farklı etnik yapı ve kültürlerden insanlarımızla kent ve ülke kalkınması için ortak noktalarda birleşmişizdir. Okulda, camide, kahvehanede, pazarda, düğünde, cenazede ve asker uğurlamada hep beraber olmuşuzdur.

Adana: Muzaffer Boztaş, Celal Güneri, Bekir Korkutan, Hasan Aktop, Ömer Okuşluk, Fatih Aktop, Halil İbrahim Kavak, Davut Topak, Ahmet Saat, Mustafa Yürüyen, Fehmi Kayıklı, Nihat Gözübüyük, Ahmet Saydam, Öcal Kanat, Mehmet Tuncel. **Adıyaman:** Necip Özbek, Mustafa Şahin, Ömer Sevindir. **Ağrı:** İsrafil Yılmaz, Metin Budak. **Amasya:** Fikri Döğen. **Ankara:** Şeref Özkılıç. **Artvin:** Ferit Altun, Osman Gülşen. **Batman:** Sabri Tufan. **Bayburt:** Aydın Güney. **Bitlis:** Aytekin Gerede, Nevzat Ural. **Çankırı:** Zülfikar bey. **Çorum:** Satılmış Yıkdıran, Erdoğan Alptekin. **Diyarbakır:** Kemal Durak, Mehmet Deniz, Şehmuz Karaaslan, Ramazan Akgündüz, Ahmet Güngör. **Elazığ:** Necati Korkmaz, Y. İzzettin Güney, Hasan Saat, İsmail Duraga, İdris Ulukaya, Ünsal Ulukaya. **Erzincan:** Ömer Köse. **Erzurum:** Rasim Alperen, Adem Alıcı, Kemal Alıcı, Cemal Alıcı, Ebubekir Yurdagül, Muharrem Üçtelli, Mehmet Tezcan, Ömer Deniz, Celal Saygıner, Mahmut Tunç, Mehmet Çalışkan, Hacı Coşkun. **Eskişehir:** Osman Eldek, Ali Osman Güldek, Ahmet Tuna, Davut

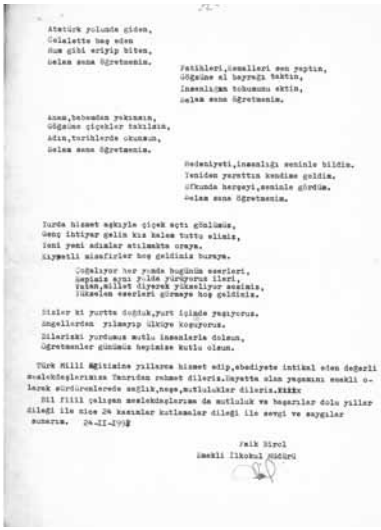

Resim 45: Öğretmenlerle bir düğünde [Soldan: Faik Birol, Seyit Akbıyık, Sema Ünsal, Şemsinur Birol, Sema Şen, ayaktaki: Hamdi Bey]

Yaman. **Gaziantep:** Mahmut Yaprak. **Hatay:** Mehmet Hatay, Hamit Sezer. **Kahramanmaraş:** İsmet Diler, Veysel Güzel Öz, Ali Kırbaş, **Karaman:** M. Zeki Bağcı, Hulusi İlhan, Mehmet Ceylan, Mehmet İlhan, Ahmet Aydın. **Kayseri:** Ali Bilgili, İrfan Tokat, Tahir Yalçın, Ömer Yörük, Mahmut Çelebi, Reşit Tokat, Hasan Ataş, Mehmet Akyurt, Ali Osman Ekinci, Aziz Akpınar. **Konya:** Hüseyin Kaplan, Adnan Aktürk, İsmet Kurt, Hayrettin Bayram, Şaban Solmaz. **Kırşehir:** H. Hüseyin Deveci. **Malatya:** Osman Dinç, Hayri Avcı, Vahap Güngör. **Mersin:** Tahsin Erdem, Halil Gür, Mustafa Gür, Süleyman Çelik, Osman Sapmaz, İbrahim Kalkan, Malik Ejder, Hüseyin İnce, Zeki Doğan, Mustafa Ak, Mustafa Topçu Parlak, Bayram Köse, Hasan Mustafa Göbel, Hilmi Tuğrul, Veli Güneydoğu, Davut Atay, Hasan Güçlü, Mehmet İpek, Hasan Yurt, İbrahim Bulut, Yılmaz Güneş, Durali Poyraz, Saadettin Ünal, Naci Kaynakpınar. **Nevşehir:** Metin Coşkun, Bekir Şentürk, Ferhat Ağrı, Mahir Durukan, Mustafa Aykanat, Hüseyin Şahin. **Niğde:** Ahmet Pınarbaşı, İsmet Tekin, Yaşar

Faik Birol'un resmi törenlerde yapmış olduğu konuşmalardan bazı örnekler

Atatürk yolunda giden,
Gâlatlette beş eden
Nur gibi eriyip biten,
Selam sana öğretmenim.

Fatihleri,kemalleri sen yaptın,
Öğrene al bayrağı taktın,
İnsanlığın tohumunu ektin,
Selam sana öğretmenim.

Anne,babamdan yakınsın,
Öğrene çiçekler takılsın,
Adın,tarihlerde okunsun,
Selam sana öğretmenim.

Medeniyeti,insanlığı seninle bildim.
Yeniden yarattın kendine geldim.
Ufkumda herşeyi,seninle gördüm.
Selam sana öğretmenim.

Yurda hizmet aşkıyla çiçek açtı gönlünüz,
Genç ihtiyar gelin kız kalem tuttu eliniz,
Yeni yeni adımlar attınızla orayı.
Hayırlı misafirler hoş geldiniz buraya.

Değişiyor her yanda bugünün eserleri,
Geçiyoruz aynı yolda yürüyoruz ileri,
Yalan,millet diyerek yükseliyor sesimiz,
Yükselen eserleri görmeye hoş geldiniz.

Sizler ki yurtta doğtuk,yurt içinde yaşıyoruz.
Engellerden yılmayıp ülkiye koşuyoruz.
Dilerizki yurdumuz mutlu insanlarla dolsun,
Öğretmenler günümüz hepimize kutlu olsun.

Türk Milli Eğitimine yıllarca hizmet edip,ebediyete intikal eden değerli
meslektaşlarımızın Tanrıdan rahmet dileriz.Hayatta olan yaşamını emekli o-
larak sürdürmelerede sağlık,neşe,mutluluklar dileriz.Erikir

Bü fiili çalışan meslektaşlarımın da mutluluk ve başarılar dolu yıllar
dileği ile nice 24 kasımlar kutlamalar dileği ile sevgi ve saygılar
sunarım. 24-II-1990

Faik Birol
Emekli İlkokul Müdürü

Akyol, Ahmet Uğur, Yılmaz Demirtaş, Hazım Elçi, Hilmi Dağdaş, H. Mustafa Özgüler, Mustafa Çimen, Abdulkadir İçli, Recep Doygun. **Osmaniye:** Kazım Kaynar, Mudahar Sarı, Mustafa Akyıldız, Ahmet Gök, Mustafa Özcan, Menderes Aytekin, Seyahi Güney. **Sivas:** H. Hasan Demir. **Şanlı Urfa:** İmam Bekir Üzümcü. **Van:** Sulhattin Kurtuluş. **Yozgat:** Osman Korucu, Cemalettin Kılıçaslan, Musa Birol, Ahmet Aslan, Haşmet Yorulmaz, Şuayip Koçak, Atalay Koşker, Şefik Ulusoy, Mehmet Müderisoğlu.

Mezitli belediyelikti. Bizim mahalle de yeni kuruluyordu. Orada narenciye bahçeleri vardı. Önce Mezitli Belediyesi İlköğretim Okulu'nun açılması için okul yaptırma derneğini kurduk. Öğretmenler olarak çok çalıştık. Yarı halktan toplanan paralarla, su kanalizasyon, elektrik, kum, demir, çimento gibi hizmetleri de belediyeden temin ettik. Daha sonra Milli Eğitim Müdürlüğü'nden demir, çimento, para yardımı derken 12 derslik müdür, müdür yardımcıları araç odası, hademe odası, kız ve erkekler için ayrı tuvaletleri bulunan donanımlı

bir okul inşa ettik. Birkaç sene sonra da sosyal ve kültürel çalışmaların yapıldığı geniş toplantı salonu yapıldı. Öğretmen tayinleri oldu. Mahallemizin okulu üç katlı. Mersin içindeki ilköğretim okulları arasında öğrenci yetiştirilmesinde önde gelenlerden bir tanesi oldu. Her 24 Kasım öğretmenler gününde ve okulun açılış günlerinde, milli bayramlarda okula gider, konuşmalar yaparım. Müdür Şahin Şen, Müdür Yardımcıları Mehmet İlhan, Adnan Akıncı, Muzaffer Şen, öğretmenler Ali Diyaroğlu ve Zeynel Abidin Türker'in hizmetleri çok olmuştur.

Mahallenin camisi de yoktu. Cuma ve bayram namazlarını kılmak için etraf köylere veya Mezitli merkezindeki ufak camiye gidiyorduk. Bu da mahalleliye iyi olmuyordu. Okul çalışmalarını bitirir bitirmez, kolları sıvayıp cami yapımına başladık. Cami yeri için iki parsel belediyenden yer aldık, bir vatandaşımız da bir parsel bağışlayınca 2800 m² arsamız oldu. Fakat ne temel atacak paramız, ne de demir, çimento gibi malzememiz vardı. Arkadaşlarla toplanıp "Cami Yaptırma Derneği" kurduk. İnsanları bir araya toplamak için inşaatın yanına briketten, ufak iki odalı küçük bir mescit yaptık. Tabelasını yüksek bir yere diktik. Asıl caminin yapımı için çalışmalara başladık. Kurban derileri ve toplanan bağışlardan temeli attık. Camimizin planı 700 kişilikti. Bu sırada, Tarsus'tan Turhan hanımla evli, aslen Filistinli olan Adil Adıyap isimli bir kişi belediyeye cami yaptırmak üzere başvurur. Belediye başkanı Zeki Koyuncuoğlu da bize yönlendirir. Adam, "bu camii küçük, 700 kişilik, ben 1500 kişilik yaptırmak istiyorum" dedi.

Adil Adıyap'ın sözü üzerine 700 kişilik mevcut plan bozuldu. Bir sürü bürokratik işler çıktı. Belediyeden, müftülükten, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan izin gerekti. Bu ara dernek başkanı Davut Atay ve belediye başkanını Ankara'ya gönderdik. İmzaları tamamladılar. Eski inşaat durduruldu, temeller söküldü. 1500 kişilik yeni camii için yeni temel kazılacaktı. Ancak; bu arada Irak ve Kuveyt savaşı çıktı. Bize camii yaptıracak olan Adil Adıyap da savaş nedeniyle Birleşik Arap Emirliği'nde kalır ve tam üç sene bu tarafa gelemez. Biz camisiz kaldık.

B.A.E. Şeyhi Abdul Celil El Fehim, her sene Türkiye'deki illerden bir tanesine cami yaptırır. Maketini memleketinde sergiler, "Ben Türkiye'de şu ile bu camiyi yaptırdım" dermiş. Adil Adıyap ise bu Şeyh Abdul Celil El Fehim'in yapılan işlerinin takipçisi ve kuryesi olarak görev yaparmış. Daha sonra para gelmeye başladı. İnşaatın iskeleti kuruldu. Çalışmalar hızla ilerlerken Şeyh Abdul Celil El Fehim 1999 yılında öldü, Arkasından Adil Adıyap, daha sonra da eşi Türkan hanım peşi peşine vefat ettiler. İşler kesintiye uğradı. Ancak, dernek başkanı Davut Atay'ın gayretleri ve yazışmalarından sonra 900 milyar lira para geldi. Caminin taşeronu rahmetli İdris Ulukaya idi. Oğlu İstanbul'da iş adamı imiş. Onun vasıtası ile halılarına, kapılarına kadar ne eksikse tamamlayıp 1500 kişilik camiyi yaptırıp bize hibe ettiler. Camimiz iki katlıdır. Alt katında üç dükkân bulunmaktadır. Caminin dükkânlarına Diyanet Vakfı el koydu. Seneden seneye 50 milyar lira alıyorlar. Halktan toplanan para ile caminin klimaları taktırıldı. Dernek başkanı Davut Atay çok güzel hizmet verdi. Camiyi bu hale getirdi. On kubbeli, iki minareli, gasılhanesi mevcut. Mersin'de en büyük ve en güzel camii oldu. Şimdiki dernek başkanı Mehmet Zeki Bağcı eksikleri tamamladı. Kadın ve erkek Kur'an kursu açtırdı, şadırvan, wc yaptırdı. Mahalleden Kur'an kursuna gidenler çoktur. Kadrolu imam Muzaffer Boztaş'ı aldık. Görevine devam ediyor. Güzel sesli, tatlı dilli, ifadesi çok düzgün. Kendisini tebrik ederim. Bilgisi çok derin, iyi bir hocadır. Yine başkan M. Zeki Bağcı zamanında caminin etrafı demir parmaklıklarla çevrildi. Cami koruma altına alındı. Bahçesi ağaçlandırıldı. Yeni atılımlar da planlandı.

Caminin yapımı bitmek üzere iken minarelerin üstündeki petek yani külah kısmı boyanacaktı. Büyük bir yüreklilikle İdris ustanın oğlu Ünsal Ulukaya beline sağlam kemerler bağlamış minarenin etrafında dönerek boya yapıyor. İnsanlar yeryüzünde yürürken ve birkaç kat apartman katına çıkınca korkuyor. Allah korusun Ünsal beyi böyle bir boya yaparken gördüm ve korkarak caminin içine kaçtım. Ekmek parası kolay kazanılmıyor. Çok kere böyle işler ölümle neticeleniyor. Mahallemiz önce Yeni mahalle muhtarlığına bağlıydı. Sonradan Fatih mahallesi oldu. Fatih mahallesi ikiye bölündü. Şimdi Atatürk mahallesi oldu. Camii, Atatürk mahalle-

sinde kaldı. Atatürk mahallesi Fatih camii oldu. Minaresi, sağlam yapısı var. Çinileri Kütahya ilinden getirildi. Bir İslam mabedi oldu. Camiinin yapımı on yıl gibi uzun bir zaman sürdü ise de sonunda mahalle böyle bir camiye kavuşmuş oldu. Mahallede tek camii olduğu için bayramlarda ve Cuma günleri halk camii avlusunda hasır sergiler üzerinde namazlarını kılıyorlar. Çevresi Mezitli Belediyesi tarafından düzenlendi. İyi bir görünüm oldu.

Caminin bu günkü hale gelmesinde gerek yönetim kurulunda, gerekse denetim kurulunda çalışan üyelerimizden Davut Atay, Muharrem Üçtelli, Necip Özbek, İzzet Günay, İdris Ulukaya, Celal Güneri, İbrahim Kalkan, Mustafa Ak, Ünsal Ulukaya, Mehmet Zeki Bağcı, Mühendis Zeki Doğan, Mimar Birman Türüt, Osman Korucu, Cemalettin Kılıçaslan, Muzaffer Boztaş, ben ve adlarını yazamadığım camii cemaatinden birçok kişilerin emeği geçti. Caminin yakınında Burcu sitesinden cami lojmanı için bir daire alındı. Bu lojman camiye aittir. Kim camide kadrolu hoca olursa o oturuyor.

Lojmanın alınması için imam Muzaffer Boztaş ve ben, İsrafil Yılmaz, İdris Ulukaya çok çalıştık. Bilhassa Muzaffer beyle ben müftülükten aldığımız makbuzlarla çarşı pazar, hacı, hoca demeden dolaştık. Yozgatlı hemşerilerin bulunduğu kahveye ve iş yerine vardık. Nuri Duyar bize gerekli yardımı topladı. Çaylar içildi. Müsaade alınarak kalkıldı. Bu çabalarımızdan dolayı on beş bin TL. yani onbeş milyar lira toplandı. On beş bin TL. de müftülük bizim camiden alınan kiralardan yardım yaptı. Otuz bin TL.'na lojman alınmış oldu. Tapusu alındı, suyu bedava kullanılacak. Onu da Mezitli belediyesi taahhüt etti. O zaman halkımız imama "lojman alıyorlar ama ne gereği var" diye sızlandı. Aslında alınan bu camii içindir. Buna vakıf ve müftülük karışamaz. Alınan lojman şimdinin parası ile 70 bin TL yani yetmiş milyar TL yapar. Kim kazandı. Camiye alınan daire kazandı. Pencereleri ağaçtan yapılmıştı. Çürümeye yüz tutmuştu. Son zamanlarda o da PVC yaptırıldı. İçine klima sistemi yerleştirildi. Dört dörtlük bir daire oldu. Şehit Jandarma Er İsmail Mutlu Parkı'na da sıcak günlerde dinlenilebilmesi için bir muntazaman kamelya yapılacak.

Mahallemizin en renkli simalarından H. Hüseyin Kaplan'dan bahsetmeden geçemeyeceğim. Camimiz cemaatinden ve Atatürk mahallesi subay evlerinde ikamet eden, aslı Konya'nın Çumra ilçesine bağlı İçeri Çumra beldesinden olan uzman çavuş H. Hüseyin Kaplan çok sevimlidir. Herkes ona şaka yapar hiç aldırmaz, yani kızmaz. Teravih namazına gelen çocuklara şeker, balon, sakız dağıtır. Çocuklar namazdan ziyade onu kucaklayıp öpüp şeker almaya çalışırlar. Bu zat hiç hastalık bilmez. 74 yaşında 150 kg. ağırlığında. Allah yolunda namaz kılarken beş pantolonun dizini yırtmıştır.

Bazen yamalı pantolonla camiye gelir. Hoş sohbettir. Çocukların bir kısmına Gazneli Mahmut olduğunu söyler, bir kısmına da kendini Pakistanlı olarak tanıtır. Büyük kavanozlarda çok güzel turşu kurar. Zamanında çalıştığı kaymakamlara, valilere hediye götürür. Valiler makam arabası ile karşılar, evinde misafir eder, yol parasını öder, saygın bir kişi gibi uğurlanır. Bu kendisine kıvanç verir, gurur duyar. Her yıl bu düzeni devam ettirir. Sohbetinin birinde Tunceli'de çalıştığı zaman Ebubekir adında bir oğlu olur. Doğum yeri Tunceli'dir. Ankara ilinin Çubuk kazasına tayini çıktığında Kızılay yardımı dağıtıldığı bir sırada oğluna bazı eşyalar {ayakkabı, giyecek v.s} alır. Muhtarın bir tanesi görür. Hemen kaymakama şikâyette bulunur. Kaymakam bey uzman çavuş Hüseyin Kaplan'ı çağırttırır. Senin durumun iyi olduğu halde neden yardım alıyorsun, der. Efendim doğu illerinde çalıştığımda deprem oldu. Deprem altından bir çocuk çıkarttık, onu benim üzerime kayıt yaptırdım. Ona yardım aldım, der. Hüseyin bey çok teşekkür ederim senin bu ali cenap durumuna, der. Kaymakam bey kahve getirtir, içerler, daha sonra kapıya kadar da uğurlar. Başka bir yerde vali olur, işini orada yürütür. Güzel şiirler okur. Allah'a çok geçerli dualar eder. Kendisini görenler alim ve fazıl bir hoca zannederler.

Ayrıca Mezitli'deki parkımıza, o günlerde vatanı uğruna canını veren vatan evladı "Şehit Jandarma Eri İsmail Mutlu Parkı" adı verildi ve belediye meclisince tescil edildi. Mahallemiz gün geçtikçe güzelleşmektedir. Tam mahallemizin ortasında Mezitli Belediyesi'nce yaptırılan Halk Kütüphanesi yediden yetmişe kadar herkesin çalışmasına ve okumasına cevap verecek nitelikte bir binadır ve çevresine park

yapılmıştır. Son zamanlarda adı değiştirilerek Eğitim ve Araştırma Merkezi yapıldı. Bu da ayrı bir güzellik vermektedir.

Mahallemize ayrıca Toros Hastanesi adıyla özel bir hastane yapıldı. Her türlü hizmetleri veriyor. Hastanenin çevresinde eczaneler, sıhhi gözlükçüler dükkân açtılar. Ayağımızda, rahatlıkla muayene olup ilaçlarımızı alabiliyoruz.

Daha sonra Mezitli ilçe oldu. Mersin Üniversitesi yine mahallemizde sayılır, üniversiteye gidecek öğrenciler bizim mahalleden ev tutup iki dakikaya okullarına yetişiyor. Çevre yolları bizim mahalleden geçiyor. Elektrik, su, telefon, alt yapıları çok muntazam yapıldı

Her yerde olduğu gibi Mezitli ilçesinde de birçok yerlere spor parkları kuruldu. İsteyen her vatandaş spor bahçelerine gidip spor yapabiliyor. Yürümek isteyenlerde sahilde yani deniz kenarında yürüme bantları vardır. Kadınlı – kızlı, erkekli, yürüyorlar. Temiz hava, denizden gelen iyot kokusu ciğerlere doluyor. Yürüyüşlerin sağlık bakımından önemi fazladır. Bizim de böyle yürüyen bir grup arkadaşlarımız var. Eşofmanlarımızı giyip sabah camisine gidiyoruz. Namazı kıldıktan sonra ben, Ali Bilgili, İbrahim Kalkan, İrfan Tokat, Necip Özbek, Mustafa Çimen hoca deniz kenarına iniyoruz. Sahil bandında gidiş, geliş 10 km. yürüyoruz. Ali Bilgili, İbrahim Kalkan biraz daha fazla yürüyorlar. Bu yürüyüşte memleket meselesini, televizyonlarda yayınlanan haber, açık oturum, filan ne gibi güncel olaylar varsa hepsini eleştiririz. Hoca Mustafa Çimen dini konuları açıklar. Ali Bilgili halk filozofudur, halk arasında ne gibi söylemler varsa hepsini bilir. Güzel güzel izah eder. Hiç bir sözü batmaz, güldürür, kahkahalar atılır. İrfan Tokat genel kültür bakımından çok zengindir. Bildiği doğruları çekinmeden söyler. İbrahim Kalkan askeri ve siyasi yönlerden bahseder. Kendisi Silifkeli ama Mersin'de akraba tarafı çoktur. Necip Özbek mühendistir. Uzun süre Mersin'de çalışmıştır. Mersin'in yapılanmasını iyi biliyor. Onun da güldürü sözleri çoktur. Ben de bu konuşmaların arasında bana söz düştükçe gerekli izahatları yaparım. Bakarız ki, yürüyüşün sonuna gelmişiz. Yol nasıl bitmiş hiç farkında olmayız.

Bir gün Mezitli'de Asmalı Kahve'de arkadaşlarımızla sohbet ederken, karşıda tek başına sessiz, sedasız oturan birini gördüm. O beni tanımadı ama bir kaç kez dikkatlice baktıktan sonra onu hatırladım. Hemen ilgi gösterdim. "Siz öğretmen Ahmet ağabey değil misiniz" dedim. Evet, anlamında başını salladı. "Yüzünüzde ben vardı" dedim, "evet" dedi. "Keman çalardınız" dedim, " evet "dedi. Çayımı alıp masasına oturdum.

Pazarören Köy Enstitüsü'ne, Müdür Yardımcısı Mehmet Öztekin beyle birlikte gitmiştik. Mehmet beyin evinde ısınıp, yemek yedikten sonra Mehmet bey evinin önünden geçen bir öğrenciyi çağırıp; "Bu çocuğu al, köylülerinin yanına götür" demiş, o arkadaş ta beni köylülerimin yanına götürmüştü.

Aradan 55 yıl geçti. Bir daha o arkadaşı hiç görmemiştim. Ama 55 yıl sonra yine de görür görmez tanıdım. Gelmişten geçmişten uzun uzun konuştuk. Ahmet Pınarbaşı ağabey çok işler başardığını, bir dönem Darboğaz kasabasına CHP'den belediye başkanı seçildiğini, başkanlığı sırasında inceleme yapmak üzere Almanya'ya gittiğini, birçok eyaletleri gezdiğini anlattı. Zaman içinde samimiyetimiz iyiden iyiye arttı. Bir birimizi görmeden duramıyorduk.

Ahmet bey kendisini iyi yetiştirmiş bir insandı. Öğretmenliği yanında bir süre Arapça tahsili de yapmış, oldukça iyi Arapça bilir. İslam'ın en ince ayrıntılarına bile vakıf olup, bu konuda bir hayli donanımlıdır. Türkiye Cumhuriyeti'ne, Atatürk devrimlerine bağlı, kafası ve gönlü ile demokrat bir insandır. Her konuşmasında Cumhuriyet'in kazanımlarına işaret eder.

Onun yanında herkes konuşamaz. Eli açık, cömert bir insandır. Çevresinde sevilen bir köy enstitülüdür. Allah uzun ömür versin. Sağlıklı bir yaşantısı vardır. Enstitüdeki talebeliği devresinde benim gibi çok faal işler yapmış. Okuldaki aygır durağını, yani aygırların girip çıktığı aşım durağını o yaptırmış. Ahmet ağabeyi ne kadar anlatsak yine de eksik olur. O, tam bir kültür hazinesidir.

Ahmet Pınarbaşı ağabey benden 8 – 10 yaş büyük olduğunu söylerdi. Ben, bu yaş farkına itiraz ederdim. Ancak beş yaş falan fark var, derdim. Evlatlarını da okutup hepsini meslek sahibi yapmıştı. Dört

kızı öğretmen, oğlu Mehmet Pınarbaşı da yüksek tahsil yapmış serbest meslek sahibidir. Torunları doktor, hemşire, damatları öğretmen, bankacı olmuşlardır. Torunu Ayfer hemşire bize daha çok yakındır. Sağlık ocağında yapılan işlemlerimizde bize kolaylık sağlar.

Ahmet Pınarbaşı ağabey bu karşılaşmamızla ilgili memnuniyetini ve duygularını aşağıdaki yazısıyla dile getirmişti:

"55 Yıl Sonra

Torunlarım Halil ve Ahmet'in tahsillerini devam ettirebilmek için Mersin Mezitli – Atatürk Mahallesinde bir konuta yerleştik. Bir gün hava almak için evden çıktım. Mahallede dolaşırken bir kahvehaneye girdim. Boş bir masaya oturdum. Biraz sonra tanımadığım birkaç kişi geldi, buyur ettim, çay söyledim ve sohbete başladık. Konuşmalar devam ederken diğer masada arkası bana dönük bir kişi yüzünü bana çevirerek, Siz Ahmet Pınarbaşı değil misiniz? dedi ve ilave etti: Gözünüzün önünde bir ben vardı değil mi, dedi. Hayretle evet dedim. Ama bu kişiyi tanımıyordum. Nereden tanıştığımı sordum. Ben Faik Birol, Pazarören Köy Enstitüsü'nde siz beşinci sınıfta iken ben birinci sınıfta idim. Sizi o zaman keman çalarken tanımıştım, dedi. İçimden Allah Allah dedim. Çünkü aradan uzun yıllar geçmiş, 1945 – 2000 tam 55 yıl sonra hatırlamak ve tanımak her kişiye has iş değil.

Faik Beyin belleğine, hatırlama yeteneğine hayran kaldım. 2000 yılından beri dostluğumuz kardeşliğe dönüştü. Faik bey sosyal görüşlü bir halk adamıdır. Mezitli'deki Fatih Camisi'nin yapılışında yönetim kurullarında ve diğer tüm kurullarda görev yapmıştır. Ayrıca yapı kooperatifi yönetim ve denetim kurullarında da çalışmış olup çevresinde sevilen ve sayılan, sevecen bir kişi olarak tanınmıştır. Diğer bir iyi hali de devamlı olarak mahallesindeki hastaları ziyaret etmesi ve cenaze törenlerine katılması takdire şayandır.

Faik bey mahallenin çocukları ile de ilgilenir onların sorunlarını ve sorularını dinler ve cevaplandırır. Onlar da Faik öğretmenlerini sevgi ve saygı ile karşılarlar. İdeal bir insan, çağın icaplarına, yurt gerçeklerine, ulus ihtiyaçlarına inanır. Cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkar, Atatürk ilke ve inkılâplarına yürekten inanır. Demokratik, sosyal, hukuk devleti ve laiklik ilkesini sahiplenir. Daha sayılmayacak kadar da hassasiyetleri vardır.

Resim 46: Ankara'da bir düğünde nikah şahitliği yaparken, [Sağdan: Gelin Hanım Sema, damat Bekir Asuman, solda: Faik Birol, 29.07.1994]

KÂBE YOLUNDA

Allah bize Köy Enstitüsü gibi bir okulda okumayı ve buranın mezunları her fedakâr öğretmen gibi ülkemize hizmet etmeyi nasip etti. Biz de elimizden geldiği kadar yurdun her yanında uzak yakın, büyük küçük demeden hizmet ettik. Acı, tatlı, zor günler yaşadık. Artık dünya işlerinden sonra sıra dini konulara ve hizmetlere gelmişti. 1990 yılında kara yolu ile hacca gitmek için Diyanete başvurmuştuk. Suriye devletinin karayolundan gidenlere yol vermemesi, Dicle ve Fırat suyunun kesilmesi, PKK'nın Suriye toprakları içinde Bekaa Vadisi'nde yuvalanması gibi durum olunca, kara yoluyla Hacca gidişi Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti göze alamadı, uçakla gidenler o yıl gittiler. Bizler kaldık. 1991 yılında Hac başvuruları başlayınca Mersin Müftülüğü'nde öğrencim Abdulkadir Şener şef idi. Ben ve eşimi 15. ve 16. sıraya yazdırıp, Hac hazırlıklarına başladık. Ben bu sırada Yozgatlılar Derneği'ni kurmuş vaziyette idim. Yozgatlıları bir araya toplamış bulunuyordum. Geceler yapıyordum. Hatta bir seferinde rahmetli Nida Tüfekçi'yi uçakla İstanbul'dan Mersin'e getirt-

Resim 47: Sanatçı Necla Akben'le

tim. Yozgat kaza ve köylerini dolaşıp hem derneğe ait bilet satışları yaptık, hem de Yozgat Ticaret Lisesi folklor ekibini aldım. Yozgat halaylarını sergiledik. Testi kebabı yaptırıp, gelen davetlilere ikram ettik. Bu davete Kayseri'den oğlum İlhan, gelinim Necmiye, damadım Zafer, kızım Şemsinur da davetliler arasında idi. Çok neşeli geçti. Geceden önce Ankara'ya gittik. O zaman Cemil Çiçek Devlet Bakanı idi. Lütfullah Kayalar da Orman Bakanı idi. Mazeretleri nedeniyle geceye gelemeyeceklerini beyan ettiler. Dernek faaliyeti çok güzel gidiyordu. O zamana kadar böyle bir dernek kurulmamıştı. Şimdiye kadar hep teşebbüs etmişler başlamış ama geri dağılmışlardı. Ben, dernek kurmak ve faaliyete geçirmek üzere üye kayıt ve resmi evraklarını tamamladım. Defterdar Yozgatlı, Emniyet İkinci Müdürü Nerin Sarı Yozgatlı, şube müdürleri Mülazım Yalçın Gökalp Sorgunlu, dernek binası tutuldu. Resmen açıldı. İsmail Çankaya Çayıralanlı'dır.

Hacca giderken eski evimiz Altınkum'daki dairemizin önü insanla doldu. Vakıfbank şubesi müdürü Niyazi Güven, inşaat sektöründen Ahmet Uslu, Celal Çınar, Narenciyeci Esvat Aykaç, Ahmet Arslan,

Resim 48: Sağdan: Faik Birol, sanatçı Erkan Can, İrfan Birol, 1997

İhsan Erciyes arabaları ile geldiler. Benim de Lada Samara arabam vardı. İlhan, Şemsinur, Necmiye, Zafer Kayseri'den gelmişlerdi. Büyük bir konvoy halinde otogarı geçtik. Bizi Adana'ya kadar götüreceklerdi. Biz davetlilere teşekkür ettik. Onları otogardan geri çevirdik. İlhan boy boy resimlerimizi çekti. Ayrıldık. Tarih 31 Mayıs 1991. Adana'ya vardık. 14.30 uçağına binip üç saate yakın bir zamanda Suudi Arabistan Cidde hava limanına indik. Gümrükten geçtik. Cidde'den otobüslere bindirilerek 450 km. uzaklıktaki Medine şehrine vardık. Medine şehri Cidde, Mekke, başşehir Riyad'a göre daha zengin, daha güzel, düz ovada kurulmuş her taraf asfalt, temiz bakımlı bir şehirdir. Hacılar burada bir hafta kalıyor. Gezilip ziyaret yapılacak yerler vardır. Bolca namaz kılınıyor. Türkiye'deki yakınlara hediyeler alınıyor. Geceleri çok sıcak oluyor. Çünkü gündüzleri asfalt sıcağı emiyor. Akşam olunca emdiği sıcağı geri veriyor. Tandırdan sanki kor sıcağı çıkar gibi. Medine'deki bir haftalık görevi yerine getirdik. Oradan yine otobüslerle 35 km. olan Mekke'ye geldik. Ehrama girdik. Mikat kenarında abdest alıp, umre yapıp otelimize yerleştik. Kâbe'yi ziyaret ediyoruz. Kâbe Allah'ın evidir. Etrafında kendimiz ve geçmiş, ecdatlarımız için yedi defa dolanıyoruz. Bir kişi için

Resim 49: Kayseri Ticaret Odası'nda İdeader tarafından düzenlenen "Köy Enstitüleri" konulu konferansta bir konuşma yaparken, 22.11.2008

tavaf oluyor. İki rekât namaz kılıyoruz ve zemzem suyunu üzerimize döküyoruz. Ben çocuklarım, annem, babam, torunlarım için yirmi üç defa tavaf yaptım. Arafat'ta vakfe, Mina'da kurban kesme, şeytan taşlama gibi görevleri yapıp 33 gün gidiş geliş dâhil Mekke şehrinde kaldık. Dönüşümüz 11 uçağı ile ikindi üzeri Adana Şakir Paşa hava limanına indik. İrfan da bizi bekliyormuş. Yozgatlı hemşerimiz Ahmet Uslu'nun arabası bize tahsis edilmişti. Binip Mersin'e geldik.

Evimizde bekleyen çocuklarımla öpüştük, hurma ve zemzem orada olanlara dağıtıldı. Bu ziyaretler haftalarca sürdü. Yozgat, Sorgun, Kayseri ve Ankara'dan telefonlar geldi. Böylelikle mukaddes Hac faraziyesini yerine getirmiş olduk. İslam'ın şartlarından biri olan Hac tamamlanmış oldu.

Yozgatlılar Derneği'ndeki görevime devam ettim. Kısa sürede Yozgatlıları birbirleriyle tanıştırdık, adreslerini tespit ettik. Bayramda, seyranda, dernekte buluşuyoruz. Dernek vasıtası ile bir öğrenciyi Eğitim Enstitüsü'nde okutuyoruz {Gülsüm Aygar}. Bir öğrencinin de aylık kirasını ödüyoruz. Cenazelerde çelenk gönderiyoruz. Araba tutuyoruz. Yemek veriyoruz. Benim dernek başkanı

olduğum sırada iki hemşerimizin emniyete bekçi olarak girmesine yardımcı olduk. Kooperatif kurup, orta halli bir aileye ev yaptırma girişimimiz vardı. Fakat bu teşebbüsümüz uygulanmadı. Derneğimiz bir defa da soyuldu. Derneğe gelen üyelerden birisi ile arkadaş olan bir kişi samimiyet kurar. Cebindeki anahtarı arkadaki anahtarcıya çektirir. Gece dernek üyesi gibi gelir, kapıyı açar. Televizyonu, okey takımını, radyoyu, örtülerden bir kaçını alır gider. Ocakçı bana telefon eder. Mağazalar karakolundan polis çağırdım. Polis kapı pencere kırılmamış, burayı bilen bir tanesi açmış, dedi. Bir ay içinde hırsızlar topladıkları elektronik eşyaları Kayseri'ye götürüp satmak istemişler. Alıcılar fatura isteriz deyince durmayıp geri Mersin'e dönerken Osmaniye karakolunun önünde ışıklarda yakalanırlar. Çalınan eşyaların nereden alındığının tespiti yapılır. Bana haber verdiler, gidip televizyonumuzu aldım. Birkaç gün sonra da keşif yaptılar. Çalan adam derneğe gelip gidenlerden biri olunca tanıdık. Sonu nasıl oldu, onu da bilmiyoruz. Dernek binasını değiştirdik. O anımız orada kaldı. Beş yıl dernek başkanlığı yaptım. Ben ayrıldıktan sonra yönetim kuruluna teslim ettim. Bu kurulda öğretmen Süleyman Seriner de vardı. Çok geçmeden dernek fesh edildi. Eşyalar da Çocuk Esirgeme Kurumuna bırakıldı. Ben ayrıldıktan sonra dernek kısa sürede kapandı. Dernekçilik fedakârlık istiyor.

KOOPERATİF

Bu kitabı okuyanlar şimdi yazdıklarımı gereksiz ve basit bulabilirler, tebessüm edip istihza ile gülebilirler , ama, biz yetişme tarzımız itibariyle kooperatifçiliği çok önemseriz hatta bu konuda gençlik yıllarımda yazılar bile yazdım. Ülkemizin şartları ortada, dar gelirli insanların konut edinmesinin başkaca bir yolu da yoktur. Ben de bu yolla hem kendimin hem de diğer insanlarımızın ev sahibi olmasını değerli buluyorum.

Mersin'de, Mezitli'de ılıman havası ve sakinliği ile güzel yerlerdir. Biraz 15 Haziran 15 Eylül arası çok sıcak yapar ona da katlanıyoruz. Yazlığa, Kayseri'ye, Yozgat'a gidiyoruz. Mersin'e geldim. Mezitli'deki evi aldım yerleştim. İlhan İstiklal caddesindeki fotoğraf dükkânını devir etti. Ben biraz boşa çıktım. Bir sene etraflarda gezindim, inşa-

KOOPERATİFLEŞME GEREĞİ

★

Faik BİROL
Yozgat Alacalıoğlu Okulu Md.

Yurdumuzda nüfusun yüzde seksen birini tarım sektöründeki işçiler teşkil etmektedir. Ne var ki bir kaç yüz yıl önce tarım sahasında nasıl çalışma varsa, bu gün el'an aynı alet ve edevatla iş görürler. Kara işçilik, beden gücü, plânsız çalışma başta güreşir.

Teknikte ilerleme, bilgi tecrübe yeni ufuklerini salmaktadır. Vatandaşlar düşünmüşler, taşınmışlar, ölçmüşler, biçmişler, sonra emek gücünü teknik alana transfer etmişlerdir. Son zamanların en isabetli kararları vatandaşları bir birlik altına toplayıp, topluca kalkınmayı icap ettiren usullerden biri olan kooperatifleşmeyi lüzum görmüşler. Bu itibarla yurt kalkınmasında, ilerlemesinde, yükselmesinde kooperatifleşmenin faydasını anlayan fertlerin kendi aralarında kurdukları dayanışmaya kooperatifleşme deniyor. Kooperatifleşmenin de çeşitleri vardır. Tarım kredi kooperatifi, Tarım satış kooperatifi, esnaf kefâlet kooperatifi, yapı kooperatifleri kooperatifi, v.b.

Köy kooperatifleri, insan gücünü, sermayesini birleştiren bir kooperatiftir. İşçilerimiz dış ülkelere giderlerken 5 biner lira hisselerini bağlı oldukları, yani kayıtlı oldukları kooperatiflere yatırıyorlar. Böylece yüzlerce, binlerce işçilerimiz taahhütlerini yerine getirdikçe e.laya yatırım için bir sermaye çıkmaktadır. Bu sermaye devlet gücü ile birleşince vatandaşımız ayağında ekmeğini buluyor, ailesinin geçimini sağlıyor, bilgisi artıyor, yaşama şartlarını düzenliyor. Velhasıl medeniyette bir aşama kaydediyor. Köylümüzün kalkınması, uygarlığın köy kapılarını çalması tarımda, endüstride, sanayileşmede ilerlemesi topluca kalkınmayı hedef alır. Viyana kapılarında, Uyvar önünde at oynatmışız. Şimdide dış ülkelerden döviz sağlama, refah, saadet getirme yarışına girişmiş bulunuyoruz.

İşçilerimizin daha başarılı, Türklük şânına yaraşır hareket etmeleri için okur yazar, görgü kurallarına dikkatli olmaları, ancak kaliteli, evsafa haiz işçilerimizin bileceği bir iştir. Bu cümlemizi biraz daha açıklığa kavuşturmak istersek, dış ülkelere gönderilen işçilerimizde okur yazar yerine 5. Sınıftan mezun olmayı şart koşarsak vatandaşlarımız Türk Milli Eğitimine biraz daha fazlası ile eğilmiş olurlar. Sanat kolunu seçmiş kalifiye işçilerimiz gerçek yönü ile memleket sorunlarını bilen kişilerdir. Bir yetkilinin açıkladığına göre ailece Almanyada, İngilterede, Fransada, Avusturyada, Avusturalyada, Belçikada çalışan işçilerimizin 10 binin üzerinde ki çocukları Türk eğitim ve öğretiminden yoksundur. Büyük kalkınmalardan bir tanesi de Milli Eğitim davası olduğuna göre 1973 yılında 400 öğretmen adı geçen ülkelerdeki işçilerimizin çocuklarının eğitim ve öğretimi ile meşgul olacaklardır. Bilgi, teknik, sermaye bir araya gelince kuvvet doğmaktadır. Bence kooperatif kurmak, kooperatifleşmeyi geliştirmek vatandaşlar için en gerçek yoldur.

Yozgat'ta da böylece bir kooperatifler birliği kurulduğunu duymuş bulunuyoruz. Bu nedenle teşebbüsün Yozgat halkı için hayırlı ve uğurlu olmasını dilerken, yazımı bir ata sözü ile bitirmek istiyorum. «BİR ELİN NESİ VAR, İKİ ELİN SESİ VAR.» diyen atalarımız birlikten kuvvet doğduğunu ne güzel açıkla...ışlardır.

Ümit Çeşmesi

Delinmiş bağrına su dolsun diye,
Ağladı dilindil ümit çeşmesi,
Kerem bağına çeyiz olsun diye,
Çağladı yalvardı ümit çeşmesi.

☆

Gün oldu, güz oldu,
Gün oldu, kış oldu,
Gün oldu, yollar geçilmez oldu,
Sevdiğini sabırla bekledi ümit çeşmesi.

☆

Şimdi dört köşe soğuk bir taş,
Ortasında atar yüreği yavaş yavaş,
Oradan sızar bazen bir iki damla yaş,
Ağlıyor galiba ümit çeşmesi.

ÜMİT GENÇ

23

atları inceledim. Bizim eve yakın "huzurlu yıllar" adında bir kooperatif gördüm. Telefonunu aldım. Telefon ettim. Yerini sorup öğrendim. Kooperatifin idare yeri çarşıda imiş. Kooperatifin yönetim kurulu başkanı Azim Uysal'la görüştüm. Kendisi Gülnarlı olduğundan üyelerinin çoğunu da Gülnarlı kişilerden aldığını söyledi. Kimlik

kartımı uzattım. Emekli öğretmen olduğumu söyledim. Kooperatife giriş dilekçesini doldurarak kooperatife üye oldum.

Bir yıl böyle devam ettim. Kooperatife gidip geldikçe üyeler ile tanışıyorum. Aidatlarımı muntazaman yatırıyorum. İkinci genel kurul yapılırken beni yönetime seçtiler. Üç dönem yönetimde, iki dönem denetimde çalıştım. Beni iyi anlayınca dışarıdan para gönderen üyelerimiz benim adıma ve hesap numarama para gönderirlerdi. Ben bu paraları çeker, hesaplarına yatırırdım. Birkaç sene sonra Yozgat'tan ve Niğde'den onbeş üyemiz oldu. Bu arada yeğenim Vedat Sevimli'yi de aynı kooperatife üye yaptım. O da parayı benim adıma gönderiyordu. Bir daire sahibi oldu. Sonradan bu daireyi eşi Seçkin Sevimli üzerine yaptırdık. Yozgatlı üyemiz Hasan Güzel dairesini satılığa çıkardı. Ben katlı fiyata satın aldım ve bu alınan daireyi eşim Şahinde hanımın adına yaptırdım. Kalan ödemeleri iki daire üzerinde ödediğim için bana çok zor geldi. Oğlum İlhan destek oldu. Yönetimden başkan ve başkan yardımcısı üyenin birisinden kooperatif için faizli borç para alıyor ancak sarf gösteremiyorlar. Bu para hayli kabarık oluyor. Genel kurulda bu parayı borç kabul etmiyor. Yönetim kurulunun ödemesi lazım, diyorlar. Bana bu borç paradan iki milyar üç yüz milyon TL. ödeme düşüyor. Onu dokuz ayda taksitle ödedim, namusum ve şerefim için, mahkemeye gitmemek için. Huzurlu Yıllar kooperatifinden iki daire sahibi oldum ama çektiğim sıkıntıları bir ben bilirim, bir de Allah. Hülasa kooperatif üyelerimizi daha çok bekletmeden bir yuvaya kavuşturduk. Aradan bir süre geçti. Toprak ve arsa tapularımızı aldık. Şimdi de kat mülkiyet tapularını alacağız. Bunun için de 200'er TL verilmesi karara bağlandı. Kooperatifin işi bitti. Şimdi de site sorunları başladı. Bizim Almanya'da olduğumuz bir sırada sitenin kapıcı dairesinde oturan Mehmet ve Ümmühan İpek çifti sigortasız ve kirasız kapıcı dairesinde otururken, zamanın site yöneticisi çıkın, demiş. Onlar da avukata danışırlar. Biz kapıcıyız, sigortamızı ödemiyorlar, derler. Avukat 54 daireyi yani iki bloka tedbir koydurur. Kooperatif yönetim kurulu da o siteler bizden ayrıldı, bizle ilişiği kesildi, derler. Bizim bloklar da sahipsiz kalır. Aradan iki sene geçmeden avukat

ücreti, mahkeme masrafı, paranın yasal faizi ile birlikte on milyarı geçkin para cezası gelir.

Her şey bitmiş, itiraz hakkı falan kalmamış. Daire başı 150 TL. ödedik. Benim dairem iki tane olunca 400 TL.'na katlandık {kiracılar katılmadı}. Kooperatifçiliğin bir usulü de zaman aşımı olmadığı konusudur. Her kim haklı olduğu bir hususta hakkı olan meseleyi 15 yıl sonra dava edebiliyor. Yeni bina, yeni daire, içerisine yeni mobilya alanlar var. Biz de onlara uyarak durumu İlhan'a söyledim. Çok sağ olsun oğlum beni kırmadı. Kayseri'den bir kamyon koltuk takımı, taban halıları, masa, sandalye, çek yat, vestiyer, tül ve perdeler, saksı çiçekleri akla ne geliyorsa hepsini getirdi. O zaman asansör yoktu. Başında durarak taşıttı. Eşyaları yerleştirdi. Bir günde misafirimiz olup gitti. Böylelikle ev eşyaları da yenilenmiş oldu. Görevlinin bize çok zararı olmuş oldu. Ayrıldıktan bir hafta sonra bana geldi. Hocam sizin camiide denetçi olduğunuzu duydum. Sözünüz geçkindir. Çocuklar okula gidiyor, hiç paramız yoktur. Benim camiinin tuvaletlerine bakmam için hoca ve yönetim kurulu başkanı Davut Atay ile görüşürseniz çok memnun olurum, dedi. Bizi o kadar sıkıntıya girdirmesine rağmen gene de o işi ben sağladım. Hem camiden yüz TL, tuvaletten de günlük on TL alıyor. Ayrıca da, Kur'an kursuna devam eden şahıslar da ödeme yapıyorlar. Cuma günleri, bayramlarda da bu gelir iki üç katına çıkıyor. Çay satıyor derken geçimini de sağlıyor. Huzurlu Yıllar sitesi, Mimoza oldu. Her iki bloktan aldığı paralar ve tuvaletten de günlük kazandığı paralarla görevli Mehmet İpek bir ev satın aldı. Şimdi durumu iyidir. Çocuklarını okutmaktadır. Kızı Berna İpek Ankara Gazi Üniversitesi'nde Müzik Bölümünde, oğlu Fatih'de lise sonda okuyor, Yasin de ilköğretimi bitirdi.

Biz Mersin'i çok sevince, benim de katkılarımla kızım Şemsinur'a Arpaçbahşiş'ten bir yazlık satın aldık. Yaz tatillerimizi bazen orada geçiriyorduk.

Bir gün Arpaçbahşiş Güneş 3 tatil sitesine vardığımda bütün torunlarımı yanlarında hiç büyük olmadan bir arada gördüm. Başlarında en büyükleri üniversite öğrencisi olan Başak vardı. Küçükleri ise henüz okula başlamamışlardı. Bağımsız tatil yaparak kendilerine olan öz

güvenlerini göstermek istiyorlardı. Aralarında iş bölümü yapmışlar Başak, abla olarak onlara görev veriyor, onlar da bu görevi yerine getiriyorlar. Parasal harcamaları Başak, pazar işlerini Emsile Şule, yemek ve bulaşık işlerini Ş. Göksu, ev temizliğini Ahmet Gökhan, sofra kurmayı Özlem, Ata Deniz, Mehmet Emre, Yunus Emre, Z. Gökçe yerine getiriyorlar. Onların bu iş paylaşımları ve bunları ahenkli bir şekilde yerine getirmeli çok hoşuma gitti. Yemek arasında çok uyumlu ve neşeli, birbirlerine şakalar yaparak havuza ve denize girmeleri anne ve babaları başlarında olmadıkları halde adı geçen torunlarımın tatil süresince bir bütünlük içinde karşılıklı saygı ve sevgiye dayanarak kavga gürültü yapmadan iş yapmaları beni çok memnun etti. Kıvanç duydum.

ARTVİN

Oğlum Abdullah'la evli olan gelinim Ayten Asuman Artvinlidir. İstatistiklerden edindiğim bilgiye göre Artvin eğitim düzeyi en yüksek illerimizden bir tanesidir. Artvin coğrafi bölge olarak Karadeniz bölgesinin doğusuna düşmektedir. Derin vadiler, sarp kayalıklarla örtülü, düz arazisi olmayan bir ilimizdir. O kayalıkların arası zümrüt gibi yeşilliklere bürünmüştür. Yağmuru bol, toprağı verimlidir. Her nevi meyve ve sebze yetişmektedir. Artvin halkı yazları Kafkas Yaylası'na çıkarlar, orada piknik yaparlar. Boğa güreşleri yapılır. Atabarı ve halk oyunları çok ünlüdür. Herkes oynar, neşeli günler yaşanır. Böyle bir şenliğe de eşim Şahinde hanım, gelinim Ayten, annesi Seher hanım, Şükran, Hacer, Oktay ve Necmi ile hep birlikte gittik. Güzel günler yaşadık. Artvin'de iş olanakları sınırlıdır. Köylere ulaşmak için stabilize yollar ve Çoruh ırmağı üzerine barajlar yapılmıştır. Çoruh ırmağının yüksekten sert akışını durdurmak için adı geçen barajlar çevreye ılıman bir iklim vermektedir. Artvin 1000-1500 metre yüksekliktedir. Bu yükseklikten araba ile geçerken aşağıya bakmaya adam korkuyor. Ovacık ve Bereket köylerine vardık. Sular o tepelerden aşağıya doğru bir değirmeni döndürecek şekilde akıyor. İnsanları samimi, konuksever, kaynaşmış bir kitle görünümündedir. Hopa, Borçka, Arhavi, Ardanuç ilçelerini gezdik. Dağ evleri, arıcılık, zeytin, şeftali, armut, elma, kestane, erik, kayısı bahçeleri gördük. Akrabaların da bu cins

bahçeleri vardır. Gelinlerim Artvin, Balıkesir, Aydın illerindendir. Bu şehirler yaz tatillerinde bizler için bir mesire yeri sayılmaktadır. Gezip görüyoruz, dinleniyoruz. Çoruh nehri her yıl bir adamı yutuyormuş. Bizim orada olduğumuz bir sürede Seher hanımın komşusunun oğlu Selçuk da kenarda yıkanırken su alıp götürmüştü.

Bektaş Öztürk'ün oğlu Necati tahsilini yaptıktan sonra Artvin Çevre Sağlık Müdürlüğüne tayini çıkar. Bektaş Öztürk, Yozgat'tan öğretmen arkadaşımdır. Cumhuriyet İlkokulu'nda beraber çalıştık. Hoş sohbettir. Bizim orada olduğumuz bir sırada Bektaş Öztürk'te Artvin'e gelir. Tesadüf bu ya bizim hanımla Necati Öztürk'ün oturduğu evin önünden geçerken arkamızdan bir ses gelir, bizi çağırıyorlar. Döndüm baktık ki Necati; "babam da burada hocam " dedi. Eve vardık. Hoş beşten sonra çaylar içildi. O arada gelinim Ayten de geldi. Gelinim Ayten hoca hanım da Necati'nin eşinin arkadaşıymış. Tekrar sarmaş dolaş oldular. Bektaş Öztürk beyle biz kahveye gittik. Sohbet ettik, çaylar içtik, oyun oynadık. Her gün bir hafta boyunca Artvin'de birlikte gezdik.

KÖY ENSTİTÜLERİ NASIL BİR EĞİTİM PROJESİYDİ?

Cumhuriyet döneminin en önemli eğitim ve aydınlanma projesi olan köy enstitülerini birkaç sayfa ile anlatmanın güçlüğü ortadadır. O devirde köy enstitüleri Cumhuriyetin aydınları tarafından kurulan büyük bir proje idi, birçok sebepten ötürü ömrü kısa olmuştur ama yine de görevini layıkı ile yaptığını söyleyebiliriz. Büyük bir savaştan çıkmış Anadolu insanı aç ve perişan. İşte bu durumda köyünden çıkan genç Anadolu çocukları aldıkları pozitif ilim ile köyüne dönerek çevresinin aydınlanmasına ve medeniyet ile tanışmalarına yardımcı olmuştur. Köylünün tarım–hayvancılık ve sanat kollarında bilgilenmesine ve eğitimine öncülük etmişlerdir.

Köylü çocukları, köy enstitülerinde çok yönlü olarak yetiştirildikten sonra tekrar köylerde öğretmen olarak görevlendirildiler. Böylece, köylerin sorunlarına çözüm arayarak genelde ülkenin, özelde köyün aydınlanmasına katkıda bulunmuşlardır.

Köy enstitülerinde; özgür düşünme, okuma ve tartışma kültürüyle yetişen kuşaklar, kendine güven duyan, bağımsızlıkçı, demokrasi bilinciyle donanmış, boyun eğmeyen, dayanışmacı ve paylaşımcı bir anlayışı temel almışlardır.

Köy enstitülerinde, köylü çocuklarına eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış, ezbere ve boş bilgilere dayanmayan, Türkiye gerçeklerine uygun ve uygulamalı demokratik bir eğitim yaşama geçirilmiştir.

Köy enstitülerinde, eğitimden sağlığa, tarımdan teknolojiye, dokumadan dikişe, tiyatrodan folklara dek çok yönlü bilgilerle donatılmış bir öğretmen kitlesi ortaya çıkartılmıştır. Yine o dönemde sanat ve edebiyata önemli katkıda bulunan yazarlar bu okullardan yetişmiştir.

Örgütlenme açısından ülkemizde önemli bir çığır açmış olan; Türkiye Ögretmen Dernekleri Milli Federasyonu {TÖDMF}, Türkiye Öğretmenler Sendikası {TÖS} ile kısa adı TÖB – DER olan Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği gibi önemli öğretmen örgütlenmelerinde, köy enstitülüler, yönetici ve üye olarak aktif görev almışlardır.

Yukarıda saydığımız tüm özellikler ve farklılıklar toplumda ve ülkede ciddi bir eğitim hamlesinin yanı sıra umut, olumlu bir tartışma ve gelişme yaratmıştır. Bu durumda demokrasi ve aydınlanmadan korkan egemen çevreler köy enstitülerini kapatmak için karalama kampanyalarına başvurmuştur.

Hiç unutamadığım insanlardan birisi de köy enstitüsünden arkadaşım ve hemşehrim Mahmut Gülsoy'dur. Dostum Gülsoy'un üç oğlu ve bir kızı vardır. Ayhan, Nevzat ve Gürcan'ı daha yakından tanırım, aydın ve işlerinde çok başarılı olmuş insanlardır. Şimdi araştırmacı yazar Ayhan Gülsoy'a kulak verelim. Babası Mahmut hocayı ve köy enstitülerini ne güzel anlatıyor:

BOZKIRDAKİ AYDINLANMA ATEŞİ: KÖY ENSTİTÜLERİ

Toplumsal ve siyasal olayların kötüye gidişini gördüğümde, ne zaman umutsuzluğa kapılsam, Cumhuriyet tarihimizdeki üç başarı öyküsü bana umut verir, güven verir:

1-Kurtuluş Savaşı,

2-1930'lardaki sanayileşme atılımı, yani KİT'lerin başarısı,

3-Köy Enstitüleri.

Bu üç başarının her biri aslında tam anlamıyla bir mucizedir. Bu üç mucize ile hepimiz, bir yurttaş olarak ne kadar övünsek azdır.

Âşık Veysel sazına: "Ben babamı, sen ustanı unutma" diyor.

İnsanın babasını unutması mümkün mü?

"Baba" denince benim aklıma hep "kitap" gelir. Babam çok kitap okurdu. Hem de öyle üstünkörü, gelişigüzel okumaz; kılı kırk yarar, satırların altını çizer, notlar çıkarır, sindire sindire okurdu.

Çünkü babam **Köy Enstitülü** idi.

Ben çocukluğumdan beri ne karanlıktan korktum; ne cinden, şeytandan, periden; ne de muskadan, üfürükten...

Neden?

Babamın dünyasında bilim dışı, akıldan yoksun hiçbir söylentiye yer yoktu da ondan...

Çünkü babam **Köy Enstitülü** idi.

Olağanüstü başarıları ile eğitim tarihine geçen köy enstitülerinin dünya çapında ilgi uyandırması boşuna değildir.

İkinci Dünya Savaşı'nın en kanlı günlerinde, trenlerin asker taşıdığı, ekmeğin karneye bindiği günlerde yoksul bir toplumun bozkırda yazdığı bir destandır Köy Enstitüleri.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte Büyük **Atatürk**'ün önünde iki büyük sorun vardı: Sefalet ve cehalet. Yani yoksulluk ve bilgisizlik. Savaş meydanlarında püskürtülen düşmanın ardından bu iki düşmanın da yenilmesi, yıkılması gerekiyordu. Ama nasıl? Ortada hiçbir sanayi kuruluşu ve dişe dokunur eğitim kuruluşları yokken kalkınma ve aydınlanma nasıl olacaktı?

"Cumhuriyet'in ilk yıllarında değişik modeller ile çeşitli öğretmen okulları açıldıysa da {Örneğin 1925'te Kayseri Zincidere'de ve Denizli'de açılan öğretmen okulları} hiçbiri köy enstitüleri kadar başarılı olamamıştır.

1930'larda nüfusunun % 80'i köylü olan bir toplumda köy enstitüleri modeli yalnız Türkiye'de değil; tüm az gelişmiş, geri kalmış ülkelerde örnek eğitim kurumları olabilecek bir nitelik göstermiştir.

{Cumhuriyet'ten önce okuma yazma oranı, % 6 dolayındadır. Bu oran 1927'de %11'e, 1935'te ise ancak % 20 düzeyine çıkarılabilmiştir.}

Atatürk; bir yandan Cumhuriyet devrimini ve devrime ilişkin yenilikleri benimsetmek, bir yandan da köylülerin eğitim sorununu çözmek için gecesini gündüzüne katar.

Kurtuluş Savaşı'nın en çetrefil, en kızgın günlerinde bile eğitim sorununu aklından çıkarmamıştır Atatürk. Örneğin 1 Mart 1922'de milli eğitim anlayışına ilişkin şunları söylüyor: *"Başarıya ulaşabilmek için, öyle bir program uygulamak zorundayız ki, ulusumuzun bugünkü durumuna, toplumsal ihtiyaçlarımıza, çevrenin ve çağın gereklerine tıpa tıp uygun olsun." Ve şöyle devam ediyor: "Demiştim ki bu yurdun gerçek sahibi ve toplumumuzun temel öğesi köylüdür. İşte bu köylüdür ki bugüne kadar bilgi ışığından yoksun bırakılmıştır. Bundan dolayı bizim izleyeceğimiz milli eğitim politikasının temeli; önce içinde bulunduğumuz bilgisizliği gidermektir. Bir yandan bilgisizliği gidermeye çalışırken, öte yandan da yurt çocuklarını toplumsal ve ekonomik alanlarda etkin ve verimli kılabilmek için gerekli ön bilgileri iş üstünde öğretmek yöntemi, eğitim ve öğretimin ana kuralı olmalıdır."*

Bu konuşma ne zaman yapılıyor? 1 Mart 1922'de, TBMM'de...

Dikkat edilirse Atatürk, köy enstitülerinin kurulmasından 18 yıl önce, enstitülerin nasıl eğitim vermesi gerektiğini gösteriyor adeta.

Peki, Atatürk Türkiye'nin eğitim sorunuyla ilgili çok yerinde saptamalar yapmasına karşın köy enstitülerinin kuruluşu neden yıllarca gecikmiştir, üzerinde düşünmek gerekir. Öyle sanıyorum ki, Cumhuriyet'e ve devrim yasalarına karşı zaman zaman yapılan ayaklanma hareketleri, köylülere verilecek eğitimin gecikmesinde önemli bir etkendir. 1924'te Hakkari'de Nasturi Ayaklanması, 1925'te Tunceli'de Şeyh Sait Ayaklanması, 1926'da İzmir'de Atatürk'e suikast girişimi eğitimle ilgili gecikmelerde başlıca engeller sayılabilir.

Önce saltanatın kaldırılması, sonra Cumhuriyet'in ilanı, ardından halifeliğin kaldırılması; Mustafa Kemal'in en yakın silah arkadaşlarıyla bile ters düşmesine neden olmuştur. **Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay** gibi silah arkadaşları **Terakkiperver Fırka**'yı kurarak Gazi ile yollarını ayırmışlardır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa'ya büyük destek veren çoğu kişi, Cumhuriyet devrimini, devrimin gerekli yasalarını benimseyemedikleri için yollar ayrılmış; hatta daha acısı, bu kahramanları; devrim düşmanları kendileri için önder saymışlar, onlara umutla bakmışlardır.

Öyle anlaşılıyor ki büyük devrim adamı Atatürk, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yurt içindeki devrim karşıtlarıyla uğraşmaktan; köyün, köylünün eğitimine, toprak reformuna gönlünce zaman ayıramamıştır.

Köy enstitüleri bana göre en az on beş yıl geç açılmış kurumlardır. Keşke... Keşke daha önce açılabilselerdi. Keşke büyük önderin sağlığında, onun desteğinde eğitim verebilselerdi. Türkiye'nin bugünkü durumu daha başka olur, sorunlarımızın çoğu erken çözüm bulurdu. Ya da eğer bu kurumlar erken kapatılmasa da, yirmi yıl daha yaşayabilselerdi, inanın ülkemiz bugün çok farklı bir konumda bulunurdu. Neyse...

Köy çocukları beklenmedik bir coşku ve heyecan içinde başarılı olurlar.

Bu başarıyı elde etmiş köy enstitülü bir öğretmenin oğlu olarak, babamın kısa kısa tuttuğu günlük defterinden bazı satırları burada belirtmeyi, enstitülerdeki eğitimin niteliğini somutlaştırmak açısından önemli bir görev sayıyorum. Babam **Mahmut Gülsoy**, Pazarören Köy Enstitüsü'nde eğitim görmüş{1946–51}, aldığı eğitimin hakkını vermiş; çocuklarını, öğrencilerini aydınlanma devriminin ışığında yetiştirmeye çalışmış biriydi. Ve o yıllarda kısa da olsa günlüklerini yazmayı unutmamıştır. İşte bazıları.. Yoğun derslerin yanı sıra, kimi zaman at sırtında Zamantı çayı kıyısında enstitünün çiftliğine gitmek; kimi zaman karlı kış günlerinde traktörle yolları açmak... İşte eğitim, işte yaşam:

21.1.1950

Akşam gayet güzel bir film oynadı. Heyecanımdan duramadım. İsmi "Kinkong"du. Türkçe sözlü. Hava çok soğuktu. Köye mektup yazdım. Nafia {Köy Hizmetleri}'nin kar makinesi geldi iki tane. Birisini hiç görmemiştim. Onun için hayretle baktım.

14.2.1950

Sabahleyin fizikten yazılı oldum, iyi geçti. Öğleden sonra traktörle yolu açmaya çalıştım.

18.2.1950

Üçüncü saatte Biyolojiden 7 geldi Akşam saat 6.00'da "Senede Bir Gün" isimli filmi seyrettim. Çok hoşuma gitti.

22.2.1950

Sabahleyin birinci derste Psikolojiden 6 geldi. İkinci saatte Kimyadan, Üçüncü saatte Geometriden yazılı olduk.

7.3.1950

Sabahleyin birinci derste Fizikten, üçüncü derste Türkçeden, dördüncü derste Biyolojiden yazılı olduk. Fizik iyi geçti. Türkçe ile Biyoloji de orta derecede geçti

15.3.1950

Hava bulutlu idi. Dersler iyi geçti. Öğleden, sonra Yozgatlılarla Kayserililer arasında voleybol maçı yapıldı. Yozgatlılar galip geldi.

12.5.1950

Sabah ikinci saatte Bağcılıktan, üçüncü saatte Tarla tarımından, dördüncü saatte Zaoteknikten yazılı olduk. Umumiyetle iyi geçti. Yağmur çok yağdı.

14.5.1950

Çiftliğe başkan olarak gittim. Çok yağmur yağdı. Kavaklığa gittim {kıratla}. Zamantı'nın coşmasıyla etrafının müthiş surette su altında kalması üzerine yaklaşamadım.

22.5.1950

Pedagojiden yazılı oldum. İyi geçti. Öğleden sonra Fizikten 7 geldi. Yeni Cumhurreisi seçildi. Celal Boyar 387 oy, İnönü 64, Halil Özyürek 1 oy aldı.

Babamın günlükleri böyle kısacık bilgilerle o dönemi anlatıp gidiyor. Düşünüyorum da, 1940'larda, 50'lerde bir köy çocuğunun minicik de olsa günlük yazması acaba az şey midir? Bugün anlı şanlı okullarımızda okuyup da düşüncesini iki satırla kâğıda dökemeyen on binlerce öğrencimize ne demeli? Köy enstitülerindeki tüm öğrencilerin elde ettikleri başarı aslında şu sonucu ortaya koymaktadır: Demek ki insanımız doğru eğitim aldığı zaman, her türlü başarıyı rahatlıkla göstermektedir.

İsmail Hakkı Tonguç'un aşağıdaki sözleri bu büyük başarının coşku ve heyecanını bakın nasıl anlatıyor:

"... Öğretmenlerle öğrenciler sabahın erken saatlerinde tatlı uykularından uyanırlar, enstitünün toplantı alanına birikirler, hep beraber milli marşlar söyleyerek halk oyunları oynarlar; aralarında o gün yapılacak işleri bölüşerek kümeler halinde derslik, işlik, tarla, bahçe, inşaat sahası, bağ, ahır, kümes, ağıl, suyolu, elektrik santralı gibi türlü çalışma alanlarına dağılırlardı Yüzlerce öğrenci enstitü sınırları içinde çalışmaya başlayınca bir taraftan kazma sesleri, bir taraftan motor uğultusu, müzik dersliğinden mandolin sesi duyulur; hareket, canlılık, neşe, kahkaha her tarafı

sarardı. İşlere saldıranların karşısında zorluklar yok olur; hamle kuvveti tembelliği, uyuşukluğu ortadan kaldırır; bunların yerine eser yaratma zevki geçerdi…"{Köy Enstitüleri, Tüses Yayınlan, Nisan 2000, s.25}

Üretmenin, ortaya eser koymanın o eşsiz sevinci köy çocuklarına güven verir, mutluluk verir. Öğrencilerin hem kendi aralarında, hem de öğretmenleri karşısında sürdürdükleri iş ilişkileri; büyüğün karşısında duyulan "küçüklük" duygusunu da ortadan kaldırır. Oysa enstitüye gelen bu çocuklar genellikle kalabalık ailelerde yetişmişler, köylerindeki ilkokulları güç koşullarda bitirip gelmişlerdir. Çoğu tedirgin, kaba, uyumsuz hatta bazıları sağlıksızdır.

Tonguç, köy enstitülerine gelen öğrencilerin başlangıçtaki durumlarını şöyle belirtiyor:

"Köy okullarından gelen çocukların çoğu; görgüsü kıt, enstitü çevresinde rastlanan eşyanın bir kısmından habersiz; küçük yaştan itibaren köyde ağır iş hayatına katıldığı için kavrulmuş; yetişkinleri taklit ederek giyinen ve yürüyen, onlar gibi konuşan çocuklardı. Bunlar arasında kel, sıtmalı, uyuzlu; sövüp saymaya alışmış, kendini yumruğu ile savunmaya hazır olanlar da vardı."{agy. s.26}

Köylerinden enstitüye gelen çocukların başlangıçtaki durumları budur. Ancak, birkaç ay sonra bu çocukların her biri harikalar yaratır. Bilgili, becerikli, kişilikli, nitelikli birer insan olur çıkar hepsi de... Verilen işlerin en iyisini yaparlar. Öğretmenleriyle uyum içinde, arkadaşlarıyla omuz omuza yepyeni bir dünya kurarlar.

Bu gelişmeyi de Tonguç şöyle dile getiriyor:

"Öğretmen şefkat ve ihtimamı ile beslenen bu köy çocukları; geldiklerinden beş ay sonra enstitünün hür hayat düzenine uyarak, müspet işler görmeye koyuldular. Sağlık bakımından geliştiler, gürbüzleştiler. Enstitülerin her tarafı yağız, mert, iradeli, iş ve vatansever; itaatli, gözü pek, açık yürekli, vefalı, işine güvenen, ağır başlı, sözünün eri, fedakâr, çalışkan, saygılı, yardımsever, okumaya, yazmaya hevesli, sağlam karakterli, kanaatkâr, cefaya katlanabilen, memleket işlerini yapmaktan haz duyan, menfiliğe sapmayan, takdir edilince yılışmayan, başkalarına kul ve köle olmak istemeyen, Cumhuriyetin getirdiği değerlere bağlı, vatanın neresinde iş gösterilirse gösterilsin onu severek yapan delikanlılarla doldu."{agy. s.28}

Bu durum köy enstitülerine umut bağlayanları pek sevindirir. **Tonguç, Hasan Âli Yücel, İsmet Paşa** çok mutludurlar.

Bozkırda bir dev uyanmakta, aydınlık yarınlara olan umut hızla yeşermektedir.

Köy enstitülerinde her türlü yapılaşma, çalışma **"imece"** yöntemiyle yapılır. Devlete yük olmadan, kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılayarak. Hatta öyle ki bazı köy enstitüleri ekmeğini taştan çıkarmakla kalmaz, bazen çevreye yetecek ölçüde üretime katkıda bulunurlar.

Profesör **İlhan Başgöz**'ün yazdığına göre: *"İkinci Danya Savaşı'nın kıtlık yılları içinde enstitüler kendi yiyeceklerinin bir bölümünü kendi tarlalarından, bahçelerinden çıkardılar. Bu katkı gittikçe büyüyen rakamlara varıyordu. Çifteler {Eskişehir} Köy Enstitüsü'nün 1945-46 yılı tahıl ve sebze üretiminin dökümü: 40 ton buğday, 13 ton arpa, 15 ton domates, 20 ton pırasa, 20 ton ıspanak ve daha az miktarlarda çeşitli yiyecekler. Öğrencilerin eliyle enstitüler için yapılan binalar ise: 150 büyük derslik, 210 öğretmen evi {lojman} 20 uygulama okulu, 36 ambar ve depo, 20 kitaplık, 48 ahır ve samanlık ve daha bunlara benzer binalarla toplam 723 yapı...* { İ.Başgöz, Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk, 1995, s. 238, Kültür Bakanlığı Y.}

Köy enstitülerindeki tarım işletmelerine de değinmek gerekiyor. Prof. Başgöz'ün adı geçen kitapta söz ettiğine göre *"Enstitüler geniş topraklar üzerinde kurulmuşlardı. Çifteler Köy Enstitüsü'nün 5000, Akçadağ{Malatya}'ın 3000, Pamukpınar {Yıldızeli}'ın 4000 dönüm toprağı vardır."*

Enstitüler, bulundukları yörenin yetiştirdiği ürün cinsine göre kendi içinde işletmeler, kooperatifler kurar. Böylece iş ile eğitim kaynaştırılır. *"Bu işletmeler çevrenin ekonomi ve iklim koşullarına göre seçilmiştir. Düziçi'nde {Adana-Bahçe} narenciye, Gönen'de {Isparta} bağcılık, Beşikdüzü'nde {Trabzon-Vakfikebir} balıkçılık, Arifiye'de {Adapazarı} çeşitli meyve yetiştirilmesi, Pazarörern'de {Kayseri} tahıl ön plana alınmış; işletme bunlar için kurulmuştur. Bunun yanında her enstitüde ufak da olsa, bir buğday ekimi yapılmış, enstitüler kendi ekmeklerini buralardan çıkarmaya uğraşmışlardır."* {Prof. Başgöz, agy. s.237}

Enstitüler kendi binalarını kurmanın, kendi yiyeceklerini karşılamanın yanı sıra; çevre düzenleme, yol yapma, köprü kurma, oyun yerleri açma gibi işleri de kendi olanakları ölçüsünde yapmışlardır.

Bugün okullarımızda göremediğimiz, ama köy enstitülerinin asla savsaklamadığı "sanatsal etkinliklerin" de üzerinde durmak gerekir. Çünkü gerçek ruh eğitimini ancak "sanat" verir. Yalnızca kafa ve bedenin eğitilmesi, eğitimde yeterli olmamaktadır. Bir de "ruh eği-

timi", "duygu eğitimi" gerekmektedir. Bunu da sanatsal çalışmalar sağlayabilir ancak.

Halk oyunları, halk dansları, tiyatro, resim, müzik, şiir gibi sanat etkinlikleri enstitülerin asla ihmal etmediği konular olmuştur. Çünkü sanat, insanların evrensel dilidir. İnsana insan olduğunu hatırlatan en etkili güçtür.

1940'larda Platon'u, Aristo'yu, edebiyatın dünya klasiklerini okumuş köy çocukları, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim ordusuna katılıyor, her biri bir dağ köyünde, kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde aydınlanma ateşini tutuşturuyordu.

Kaba-saba, sıradan insan durumunda enstitüye gelen köy çocukları arasından nice ince ruhlu, yaratıcı insanlar çıkmıştır.

Yazı alanında **Fakir Baykurt, Mehmet Başaran, Talip Apaydın, Mahmut Makal, Dursun Akçam, Adnan Binyazar, Emin Özdemir...** gibi pek çok edebiyat adamı yazarlıklarını köy enstitülerine borçlu olduklarını belirtmişlerdir.

Bugün hangi okulumuzda kemanla, bağlamayla müzik dersleri yapılıyor? Hangi okulumuzda her sabah müzik eşliğinde topluca spor yapılıyor, halk oyunları oynanıyor? Hangi okulumuzda hem öğretmenlerin, hem öğrencilerin ayda en az bir tane dünya klasiklerinden bir kitap okuma zorunluluğu var? Hangi okulumuzda okunan kitaplarla ilgili söyleşiler, tartışmalar yapılıyor? Hangisinde, hangisinde?..

Köy enstitülerini kapatanlar, kapatılmasını isteyenler, kendi açılarından büsbütün haksız sayılmazlar tabii!

Halk çocuklarının uyanışı, karanlıktan sıyrılışı, bilgi ve beceriyle donanması gerici ve çıkarcı çevrelerin rahatını kaçırdı. Bu nedenle de bu eşsiz okullar, kuruluşlarından altı yıl sonra, 1946'da **Reşat Şemsettin Sirer**'in Milli Eğitim Bakanı olmasıyla birlikte önce gözden düştü, 1950'den sonra da büsbütün horlandı, topa tutuldu. 1954'te ise adları bile yok edildi, "İlköğretmen Okulu" adıyla bambaşka bir kimliğe kavuşturuldu.

Köy enstitüleri çok değil bir yirmi yıl daha yaşasaydı, bugün Türkiye çoğu sorunlarını çözmüş, ulusal geliri çok daha fazla; köyleri, kentleri daha başka bir ülke olabilirdi!

Köy enstitülerinden mezun olmuş insanların hemen hepsi, Atatürk ilkelerine yürekten bağlı, yurtsever, çalışkan, yiğit kişilerdir. 1950'lerden sonra siyasal iktidarların baskıları karşısında yön değiş-

tirmiş, ödün vermiş kişiler çıksa da köy enstitülü öğretmenlerin büyük çoğunluğu zalime boyun eğmemiştir.

İçlerinden çıktıkları halkı hiçbir zaman küçümsemediler. Halk dalkavukluğu da yapmadılar, Eğriye eğri, doğruya doğru dediler. Bazen dokuz köyden kovuldukları oldu. Ama onuncu köyde yine de umutla, heyecanla, özveriyle çalışmaktan geri durmadılar.

Gericilerin, çıkarcıların, egemen güçlerin kışkırttığı, aldattığı kimi insanlar zaman zaman onları taşlasa da, yuhlasa da, onlar yine de halka küsmediler; coşkularından, özverilerinden vazgeçmediler. Halk sevgisini, yurt sevgisini terk etmediler. Halka darılmadılar, gücenmediler...

Geçen yıl kaybettiğimiz, köy enstitülerinin yetiştirdiği ünlü yazarımız **Fakir Baykurt**, ölümünden birkaç ay önce, hasta yatağında şunları söylüyor

"Türk halkına teşekkür ederim. Bağrından köy enstitülerini çıkararak, halk çocuklarını okuma hakkına kavuşturdu. Cumhuriyetin soluğunu duyurdu köylere. Değerleriyle bizleri besleyip yetiştirerek, halkımızın yazarı olma katına yüceltti"

Ne büyük vefa duygusu!..

Oysa aynı Fakir Baykurt, 1969'da Kayseri'de Alemdar Sineması'ndaki bir toplantıda; kışkırtılmış, aldatılmış, gözü dönmüş bir topluluk tarafından taşlanmamış mıydı? Toplantı salonu kundaklanmak istenmemiş miydi? O gün Kayseri'de bir kitabevi yağmalanmamış mıydı?

Hiçbir saldırı, hiçbir gerici kalkışma köy enstitülü insanların halk sevgisini azaltmamış, onların yurtsever duygularını öldürememiştir!..

Köy enstitüleri bugün yeniden açılabilir mi? Tartışılır... Çünkü nüfusun köy ve kentlerdeki dağılımı değişti.

Ama köy enstitülerinin ruhundan tüm okullarımızda yararlanabiliriz.

O da nedir?

Üretken; akıl ve bilime, deneye dayalı; katılımcı, paylaşımcı, demokratik; öğretmenleri ve öğrencileri okumaya, yazmaya, düşünmeye yönlendiren; bilgiyi işe dönüştüren; sanatsal etkinliklerden olabildiğince yararlanan bir eğitim sistemi... Eğer böyle bir sistemi ilköğretim okullarında, liselerde ve meslek liselerinde gerçekleştirebilirsek, birazcık olsun işleri düzeltebiliriz.

Köy enstitülerindeki eğitim anlayışından mutlaka yararlanmalıyız.

Etkin, becerikli, üreten insan mutlu insandır. Kendisiyle ve toplumla barışıktır. Dedikodudan uzaktır. Emeğe, alın terine saygı duyar. Yiğittir. Özgüveni tamdır. Baş eğmez. Kendi ayakları üstünde durmayı bilir, ama küstahlıktan da uzak durur. İçi boş, dışı parlak sözlerle yurdun sevilmeyeceğini; yurt sevgisinin, ulus sevgisinin ancak çalışarak, üreterek gerçekleşebileceğini yaşamın her alanında gösterir.

Bugün, bu nitelikleri öğrencilere kazandırabilecek eğitim politikalarına ihtiyacımız var...

Köy enstitüleri tüm bu özellikleriyle zihinlerde iz bıraktığı için unutulamıyor işte.

Tüm köy enstitülü öğretmenlerimizi, ülkemizin en kuytu yerlerini aydınlatmış olan bu yiğit insanlarımızı saygıyla, sevgiyle selamlıyor; ölenlerin anıları önünde eğiliyorum. Köy enstitülerini kuranları saygıyla anıyorum.

Buraya kadar bir köy enstitülünün anılarını okudunuz, şimdi ise Pazaröreni'de okumak isteyip de okuyamayan ve bunun özlemini ta yüreğinin derinliklerinde hisseden mimar **Ali Salman**'a kulak verelim.

KAYSERİ PAZARÖREN KÖY ENSTİTÜSÜ

Günlerden bir gün,
Memleketin efendisi köylüler,
"Tebaamız şehirlilerde ne yer ne içer,
halleri nicedir?" diye merak ederek
şehre indiler.
İniş o iniş!..
Bir daha köylerine dönmediler.
Dönemediler.....

1958 yılında ilkokulu bitirdiğimde okumayı seven her köy çocuğu gibi kafamda **Pazaröreni Öğretmen Okulu**'na girmek vardı. Sınava girdim, kazanamadım. Buna karşın birçok bakımdan oraya benzeyen Anatamir fabrikası çırak okuluna girdim. Dışardan ortaokul, akşam lisesi, Yıldız Teknik Okulu derken mimar oldum. Ancak, enstitü özlemim hiç bitmedi. 1 Temmuz 1999 Perşembe sabahı Pazaröreni Köy Enstitüsü binalarında inceleme yapmak üzere yola koyulduğumda; eşim ve baldızımla birlikte enstitü özlemim de yanımdaydı.

Konu köy enstitüleri olunca, İsmail Hakkı Tonguç'un *"...Köy meselesi bazılarının zannettiği gibi, mihaniki bir suretle köyün kalkınması*

değil, manalı ve şuurlu bir şekilde, köyün içten canlandırılmasıdır. Köy insanı öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı ki, onu hiçbir kudret, yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar etmesin. Köyün sakinlerine köle ve uşak muamelesi yapılmasın...." sözleriyle başlamamak olmaz. Çünkü bu sözler köy enstitülerinin kuruluş felsefesini açıklamakla kalmıyor, kanaatimizce kapanış gerekçesini de hazırlamış oluyordu!

Köye öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan köy enstitülerine köyden alınan öğrencilerin, köy şartları içinde yetiştirilmeleri uygun olacağı görüşüyle, bu okulların köy karakterli yörelerde açılmasına önem verilmiştir. Okul açılacak yerlerin seçiminde, öncelikle okulun yakınında ekip dikmeye elverişli, geniş tarım arazisi bulunması ve okulun birkaç ili kapsayan bölgenin merkezi yerinde olması şartı aranmıştır. Suyunun bol, sağlık ve eğitim şartlarının elverişli bir iklimde olması istenmiştir.

Pazaören köyünde bulunan iki katlı bir ilkokul binası, buraya önce eğitmen kursu sonra da köy enstitüsü açılması için yeterli olmuştur. Otuzun üzerindeki çeşitli hizmet binaları sonradan öğrenciler tarafından yapılmıştır. Bu binalardan biri de Gülcemal yatakhanesidir. Yatakhanenin yapımı sırasında, Gülcemal adlı bir öğrenci kaza sonucu yıkılan duvarın altında kalır ve ölür. Gülcemal'in o anda neden dalgın olduğu, neler düşündüğü bilinmez. Fakat yavuklusunu düşünmüş olması bence en akla yakın olanıdır. O yaştaki çocuk mu demeyin. Köy çocukları erken uyanır. Çünkü köy ortamı açık hava müzesi gibidir. Başka da hiç kimsenin adının bir yere verildiğini duymadım. Fikir babalarının bile adları bir yerde geçmez iken, ne büyük bir düşünce ve ad seçiminde ne büyük bir demokrasi dersi, değil mi?

SON SÖZ

Çok partili dönemin başlangıcından itibaren Cumhuriyet'in önemli kurumlarından başlayarak ve giderek "Cumhuriyet'in kendisiyle hesaplaşma hesapları yapan zihniyetin; kendisi de bizatihi Cumhuriyetin kazanımlarından biri ve Cumhuriyetin diğer kazanımlarına sahip çıkacak nesilleri yetiştirecek olan, Hasan Âli Yücel'in *"..Bu bizimdir, biz kimseden âlmadık, başkaları bizden alsın.."*, Amerikalı eğitimci John Dewey'in *"Hayalimdeki eğitim kurumları Türkiye'de kurulmuştur."* dediği **Köy Enstitüleri**'ni yaşatması beklenemezdi!

Bu görev; o güne kadar "Köy Enstitülerini" bitirmiş cefakâr öğretmenlerimize düşüyordu. "Bir kişinin atacağı dev adımlarını değil, bin kişinin atacağı insan adımlarını" isteyen Hasan Âli Yücel'in özlem-

leri doğrultusunda hiçbir zaman *"Ben"* dememiş, her işi imece usulüyle yapmış değerli eğitimcilerimizin yetişme koşullarını işte bu araştırma sırasında öğrendim.

Meydana getirdikleri mimari eserlere hayran kaldım ve "ben, neden bu iyi insanlarla beraber olamadım!" diye hayıflandım. Daha sonra Hasanoğlan'a gittim. Aklım sıra hem iz sürerek suyun kaynağına varacaktım, hem de **Köy Enstitüleri**'nin başkentine şikayet edecektim Pazarörendeki binaları yıkan ve bakımsız bırakanları... Daha önce hiç gitmediğim halde Hasanoğlan'a varır varmaz başkentin yerini kolayca buldum, Çünkü buranın da "göğertilen bozkırı" fazla değildi! Çünkü başka yerler Yücel kokmuyordu, Tonguç kokmuyordu, Fakir kokmuyordu, Makal kokmuyordu.....

Ben Tonguç'u tanımadım, Hasan Âli Yücel'i de tanımadım, Fakîr Baykurt ve daha birçoğunu da tanımadım. Ancak "bozkırı göğerttiklerinde" de Bünyan'ın el dokuma halısı misali binaları inşaa ettiklerinde de, Gülcemal'in yıkılan duvarın altında kaldığında da, Kayseri'de yakılmak istendiklerinde de, sürgüne gönderildiklerinde de yanlarındaydım. Hepsini; Atatürk'ü sever gibi sevdim, yurdumu, yurdumun insanlarını sever gibi sevdim, onların beni sevdikleri gibi sevdim.....

Işık evrenseldir. Aydınlığa bütün evrenin ihtiyacı var. Bu nedenledir ki **Aydınlanma Çağı'**nın aydınlık insanları nöbetleri geldiğinde bir yıldız gibi kayarlar. Yine bu nedenledir ki Fakir Baykurt öldüğünde kızı, "Cennet'in tadı asıl şimdi geldi" diyebilmiştir.

Katılımcı demokrasinin can damarı ve yüzde sekseni köylerde yaşayan ülkemiz insanlarının kalkınma reçetesi olan köy enstitülerinin, önce lekelenip sonra kapatılması, bugün yaşamak zorunda bırakıldığımız her tür olumsuzluğun da kaynağını oluşturmuştur.

Eğer köy enstitüleri amacına uygun olarak daha uzun süre fâaliyetini sürdürebilseydi, milyonlarca insanımız gerek yurt içinde işsiz, gerekse Avrupa ülkelerinde başkalarının ekmeğine muhtaç olarak yaşamayacak, Türkiye'de ve dünyada esen küreselleşme rüzgarına bugün olduğu gibi kaygı ile bakmayacaktı.

KURULUŞ SIRASINA GÖRE KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÖĞRENCİ ALDIKLARI İLLER

Kızılçullu	**İzmir**, Aydın, Manisa
Çifteler	**Eskişehir**, Afyon, Kütahya
Kepirtepe	**Kırklareli**, Edirne, Tekirdağ
Gölköy	**Kastamonu**, Zonguldak, Sinop
Aksu	**Antalya**, Muğla
Gönen	**Isparta**, Burdur
Arifiye	**İzmit**, Sakarya, Bolu Bursa
Pazarören	**Kayseri**, Kırşehir, Yozgat, Niğde
Akçadağ	**Malatya**, Elazığ
Düziçi	**Adana**, Gaziantep, Hatay, K.Maraş
Akpınar {Ladik}	**Samsun**, Amasya, Tokat, Ordu
Beşikdüzü	**Trabzon**, Gümüşhane, Rize
Savaştepe	**Balıkesir**, Çanakkale
Cılavuz	**Kars**, Ağrı, Artvin
Hasanoğlan	**Ankara**, Çorum, Kırşehir
Yıldızeli	**Sivas**, Erzincan, Tunceli
İvriz	**Konya**, Niğde, Mersin
Pulur	**Erzurum**, Gümüşhane, Ağrı
Dicle	**Diyarbakır**, Mardin, Bitlis, Siirt, Hakkari
Ortaklar	**Aydın**, Muğla, Denizli
Erciş	**Van**, Bitlis, Hakkari

Köy enstitüleri, siyah harflerle yazılan illerin sınırları içinde kurulmuştur.

Bizim üzerimizde ailemizden daha çok hakları olan Hasan Âli Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'tan bahsetmeden geçemeyeceğim. Bu benim için aslında bir vefa borcudur. Bu iki olağanüstü insanı rahmet ve saygıyla anıyorum.

TONGUÇ ve YÜCEL

Türkiye eğitimine emek verenlerin başında Tonguç ve Yücel gelir. Etem Nejati, Mustafa Necati, Saffet Arıkan da değerli eğitimcilerimizdendir.

Türkiye'de ve dünyada yankılar yapan köy enstitüleri uygulaması bize ilk bakışta Tonguç ve Yücel'i hatırlatmaktadır. Köy enstitülerinin başlangıcı ve temeli olan eğitmen kurslarıyla köy öğretmen okulları değerli eğitimcimiz Saffet Arıkan'ın emekleriyle gerçekleştirilmiştir. Köy enstitüleri konusu ele alındığında Saffet Arıkan da hatırlanmalıdır.

Tonguç ve Yücel, Türkiye eğitim ve öğretimine çalışmalarıyla olsun, emek ve katkılarıyla olsun damgasını vurmuş eğitimcilerimizin başında gelir. Her iki eğitimcimizin biyografileri incelendiğinde, ülkemiz eğitiminde uygulayıcı oldukları ve bu konuda birçok değerli eserler verdikleri görülmektedir.

HASAN ÂLİ YÜCEL

Hasan Âli Yücel 16.12.1897'de İstanbul'da doğdu. Maliye memurlarından Ali Rıza Bey'in oğludur. Önce mahalle mektebine gitmiş, sonra da Mekteb-i Osmanî adlı özel okulda okumuş, Vefa idadisinin {lisesinin} son sınıfında iken yedek subaylık için askere alınmıştır, Nisan 1915'de.

Doğu kültürü alanında Yenikapı Mevlevihane Şeyhi Baki Dede Efendi ile tanınmış İslam bilgini Şerafettin Yaltkaya'nın etkisi olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı sona erince önce hukuk sonra da edebiyat fakültesine girmiş, bu arada Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olmuştur. Öğrencilik yıllarında yazı hayatına atılarak belirli konularda eserler vermeye başlamıştır.

1921'de Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nden diploma alarak mezun oldu. 1922 yılında evlendi 1922'de İzmir Erkek Öğretmen Okulu Türkçe öğretmenliğine, 1924'de İstanbul Kuleli Askeri Lisesi Edebiyat Öğretmenliği'ne atandı. 1926'da ikiz çocukları {Can-Canan} oldu.

1927'de İstanbul Maarif Emirliği'nde {Milli Eğitim Müdürlüğü} bakanlık müfettişliğine atandı. 1930'da Fransa eğitim örgütünü yerinde incelemek üzere gönderildi. Aynı yıl Fransa Öğrenci Müfettişi oldu. Yıl sonunda Türkiye'ye döndü. Kendisine Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü verildi. 1933'de Orta Öğretim Genel Müdürü oldu. 1935'de İzmir'den milletvekili seçildi. 1936'da Gülümser adlı bir çocuğu daha oldu. 1938'de Millî Eğitim Bakanı oldu. Bakanlığı sırasında eğitim ve öğretim düzenimizde köklü değişiklikler yaptı. Köy Enstitüleri, Yücel'in bakan bulunduğu yıllarda kökleşmiş ve ürün vermeye başlamıştır.

Ağustos 1946'da bakanlıktan ayrıldı. 1950 seçimlerinde milletvekili seçilemedi. İstanbul'a gelip yerleşti. 1955–1960 yılları arasında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları yöneticiliği yaptı. 1958 de UNESCO Millî Komisyonu Genel Kurul üyeliğine seçildi. 27 Mayıs devrimi sonucu kurulan kurucu mecliste {1961} görev aldı. 26.02.1961'de geçirdiği bir kalp krizi sonucunda öldü.

Hizmetleri

Hasan Âli Yücel'in, dünya klasiklerinin çevrilmesinde, köy enstitüleri uygulamasında, orta öğretimin yenileşmesinde ilk, orta ve yüksek öğretimin demokratikleştirilmesinde, üniversitenin özerkliğe kavuşturulmasında, teknik öğretimin modernleştirilmesinde büyük katkıları olmuştur. Bu hizmetlerin bazılarını özet olarak şöyle sıralıyabiliriz:

a. İlköğretim:

Millî Eğitim Bakanlığına atandığı günlerde durum şöyleydi: 6.700 ilkokul, 13.502 öğretmen, 546 eğitmen, 264.591 öğrenci vardı. Bakanlıktan ayrıldığı yıl ise ilkokul 13.655'e, öğretmen 19.658'e, eğitmen 8.751'e, Öğrenci 1.359.234'e yükselmiştir. 6 – 7 yıllık bakanlığı dönemindeki bu gelişme 20 yıllık gelişmenin üstündedir.

b. Tekniköğretim:

Teknik öğretimde de okul, öğretmen ve öğrenci sayısındaki artış gözle görülür duruma gelmiştir. Teknik öğretim kadrolarıyla, bina

ve ders araçlarıyla geliştirilerek modernize edilmiştir. İsmail Hakkı Tonguç'un da bu çalışmalarda emeği olmuştur.

c. Üniversite Özerkliği:

Üniversiteler yasasının çıkmasında büyük rol oynamıştır. Üniversite özerkliği ilk kez Hasan Âli Yücel'in bakanlığı zamanında gerçekleşmiş ve bu özerkliğin gerçekleşmesinde onun etkinliği büyük olmuştur.

d. Çeviri ve Yayınlar:

Hasan Âli Yücel, Millî Eğitim Bakanlığı'na gelir gelmez, dünya klasiklerini toplumumuza kazandırmak için çeviri kurulları oluşturmuş ve klasiklerin yayınlanmasına hemen başlayarak yoğunlaştırmıştır. Bakanlığı döneminde yayınlanan klasikler: Babil Klasiklerinden 1, Hint Klasiklerinden 1, Çin Klasiklerinden 4, Şark İslam Klasiklerinden 19, Eski Türkçe Metinler Klasiklerinden 1, Yunan Klasiklerinden 62, Latin Klasiklerinden 18, Alman Klasiklerinden 53, Amerikan Klasiklerinden 10, Fransız Klasiklerinden 171, İngiliz Klasiklerinden 56, İskandinav Klasiklerinden 6, İtalyan Klasiklerinden 12, Macar Klasiklerinden 13, Rus Klasiklerinden 63, Okul Klasiklerinden 6, toplam 496 klasik eser çevrilip yayınlanmıştır.

Yayınlanan ansiklopedi, dergi ve sözlükler: İslam Ansiklopedisi, İnönü {Türk} Ansiklopedisi, Sanat Ansiklopedisi, Hukuk Sözlüğü, Türkçe Fransızca Sözlük, Osmanlı Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İlköğretim Dergisi, Güzel Sanatlar Dergisi, Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi, Kültür Bakanlığı Dergisi, Tercüme Dergisi, Tarih Belgeleri Dergisi, Kadın ve Ev Dergisi, Köy Enstitüleri Dergisi.

Kişiliği

Hasan Âli Yücel'in duru ve sağlam bir yaratılışı vardı. Liberal görüşlü, insan sevgisiyle dolu bir kişiydi. Çalışmalarında ve işinde, daima iyimser olmayı başarmıştır. Türkiye'nin kültür hayatına hümanizmayı katanlardan biridir, Yücel. Ülkemizde çağdaş eğitim anlayışını yerleştirmeye çalışmış ve bakanlığı süresince halkımız çocuklarının en iyi bir biçimde yetişmelerini ve bilgilenmelerini sağlamaya çalışmıştır.

Köy çocuklarının iş ve üretim içinde yetişmelerini, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlayarak yüzyıllardır devamlı sömürülmüş köylerimizin ve köylümüzün canlandırılması, uyandırılması, okutulması ülküsü onun temel kişiliğini oluşturan etmenlerin başında gelir.

Fikri hür, vicdanı hür kuşakların yetişmesi için dünya klasiklerinin çevrilip yeni yetişenlere sunulması, değerini bu gün bile yitirmemiştir.

Hasan Âli Yücel, yalnız devlet adamı ve eğitimci olarak değil, sanatçı, düşünür, dilci ve aynı zamanda bir edebiyatçı olarak da varlık göstermiştir. Türk Ocağı, Halkevleri, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi örgütlere de emeği geçmiştir.

İSMAİL HAKKI TONGUÇ

Tonguç, Bulgaristan'ın Silistre-Tataratmaca köyünde 1897'de doğmuştur. Orta halli bir çiftçi ailesinin en büyük oğludur. İlk ve ortaokulu Bulgaristan'da okuduktan sonra öğrenim için İstanbul'a gelmiştir. Karşısına çıkan bütün zorlukları yenerek Kastamonu Öğretmen Okulu'na girebilmiş ve 1918' de mezun olmuştur. Mezun olduğu yıl öğrenim için Almanya'ya gitmiştir. Etlingen-Karlsruhe öğretmen seminerine devam etmiştir. 1919 yılında yurda dönmüştür.

1921'de Eskişehir Öğretmen Okulu resim–elişleri ve beden eğitimi öğretmenliğine atanmıştır. Görevine ara verilerek öğrenimini tamamlamak için Almanya'ya yeniden gönderilmiştir. 1922 yılında Karlsruhe-Baden'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne ve Beden Eğitimi Enstitüsü'ne devam etmiştir. Yurda döndüğünde Konya Lisesi'nde resim, Erkek Öğretmen Okulu'nda resim–elişleri ve beden eğitimi öğretmenliği yapmıştır.

1924 yılında Ankara Erkek Öğretmen Okulu'nda resim–elişleri öğretmenliği ve müdür yardımcılığı yapmıştır. 1925 de Leipzig Pedagoji Enstitüsü'ne bağlı İş Eğitimi Semineri'ne katılmıştır. Aynı

yıl Ankara Erkek Öğretmen Okulu resim–elişleri öğretmenliğine atanmıştır. 1926'da Maarif Vekaleti Levazım ve Alat'ı Dersiye Müzesi Müdürlüğü ve bu görev sırasında Maarif Vekaleti İnşaat Komisyonu Üyeliği ve sonra da başkanlığı yapmıştır.

1927 de Nafia hanımla evlendi. Engin ve yalım isimli iki çocuğu oldu.

Bir tren katarında düzenlenen Gezici Eğitim Sergisi'nde görevli olarak Anadolu'nun birçok yerlerini gezmiştir.

Ders araçları almak ve incelemeler yapmak üzere 1929'da İtalya, İsviçre, Fransa, İngiltere, Almanya ve Avusturya'ya gönderilmiştir. Müze müdürü iken ek görev olarak Gazi Eğitim Enstitüsü Elişleri Öğretmenliği yapmıştır. 1932'de Gazi Eğitim Enstitüsü Resim–İş Bölümü'nü kurmuştur.

1934 de Gazi Eğitim Enstitüsü Müdür vekilliği yapmış, 1935 Ağustos ayında İlköğretim Genel Müdür Vekilliği'ne atanmıştır. 1938 yılında ilköğretim alanında da incelemeler yapmak üzere Bulgaristan, Macaristan, Yugoslavya, Avusturya ve Almanya'ya gezi yapmıştır. 1940 yılında İlköğretim Genel Müdürü olmuştur. İlköğretim Genel Müdürlüğü sırasında köy enstitüleri uygulamasına girişmiş ve bu çalışmalarının ürünlerini de görmüştür.

Reşat Şemsettin Sirer Millî Eğitim Bakanlığına gelince Tonguç'u Talim ve Terbiye Kurulu üyeliğine atamıştır. 2.4.1949'da Ankara Atatürk Lisesi resim–iş öğretmenliğine atanmış, 11.9.1950'de Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Tonguç'u bakanlık emrine almıştır. 1953'de emekliliğini istemiş, 1954'de Danıştay, bakanlık emrine alınma kararını bozmuştur. Emeklilik işlemi 1956'da tamamlanan Tonguç bu döneminde kendini araştırma ve inceleme çalışmalarına vermiştir. 19. 07.1961'de ölmüştür.

Hizmetleri

İsmail Hakkı Tonguç'un ülkemiz eğitimine olan hizmetleri sayılmayacak kadar çoktur. Tonguç kendini halkın, köylünün eğitimine, uyandırılmasına adamış bir eğitimcimizdir. Anadolu köylerinin %

80'nini gezerek bütün köyleri ve köylüleri yerinde tanımaya çalışarak onlara hizmet etmeye çalışmıştır.

1. İlköğretim:

Tonguç, ilköğretimin ülkenin çözümlenmesi gereken genel bir sorunu olduğunu kavramıştı. Uzun yıllarını ilköğretimin gerçekleştirilmesine, özellikle köylülerin, köy çocuklarının okutulmasına vermiştir. Bu konuda yazılar yazmış ve eserler meydana getirmiştir. İlköğretimde en büyük atılımın Tonguç'un yetkili bulunduğu İlköğretim Genel Müdürlüğü zamanında olduğu bir gerçektir.

2. Köy Enstitüleri:

Tonguç'un en büyük eseri köy enstitüleridir. Bu uygulama Yücel ve Tonguç'un ortak emekleriyle kökleşip ürünlerini vermiş ülke ve dünya çapında yankılar uyandırmıştır.

İlköğretimin bizim gibi ülkelerde az masrafla ve hızla yaygınlaştırılması, üretimin bilim ve teknikle geliştirilmesi, üretim içinde eğitim ve öğretim, Tonguç'un, köy enstitüleri uygulamasında temel ilkesiydi. Bu da Tonguç'un eğitim ve öğretimimize getirdiği katkılardandır. Köyün canlandırılması ve köylünün uyandırılarak sömürüden kurtarılmasında etkili olmak onun ereğiydi.

3. Bölge Okulları:

Bölge okulları, her yönüyle köye ve köylüye ışık tutacak onların tarım, kültür ve ekonomiyle ilgili her türlü sorununa çözüm getirecek eğitim kurumları olarak düşünülmüştü. Tonguç'un bu amaçla kurduğu bu bölge okulları kısa bir dönemde gelişip çevresinde etkili olmaya başlamıştı. Bölge okulları da köy enstitüleriyle birlikte değiştirilerek yozlaştırılmıştır.

4. Kooperatifler:

Köy enstitülerinde ve bölge okullarında kurulan kooperatifler öğrenciler, öğretmenler ve çevre köylülerinin ortak yararlanacağı kurumlar olarak düşünülmüş ve bu alanda verimli çalışmalar gösterilmiştir. Bu kooperatif çalışmaları da sonradan battal edilmiştir.

5. Yüksek Köy Enstitüleri:

Yüksek Köy Enstitüleri, Tonguç'un emekleriyle kurulmuş ve köy enstitülerine öğretmen yetiştiren yüksek okul olarak düşünülmüştü. Kısa bir sürede ürünleriyle ülkede etkilerini gösteren yüksek köy enstitüleri de sonradan kapatılarak varlığına son verilmiştir.

6. Resim-İş Bölümü:

Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptığı yıllarda, okulda Resim-İş Bölümü'nün kurulmasını gerçekleştirerek okula katkıda bulunmuştur.

Eserleri

Tonguç yaşantısı boyunca 15 kitap yazmış ve bunlar sırayla yayınlanmıştır. Eğitim ve öğretime olan katkıları, eserleri incelendiğinde daha açık olarak ortaya çıkmaktadır.

1– Elişleri Rehberi 1927, **2**– Muallim Almanağı 1928, **3**– Mürebbinin Ruhu ve Muallim Yetiştirme Meselesi, **4**– İlk, Orta ve Muallim Mekteplerinde Resim Elişleri ve Sanat Terbiyesi 1932, **5**– İş ve Meslek Terbiyesi 1933, **6**– Kersschensteiner 1933, **7**– Almanya Maarifi 1934, **8**– Köyde Eğitim 1938, **9**– Canlandırılacak Köy 1938, **10**– İlkokul Öğretmenleri İçin Yapılacak Evler 1944, **11**– İlköğretim Kervanı 1946, **12**– Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy 1947, **13**– İş Eğitimi İlkelerine Göre Hazırlanmış Öğretmen Ansiklopedisi 1949, **14**– Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü, **15**– Pestalozzi Çocuklar Köyü 1960.

Kişiliği

Tonguç'un kişiliği kitapları, verdiği eserleri ve köy enstitüleriyle bütünleşmektedir.

Görevde kaldığı sürece Anadolu'nun bütün köylerini gezmeye azmetmiş olan Tonguç, bu amacını gerçekleştirmek için her şeyi göze almıştır. Köylülerle, köy çocuklarıyla sohbet etmek onların sorunlarına çözüm aramak onun en büyük zevkiydi.

Tonguç, bütün gücünü, bilgisini, kültürünü, emeğini köylünün insanca yaşama koşullarına kavuşmasına adamıştı. Bu uğurda emeklerin ürününü köy enstitüleri uygulamasında herkesle birlikte o da

gördü. Çıkarcı çevrelerin bütün baltalama ve engellemelerine rağmen köy enstitüleri toplumumuzda etkinliğini sürdürmektedir.

Tonguç, iyi bir araştırıcı, iyi bir eğitimci ve iyi bir uygulayıcı idi. Sabırlı ve azimli çalışmalarıyla halkımızın eğitim ve öğretimine büyük katkıları olmuştur.

Toplumsal ve Ekonomik Açıdan Türkiye'de Köy Gerçeği ve Köy Enstitüleri Deneyimini derli toplu olarak en iyi şekilde **Prof. Dr. Cevat Geray** anlatmıştır. Köy enstitülerini ve o günkü Türkiye şartlarını daha yakından kavramak için bu yazıya bir göz atmakta sayısız yararlar görmekteyim:

I. Giriş:

Köy enstitüleri hareketi, dünya çapında bir eğitim girişimi, köy kalkınması deneyimidir. Bu deneyimi değerlendirmek, bugünün Türkiye'si açısından sonuçlar çıkarmak için toplumun yapısına, ekonomik özelliklerine, bu yapı içinde köylülüğün içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik ortamı göz önünde bulundurmak zorunludur. Enstitülerin ilk açıldığı günlere göre oldukça önemli, anlamlı sayılabilecek bir toplumsal değişme süreci içinde bulunduğumuzu unutmayalım. Kentleşme, endüstrileşme, kapitalistleşme, pazara, dış pazara açılan ve bağımlılık, ulaşım kolaylıklarının, iletişim araçlarının gelişmesi bu değişmenin boyutlarını oluşturmaktadır. Yaşam koşullarının itmesi sonucunda köyden kente göç olayı, bunun sonucundaki gecekondu gerçeği son otuz yıllık değişmelerin belirgin göstergeleridir.

Köy enstitülerini, toplumun sosyo–ekonomik yapısından, değişme eğilimlerinden bağımsız düşünemeyiz. Bu, eğitim düzeni için de geçerlidir. Bir ülkede, eğitim düzeni de bir üst yapı kurumu olarak, toplumun yapısından, toplumdaki güçler dengesinden, siyasal karar mekanizmasından soyutlanamaz. Ayrıca, eğitim, toplumların, insanlığın tarihsel gelişme çizgisi doğrultusunda, geniş halk kitlelerinin gereksinmelerini, özlemlerini gidermek, anayasal hak ve özgürlüklerini kullanmasına yardımcı olmak zorundadır. Eğitim, bir yandan toplumun kültürünü genç kuşaklara aktarmak, öte yandan bu kültürün gelişmesini, çağdaşlaşmasını sağlayarak halka mal etmek durumundadır. Eğitim, bireylere doğal, toplumsal çevreye uymayı öğretmekle yetinemez. Çevresini değiştirme gücünü de onlara kazandırmak zorundadır. Eğitim, bireyin toplumsal, ekonomik değişmelere uyum sağlamasını da amaçlar. Belirtmek gerekir ki, eğitim, yalnızca kültürü

aktarmakla yetiniyor, yalnızca çevreye uyum sağlamayı amaçlıyorsa bu toplumdaki egemen güçlerin çıkar düzenlerini sürdürmesine hizmet etmekten öteye gidemez. Bu "koşullandırma", "beyin yıkama" ya da "propaganda" dan başka bir şey değildir. Eğitim, kültür birikimini aktarmak kadar, kültürel değişmeyi amaçlıyorsa, çevreye uyum kadar çevreyi değiştirmeğe de olanak sağlıyorsa, değişmeye ayak uydurmaya yarayabiliyorsa tutucu olmaktan, düzeni pekiştirmekten uzaklaşabilir, yerleşik çıkar düzeninin propaganda aracı olmaktan kurtulabilir.

II. Toplum Yapısının Özellikleri:

Türkiye'de toplumun yapısal özelliklerini şöyle özetleyebiliriz:

1. Türkiye, geleneksel toplumdan endüstriyel topluma geçiş durumunda olan ikili toplumsal yapıya sahiptir. Türkiye modernleşmekte, değişmekte olan bir ülkedir. Bu nedenle, toplumumuz hem endüstri öncesi toplumun geleneksel {yarı feodal} hem de endüstriyel toplumun çağdaş {ilkel kapitalist} yapısının özelliklerini bir arada taşımaktadır. Bu geçiş toplumu, hem geleneksel, hem de modern toplumların kültürel değerlerini bir arada yansıtmaktadır.

2. Okur yazarlık, okullaşma, örgün öğrenimi bitirme oranları, eğitim düzeyimizin düşüklüğünü açıkça göstermektedir. Eğitimde fırsat ve olanak eşitliği ilkesine karşın, okul çağındaki nüfusun tümü okula alınamamaktadır. Kadın nüfus, eğitim olanaklarından sınırlı ölçüde yararlanabilmektedir. Köy çocuklarında öğrenim olanakları daha sınırlıdır. Eğitim sistemi, örgün öğrenimden geçmemiş olan nüfusun yurttaşlık ve temel eğitimine, mesleki ve teknik eğitimine halk eğitimi yoluyla yardımcı olmak durumundadır.

3. Tarımda, endüstride üretim, verim, buna bağlı olarak gelir düzeyi düşüklüğü ekonomimizin temel sorunlarından birdir. İleri teknolojinin yayılması, insan gücünün teknolojik ilerlemelere ayak uydurması gerekmektedir.

4. Türkiye'nin ekonomisi tarıma dayalıdır. Etkin nüfusun büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır. Tarımda ilkel teknoloji yaygındır. Tarımın gelirdeki payı endüstriden, hizmetlerden daha düşüktür. Tarım kesiminde geniş bir mevsimlik ve gizli işsizlik vardır. Bir yandan tarımda modernleşmeyi özendirecek, öte yandan tarımdaki artık işgücünü tarım dışında çalışmaya yöneltecek önlemler alınması gerekmektedir.

5. Etkili bir kentleşme ve yerleşme siyasası güdülmeyişi sonucunda, ülkenin daha çok kentleşmiş, daha çok gelişmiş merkezlerine yönelik bir kentleşme olgusu gözlenmektedir. Kentleşme gibi endüstriyel gelişmeler de ülke çapında dengeli değildir. Üstelik kentleşme, endüstrileşmeden önde gitmektedir. Eğitim, sağlık ve öteki kamu hizmetlerinin dağılımında hem iller, hem de köy ile kent arasında dengesizlikler görülmektedir.

6. Ulusal gelirin üretime katılan aileler arasındaki dağılışında da dengesizlikler görülmektedir.

III. Türkiye'de Köyün Toplumsal Yapısı ve Özellikleri:

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Türkiye'de köyün, köylülüğün içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik koşulları şöyle özetleyebiliriz:

1. Kırsal kesimde toprak insan ilişkileri adaletsizdir. Çiftçi ailelerinden büyük bir çoğunluğu ya topraksız ya da geçimini sağlayamayacak ölçüde az topraklıdır. Özetlemek gerekirse:

– Çiftçi ailelerinden en az %12'si topraksızdır.

– Toprak sahibi olan işletmeler arasında toprağın dağılımı adaletsizdir. Örneğin, 50 dönümden az toprağı işleyen aileler büyük çoğunluğu {3/4'ü} oluşturmalarına karşın, ekilen toprakların 1/3'ünden azını işlemektedirler.

2. Topraksız ya da az topraklı çiftçiler, ortakçı, yarıcı ve benzeri yollardan başkalarının toprakları üzerinde yarı feodal ilişkiler içinde çalışmakta, emek ve ürün rantı ödemekte, artı ürünü toprak sahibine kaptırmaktadır.

3. Tarım işçisi olarak çalışanların da hiçbir toplumsal güvencesi yoktur. Sendikalaşmış değillerdir.

4. Köydeki toprakların beşte birini kentte oturanlar, köy dışında yaşayanlar denetimleri altında bulundurmaktadır. 750 köyün tümü bir kişinin ya da ailenin mülkiyetindedir.

5. Mülksüzleşme başlamıştır. Az topraklı çiftçilerin topraklarının, orta ve büyük işletmelerce kira ve benzeri yollardan tutularak kullanılması bunun en önemli göstergelerinden biridir.

6. Toprakların büyük işletmelerde yoğunlaşması, tekelleşme oranı artmaktadır.

7. Kırsal kesimdeki gelir dağılımı da toprak dağılımı gibi adaletsizdir. En alt gelir düzeyindeki beşte birlik aile dilimi toplam

tarımsal gelirin en çok %7'sini alırken, en üst gelir düzeyindeki beşte birlik aile dilimi tarımsal gelirin yarısına yakın bir kesimini {%47'sini} almaktadır.

8. Tarımda makineleşme oranı 1946'da %1 bile değilken, 1970'lerde, işlenen toprakların dörtte birinden çoğu traktörle sürülmektedir.

9 – Toprak darlığı, geçim sıkıntısı, işsizlik gibi nedenler yanında, ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesi sonucu köyden göç hızlanmıştır. Kentsel nüfusun oranı 1950'de %18.5 iken, 1970'te %33'e yükselmiştir. Köylünün gözünün kentlerde olduğu her araştırmadan ortaya çıkıyor. Yüzyılın sonlarında nüfusun büyük çoğunluğunun kentlerde toplanacağı anlaşılıyor.

10. Köylülüğü tek bir sınıf ya da katman olarak görmek sakıncalıdır. Toprak sahipliğine, işletme büyüklüğüne gelir düzeylerine bakarak köydeki toplumsal katmanları, ekonomik alt sınıfları şöylece sıralayabiliriz:

– Tarım işçileri {topraksızların %93'ü} toplam işletmelerin %10.8'i

– Küçük köylüler {50 dönümden az topraklı} toplam işletmelerin % 13.11

– Yoksul köylüler {51 – 100 dönüm arasında topraklı} toplam işletmelerin % 66.98

– Orta köylüler {101-500 dönüm arasında topraklı} toplam işletmelerin %7.76

– Zengin köylü {501 ve daha çok topraklı} toplam işletmelerin %0.19

Ağa {501 ve daha çok topraklı} toplam işletmelerin %0.19

Görüldüğü gibi, Türkiye'de köylü ailelerinin büyük çoğunluğu {%80'i} küçük üreticilerden oluşmaktadır. Bunlardan büyük çoğunluğu feodal ilişkilerden çok, ilkel kapitalist ilişki içinde basit meta üreticileridir. Yalnızca temel gereksinme için pazara açılmışlardır. Kasabadaki tefeci–tüccarla ilişki kurmakta, artı ürünlerini onlara kaptırmaktadırlar. Çiftçi ailelerden %2.6 ile %3.3 arasında değişen bir oranı ağa topraklarında ortakçı, kiracı olarak çalışmaktadır. Bu küçük üreticiler ağaya hem üründen pay {ürün rantı} vermek hem de onun işlerinde ücretsiz çalışmak {emek, rantı, angarya} zorunda olduğundan toprak sahibinin denetimindedirler. Bu, toplumsal, kişisel siyasal iliş-

kilerinde de ortakçının ağaya bağımlılığıyla sonuçlanmaktadır. Yeterince tarım araçlarına sahip bulunan, zaman zaman ücretli işçi çalıştıran, küçük de olsa artı ürün yaratabilen orta köylüler orta katmanı oluşturmaktadırlar. Bunlar tarım işçisinin emeğinden gelir sağlarken, faiz ödeyerek gelirinden bir dilimini tefeciye, tüccara kaptırırlar. Miras yoluyla toprağın parçalanması ya da tefeci–tüccar alacağı karşılığında toprağını elden çıkarmak zorunda kalması gibi nedenlerle bunlar yoksul köylüye dönüşmektedirler. Buna karşılık traktörleriyle toprak kiralayarak ya da başkalarının topraklarını işleyerek genişledikleri de görülmektedir. Büyük toprak sahipleri arasında, toprağını yarıcıya, ortakçıya veren, feodal ilişkiler içindeki ağa ile batıda tarım işçisi çalıştıran modern çiftlik sahiplerini nitelik açısından birbirinden ayırmak gerekir.

Görüldüğü gibi, köye yönelik girişimlerde, yukarıda açıklanan toplumsal ekonomik yapıyı, insan–toprak, üretim, mülkiyet ilişkilerini bunların ortaya koyduğu sınıfsal yapıyı dikkate almak, kalkınma ve düzeltim siyasalarını tarım işçisi, yoksul ve küçük köylü katmanlarına yöneltmek toplumsal adalet gereğidir.

IV. Eğitimin Yönelmesi Gereken Amaçları:

Toplumun ve köyün yukarıda açıklanan yapısı, özellikleri karşısında Türkiye'de eğitim düzeninin yöneleceği amaçları belirlerken Anayasa'nın toplumumuzun gelişme doğrultusu olarak gösterdiği "çağdaş uygarlık düzeyi" gereğini, Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına saygılı, demokratik, ulusal, lâik, sosyal hukuk devletine dayalı bir toplum olma gereğini amaçlaması zorunludur. Öte yandan Anayasa toplumsal, ekonomik, kültürel kalkınmanın plana dayalı olacağı ilkesini öngörmüştür.

Kalkınma için öngörülen ana gerekleri şöyle özetleyebiliriz:

1. Endüstrileşme: Toplumun kalkınması büyük ölçüde tarımdaki artık nüfusun endüstriye aktarılmasına bağlıdır. İleri teknoloji kullanan modern endüstrinin gelişmesi kalkınmanın ana gereği olmaktadır. Modern endüstrinin gerektirdiği işgücünün eğitilmesinde, ortaya çıkan sosyal güvenlik ve çalışma sorunlarının çözümünde eğitim sistemine görev düşmektedir.

2. Tarımda Modernleşme: Tarım kesiminde üretimin, verimin artması, modern tarım işletme tekniklerinin daha geniş ölçüde kullanılmasına bağlı görülmektedir. Toprak reformu ve kooperatifleşmeyle birlikte modern tarımsal teknolojinin geleneksel tarımın yerine

geçmesini sağlamak için gerekli eğitimin çiftçiye verilmesi zorunludur. Tarımdan kopan nüfusun ya da tarımdaki işgücü artığının boşa geçen zamanlarını değerlendirmek, onları tarım dışı alanlara hazırlamak, tarımsal, toplumsal alt yapının geliştirilmesine yurttaşın katkıda bulunmasını sağlamak gereklidir.

3. Dengeli Gelişme ve Kentleşme: Dengeli gelişme ve kentleşmeyi sağlayacak önlemler yanında, köyden kente göçenlerin içine girdikleri yeni ortama uyum sağlamalarına yardımcı çalışmalar gerekmektedir. Tarımdan kopanların endüstride, hizmetlerde çalışmasını amaçlayan mesleki, teknik halk eğitimi yanında, kentsel yaşantıya uyum sağlayamayanların kentle tümleşmesi, kaynaşması için eğitsel çabalara da gereksinme duyulmaktadır.

4. Dengeli Gelir Dağılımı ve Fırsat Eşitliği: Gelir dağılımını toplumsal adalet ilkesi çerçevesinde dengeli kılacak önlemler zorunludur. Örgün eğitim sistemi okul çağındakilerin tümünü kapsamalı, açıkta kimseyi bırakmamalıdır. Fırsat eşitliğinden yararlanamamış olan yetişkinlerin bu eksiklikleri halk eğitimi çabaları ile giderilmelidir.

5. Toplumsal Tümleşme ve Modernleşme: Kalkınma çabalarının son gereği geleneksel toplum yapısından, özelliklerinden, tali değer sisteminden çağdaş endüstriyel toplum niteliğine geçmektir. Burada önemli olan, toplumumuzun kişiliğini, değerlerini koruyarak geliştirmek, endüstriyel toplumun isterlerine göre çağdaşlaştırmak, böylece toplumsal bütünleşmeyi, yapısal değişmeyi sağlamaktır.

Burada belirtilmesi gereken en önemli nokta, bu ereklerin odak noktasını oluşturan toplumsal değişim ya da kalkınma anlayışında yatmaktadır. Genellikle, ileri gitmiş ülkelerin, kapitalist dünyanın geri kalmış ülkelere telkin ettikleri «kalkınma» kavramı, ulusal gelirin kişi başına düşen payının kâğıt üzerinde ki artışına dayandırılmaktadır. Bu, çelişkilerin sermaye sınıfları yararına büyümesi sonucunu getirmektedir. Oysa artan gelirin, bunu yaratanlara adaletli biçimde dağıtılmasını da içeren toplumun yapı değiştirmesini, böylece üretim ve mülkiyet ilişkilerinin çalışan sınıflar lehine bozularak toplumsal adaletin sağlanmasını amaçlayan bir kalkınma kavramı geri kalmış ülkelerin üzerinde durdukları bir zorunluluk durumuna girmiştir. Bu nedenle, buradaki kalkınma ereklerini, toplumun yapı değiştirmesini içeren bir toplumsal değişim kavramıyla eş anlamlı olarak kullanıyoruz.

Eğitim Düzeninin Yönelmesi Gereken Amaçlar:

Toplumun Anayasa doğrultusunda, insanlık çizgisinde ilerlemesi, değişmesi, yapı değiştirmesi, kültür değiştirmesi eğitimin de başlıca amacıdır. O halde eğitim düzeni:

– Anayasanın öngördüğü çağdaş uygar toplumu yaratmak, demokratik, lâik, ulusal, sosyal hukuk devletinin gerektirdiği yurttaşı yetiştirmek eğitimin en önemli görevlerinden biridir. Yurttaşın, Anayasanın öngördüğü hak ve özgürlükleri kullanabilmesi, siyasal sürece bilinçle katılması, Anayasaya, hak ve özgürlüklerine sahip çıkması için gerekli eğitimin verilmesi zorunludur.

– Anayasanın planlı kalkınma ilkesi uyarınca saptanacak ereklere varılması için gerekli insan gücünün yetiştirilmesi eğitimin ikinci temel işlevi olmaktadır. İşe, üretime dönük bir eğitimle yurttaşın çevresini tanıması, uyarlaması, değiştirmesi için gerekli bilgi ve becerilerle donatılması gerekmektedir.

Köyde Eğitimin Amaç ve Görevleri:

Köydeki eğitimin ana erekleri, işlevleri de temelinde yukarıdaki iki ana noktada özetlenenden farklı olmaması gerekir. Ancak, kırsal alanda sözünü ettiğimiz, toplumsal, ekonomik, kültürel özellikler, sınıfsal yapı açısından kimi özel amaçların ön plana itilmesi zorunlu olmaktadır. Şöyle ki:

1. Köyde eğitim, köyde değişmeyi yavaşlatan toplumsal–ekonomik değiştirmeye yönelik olmalıdır. Toprak–insan ilişkilerini, üretim, mülkiyet ilişkilerini düzeltmeye yönelik öteki önlemlerle birlikte amacına ulaşabilir. Bu da köklü düzeltimlerle birlikte eğitimin düzenlenmesi gereğini vurgulamaktadır.

2. Köyde eğitim, köylüye çevresini tanımak, yerel kaynakları kullanmak için gerekli bilgileri, becerileri bireye kazandırmak zorundadır. İşe ve üretime dayalı eğitim köyde ayrı bir önem kazanmaktadır. Çünkü, tarımda babadan, dededen görme ilkel, geleneksel teknolojiler yaygındır.

3. Köydeki eğitim, köylüyü köyde tutarak durumunu iyileştirmek ya da kentleşmeyi yavaşlatmak amacından hareket etmemelidir. Türkiye'nin geleceğinin endüstride, kentlerde olduğunu bilmek gerekir. Bu nedenle, köydeki eğitim, ileride tarım dışında çalışacak, kentte yaşayacak bireylerin yeteneklerini geliştirmek, yeni toplumsal, ekonomik çevreye, teknolojik değişmelere ayak uydurmak olanaklarını sağlamak amaçlarını da göz önünde tutmalıdır.

4. Köyde eğitim, en değerli varlığımız olan insan gücünü, topluma en büyük katkıda bulunabilecek düzeyde eğitebilmek için fırsat eşitliğini gerçekleştirebilmen, köy çocuklarının tümünü kapsamalı, daha üst okullara gitme olanaklarını sağlamalıdır.

5. Köy okulları, yalnızca öğrencilerine A, B, C, öğreterek toplumdan, çevreden kopuk kalamaz. Öğretmen, çevredeki yetişkinlere yönelik halk eğitimi, toplum kalkınması çalışmalarını da yürütmek için yetiştirilmiş olmalıdır. Kısacası, köyde sıkıntısı çekilen yerel önderlik, köyden yetişmiş öğretmenlerde ana kaynağını bulmalı, geleneksel, çıkarcı, dine, statüye dayalı önderlikten köylü kurtarılmalıdır.

1. Enstitüler, köy çocukları için fırsat eşitliği sağlamış, eğitimin, yüksek maliyetini düşürmüştür.

2. Köyün içinden çıkarılan, köyle ilişkisi kesilmeden köye eğitilip gönderilen, köyü en iyi tanıyan önderlerin eline bırakılması sonucunu doğurmuştur.

3. Köyün kalkınması için gerekli yersel önderlik, bunun için yararlı becerileri kazanmış olan köylü gençlere geçmiştir.

4. Çevre ve köy araştırmalarıyla köy hakkındaki bilgilerimiz genişlemiş, enstitüler, köy araştırmalarını başlatan ve yayan merkezler olmuşlardır.

5. Ulusal kültürün yaratılmasında, folklorun ortaya çıkarılmasında enstitülerin büyük katkısı vardır.

6. Köy enstitülerinden çıkan yazarlar, gerçekçi köy yazınının yaratılmasında başrolü oynamışlardır.

7. Köy gerçeklerini bilen, köyü seven, köyden yetişmiş olan yeni bir aydın tipi türemiştir.

8. Enstitüler, çevrenin ekonomik ve kültürel hayatını etkileyen kalkınma merkezleri durumuna girmişlerdir.

9. Çevreye örneklik edecek ekonomik girişimleri yine enstitüler vermişlerdir,

Enstitüler, köyde toplumsal yapının değişmesi, köylünün uyanması, sorunlarına sahip çıkması için egemen güçleri tedirgin eden yerel önderleri yetiştirdikleri, çevreye dönük okul kavramım uygulamaya koydukları için kapatılmışlardır.

Tüm başarılı yönlerine karşın, köy enstitüleri hareketi köyde toplumsal değişmeyi yaratacak, hızlandıracak, öteki önlemlerle, düzeltimlerle bir arada gerçekleştirilmediği için etkileri sınırlı kalmıştır.

Daha gerçekçi bir deyimle, yalnızca eğitime dayalı bir kalkınma yönteminin sınırlılıkları ile karşılaşmıştır.

Bugünkü statükoyu korumak, çıkar düzenlerini sürdürmek isteyen güçlere dayalı iktidarlardan köy enstitülerini yeniden açmalarını beklememeliyiz. Bunlar olsa olsa, toplumsal değişmeyi ertelemeye, çıkar dengesini korumaya elverişli bir kurum olurdu. Enstitüler, hangi ad altında olursa olsun yeniden açılacaklardır. Bu da halkın, köylünün iktidara gelmesiyle gerçekleşecektir. Enstitüler toplumun yapı değiştirmesine yarayışlı eğitimi vermek, köyde, kentte yerel önderleri yetiştirmek, eğitimi ana amacına ulaştırmak için toplumdaki yerlerini alacaklardır. Bu da köyü, köylüyü yerinde tutmak için değil, köyde kentte iyi üretici, bilinçli yurttaş yetiştirmek için toplum merkezleri olmalarıyla mümkün olacaktır.

AİLEM

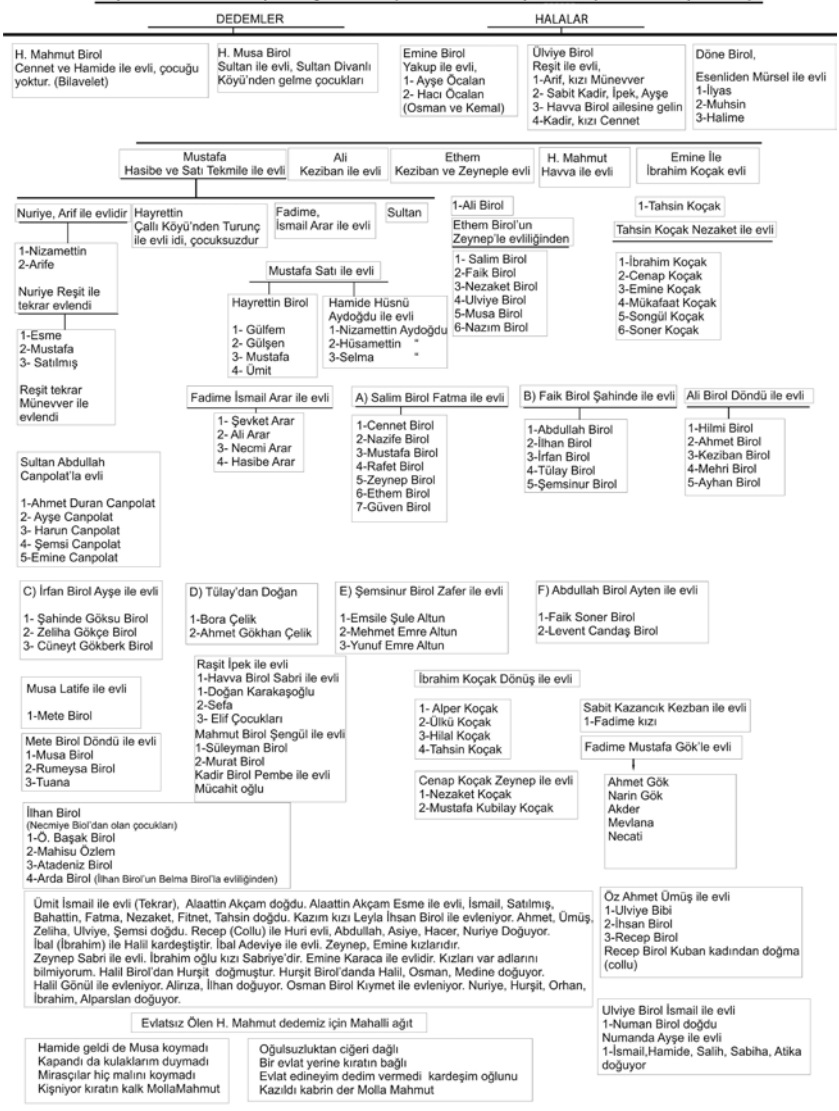
Bildiğim yerden bugüne kadar ailemizin soy ağacını çıkarttım, ümit ederim benden sonra da devam eder gider. Bu bölümde aile fertlerimizle ilgili bilgi vermeye çalışacağım. Bu konuya bütünlük içerisinde bakılınca onlara ışık tutmaya çalıştığım görülecektir.

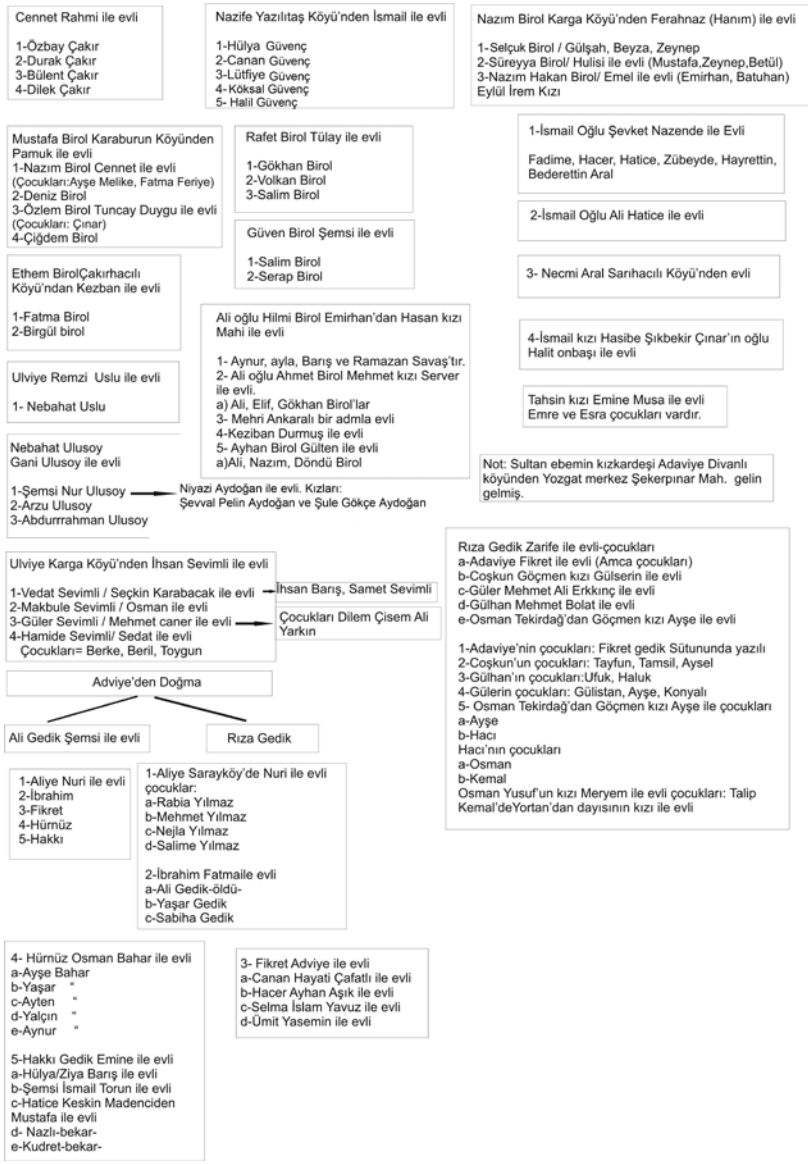
Torunlarımla, anne babaları ile yakından ilgilenirim. Sanki bir zincirin halkaları gibi. Bütün istek ve taleplerini yerine getiririm. Altı yıldır gelir ve gider bütçesi yapmaktayım. Kimlere hangi yıl ve ay neler gönderdim ise orada yazılıdır. Anne ve baba olarak bizlerin genleri çok sağlamdır. Çocuklarımdan doğan torunlarım da süper zeki olmuşlardır. Eğitimli, kültürlü olmuşlardır. Ülkemize ve halkımıza yararlı olmasını diliyorum. Kem gözlerden Allah esirgesin. Ben nazara inanırım. 14 torunum vardır. Bir torunumun da üç çocuğu vardır. Torunlarımın hepsi üç de torun çocuğu dahil toplam on yedidir. Torunlarımdan gerek erkek olsun gerek kız olsun bir çoğu evlenme çağına girmiştir

Emsile Şule, üç yaşına kadar biraz benim yanımda büyüdü, biraz da bakıcı kadına götürdüler. Böylelikle okul çağına gelene kadar Rize Ardeşen'de temiz bir aile baktı. Emsile Şule okula gitmeden okuma yazmayı annesinin yanında öğrendi. İlkokulu Ahmet Paşa'da, orta

SOY AĞACI

Soyadından önce bizim kabileye Piralioğulları derlermiş. Sonradan 1934 de soyadı kanunu çıkınca BİROL soyadını almış.

Cennet Rahmi ile evli
1-Özbay Çakır
2-Durak Çakır
3-Bülent Çakır
4-Dilek Çakır
Nazife Yazılıtaş Köyü'nden İsmail ile evli
1-Hülya Güvenç
2-Canan Güvenç
3-Lütfiye Güvenç
4- Köksal Güvenç
5- Halil Güvenç
Nazım Birol Karga Köyü'nden Ferahnaz (Hanım) ile evli
1-Selçuk Birol / Gülşah, Beyza, Zeynep
2-Süreyya Birol/ Hulisi ile evli (Mustafa,Zeynep,Betül)
3-Nazım Hakan Birol/ Emel ile evli (Emirhan, Batuhan)
Eylül İrem Kızı
Mustafa Birol Karaburun Köyünden Pamuk ile evli
1-Nazım Birol Cennet ile evli
(Çocukları:Ayşe Melike, Fatma Feriye)
2-Deniz Birol
3-Özlem Birol Tuncay Duygu ile evli
(Çocukları: Çınar)
4-Çiğdem Birol
Rafet Birol Tülay ile evli
1-Gökhan Birol
2-Volkan Birol
3-Salim Birol
Güven Birol Şemsi ile evli
1-Salim Birol
2-Serap Birol
1-İsmail Oğlu Şevket Nazende ile Evli
Fadime, Hacer, Hatice, Zübeyde, Hayrettin, Bederettin Aral
2-İsmail Oğlu Ali Hatice ile evli
3- Necmi Aral Sarıhacılı Köyü'nden evli
4-İsmail kızı Hasibe Şıkbekir Çınar'ın oğlu Halit onbaşı ile evli
Tahsin kızı Emine Musa ile evli
Emre ve Esra çocukları vardır.
Ethem BirolÇakırhacılı Köyü'ndan Kezban ile evli
1-Fatma Birol
2-Birgül birol
Ali oğlu Hilmi Birol Emirhan'dan Hasan kızı Mahi ile evli
1- Aynur, ayla, Barış ve Ramazan Savaş'tır.
2- Ali oğlu Ahmet Birol Mehmet kızı Server ile evli.
a) Ali, Elif, Gökhan Birol'lar
3- Mehri Ankaralı bir admla evli
4-Keziban Durmuş ile evli
5- Ayhan Birol Gülten ile evli
a)Ali, Nazım, Döndü Birol
Ulviye Remzi Uslu ile evli
1- Nebahat Uslu
Nebahat Ulusoy
Gani Ulusoy ile evli
1-Şemsi Nur Ulusoy
2-Arzu Ulusoy
3-Abdurrrahman Ulusoy
Niyazi Aydoğan ile evli. Kızları:
Şevval Pelin Aydoğan ve Şule Gökçe Aydoğan
Not: Sultan ebemin kızkardeşi Adaviye Divanlı köyünden Yozgat merkez Şekerpınar Mah. gelin gelmiş.
Ulviye Karga Köyü'nden İhsan Sevimli ile evli
1-Vedat Sevimli / Seçkin Karabacak ile evli
2-Makbule Sevimli / Osman ile evli
3-Güler Sevimli / Mehmet caner ile evli
4-Hamide Sevimli/ Sedat ile evli
Çocukları= Berke, Beril, Toygun
İhsan Barış, Samet Sevimli
Çocukları Dilem Çisem Ali Yarkın
Rıza Gedik Zarife ile evli-çocukları
a-Adaviye Fikret ile evli (Amca çocukları)
b-Coşkun Göçmen kızı Gülserin ile evli
c-Güler Mehmet Ali Erkkınç ile evli
d-Gülhan Mehmet Bolat ile evli
e-Osman Tekirdağ'dan Göçmen kızı Ayşe ile evli
1-Adaviye'nin çocukları: Fikret gedik Sütununda yazılı
2-Coşkun'un çocukları: Tayfun, Tamsil, Aysel
3-Gülhan'ın çocukları:Ufuk, Haluk
4-Gülerin çocukları: Gülistan, Ayşe, Konyalı
5- Osman Tekirdağ'dan Göçmen kızı Ayşe ile çocukları
a-Ayşe
b-Hacı
Hacı'nın çocukları
a-Osman
b-Kemal
Osman Yusuf'un kızı Meryem ile evli çocukları: Talip Kemal'deYortan'dan dayısının kızı ile evli
Adviye'den Doğma
Ali Gedik Şemsi ile evli
Rıza Gedik
1-Aliye Nuri ile evli
2-İbrahim
3-Fikret
4-Hürnüz
5-Hakkı
1-Aliye Sarayköy'de Nuri ile evli çocuklar:
a-Rabia Yılmaz
b-Mehmet Yılmaz
c-Nejla Yılmaz
d-Salime Yılmaz
2-İbrahim Fatmaile evli
a-Ali Gedik-öldü-
b-Yaşar Gedik
c-Sabiha Gedik
4- Hürnüz Osman Bahar ile evli
a-Ayşe Bahar
b-Yaşar "
c-Ayten "
d-Yalçın "
e-Aynur "
5-Hakkı Gedik Emine ile evli
a-Hülya/Ziya Barış ile evli
b-Şemsi İsmail Torun ile evli
c-Hatice Keskin Madenciden Mustafa ile evli
d- Nazlı-bekar-
e-Kudret-bekar-
3- Fikret Adviye ile evli
a-Canan Hayati Çafatlı ile evli
b-Hacer Ayhan Aşık ile evli
c-Selma İslam Yavuz ile evli
d-Ümit Yasemin ile evli

Resim 50: Ayakta soldan: Babam Ethem Birol, Faik Birol, Şahinde Birol, oturanlar soldan: çocuklarım İrfan, Tülay, Şemsinur, İlhan

ve liseyi Baldöktü Anadolu Lisesi'nde okudu. Dershaneye devam etti. Ara vermeden Ortadoğu Teknik Üniversitesi {ODTÜ}'ni bitirdi. Şimdi Dünyanın dördüncü büyük denetim şirketinde çalışıyor. Birkaç kez kısa süreli de olsa Amerika'ya gitti. Orada incelemeler yaptı. Herhalde bundan sonraki hayatını Amerika'da devam ettirecek. Özgür Başak, Özlem Mahüsu, Ahmet Gökhan, Bora, Şahinde Göksu, Zeliha Gökçe de Kayseri Ahmet Paşa İlkokulu, Baldöktü, Sümer, Küçükçalık Anadolu Lisesi'ni bitirerek yüksek tahsile başladılar. Özgür Başak Kayseri işletmeyi, Özlem Mahüsu Turizm Yüksek Okulu'nu bitirdi. Bora da yüksek tahsilini yarıda bırakıp iş hayatına atıldı, bu gün yayıncılık yapıyor. Mazaka Yayıncılık olarak Kayseri'ye birçok başucu niteliğinde eser kazandırmıştır. Ahmet Gökhan, Karadeniz Teknik Üniversitesi Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği'ni başarıyla bitirdi. Askerliğini yaptı. Koç grubuna bağlı Aygaz firmasına ait

gemilerde üçüncü kaptan olarak çalışmaktadır. İrfan'ın iki kızından Şahinde Göksu Kayseri Güzel Sanatlar Akademisi Heykel bölümünü bitirdi. Şu anda aynı fakültede resim bölümünde yüksek lisansını yapmaktadır. Kendine münasip bir yol izleyecektir. Diğer kızı Zeliha Gökçe, Mersin Üniversitesi İngiliz Dil Bilimi Bölümü'nden mezun oldu. Beş dönemdir, onur belgesi alıyor. Altıncı dönemde de yüksek onur belgesi almıştır. Ayrıca da Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce öğretmenliği sertifikasını aldı. Üçüncü bir başarısı da Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim İşletme Fakültesi üçüncü sınıfına geçmesidir. İstikbali çok açıktır. Bu gidişatı iyidir. Şimdiden iş çevreleriyle internet vasıtası ile iş sözleşmeleri yapmak üzeredir. Çalışkandır. Oldukça sevimlidir. Tenis ve okçuluk sporlarıyla ilgilenir. O kadar yoğundur ki, odasını toplamak bana düşer. Bir gün vize imtihanlarına çalıştığında 100 üzerinden tam not alır. Karşıladım, neşeli güler yüzlü dedeciğim sınavdan ne almam gereklidir, dedi. Ben de 95 veya 97 almışsındır, dedim. 100 aldım dede, dedi. Öptüm onöre ettim. Günlerden bir gün İlhan amcası ile çarşıda gezerlerken karşıdan bir grup arkadaşları gelir. Gökçe, bu bey neyin oluyor derler, "amcam" der. Öyle ise amca bu yeğeniniz çok çalışkandır, sınıfın birincisi, derler. Bu kıvanç ve övücü halleri aileyi ve kendisini mutlu ediyor. Şemsinur kızımdan doğan diğer bir torunum Mehmet Emre de ilkokul ve ortaokulu takdir belgeleri ile bitirdi. Tudem'in Türkiye genelinde yaptığı sınavlarda birinci olmuştur. Lise giriş sınavlarında Türkiye 105.' si olarak İzmir Bornova Fen Lisesi'ni en yüksek puanla kazanmıştır. Üç yıl fen lisesinde okudu. Başarı belgeleri evde bir odayı doldurur. Bu çalışkanlığı ile ablası Emsile Şule'nin izini takip etti. Üniversite giriş sınavlarında ise Ortadoğu Teknik Üniversitesi {ODTÜ} Endüstri Mühendisliği Bölümü'nü kazandı. Gayet sessiz ve sade görünüşlü bir çocuktur. Ondan bu çalışkanlık hiç umulmaz gibi görünür. Fakat ilmin eriştiği her yerden bilgisi vardır. İleride çok büyük bir araştırmacı ve ilim adamı olacaktır. Şemsinur'un üçüncü çocuğu Yunus Emre de lise sonda okuyor. O da aynı rotada gidiyor. Onun hedefi de ODTÜ. Şemsinur'a arkadaşları arasında takılırlarmış, senin çocuklardan bizim çocuklara yer kalmıyor, maşallah çok çalışıyorlar, derlermiş. Bir rivayete göre de, çocuklarının göbek bağından

Resim 51: Yozgat Sorgun köyünde [Oturanlar: Faik Birol, Abdullah Birol, ayakta soldan: Şahinde Birol, kucağımda İlhan Birol, Şaziye (baldızım)]

bir parçayı ODTÜ'ye gömdürmek isterlermiş. Yunus Emre de dershane ve evde annesinin nezaretinde {gözetiminde} ayaz demiyor, kış demiyor çalışıyor. Arada annen var mı, derdin var diye espiri yapar. Anne ve babasını eğitime verdikleri bu önem nedeniyle kutlarım. Çocukların da bu başarılı çalışmalarının devamını dilerim.

Abdullah'ın oğlu Faik Soner benim adımı taşımaktadır. Enerjik, çok sevimlidir, dersleri çok iyidir. Almanca, İngilizce ve Türkçe olmak üzere üç dil bilmektedir. Birçok Avrupa ülkesini gezmistir. Başarılı olarak okulunu bitirdi ve İnşaat mühendisi oldu. Şu anda Almanya'da ciddi bir firmada mühendis olarak çalışmaktadır. Sporun her dalını iyi yapıyor {Futbol, Basketbol, yüzme, atlama, vücut geliştirme vs.}. Almanya'da basketbol takımında eyaletler arası maçlara katılıyor. Hatta; benim Almanya'da olduğum bir sırada basketbol maçına götürdü. Faik Soner'in basketbol sahasına vardığında ıslıklar, alkışlar eşliğinde tezahüratlar yapıldı. Çünkü takımda Faik Soner tek Türk çocuğudur. Seviliyor. Yine, Abdullah'ın Levent Candaş adındaki oğlu uzun boylu, yakışıklı, insancıl tarafı ağır basıyor. Almanya'da Yüksek Ticaret Okulu 11. sınıfta okuyor. Başarılı ve çalışkan bir çocuk olan Levent Candaş Almanya'da doğdu. Türkçe,

Resim 52: Eşim Şahinde ve torunum Göksu ile piknikte

Almanca, İspanyolca, İngilizce olmak üzere 4 dil biliyor. Bazı Avrupa ülkelerini gezme imkanı olmuştur. Tatlı şakalar yapar. Bütün arkadaşlarını evlerine davet eder, partiler verir. Onların şenliklerine katılır. Yaş günlerini kutlar. Alman arkadaşları ile iç içe yaşar. Dersleri çok iyidir. Motorsikletle okula gider gelir. İrfan amcasına da çok şaka yapar.

Oğlum İlhan'ın kızları Ö. Başak Kayseri Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirmiştir. İlk torunumuz olmak hasebiyle ailece çok severiz. Akıllı, sevecen, bütün Birol ailesinin fertlerini, amca, hala, dededen gelen soy akrabalarını bilir. Ailede organizatör gözükür. Herkesin işine koşar. Yeteneklidir. Hürriyet Emlak'ta yazılım uzmanı olarak çalışmaktadır. Oğlum İlhan'ın diğer kızı M. Özlem de Turizm Meslek Yüksek Okulu'nu bitirdi. Amerika'ya yerleşti. İş kurdu. Evlendi. Hayatını orada devam ettiriyor. Üç çocuğu var: Ateş, Toprak, Aleyna. Çocuklar çok sevimlidir. Türkiye'ye her sene gelirler, tatil yapıp dönerler.

Resim 53: Faik ve Şahinde Birol

İlhan'ın oğlu Ata Deniz de Kuşadası'nda Teknik Lise üçüncü sınıfta okuyor. Sanata çok yatkınlığı vardır. Teknolojiyle arası çok iyidir, yüksek öğrenimini de bilgisayar üzerine bir bölümde yapmak istemektedir. Sınıflarını normal geçiyor.

İrfan'ın oğlu Cüneyt Gökberk'te Balıkesir'in en iyi lisesi olan Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi'nde okumaktadır. Bu okul Türkiye'nin öğrenim süresi hazırlık sınıfıyla birlikte beş yıl olan pilot okullardan birisidir. Bu okullar Türkiye genelinde on tane olup yedi tanesi İstanbul'dadır. Gökberk'in derslerinin hepsi beş. Okulun en çalışkan öğrencileri arasındadır. Teknoloji ile arası oldukça iyidir. Gökberk'in dışında Birol ailesinin hiçbir ferdinde müzik kabiliyeti yoktur. Ama, Gökberk gitar çalar, müzik söyler. Şayet bozulmazsa, ileride dahi olacak bir durumu vardır. Allah nazardan saklasın.

İlhan'ın dördüncü çocuğu Arda Hamit'de 2008-2009 öğretim yılında birinci sınıfa başladı. Onun geleceği de çok parlaktır. Çok zekidir. Kahin değilim, ama, çocuk hareketi ile kendisini belli ediyor. İstanbul'da annesinin yanında okuyor.

Tahsin Koçak, İpekzadeler'den İbrahim oğlu Emine'den doğmadır. Emine halamız olur. Sonradan kız kardeşim Nezaket Birol ile evlenen Tahsin Koçak, akrabalığı yenilemiş oldu. Eski adı YSE olan kuruma ben verdim. Daha önce Yozgat bira fabrikasında çalıştı. Öğrenci velisi vasıtası ile girdi. Tahsin, bekçilikten emekli oldu. Hacı oldu. İhsan Sevimli, Karga köyünden Ömer Ağa'nın oğludur. Ömer Ağa bize akraba olur. Kız kardeşim Ulviye Birol ile evlilik yaptı. Yozgat'ta bizim yanımızda kaldı. Onu da Yozgat İmam Hatip okuluna ben aşçı olarak verdim. Çok dürüst, ahlaklı, çalışkan bir eniştemiz oldu. Kızları Makbule, Güler, Hamide ve oğlu Vedat Sevimli'yi okuttu. Meslek sahibi yaptı. Evlendirdi. Kendi de Yozgat'da iki daire sahibi oldu. Eşi Ulviye ile Hac görevini yaptı.

Benim çocuklarımı okuttuğum zamanlar yeğenlerim de yanımda ve çevremizde oluyorlardı. En küçük kardeşim Nazım, ilkokulu Sorgun köyünde yanımda okudu. Pazaröreni Öğretmen Okulu'nu kazandı. Pazaröreni'e ben götürdüm. İkinci imtihanı da verip öğretmen okuluna girmeye hak kazandı. Yalnız rapor alınırken bir rahatsızlığı ortaya çıktı. O engel de atlatıldı. Okulun son sınıfında iken bunları topluca dağıttılar. Nazım Birol da Erzurum Yavuz Selim Öğretmen Okulu'na gönderildi. 1962 yılında öğretmen oldu. İlk öğretmenliğini Yozgat merkez Gevrek

Resim 54: Faik ve Şahinde Birol

Resim 55: Oğlum İrfan'ın düğününde [Soldan: dünürüm Zeliha Şentürk, Cüneyt Şentürk, ortada: oğlum İrfan, gelinim Ayşe, sağ tarafta: Eşim Şahinde ve ben]

köyünde yaptı, okul müdürü oldu. Askere gittiğinde öğretmenleri okuma yazma taburlarında görevlendiriyorlardı. Ankara Mamak'ta askerliğini bitirdi. Sorgun'a bağlı Büyüktaşlık köyünde bir müddet öğretmenlik yaptı. Oradan bizim köye yani Alcı'ya öğretmen oldu. Daha sonra da Emirhan köyüne tayinini yaptırdım. Emirhan köyünde çalışırken hastalandı. Yozgat Devlet Hastanesi'nde tedavi gördü. Ambulansla Ankara Numune Hastanesi'ne götürdüm. Orada tekrar ameliyat oldu. Ameliyat sonunda hastanede 15 yıllık öğretmen iken çok genç yaşta Allah'ın rahmetine kavuştu. Oğlum Abdullah Sağlık Bakanlığı'nda çalışıyordu, cenazesini ambulansla Alcı köyüne getirdi, defnettik. Nazım'ın ailesini ve çocuklarını Yozgat'a nakil yaptım. Ben o zaman Merkez Ziya Gökalp İlkokulu Müdürü idim. Yakınımda olan bir ev tuttum. Onları yerleştirdim. Kardeşim Nazım'ın iki oğlu bir kızı vardı. Oğlu Selçuk Birol ilkokula yeni başlamıştı, birinci sınıfa gidiyordu. Selçuk daha sonra Yozgat Endüstri Meslek Lisesi'ni bitirdi,

Resim 56: Ayakta: Ayten Birol, Faik Birol, sağ başta: Necmiye Birol, oturanlar soldan: Ayşe Birol, İrfan Birol, Şahinde Birol, Şükran Asuman]

evlendi, büfe işletiyor. Çay bahçesi var. Durumu iyi. Kardeşimin kızı Süreyya da liseyi Yozgat'ta bitirdi. Evlendi üç çocuğu vardır. Bizlerin Yeşim diye hitap ettiğimiz kardeşimin ikinci oğlu Hakan Nazım ise ilk ve orta okulu Yozgat'ta, polis kolejini ile polis akademisini Ankara'da okudu. İstanbul ve Ardahan'da görev yaptıktan sonra Kayseri'nin Develi İlçe Emniyet Müdürü olmuştur. Evli ve üç çocukludur.

Kız kardeşim Nezaket Koçak'ın çocukları olan yeğenlerimden İbrahim, Cenap, Emine, Mükâfat, Songül ve Soner Yozgat'ta ilkokul, ortaokul ve liseyi bitirerek hayata atıldılar. İbrahim Koçak, Yozgat İmam Hatip Ortaokulu, Yozgat Ticaret Lisesi ve Eskişehir Eğitim Enstitüsü Fen Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. Şimdi emekli oldu. Cenap Koçak liseden sonra iki yıllık eğitim enstitüsünü bitirdi. Biraz hastalandı. Altı ay geri kalıyordu. Hızlandırılmış programla devrelerinden geri kalmamak üzere mezun oldu. yozgat'ta uzman öğretmen olarak çalışmaktadır. Cenap'ın kızı

Resim 57: Gelinlerim ve torunlarımla birlikte [oturanlar soldan: Ben, kucağımda torunum Faik Soner, Halide, eşim Şahinde hanım, kucağında Göksu, Başak, dünürüm Zehra hanım]

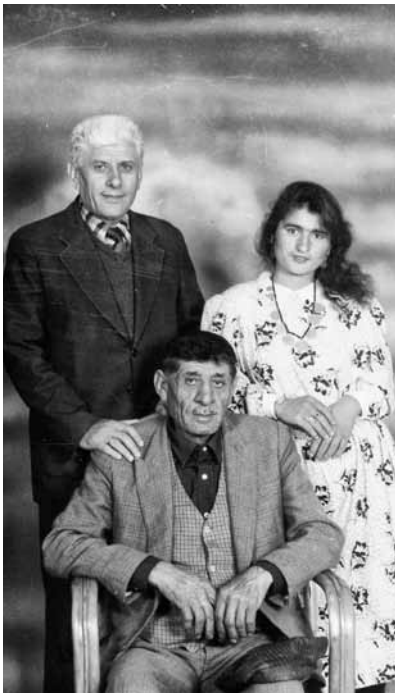
Nezaket Koçak İzmir'de Dokuz Eylül Tıp Fakültesi'ni bitirip şimdi Samsun 19 Mayıs Üniversitesi'nde dâhiliye uzmanı olarak çalışıyor. Oğlu M. Kubbilay Koçak, Hacettepe Matematik Bölümü'nü bitirdi. Özel dershanede ortak olarak çalışmaktadır. İbrahim'in oğlu Alper, Konya Selçuk Üniversitesi'ni bitirdi, master yapmaktadır. Bir edebiyat öğretmeni ile evli. Ülkü, Kayseri Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Hilal, Yozgat Hemşirelik Yüksek Okulu'nu bitirdi. Evli. Ağrı'da görev yapıyor. İbrahim'in oğlu Tahsin liseyi bitirdi, müzik grubu var, düğün ve toplantılarda şarkı söylüyor. İyi durumu var. Şimdi askerlik yapıyor. Tahsin Koçak'ın en küçük oğlu Soner Eğitim Fakültesi'ni bitirdi. Evli. Yozgat'ta öğretmenlik yapıyor. Eşi Zennüre de Devlet Hastanesi'nde hemşiredir. İhsan Sevimli ve Ulviye ikilisinin kızları Makbule maliyecidir, evli. Güler ve Hamide Hemşirelik Yüksek Okulu'nu bitirdiler. İkisi de evli. Güler Ankara'da çalışıyor. Hamide de Yozgat'ta görev yapmaktadır. Oğulları Vedat iki yıllık meslek yüksek okulu mezunu, Boğazlıyan karayolları şefi, eşi Seçkin de Boğazlıyan

Devlet Hastanesi'nde çalışıyor. Ağabeyim Salim Birol'un oğlu Rafet, bizim ve Tahsin Koçak'ın evinde kalarak Yozgat Lisesi'ni ve iki yıllık eğitim enstitüsünü bitirdi. Öğretmen oldu. Rotasyon nedeni ile yurdumuzun çeşitli illerinde çalıştı. Salim Birol'un çocukları Zeynep, Nazife, Cennet, Mustafa, Ethem ve Güven'i de diğerleri gibi okuttuk, yardım ettim.

Kardeşim Musa Birol, amcamızın kızı Latife ile evli. Mete adında bir çocukları oldu. Büyüttüler. İlk, orta, liseyi İstanbul'da okuttular. Askerliğini Erzincan'da yaptı. Terhis olup, Mersin'e gelince bir süre su tesisatçılığı ile meşgul oldu. Ardından Aksaray'da polis sınavına girdi ve kazandı. İstanbul'da dokuz ay polis okulunda eğitim gördükten sonra tayini İstanbul'a çıktı. İstanbul'da görev yaparken Ali ağabeyimin oğlu Ayhan Birol'un kızı Döndü ile nişanlandı ve arkasından düğün yapıldı. İki kızı ve bir oğlu oldu. Maşallah çok güzel çok sevimlidirler. Mete Birol çok zeki ve çalışkandır. Meslek yüksek okulunu hiç zorlanmadan bitirdi. Böyle devam etseydi daha başarılı olurdu. Kırıkkale'de polis olarak görev yapmaktadır.

Resim 58: Eşim Şahinde hanım ve yakınlarımızla birlikte hastanede

Resim 59: Ayakta: ben, Keziban, oturan: Ağabeyim Salim

Ağabeyim Salim Birol'un oğlu Rafet'in bizim yanımızda okuduğunu söylemiştim. Onun da evlilikten üç erkek çocuğu olmuştur; Gökhan, Volkan ve Salim. Gökhan Birol Eğitim Fakültesi'ni bitirerek sınıf öğretmeni olmuştur. İkinci oğlu Volkan Birol da Konya Selçuk Üniversitesi'ni bitirmiştir ve öğretmenlik atamasını beklemektedir. Üçüncü oğlu Salim de tahmin ediyorum üniversiteye hazırlanıyor. Bu yeğenlerimizi her zaman takdir edip, gurur duyuyoruz. Salim ağabeyimin oğlu Mustafa Birol'un iki oğlu iki kızı vardır. Nazım ve Deniz liseden sonra askerliklerini yaptılar. Terhislerini müteakip İstanbul'da işe girdiler, durumlarını ayarladılar evlendiler, geçinip gidiyorlar. Özlem kızını da evlendirdi. Küçük kızı Çiğdem ortaokulu bitirdi, köyde babası Mustafa ve annesi Pamuk ile beraber kalıyorlar. Ağabeyimin kızı Nazife öldü. Üç kızı ve iki oğlu vardı. Üçünü de evlendirdi. Birisini ablası Cennet'in oğlu polis Durali ile evlendirmiştir.

Salim ağabeyimin oğlu Ethem Birol Keziban ile evlidir. Evlilikten iki kızı var. Fatma Birol, Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi'nde ikinci sınıfta okuyor. Birgül Birol da Giresun'daki üniversitesine yeni kayıt yaptırdı. Birinci sınıfta okuyor.

Rahmi Cennet Çakır çiftinin Özbay, Durak, Bülent isimli oğulları ve bir kızı var. Bunlar da evlidir. Küçük çocukları var, adlarını bilmi-

Resim 60: Soldan: Kardeşim Musa, ben ve eşim

yorum. Cennet ile Rahmi yazları Sorgun'da, kışları ise İstanbul'da yaşıyorlar.

Şevket Arar {Hoca}, Alcı köyünde doğup, büyümüştür. Amcamızın torunudur. İlkokulu Alcı köyünde okuduktan sonra Suriye Şam'da Camiye Ümmiye'de Arapça, Farsça öğrenim gördükten sonra yurda dönüyor. Bir müddet hafızlığa çalıştıktan sonra hocalığa başlıyor. Bundan sonra Yozgat imam hatip okulu orta ve lise kısmını da dışarıdan bitirdi. Askerliğini de tamamladıktan sonra Babalı, Yudan, Alcı köylerinde ve Yozgat merkezinde imamlık yapmıştır. Birkaç kez Almanya'ya, Fransa'ya giderek oradaki vatandaşlara dini hizmet vermiştir. Köylerde çalıştığı zamanlarda cami avlusunu çevirttirip örnek kavaklık, meyvelik kuruyor ve onarımını yaptırıyor. Aydın bir din adamı olarak basiretli çalışmaları nedeniyle aileye, çevreye ışık tutmaktadır. Böyle bir yeğenimizin çalışmalarından kıvanç duymaktayız. Mütevazı bir yaşantısı vardır ve hoşgörü sahibidir.

Resim 61: Ben ve eşim Şahinde Hanım

Resim 62: Torunlarımla [Ben, kucağımda Faik Soner, önde: Özlem ve Bora]

Resim 63: Ahmet Pınarbaşı ve Faik Birol.

Resim 64: Mersin Üniversitesi mezuniyet töreni. [Sağdan: Ben, torunum Zeliha Gökçe Birol ve eşim Şahinde hanım]

Resim 65: Çocuklarım, gelinim, torunlarım ve eşimle birlikte yemekte, 2007

Resim 66: Ailemle birlikte bir akşam yemeğinde, 2008

Resim 67: Ailemle...

Resim 68: Ailemle...

Resim 69: Oturanlar soldan: Ben, Başak, Şahinde hanım, ayakta: Bora, Candaş, Tülay

Resim 70: Mersin, Ocak 2009, [Ben, Faik Soner, Abdullah, eşim Şahinde]

Resim 71: Almanya Bremerhaven , 2008

Resim 72: Öndekiler sağdan: Damadım Zafer, ben, kızım Şemsinur, torunum Emsile, arkadakiler sağdan: torunlarım Mehmet Emre, Yunus Emre

Resim 73: Soldan: Torunum Bora, kızım Tülay, torunum Ahmet Gökhan

Resim 74: 28.12.2009 tarihinde Almanya'daki torunum Candaş, gelinim Ayten, oğlum Abdullah ve inşaat Mühendisi olan torunum Faik Soner

Resim 75: Soldan: Emirhan, Emel hanım, ben, yeğenim Hakan, Nazım ve Batuhan

Resim 76: Soldan: Niyazi Aydoğan, Ayşe Birol, Nebahat Ulusoy, Faik Birol, Şemsinur Aydoğan, Şahinde Birol
Oturanlar soldan: Şevval Pelin Aydoğan, Gökçe Birol, Şule Gökçe Aydoğan, Arzu Ulusoy, Gökberk Birol

YAKINLARININ KALEMİNDEN FAİK BİROL

Ben babalığı ve anneliği sadece dünyaya çocuk getiren insanlar olarak görmedim. Dünyaya yavru getirme işini insan dışındaki diğer canlılar da yapıyor. Çocuğu dünyaya getirmekle kalmayıp sağlıklı büyüteceksin. İyi bir eğitim yaptıracaksın. İş güç yapacak, evlendirecek ve ev sahibi yapacaksın. Bu hususlarla ilgili bütün çocuklarıma karşı üzerime düşen her şeyi yapmaya çalıştığımı düşünüyorum. Bütün bunların yanında esas olan toplumla birlikte aileme ve çocuklarıma bir fener olmaya çalıştım. Siz çocuklarınıza nasıl davranırsanız davranın, ne yaparsanız yapın ancak onların hissettiği algıladığı kadar babasınız. Şimdi biraz da yakınlarının gözüyle Faik Birol'u göreceksiniz.

Şemsinur Altun

Küçük Kızdan Babaya,

Dünyada en imrendiğim meslek gurubu sanatkârlardır. Onların içinde de kalemi güçlü olanlardır. Ne yazık ki ben bu yetenekten

mahrum yaratılmışım. Duygu ve düşüncelerimi ifade etmede güçlük çekebilirim.

Ben Faik Birol beyin beşinci yani en küçük çocuğuyum. Benden büyük dört çocuğu duyduklarını ve gördüklerini ben ise bire bir yaşadıklarımı anlatmaya gayret göstereceğim. Babamla çalışma şansını yakalayan tek çocuğum. Köy enstitülü baba, eğitim enstitülü kızı. Köy enstitülü öğretmen her şeyi bilen ve köyde rehberlik eden kişiydi. Enjeksiyondan, bağ bahçe işleri, yeri geldiğinde muhtara bile rehberlik yapardı. Köydeki dengeleri bile öğretmen sağlardı. Uyuşmazlıklarda güvenirliği nedeniyle hakem olurdu. Kısaca ülkenin kalkınmasında ve eğitiminde temel taşları olmuşlardır. Biz ise olmadığı zaman fark edilmeyen aksesuarlar gibiydik. Şimdi bu daha iyi fark ediliyor.

Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'nda {1985 – 86 yıllarında ismi böyleydi.} ilk günümde; biraz kaygılı, biraz heyecanlı, biraz da merakla başladım mesaime. Babamın idarecim olması sorumluluklarımı artırmıştı. Size rehberlik eden idareci kararlı, ne istediğini bilen, uygulayan ve sizi önemseyen biri olunca kaygılar çabuk kalkıyor. Benim de kısa sürede kaygılarım yok oldu. Daha doğrusu heyecan ve şevke dönüştü. Ben artık Faik Birol beyin {babamın} öğretmenlerinden biriydim. Hiçbir zaman imtiyazlı olmadım. Olmak istemezdim de.

Babamın varis ameliyatı olduğu bir dönemde okulumuza müfettişler teftiş için geldiler. Bir kısmımızı teftiş ettiler. Bunlardan biri de bendim. Kalanları da Faik bey gelince teftiş ederiz, dediler. Benim teftişimde ben müdür beyin kızıyım demedim. Başarımın objektif değerlendirilmesini istedim. Babam okula dönünce müfettişler kalan öğretmenleri teftişe gelmişler. Benim Faik beyin kızı olduğumu öğrenince çok şaşırmışlardı. Benim için makbul olan buydu. Biz babamızdan ve annemizden böyle gördük. Alın terimizle, gayretimizle kazandık.

Demokrasiyi anlamak ve uygulamak çok kolay ama zoru seçebiliyoruz. Bizim aile demokrasiyi uygulayabilenlerdendi. Babam de demokratik bir insandı. Bunu birçok örneklerle anlatabiliriz. Benim aklıma gelenlerden birini sizlerle paylaşacağım. Sizler de bilirsiniz

birçok evde fikir ayrılıkları olabilir. Zaten her konuda hem fikir olsaydık tek tip insan olurduk. Ama bizim evde bir konuda hemfikirdik: Düşünce özgürlüğü. Seçim sabahları annem babamın teline dokunup ona takılmak ve konuşturmak için Faik Hoca kime oy verecektin ben de oraya oy vereyim derdi. Babam; sen dilediğine ben dilediğime oy verelim derdi. Yıllar sonra bu yöntemi biz çocuklarımıza uyguladık. Biz onların, onlar da bizim düşüncelerimize saygı duyuyorlar. Cumhuriyeti Atatürk kurdu ama onu yaşatacak böyle demokratik ailelerdir.

Babacığım Allah yapabilecekleriniz için güç kuvvet, yapamayacaklarınız için sabır, ikisini ayırt edecek kadar da akıl versin. Sizi önemsiyor ve seviyorum.

Tülay Birol

Benim babam görünüşü sert, yüreği yufka, ailesi, çocukları, etrafı ve insanlık için çalışmayı ve faydalı olmayı şiar edinmiş bir insan.

Bizim okumamızı, işimizin olmasını çok fazla isteyen bir baba. Onunla öğretmenliğime başlarken yaşadığımız bir anımı paylaşmak istiyorum.

26 Ekim 1979'da Muş iline tayinim çıktı. Muş'a İrfan ağabeyimle gittik. 1979 yılının anarşi, terör olaylarının acımasızca yaşandığı günlerdi. Varto'nun Yukarıalagöz köyünde göreve başlamam gerekiyordu. İlçeye giriş çıkışların kontrollü yapıldığı kurtarılmış bölgelerden biriydi. Anarşiden dolayı görev yerime gidemedik. Babam endişeli bir şekilde hep bekliyordu. Kendisi Muş'a geldi. Artık benim göreve başlamamın son günü idi. Varto'ya gittik{13 Aralık 1979}. Daha önce babası Varto'da polis olarak çalışırken öldürülmüş bir öğretmen adayı bir kızla babam beni Milli Eğitim Müdürlüğü'nde bırakarak, gerekli evrakları almak için dışarı çıktı. 5 – 10 dakika sonra bizim bulunduğumuz odaya bir bey girdi. Dışarıda 3 kişinin vurulduğunu söyledi. Çok korktum. Ben vurulanlardan birinin babam olduğunu zannettim, panikleyerek ağlamaya başladım. Odadan çıkmamız istendi. Kaygı ve korku ile beklerken babam içeri girdi. Benim için babam

hayatından oldu zannettim. Babamı görünce baba buradan hemen gidelim dedim. Babam bütün zorluklara, korku ve can güvenliğimizin olmamasına rağmen köye götürerek beni göreve başlattı. At arabası ile çok kar ve soğuk bir gündü. Varto'ya döndük. Babam bana mazeret göstererek 10 günlük rapor alıp bir yıl önce Muş'a tayini çıkan kardeşim Şemsinur'un ve İrfan ağabeyimin yanına bırakıp Yozgat'a döndü. Bu olay bende unutamadığım, hatırlamak istemediğim bir anı olarak kaldı.

Babam beni okuttu, emek verdi, tek maaşı ile yurdumu yuvamı kurdu. Bir gün dahi maaşımı istemedi, maaşımın ne kadar olduğunu sormadı. Halen maddi ve manevi olarak önce babam ve annem sonra ailemin bütün fertleri karlı dağ gibi destekleri çocuklarımın ve benim üzerimdedir. Bugünkü konumumu, ekmeğimi, işimi canım babam ve aileme borçluyum. Babamla birlikte otururken güzel sözleriyle beni onurlandırır. İyi ki benim babamsın. Ben Allah'ın en şanslı kuluyum, böyle bir aileye sahip olduğum için. Sana çok çok teşekkürler babacığım.

Babam, annem ve Abdullah ağabeyim Kayseri'deki tatillerini tamamlayıp Mersin'e dönmüşlerdi. Günlerden de Pazartesi idi. İlhan ağabeyimle ben de hem sürpriz yapalım, hem de birkaç gün daha birlikte olalım diye hafta sonu Cuma günü Mersin'e gittik. Annem ve babamın gidişimizden haberleri yoktu. Hareketimizi ağabeyime haberdar ettik. Evin giriş kapısının önüne gelince Abdullah ağabeyim bana, buraya kadar olandan ben sorumlu idim. Şimdiden sonra olacaklardan sen sorumlusun, dedi. Zili çaldık, Annemle babam ağabeyime Abdullah'ım bu saatte zili çalan kim olabilir demişler. Abdullah ağabeyim komşulardır, demiş. Salonun kapısını tıklattık, kapıyı açtık. Biz geldik diye gülümsedik. Annem ve babamdan hiç ses yoktu. Hala gülüyorum, biz geldik diyorum. Gelin dediler. Sürpriz yaptık, dedim. Zannederim olumsuz bir şey var diye endişelendiler. Yarım saat kadar sonra babam; yavrum benim bütün hayatım kötü sürprizlerle dolu geçti. Artık biz sürprizi kaldıracak yaşta değiliz. Bir daha bize haber vererek gelin, dediler.

Annem Erciyes Üniversitesi hastanesinde yatıyordu. Ve uzun bir tedavi görmesi gerekiyordu. Annemin yanında her gün çocuklarından veya torunlarından biri refakatçi kalıyor ona arkadaşlık yapıyordu. O akşam annemin yanında ben kalırken babam da oğlum Bora ile bizim evdeydi. Bora babama dede sana akşam yemeği hazırlıyorum, birlikte yiyelim demiş. Babam da Bora'm ben aç değilim, yemek yemeyeceğim demiş. Bora beni aradı; anne, dedem aç değilmiş, dedi. Ben, Bora sorma, yemeği hazırla, dede birlikte yemek yiyecekmişiz de, dedim. Babam, peki Bora'm, demiş. Birlikte yemeklerini yemişler. Babam akşam namazını kılmış. Bir müddet sonrada yatsı namazını kılmak için kalkmış. Galiba ben ezanı duymadım diyerek yatsı namazını kılmış. Lavaboya gitmiş. Salonda otururken ezan okunmuş. Bora, annenin {Tülay'ın} evde olmadığını şimdi fark ettim. Bana ezanın okunduğunu söyler, hemen seccademi serer, namaz hazırlığını yaptırırdı, demiş.

Ayten Asuman Birol

Abdullah ile Ankara'da tanışmış ve nişanlanma kararı almıştık Artık ailelerle tanışma zamanı gelmişti. Yıl 1979. TÖB-DER Ankara Şubesi'nin salonu tıklım tıklım dolu, o doluluk içerisinde bir masada Sevgili Kayınpederim Faik Birol ve kısa bir süre önce kaybettiğimiz, çok sevdiğimiz ve özlemle anacağımız kayınvalidem oturuyordu. O günün akşamı yemekte tanışacaktık. Yemekten önce TÖB-DER'e gittim salonun kapısından içeriye söyle bir göz attığımda kayınpederimi tanımak o kadar zor olmadı. Çünkü oğluyla birebir benzerlik taşıyordu. Gün içindeki işlerimiz bittikten sonra artık akşam yemekteyiz ve aynı masada oturuyor, birbirimize bakıyor, karşılıklı konuşuyor ve ilk düşünceler oluşuyordu. Karşılaşma oldukça sevecen, sıcak ve sanki yıllardır tanışıyormuşuz gibiydi. Daha sonraki yıllarda da babamla ilişkilerimiz hep sıcak ve güvenli sürdü. Ben kayınvalidem ve kayınpederden bahsederken babam ve annem diye başlardım söze o kadar içten ifade edermişim ki, bu durum arkadaşlarım arasında gerçek anne ve babamdan bahsettiğim sanılmıştır. Kayınvalidem ve kayınpederim benim için her zaman bir baba ve anne gibi olmuşlar-

dır. Tabii ki bu içtenlik kendiliğinden oluşmamıştır, Karşılıklı sevgi ve candanlığın sonucudur. Daha sonraki dönemlerde, babamla gerek Ankara'da gerekse yaşamakta olduğumuz Almanya'da bir araya geldiğimizde birlikte yürüyüşler yapar, Türkiye ve dünyadaki güncel konular üzerine saatlerce konuşur, yorumlar yapardık. Babam çok girişken, kendine güvenen, sosyal, toplumcu, hoşgörülü, üretici, başarılı ve dürüst kişiliğiyle iyi bir model olmuştur.

Gerilere dönecek olursak 12 Eylül'ün izleri hepimizde bir başka şekilde sürmekte, o günleri hatırladıkça hala içim titrer. 12 Eylül sonrası yaşadığımız o olumsuz koşullarda her zaman yanımızda olan ve güven veren yapısıyla da babam insanlar arasında ayırım yapmayan tam bir eğitimci kişiliğe sahipti. Babam çevresinde okuyan bütün öğrencilere elinden geldiğince sahip çıkmaya çalışırdı. Bunun en canlı örnekleri üniversitede okuyan kardeşim Oktay Asuman ile Karadeniz teknik üniversitesi son sınıf öğrencisi iken tutuklanıp yıllarca ceza evinde kalan ve 40 yaşındayken de yaşama veda eden diğer kardeşim Bekir Sami Asuman'dan "Abla Faik amcam bize para gönderdi" haberini alınca çok etkilendim. Bunu asla unutamam. Şu an yazarken bile duygulandım. Teşekkür ederim babacığım.

Babamın bulmacaya düşkünlüğündeki ortak paydamız zaman zaman günlük gazeteyi kim daha çabuk kapacak yarışmasına dönüşmüştür. Bu konuda babamın bilgi birikiminin genişliğine diyecek yoktur. Kendisiyle kimse de yarışamaz. Ben Almanya'da öğretmen olarak çalışıyorum. Benim iş yerime gelen babam Alman iş arkadaşlarımla çat pat Almanca konuşmaya çalışırdı. Bu Alman arkadaşlarımın ilgisini çok çekmişti, çünkü yıllarca burada yaşayanların ve yaşamaya devam edeceklerin bile bu dile ilgisiz kaldığı noktada, babamın bu ilgisi Faik Birol farkını ortaya koyuyordu. Babacığım seni çok seviyoruz.

Ayşe Birol

Kayınpederimi anlatmak, onunla ilgili yazı yazmak kolay değil. Eğitimciliği tartışılmaz. Liderliğin bütün özeliklerine sahip, yüreği insan ve ülke sevgisiyle dolu, sözünün arkasında bu kadar sağlam

duran bir insan oldukça azdır. 1980 yılında ailemden beni İrfan için istemeye gelmişlerdi. Babamla sohbet ediyorlar, sık sık ben Ayşe'yi gelin olarak değil kızım olarak istiyorum diyordu. Bu iş olursa Yozgat'a yerleşecek olmamız babamı düşündürüyordu. O zamanda müstakbel kayınpederim mesafe hiç önemli değil yeter ki gelmek istenince sık sık görüşürsünüz diyordu. Bu sözler o zaman nezaket için sarf edilmiş gibi geliyordu. 30 yıldır Birol ailesinin parçasıyım. 30 yıl önce söylenen bu sözlerin ne kadar anlamlı olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Evlenmiş, tayinim de Mardin Nusaybin'e çıkmıştı. İrfan da Erzincan'da askerdi. Bayram yaklaşmıştı. Kayınpederimi aradım. Nusaybin'den Yozgat'a hangi güzergahtan gelebileceğimi sordum. Ne için geleceğimi sorunca bayram için dedim. Bak kızım şu güzergahtan gelebilirsin, başımızın üstünde yerin var. Ama ben senin yerinde olsam Balıkesir'e, Cüneyt beyin yanına giderim dedi. Ama İrfan üzülmesin dediğimde, kızım ben varken İrfan'ın lafı olmaz sen Balıkesir'e git ve bütün ailene selam ve sevgilerimizi götür dedi. Tabi ki kendi babam beni bayrama hiç beklemiyor. Sürpriz yapacaktım. Bayram sabahı Burhaniye'deki evimizin kapısını çaldığımda kapıyı babam açtı. Çok şaşırmıştı. Endişeyle hayrola kızım bir şey mi var, neden Yozgat'a gitmedin dedi. Bende hiçbir problem yok. Kayınpederlerimin selamı var deyince babam "Faik beyin büyük bir insan olduğunu biliyordum ama bu kadarını da beklemiyordum onun yerinde ben olsaydım herhalde böyle davranmazdım" dedi. Benim de gerçekten iki babam olmuştur. Sağlıklı ömürler diliyorum.

Necmiye Tuncer

Kayınpederimle Güzel Bir Anım

Yıl sanırım 1982 kayınvalidem Ankara'da safra kesesinden ameliyat olmuştu. Biz de Ankara'ya gitmiştik. Yozgat'ta oturdukları için de kayınpederim, küçük görümcem, çocuklarımın babası, ben ve iki küçük kızım evi düzene koymak ve temizlemek için oraya gittik. Kayınvalidem de Ankara'da büyük kaynımda kaldı ve doktor kontrolleri yapıldı.

Ev uzun süredir kullanılmadığı için ve hastanın mikrop kapmaması için dip tırnak temizlik yaptık görümcemle. Bu arada yemek yemeği bile unutmuşuz. Sonra kayınpederim geldi ve tandırda yapılmış kelle getirmiş. Bize yemek yediniz mi diye sorduğunda hayır dedik. Alın bunu yiyin dedi. Görümcemle ben hemen bir sofra kurduk ve yumulduk. Öyle iştahla yiyormuşuz ki kayınpederim aç olmasına rağmen belki karınları doymaz diye bizimle sofraya oturmamış bizi büyük bir zevkle seyrediyormuş. Biraz sonra çocuklarımın babası geldi. Babam niçin sizinle yemek yemiyor diye sordu. Biz de onu çarşıda yedi sandık dedik.

Hayatında hiç kelle yemeyen ben ilk defa ve severek bu kadar iştahla kelle tandır kebabını yemiştim. Evlatlarının karnı doymazsa diye sofraya bile bizimle oturmayan kayınpederime karşı daha büyük saygı ve sevgi duymuştum. Elbette onun aç olduğunu duyunca hemen sofraya oturtmuştuk.

Gelmiş geçmiş en iyi eğitimcilerden bir tanesi de bana göre kayınpederimdir.

Anadolu'da okuma oranının %5 olduğu bir devirde İsmail Hakkı Tonguç'un çabaları ile kurulan Köy Enstitüleri'nde köylerdeki zeki çocuklar yetiştirilip tekrar köylere öğretmen olarak gönderiliyordu. Bilmem bu arada kayınpederimin zeki olduğunu söylemeye gerek var mı?! Kayınpederim de 1940 yılında açılmış olan tarıma elverişli arazisi bol olan ve ulaşım olarak tren yoluna yakın olan Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nü (1945-1950) bitirmiştir.

Gittiği her köyde hem öğretim hem eğitim yapmıştır. Köylülere ve köy çocuklarına okuma yazma öğretmenin yanında modern ve bilinçli tarımın nasıl yapılacağını öğretmiştir. Sadece bu kadar mı? Hayır... Hem köylünün para kazanması hem de köy çocuklarının dengeli beslenmesi için hayvancılığın da önemli olduğunu vurgulayarak okulunda gördüklerini araştırarak öğrendiklerini köy halkına öğretmiştir. Elleri el işine yatkın olanlara da el işi öğretmiştir. Şimdiki okullardaki eğitim gibi sadece kısa süreli öğrenmeye dayalı değil; bir şeyler üretebilmek için Köy Enstitüsü ilkeleriyle ve Türkiye'nin daha da ilerlemesi için uygulamalı eğitime önem vererek binlerce öğrenci

yetiştirmiştir. Yetiştirdiği her öğrenciyi önce yüreklendirmiş sonra öğretmiş ve en son olarak da uygulamaya geçmiştir.

Kendi doğduğu köyü de her yönden ilerletmiştir. Ailedeki herkes yüksekokul mezunudur. Akraba çevresindeki, köyündeki, yakın köylerdeki ve çalıştığı tüm köylerdeki çocuklar onun sayesinde bazen eğitim ordusunun bir neferi bazen doktor, bazen mühendis, bazen de mimar olmuştur. Yetiştirdiği köylüler ise hem okuma yazmayı öğrenmiş hem de iyi bir çiftçi ve hayvan yetiştiricisi olmuşlar üretime daha büyük katkıda bulunmuşlardır.

Köy Enstitüleri'nde 5 yıllık eğitim içinde 736 saat Türkçe ve 598 saat matematik dersi vardı. Kayınpederim de bu yüzden Türkçe'yi en doğru şekliyle kullanır. Dilin bir ülke için çok önemli olduğunu bilmektedir. İyi bir konuşmacıdır. Karşısındakilere söylemek istediklerini en kısa ve öz bir şekilde anlatır. Ayrıca matematiği de çok iyidir. Az imkanlarıyla çocuklarının eğlenmesine de ön ayak olmuştur. Eşi ve çocukları sık sık gezilere götürmüştür. Çocuklarına ve torunlarına ilerlemeleri için çok emek vermiş bir insandır. Onları hep yüreklendirmiştir.

Burada bir anımı anlatmadan geçemeyeceğim. Ben babam rahatsız olduğu için İzmir'e gitmiştim. Kayınvalidem ve kayınpederim kaynımda kalıyorlardı. Ama iki kızım benimle gelmemişlerdi ve Kayseri'delerdi. Sabahtan akşama kadar kaynımlarda kalmış ve tam yemek saati sofra kurulurken ayaklanmış ben torunlarımla yemek yiyecem diye. Meğer benim iki kız dedesini akşam yemeğine davet etmişler. Ona tavuk pişirmişler. Kızlarım da yemek pişirmeyi o zamanlar pek bilmiyorlar ama benden gördükleri kadarı ile bir şeyler yapmaya çalışmışlar. Her şey iyi güzel olmuş ama tavuk pek pişmemiş. Buna rağmen dedeleri tavuğu yemiş. Onlara iltifatlar yapmış ve çocuklarım çok mutlu olmuşlar. Geri döndüğümde bu durumu kayınpederim tüm sülalenin yanında onları överek anlattı çok sevindim. Çünkü çocuklarım da bana anne bir tavuk pişirdik beceremedik ama buna rağmen dedem yedi demişlerdi. İşte benim kayınpederim sevgili babam böyle biri... İnsanları geriye değil hep ileriye götürür.

Çok gezen biri olarak gerek yurt içinde gerek yurt dışında her meslekten bir öğrencisi ile mutlaka karşılaşmışımdır. O zamanlar içimde çok büyük bir sevinç, mutluluk olmuştur. Bu durumdan onur ve gurur duymuşumdur. Her zaman böyle bir dedenin, babanın ve öğretmenin olması dileğiyle! Bu eğitim ve öğretimi en doğru şekliyle yapan Cumhuriyet öğretmeni Hasan Ali YÜCEL'lerin yetiştirdiği babacığımı kutluyor, önünde saygıyla eğiliyor ve ellerinden hasretle öpüyor kendisine Allah'tan sağlık, afiyet ve uzun, hayırlı bir ömür diliyorum.

Üç torununuzun anası ve kızınız.

Abdullah Birol

Babam Faik Birol'un eğitime, topluma ve bizlere adamış olduğu onlarca yıllık yaşamını, birkaç sayfaya sığdırmanın güçlüğünü çekmekteyim. Bir baba olarak eğitime çok özel bir önem veriyordu. Bu nedenle, bizleri okutmak için sınırlı imkânlarına karşın hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak, farklı şehirlerde hepimizin yüksek okulları bitirmemizi sağlamıştır. Bu yaklaşımı sadece çocukları, torunları ve yakınları ile sınırlı kalmamış, ayni zamanda 36 yıllık eğitimciliği sürecinde tüm öğrencilerinin de iyi bir eğitim alması için olağanüstü bir çaba göstermiştir. Hele de, ülkemizde başta eğitim olmak üzere birçok alanda fırsat eşitliğinin olmadığı düşünülürse, babam ve diğer tüm eğitim emekçilerinin onurlu ve fedakar çabaları daha da büyük bir önem kazanmıştır.

Babam Faik Birol 1951 yılından itibaren Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Sorgun köyünde yedi yıl öğretmenlik yapmıştır. Bu süreçte, öğretmen, memur, hemşire, avukat ve doktor olmak üzere çeşitli mesleklerden insanlar yetiştirmiştir. Yaşamı boyunca planlı ve programlı çalışmayı kendisine temel ilke edinmiştir. Hep, ülke ve toplumun aydınlanmasını önüne büyük görev olarak koymuştur. Bu yönde önemli başarılar kazanmıştır. Her zaman, kendi bireysel yaşamında mütevazi ve küçük şeylerle mutlu olan bir çizgi izlemiştir.

1972 yılında ben de Yozgat-Sorgun ilçesi Sorgun köyünde öğretmenlik yapmaya başladım. Bu köy o yıllarda kasaba haline geldiği için belediyelik oldu ve Çiğdemli kasabası adını aldı. Orada öğretmenlik yaparken sürekli olarak aileler babamın 1950'li yıllardaki başarılarından bahsediyorlardı. O yıllarda bazı aileler çeşitli nedenlerle çocuklarını okutmak istemediklerini belirtmişler. Babamın köyde kurduğu çok yönlü ve etkileyici ilişkiler sonucu çocuğunu okutmak istemeyen aileleri de ikna etmiştir. Bu aileler sonraki yıllarda çocuklarını başarılı ve iyi mesleklerde görünce, babama nasıl teşekkür borçlu olduklarını defalarca bana ve herkese söylemişlerdir. Ben ise, öğretmen olarak çok çalışmama karşın, babamın bıraktığı büyük etki karşısında hayli zorlandığımı burada söylemeden geçemeyeceğim. Her fırsatta ve ortamda bana "Abdullah Bey sen de iyi bir insan, iyi bir öğretmensin ama Faik Birol'un yerini dolduramazsın" diyorlardı. Aslında halkın bu saptamasının altında yatan nedeni objektif olarak irdelediğimizde karşımıza köy enstitüleri gerçeği ve onun eğitim anlayışı çıkıyordu. Neydi bu anlayış? Köy enstitülerinde, Türkiye gerçeklerine uygun ve uygulamalı, eğitimden sağlığa, tarımdan teknolojiye, tiyatrodan folklara dek çok yönlü bilgilerle donatılmış bir öğretmen kitlesi yetiştirilmiştir. Sonraki yıllarda, bizim de içerisinde yer aldığımız kuşaklara, öğretmen okullarında soyut, ezbere ve boş bilgilere dayalı bir eğitim politikası uygulanmıştır. Ülkemiz; örgütlenme, düşünce özgürlüğü, sosyal haklar, eğitim, insan hakları ve demokrasi bakımından dünya sıralamasında arkalarda yer alırken, öğretmen okullarında beton üzerinde tarım dersi yapma "başarısını" gösteren ilk ve tek ülke olmamız nedeniyle belki de farkında olmadan rekorlar kitabına girmeyi hak etmiştir{!}. Aydınlanmadan korkan dönemin siyasetçileri, dar bir bakışla köy enstitülerini kapatmışlardır. Bu karar Türkiye için önemli bir kayıp olmuştur. Oysa, bu okullar kapatılmasaydı, bugün toplumun ve ülkenin gelişmişlik düzeyi çok daha farklı olurdu.

Kimi zaman babam ile farklı düşündüğümüz konular da olmuştur. O hep bu farklılıkları doğal ve zenginlik olarak görmüş ve bize karşı sorumluluklarını büyük bir hoşgörü içerisinde yerine getirmiştir.

Gerek öğretmenlik yıllarımda, gerekse sonraki dönemlerde, babamın bütün bilgi ve birikimlerinden yararlandığımı burada ifade etmeden geçemeyeceğim.

Milliyetçi Cephe Hükümeti tarafından 1970'li yılların ortalarından sonra Yozgat demokratik düşünceye sahip öğretmen ve memurların sürgün edildiği bir kentti. Bu şehre atanan birçok öğretmen ve memur istifa etmek zorunda kalıyordu. Bir yandan, insanlar yaşamını sürdürmek zorunda olduğu için doğal olarak mesleğini bırakmak istemiyordu. Öte yandan ise can güvenliği sorunu yaşadığı için göreve başlayamıyorlardı. Ben de o zaman Ankara'da TÖB-DER {Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği} Merkez Onur Kurulu Başkanıydım. TÖB-DER Genel Merkezi sürgün edilen üyesi öğretmenlere avukatları aracılığıyla hukuki yardım yaparak Danıştay'a sürgünün iptali için dava açıyordu. Öte yandan ise müstafi sayılmamaları için Yozgat'a tayini çıkan bazı öğretmen arkadaşları TÖB-DER Yozgat Şubesine gönderiyorduk. Buradaki arkadaşlar, babam ve annem, dışardan giden öğretmenleri karşılayarak evlerinde misafir ediyorlardı. Daha sonra da onları atandıkları yerlere götürerek göreve başlamalarını sağlayarak oradaki tanıdıklarına teslim ediyorlardı. Bu dayanışma ve konukseverlik karşısında duygulanan arkadaşlar, bu anılarını her Ankara'ya uğradıkça bana ve arkadaşlara anlatarak, babam, annem ve Yozgat TÖB-DER'den arkadaşlara özel selamlarını ve teşekkürlerini iletiyorlardı.

Özlemini duyduğumuz özgür ve demokratik bir ülke için verdiğimiz demokrasi mücadelesi nedeniyle 12 Eylül 1980 döneminde ağır bedeller ödedik. Askeri darbenin, bize yönelik acımasız saldırıları karşısında babam bizi hiç yalnız bırakmamış ve hep sahip çıkmıştır. Ankara Emniyet Müdürlüğü DAL grubundaki polisler "baban geldi, nereden haberi oldu, simdi onu da işkenceye alacağız" diyerek kendi hazırladıkları ifadeyi gözlerim bağlı halde bana imzalatmak için her türlü insanlık dışı işkenceyi uyguluyorlardı. Babamın anlattığı gibi Emniyet'ten koma halinde beni askeri mevkii hastanesine götürmüşler. Orada kendime geldim. Hastanede iki hafta kaldıktan sonra tekrar Ankara Emniyet'inde ki DAL'a götürülerek yeniden işkence gördüm. Bir süre sonrada Mamak Cezaevi'ne gönderil-

dim. Babam ve Annem, Ankara Emniyet'i ile Mamak Cezaevi önlerinde hep benim durumumla ilgili olarak bilgi alabilmek için çırpınıp durmuşlardır. Mamak Cezaevi'nden tahliye olduktan 4-5 ay sonra tekrar aramaya başladılar. Ülkede can güvenliğim tehlikede olduğu için 1985 yılının Haziran ayında zorunlu olarak Almanya'ya çıkış yaptım. Sonraki yıllarda ise hakkımdaki davalardan beraat ettim. İnsani özellikleri ve güzellikleri temel alan; acı, kan, gözyaşının olmadığı herkesin insanca ve barış içerisinde birlikte yaşadığı, eşit ve özgür bir Türkiye için çaba göstermek suç sayıldı.

Babam iki defa, annem ise üç defa Almanya'ya bizleri ziyarete geldi. İlk gelişleri 1987 Haziran ayında oldu. Onları Hannover havaalanında büyük bir özlemle karşıladık. Babam geldikten bir süre sonra hemen "ben boş duramam, Almanca öğrenmek istiyorum" dedi. Babamı hemen Almanca kursuna kayıt yaptırdık. "25-30 yıldır burada yaşayanlarda bu istek yokken, babamdaki bu azmi burada belirtmeden geçemeyeceğim. Aynı zamanda burada kaldığı sürece günlük spor yapmayı ve bisiklet sürmeyi hiç aksatmadı.

Almanya'ya babam ile Annemin daha sonraki gelişleri ise 2003 yılı Eylül ayında oldu. Babam hergün yürüyüşünü bazen yalnız bazen annemle yapıyordu. Ardından günlük Türkçe gazetelerini okumayı ve bulmacaları çözmeyi hiç ihmal etmiyordu. Evimizde çok sayıda Türkçe televizyon kanalları olduğu için, babam ve annem birlikte her türlü programı rahat izleyebiliyorlardı. Babam koyu bir Fenerbahçeliydi. Yanılmıyorsam o günlerde Avrupa şampiyonlar karşılaşması vardı. Fenerbahçe, Hollanda'nın PSV takımı ile oynuyordu. Babam ile oğlum Faik Soner oturma odasında televizyonda bu maçı izliyorlardı. Ben ise çalışma odasındaydım. O sırada oturma odasından çığlıklar geliyordu. Hemen odaya koştum, Fenerbahçe gol atmıştı, o zaman 74 yaşındaki babam ile 23 yaşındaki oğlum havalara fırlamış ellerini birbirine şak yaparak, atılan gölün sevincini birlikte yaşadıklarını gördüm. O an dede ve torundan çok, aynı takımı tutan iki sporseverin dayanışma sahnesini yansıtan o anı hiç unutamam. Dede ile torun arasında ki bu spor merakı ve dayanışması daha sonra Almanya Birinci Lig Basketbol takımlarının Bremerhaven'deki karşılaşmalarını birlikte izlemeyle devam etti. Bu maçlarda tuttukları

takım olan Bremerhaven Eisbären lehine coşkulu desteklerini birlikte sürdürmüşlerdir.

Babam ve annem Türkiye'deyken, bizler sık sık Almanya'dan telefonla arıyorduk. Babam hal hatır sorduktan sonra hemen iki oğlumun ders durumlarını sorardı. İlk olarak Almanya'da inşaat mühendisliği bölümünde okuyan Faik Soner'den başlardı. Biz de derslerinin iyi olduğunu, hep bir ve iki aldığını söyledikten sonra hemen "babacığım bu Türkiye'de bizim aldığımız bir ve iki gibi değil" derdim. Aslında babam bu notların Alman eğitim sistemi içerisinde pekiyi ve iyi anlamına geldiğini biliyordu. Bizler, tüm torunları kadar başarılı olamadığımız için, bu sözle kendimize yönelik bir eleştirel göndermede bulunuyordum. Babam ise "yavrum, kendinize haksızlık yapmayın, siz de kötü değildiniz" dedi.

Babam ve çocuklarım Faik Soner ile Levent Candaş yüzmeyi severlerdi. Dedelerini de alarak Bremerhaven şehrinde kapalı yüzme havuzuna giderlerdi. Orada babamın yüksekten atlayarak dalması ve yüzmesi çocuklarımın farklı kültürlerden olan arkadaşları tarafından hayretler içerisinde izlenmiştir.

1985 yılı haziran ayında başlayan ve zorunlu 22 yıl süren Almanya'da ki yaşamın ardından, Şubat 2007'de Türkiye'ye geldim. Ankara'da yakınlarım ve arkadaşlarımla özlem gidermenin ardından ailemin yanına gitmek üzere otobüsle Kayseri'ye hareket ettim. Şubat ayı ortasında, Kayseri'nin soğuk bir kış akşamında otobüs terminalinde babam, annem ve yakınlarımın sıcak, özlem ve duygu dolu karşılamaları görülmeye değerdi. Annem ciddi sağlık sorunlarına karşın, kollarına girmiş iki yakınımın desteğiyle zor yürüyordu. Neden zahmet ettin, gelmeseydin, biz 10 dakika sonra evde olacaktık dedim. Annem ise "hastalık da dahil beni hiç bir şey bu karşılamadan alıkoyamazdı" dedi. Terminalde babam, annem ve yakınlarımın beni bir daha bırakmak istemeyen sımsıkı ve sıcak sarılmalarını unutamam. Yıllar önce birçoğunun doğduklarını bildiğim, ama birçoğunu hiç görmediğim 20'li ve 25'li yaşlara gelmiş, kimi meslek sahibi olmuş, kimi üniversitede okuyan ya da bitirmiş olan yeğenlerimle yüz yüze tanışmam da bu buluşmanın bir başka güzelliği oldu.

Sevgili anneciğim 7 Kasım 2009 tarihinde yaşamını Mersin'de yitirdi. Bizi derinden etkileyen bu büyük acıyı içimizde taşıyoruz. Seni anılarımızda hep yaşatacağız. Sevgili babacığım, sen bizler için çok önemlisin. Bizim için verdiğin tüm emeklerini unutmadık ve hiç bir zamanda unutmayacağız. Tüm katkıların için yürekten teşekkür ediyoruz.

İlhan Birol

Öğretmen olarak Kayseri'ye tayinim çıkmıştı. Bir müddet çalıştıktan sonra öğretmenliği bırakıp fotoğrafçılığa başlamıştım. O zamanlar çekilen amatör filmleri İstanbul'a gönderip tab ettiriyorduk. Bir hafta–on gün içerisinde ancak gidip gelebiliyordu. Daha sonraları Ankara'da da tab yapılmaya başlandı. Oraya gönderiyorduk, üç gün zaman alıyordu. Kayseri'ye ilk defa otomatik tab makinesini ben getirdim. Öz kaynağımız yetmedi. Kredi lazım oldu. Karşımızdaki İş Bankası müdürüyle görüştüm. İpotek verebilirsen olur, dedi. Benim malım yoktu. Babama söyledim olur ne zaman istersen bankaya gidelim, dedi. Babamla birlikte müdürün yanına gittik. Müdür babama hitaben ipoteğin ne olduğunu biliyor musun, dedi. Babam da ben emekli öğretmenim iyi bilirim, dedi. Yine de müdür eğer oğlun borcunu ödemezse evi elinden alacağız, dedi. Babam da, inşallah öyle bir şey olmaz, olursa da ev feda olsun deyince, müdür oğluna bu kadar güveniyorsan ben de güveniyorum, ipotek istemiyorum, dedi. Ve gerekli krediyi verdi.

Yine bütün Türkiye'ye pul fotoğrafı yapıyoruz. Gitmediğimiz il yok gibi. Biz fotoğrafı çekip teslim ediyoruz daha sonra tahsil ediyoruz. Babam bu çalışmaların içerisinde her zaman yer almıştır. Yardımseverliği ve sorumluluğu en üst düzeydedir. Diyarbakır, Malatya, Elazığ'dan tahsilât yaptığı bir gün diğer seyahatlerine göre daha yorgun ve bitkin olduğunu fark ettim. "Baba hasta mısın?" diye sorduğumda, "hayır" diye cevap verdi. Neden halsizsin deyince "ne yapayım oğlum, para taşıyoruz, başına bir iş gelmesin diye gözümü yummadım, sen benim bu getirdiğim paraya kaç yıl çalıştığımı biliyor musun?" dedi. Babamın bu hassasiyeti beni çok duygulandırmıştı.

İrfan Birol

Ben hayatımın kısa bir döneminde kendimi babamdan farklı fikirde, ayrı dünya görüşünde zannettim, bu dönem 12 Eylül 1980 öncesine rastlıyordu. Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nü bitirmiş, nişanlanmış, öğretmen olarak atanmamı bekliyordum. Gençlik önderiydim. 1980 darbesi olunca, bizi Balıkesir'de kaldığım evden sabahın erken saatinde aldılar. Alış o alış. Bir ay süren sorgu ve eziyetten sonra Balıkesir Cezaevi'ne koydular, üzerimizden tank geçmişti. Görüş günüydü, müşahedenin ikinci katından camdan dışarı bakıyorduk, kimlerin görüşçüsü gelmiş, diye. Sırada bekleyen babamı gördüm. Yozgat'tan, dünya bir yoldan Balıkesir'e, oradan da hapishaneye ziyaretime gelmişti. Yanımda duran arkadaşım Haluk Türköz'e döndüm "bak babam gelmiş, şimdi aşağıya inince bana kızar, eğer benim sözümü dinleseydin bunlar başına gelmezdi der" dedim. Aslında deseydi de haksız sayılmazdı. Haluk'la ziyaret yerine indik. Yol yorgunluğuna, can sıkıntısına rağmen dimdik duruyor ve bana gülümsüyordu. "Bak oğlum, adam olanın başına iş gelir" dedi." Eğer burada uyuşturucudan, kaçakçılıktan bulunsaydın çok utanırdım. Ahlaksızlıkla ilgili bir durumdan dolayı bulunsaydın kimsenin yüzüne bakamazdım. Sen düşüncenden fikrinden dolayı buradasın, bizim için çok değerlisin sağlığına dikkat et yeter" dedi. "Dışarıdakileri, bizleri, nişanlını merak etme. Burada kimseden yardım isteme ben her eksiğini tamamlarım. Bu günler geçecek, aydınlık günler uzakta değil" deyince çok duygulandım babamla ilgili düşüncelerimden utandım. O sadece anlattığım gibi fedakâr ve vefakâr bir baba değil demokrat bir insan, bir önder ve özgürlük savaşçısıydı.

Biz beş kardeşiz. Her kardeşin arasında en fazla iki yaş fark var. Ben ailenin üçüncü çocuğuyum. Beni o zamanki adıyla Sorgun köyüne {Çiğdemli} annemden dedemin ve ebemin yanına bırakmışlar. İlkokula başlayana kadar orada kaldım. Liseyi bitirene kadar da aşağı yukarı bütün tatillerimi bu köyde geçirdim. Çok güzel bir köydü. Dışardan bakılınca ağaç ve yeşillikten evler bile gözükmezdi. Çok bereketli, sulak toprakları vardı. Muhteşem suyu vardı. Gelin Kamer, Kazıklı, Hacı olmuş ve Orta pınardan adeta zem zem akardı. Köye daha sonra adını verecek olan çiğdemleri, tapan bilmezi, çavlan kaya,

öte bahçesi, bağ bellerken birbirlerine şevk vermek için söyledikleri manilerdeki güllü bahçeleri vardı. Biraz daha aklım erince bu köyü sadece bu güzelliklerden dolayı sevmediğimi anladım. Sorgun köyü Alevi ve Sünni dedelerimin, ebelerimin, amcalarımın, dayılarımın, hala ve teyzelerimin bir arada yaşadığı bir yerdi. Alevi Musa amcamla {Selvi}, Sünni Saffet amcamın {Nazlı} ortakçılık yaptıkları hala gözümün önündedir. Onların traktörleri hayatımda ilk defa bindiğim motorlu araçtı. Ben, her iki ailenin de sofralarında yıllarca bulundum. Köyün futbol takımı vardı. Alevi ve Sünni gençlerden oluşurdu. Etraf köylere maç yapmaya gidilir veya onlar gelirdi. Bütün gençler Sorgun köyünün başarısı için ter dökerlerdi. Feramus abinin {Bektaş}, Murtaza abinin {İçme}, evlerinde oturulup bağlama çalınıp türküler söylenirdi. Hüseyin abinin {Çelik} bu arkadaşlarıyla ilişkisi kardeşten farksızdı. Bu dostlukların örnekleri çoğaltılabilir. Bu köyde kayda değer hiçbir sorun olmamıştır. Bunda da elbette hiç ayrım yapmayan köyün öğretmeni olan babam Faik Birol'la, köyün hocası dedemin payları oldukça büyüktür, sanırım.

Başak Televizyonu'nun genel müdürlüğünü yapıyorum. Bir kuruluş yıldönümümüzü kutluyorduk. Babamın da köy enstitüsünden bir arkadaşı vefat etmiş. Defnettikten sonra 5 – 6 okul arkadaşıyla beraber televizyona geldiler. Ben de Pazarören'i sorunca o günlere dönüp anlatmaya başladılar. Eğer o sohbeti kameraya alsaydım, 12 yıl boyunca her hafta politika kazanı isimli bir program yaptım, hiç şüphem yok ki televizyonculuk hayatımda yaptığım en şahane program olurdu. Bu arada birbirlerine çok samimi bir şekilde isimleriyle hitap ediyorlardı. Yalnız bir arkadaşlarına hepsi birden "Hoca" diye hitap ediyorlar. Dikkatimi çekince hepiniz hocasınız, öğretmensiniz neden sadece amcama hoca diye hitap ediyorsunuz deyince, babam söze girdi, bu amcan çok geniş bir dini bilgiye sahiptir. Çok güzel tecvitli Kur'an-ı Kerim okur. Meal verir. Bugün bu işi yapanlar eline su bile dökemezler, dedi. Bize de zaman zaman hocalık yapardı, dedi. Adını hatırlayamadığım amcam bu övgülerden mahcup olmuştu. Bana döndü biraz hüzünlü bir şekilde İrfan bey yalnız ben de komünistlikten kurtulamadım, dedi. Yaşadığım bu olay sanırım o günkü

menfi propagandanın ne kadar güçlü olduğunu anlatmaya yeter de artar bile.

Mamak cezaevinden çıktıktan sonra babamla Yozgat'ta geziyorduk. Dertleşiyorduk. Cumhuriyet Meydanı'nda tarihi saat kulesinin yanındaydık, "oğlum şurada bir öğrenci velimiz var, bir hal hatır soralım" dedi. Saat kulesinin içerisinde alt kısımda saatçilik yapıyor, aynı zamanda kuledeki saatin bakımını ve onarımını gerçekleştiriyordu. İçeri girdik, öğrenci velisi babama çok büyük bir ilgi gösterdi. Babam hemen "benim çocuklarım, öğrencilerim ne yapıyor" diye sordu. Adamın suratı ekşidi, "iyi değil, veletler iyi okumuyor" dedi. Babam hemen "ben hallederim. Meslek lisesindeki öğretmenleri tanıyorum. Beni gösterdi. Bazı öğretmenler de İrfan'ımım arkadaşları onlara da o söyler, geçirtiriz" dedi. Veli "aman hocam bırak kalsınlar, burunları sürtsün" dedi. Yaklaşık bir 8 – 10 dakika diyalog böylece sürdü. Dükkândan dışarı çıktık babamın koluna girdim. "Sana bir şey söylesem kızar mısın?" dedim. Yavaş bir sesle "kızmam" dedi. Ben tekrarladım" öyle söylüyorsun ama kızarsın" dedim." Haydi, ne söyleyeceksen söyle bir şey demeyeceğim" deyince, "babacığım, çocukların babası kalsın diyor, sen geçmelerinde ısrar ediyorsun, dedim. Bari o bey efendi yardım istese de hep beraber başımızı açıp koşsak" dedim. Biraz duraksadı. "Oğlum o babadan tabiî ki davranış farkım olacak ben bir öğretmenim, eğitimciyim" dedi. 25 yıl geçti aradan. Babamın sözleri hala kulağımda çınlar. Ben de bir eğitimciydim, ama, babam çok farklıydı. Onun düşündüğünü düşünememiştim.

Babam sadece iyi bir baba, iyi bir eğitimci değil, aynı zamanda çok iyi bir arkadaştır. Liseden beri bizimle tavla ve kağıt oyunları oynamaya bayılırdı. 1976 veya 77 yılıydı. Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nde okuyorum. Yazları da İstanbul'a İlhan ağabeyimin yanına gidiyorum. Hem tatil yapıyor, hem de ağabeyime yardım ediyorum. İlhan ağabeyim İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü resim bölümünde okuyor. Aynı zamanda Fikirtepe'de okulun karşısında fotoğraf stüdyosu var. Fotoğrafçılık yapıyor. Fotoğraf stüdyosunun üzeri kahvehaneydi. Babam da İstanbul'a gelmişti. Zaman zaman kahvehaneye çıkar, mekân sahibiyle tavla maçları yaparlardı. Genel-

likle kazanırdı. Ama yenildiği bir gün kahvenin çırağı dükkâna geldi. Faik amca biraderini yukarı çağırıyor, dedi. O arada amcalarım orada değildi. Beni çağırdığını anlamıştım. Bana birader şu amcanla bir maç yap bakalım, dedi. Maçı ben kazanmıştım. Babam olmaz bir daha oynayın, dedi. Yine ben kazandım. Babamın keyfine diyecek yok. Amcası ben sana şaka yaptım, bu benim kardeşim değil oğlum, dedi. Kahveci; Faik bey, delikanlı ne iş yapıyor deyince, babam; Balıkesir'de Necati Eğitim'de okuyor. Fen bilgisi öğretmeni olacak, dedi. Ama bir deyişi vardı ki, tarif edilemez. Çok mutluydu. Mekân sahibinin suratı ekşidi. Faik Bey, çocuğu okutup da ziyan etme, aç bir kahvehane ekmeğini kazansın, deyince babam çok şaşırmıştı. Bu olay aklına geldikçe babam hala tebessüm eder.

DİZİN

6. Jandarma Er Eğitim Okul Alayı 36, 45
9. Ana Jet Hava Üssü 83

A

Abbas Karaca 52, 68, 71, 80
Abdul Celil El Fehim 112
Abdulkadir İçli 110
Abdulkadir Şener 118
Abdullah Birol 41, 82, 84, 100, 192
Abdullah Gezgenç 72
Adana 28, 101, 108, 120, 121, 136, 142
Adem Alıcı 108
Adıyaman 108
Adil Adıyap 111, 112
Adnan Akıncı 111
Adnan Aktürk 109
Adnan Binyazar 137
Adnan Mutlu 54, 91
Afacan Karabacak 80
Afrika 34
Ağrı 108, 109, 142, 170
Ahmet Arslan 119
Ahmet Aslan 110
Ahmet Aydın 109
Ahmet Biçer 41
Ahmet Durukan 80
Ahmet Erim 71, 80
Ahmet Gök 110
Ahmet Gökhan Çelik 126, 162
Ahmet Güngör 108
Ahmet Kıraç 22
Ahmet Paşa İlkokulu 162
Ahmet Pınarbaşı 109, 116, 117, 176
Ahmet Saat 108
Ahmet Saydam 108
Ahmet Taşkın 74
Ahmet Tuna 108
Ahmet Uğur 110
Ahmet Uslu 119, 121
Ahmet Yorulmaz 106
Akçadağ 136, 142
Akdağmadeni 40, 43, 46
Akpınar 142
Aksu 142
Alacalıoğlu İlkokulu 53, 61, 62, 64
Alcı (Köyü) 22, 35, 36, 43, 47, 51, 53, 54, 63, 67, 70, 85, 107, 168, 173
Alemdar Sineması 138
Alevi 63, 64, 199
Ali Aktaş 80
Alibaz Yılmaz 75
Ali Bilgili 109, 115
Ali Çulha 80
Ali Diyaroğlu 111
Ali Doğan 64
Ali Gündoğan 58
Ali Gündoğdu 80

Ali Keven 80
Ali Kırbaş 109
Ali Konakçı 17, 65, 67, 69
Ali Osman Ekinci 109
Ali Osman Güldek 108
Ali Önder Koç 80
Ali Rıza Köktürk 54
Ali Salman 139
Ali Şahin 22, 80
Ali Salman 18
Ali Saput 17
Ali Yakışıklı 71
Almanya 45, 67, 68, 85, 100, 102, 103, 104, 116, 124, 146, 147, 149, 164, 173, 188, 195, 196
Alper Dikenoğlu 80
Amasya 106, 108, 142
Amerika Birleşik Devletleri 27
Amerikalı 102, 140
Ankara 32, 44, 46, 53, 75, 82, 83, 84, 94, 108, 111, 114, 119, 121, 125, 142, 146, 147, 168, 170, 187, 188, 194, 195, 196, 197
Ankara Piyade Yedek Subay Okulu 44
Arafat 121
Arda Hamit Birol 166
Ardanuç 126
Arhavi 126
Arif Ağa 63
Arif Baş 22, 80
Arifiye 136, 142
Arnavut 62
Arpaçbahşiş 125
Arpaçsakarlar 107
Arslan Başaran 61
Artvin 108, 126, 127, 142
Arzu Ulusoy 182
Aschaffenburg 103
Asmalı Kahve 116
Aşağı Nohutlu (Mahallesi) 65
Ata Deniz 126, 166
Atalay Koşker 110
Atatürk Eğitim Enstitüsü 75, 82, 200
Avluk (Köyü) 43
Avni Altınoklu 38
Avni Doğan 80
Avniye Şahinoğlu 54
Avustralya 27
Aydın 127
Aydın Genç 83
Aydın Güney 108
Ayhan Birol 171
Ayhan Gülsoy 66, 130
Ayşe Birol 8, 169, 182, 188
Aytekin Gerede 108
Ayten Asuman Birol 84, 100, 102, 126, 127, 187
Azim Uysal 123
Aziz Akpınar 109

B

Babı (Köyü) 40
Bahri Doğru 81
Bahri Dulkadiroğlu 60, 61, 80
Bahri Özbek 59
Baldöktü Anadolu Lisesi 162
Balıkesir 37, 75, 82, 83, 84, 127, 142, 166, 189, 198, 200, 201
Bayram Köse 109
Bayram Selçuk 80
Behçet Çankaya 80
Behçet Kemal Çağlar 34, 35

Bekir Korkutan 108
Bekir Özben 63, 80
Bekir Şentürk 109
Bektaş Öztürk 54, 80, 127
Bereket (Köyü) 126
Beşikdüzü 136, 142
Beşpınar 36, 50
Binali Bingöl 77
Birinci Millî Eğitim Şurası 94
Birleşik Arap Emirliği 111
Birleşmiş Milletler 34
Bitlis 67, 69, 108, 142
Boğazlıyan 38, 170
Bolu 28, 142
Bora Çelik 162, 187
Borçka 126
Borlu 38, 39
Bornova 83, 163
Bremen 103
Bremenhaven 100, 104
Bremen Mızıkacıları 103
Bulgaristan 146, 147
Bursa 65, 66, 67, 70, 71, 83, 93, 103, 142
Büyükmahal (Köyü) 73

C

Canan Gülsoy 66
Can Yücel 10
Celal Boyar 134
Celal Ceylan 42
Celal Çınar 119
Celal Doğru 81
Celal Güneri 108, 113
Celal Saygıner 108
Cemal Alıcı 108
Cemalettin Kılıçaslan 110, 113
Cemil Çiçek 119
Cemil Dağlıoğlu 10
Cevat Geray 150
Cılavuz 142
Cidde 120
Cihandar Arıkan 80
Cumhuriyet İlkokulu 36, 54, 55, 56, 60, 89, 127
Cüneyt Gökberk Birol 166, 182

Ç

Çamardı 107
Çankırı 108
Çavlak (Köyü) 38
Çerkez 62, 77
Çifteler 136, 142
Çiğdemli 43, 45, 85, 193, 198
Çoruh 126, 127
Çorum 62, 108, 142
Çötelli (Köyü) 42
Çumra 114

D

Darmstadt 103
Davut Atay 109, 111, 112, 113, 125
Davut Topak 108
Davut Yaman 108
Devrim Gençtürk 77, 78
Dicle 118, 142
Diyarbakır 45, 85, 108, 142, 197
Durak Salih Doğru 80
Durali Poyraz 109
Dursun Akçam 137

Düziçi 136, 142

E

Ebubekir Yurdagül 108
Ekrem Kabay 80
Elazığ 108, 142, 197
Elmalık (Köyü) 46
Emin Güner 21
Emin Özdemir 137
Emirhan (Köyü) 168
Emsile Şule Altun 126, 159, 163, 180
Endonezyalı 102
Erciş 142
Erciyes Üniversitesi 101, 165, 170, 187
Erdoğan Alptekin 108
Erdoğan Yılmaz 75
Erzincan 91, 93, 108, 142, 171, 189
Erzincan Eğitim Enstitüsü 91
Erzincan Eğitim Yüksek Okulu 91
Erzurum 108, 142, 167
Eskişehir 28, 94, 108, 136, 142, 146, 169
Essen 103
Esvat Aykaç 119
Eşme 37, 40
Etem Nejati 143
Ethem Birol 49, 70, 172
Etlik 76
Eymir 37
Eyüp Akçam 48, 49
Eyüp Erdemir 33
Eyüp Karaca 71, 80

F

Fahri Arslan 80
Faik Soner Birol 100, 164, 195, 196
Fakir Baykurt 10, 34, 137, 138, 141
Fatih Aktop 108
Fatih Sultan Mehmet İlkokulu 78, 84, 87, 89, 184
Fatma Birol 107, 172
Fazlı Özel 44
Fehmi Kayıklı 108
Ferhat Ağrı 109
Ferhat Yorulmaz 106
Ferit Altun 108
Ferit Melen 79
Ferit Yılmaz 80
Fevzi Aydınalp 91
Fevzi Ayıntap 61
Fevzi Hamurcu 43
Feyzullah Bektaş İlkokulu 78
Fikirtepe 75, 200
Fikri Döğen 108
Frankfurt 103
Franklin Delano Roosevelt 27
Fransa 144, 147, 173

G

Galip Kekeç 34
Gani Acar 60, 61
Garip Hanoğlu 80, 93
Gaziantep 109, 142
Gazi Koç 22, 80
Gazi Üniversitesi 125
Gölcük 83
Gölköy 142
Gönen 136, 142
Gördes 37, 38, 39, 40
Gülcemal Yatakhanesi 18

Günaydın Kazancıklıoğlu 14
Gürcan Gülsoy 66

H

Hac 85, 89, 118, 121, 167
Hacı Coşkun 108
Hacı Mehmet Çelik 40
Hacı Mehmet Nazlı 80, 87
Hacı Yener 10
Hakkı Ağa 38
Hakkı Doğan 59
Hakkı Erdoğan 49
Hakkı Özer 80
Halil Erol 91
Halil İbrahim Kavak 108
Halit Alper 80
Haluk Türköz 93, 198
Hamamcızade İsmet 39
Hamburg 103, 104
Hamdi Dalkaya 71
Hamit Sezer 109
Hamit Tariz 80
Hamza Taş 42
Hannover 100, 103, 195
Hasan Aktop 108
Hasan Âli Yücel 11, 28, 95, 135, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146
Hasan Ataş 109
Hasan Çiçek 80
Hasan Gök 68
Hasan Güçlü 109
Hasan Kiremitçi 80, 91
Hasan Mustafa Göbel 109
Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü 35, 97, 141, 142
Hasan Saat 108
Hasan Şanlı 46, 47
Hasan Yurt 109
Haşmet Yorulmaz 106, 107, 110
Hatay 109, 142
Hayrettin Bayram 109
Hayri Avcı 109
Hayri İnci 80
Hazım Elçi 110
H. Bekir Çelik 43
H. Hasan Demir 110
H. Hüseyin Deveci 109
H. Hüseyin Kaplan 114
Hilmi Dağdaş 110
Hilmi Kayaalp 80
Hilmi Tuğrul 109
H. Musa Birol 63
H. Mustafa Özgüler 110
Hopa 126
H. Ömer Uçar 43
Hulusi İlhan 109
Hüseyin Erdoğan 71, 80
Hüseyin Göksoy 54
Hüseyin İnce 109
Hüseyin Kaplan 109, 114
Hüseyin Serbest 80
Hüseyin Şahin 109
Hüseyin Ulutaş 80
Hüseyin Ünal 80
Hüsnü Doğan 80

İ

İbrahim Acar 68, 80
İbrahim Bulut 109
İbrahim Kalkan 109, 113, 115

İbrahim Özgür 91, 93
İbrahim Sargın 91
İdrisli (Köyü) 63, 64
İdris Ulukaya 108, 112, 113
İhsan Erciyes 120
İhsan Kapusuz 80
İhsan Koçyiğit 91, 93
İhsan Sevimli 167, 170
İkinci Dünya Savaşı 25, 26, 27, 65, 103, 131
İkizkuyu İlkokulu 37
İkizkuyu (Köyü) 37, 38
İlhan Birol 40, 45, 75, 82, 83, 84, 105, 106, 107, 119, 197, 200
İlköğretim Genel Müdürlüğü 95, 147, 148
İmam Bekir Üzümcü 110
İngiliz 26, 27, 145, 163
İngiltere 27, 147
İrfan Birol 40, 75, 121, 163, 165, 166, 185, 186, 198
İrfan Tokat 109, 115
İsmail Altan 80
İsmail Çankaya 119
İsmail Duraga 108
İsmail Güler 63, 80
İsmail Hakkı Borataş 53
İsmail Hakkı Sıkça 23
İsmail Hakkı Tonguç 11, 28, 95, 96, 134, 135, 139, 141, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150
İsmail Hakkı Uslu 71
İsmail Ünal 91
İsmet Biçer 91
İsmet Dalaslan 71, 74, 80
İsmet Diler 109
İsmet İnönü 26, 27, 28, 95, 134, 135, 145
İsmet Kurt 109
İsmet Tekin 109
İspanyol 102
İsrafil Yılmaz 108, 113
İstiklal Ortaokulu 93
İvriz 142
İzzet Günay 113
İzzet Nazlı 58, 80

J

Japon 102
John Dewey 140

K

Kâbe 120
Kadışehri 65
Kadir Kazancık 91
Kafkas Yaylası 126
Kahramanmaraş 109
Kamil Öztürk 52, 54
Kaplan Cansever 80
Kara Elmas Üniversitesi 172
Karaman 109
Kasım Gülek 35
Kaya Yılmaz 16, 80
Kayseri 14, 19, 25, 31, 32, 87, 90, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 119, 120, 121, 122, 125, 131, 136, 138, 141, 142, 162, 163, 165, 170, 186, 196, 197
Kazım Eser 42
Kazım Karabekir Kalaycı 22
Kazım Kaynar 110
Kazım Yıldız 80
Kemal Alıcı 108

Kemal Durak 108
Kemal Kemahlı 22
Kemal Şahingöz 80
Kepirtepe 142
Kırşehir 32, 109, 142
Kızılçullu 28, 142
Kızpınar Merkez Komutanlığı 83
Konya 109, 114, 142, 146, 170, 172
Koray Koç 80
Kore 37
Köln 103
Kuleli Askeri Lisesi 143
Küçükçalık Anadolu Lisesi 162
Kültür Bakanlığı 19, 136, 145
Kürt 62
Kütahya 36, 113, 142

L

Laz 62
Levent Candaş Birol 164, 196
Lütfullah Kayalar 119

M

Mahinur Gülsoy 66
Mahir Durukan 109
Mahmut Çelebi 109
Mahmut Gülsoy 65, 66, 130, 133
Mahmut Makal 34, 137
Mahmut Özdemir 80
Mahmut Şahin 80
Mahmut Tunç 108
Mahmut Yaprak 109
Malatya 25, 109, 136, 142, 197
Malik Ejder 109
Mamak 83, 84, 168, 194, 195, 200
Manisa 36, 37, 142
Mannheim 103
Medine 120
Mehmet Akçasoy 80
Mehmet Akyurt 109
Mehmet Başaran 137
Mehmet Bayraktar 17
Mehmet Biçer 40, 41
Mehmet Birsen 22
Mehmet Ceylan 109
Mehmet Çalışkan 108
Mehmet Deniz 108
Mehmet Emin Seyhan 80
Mehmet Emre Altun 126
Mehmet Hatay 109
Mehmet Helvacı 10
Mehmet İlhan 109, 111
Mehmet İpek 109, 125
Mehmet Müderisoğlu 110
Mehmet Öztekin 15, 16, 23, 116
Mehmet Serpil 23
Mehmet Tekçe 23
Mehmet Tezcan 108
Mehmet Tuncel 108
Mehmet Yıldırım 80
Mehmet Zeki Bağcı 112, 113
Mehmet Zeynioğlu 91
Mekke 120, 121
Menderes Aytekin 110
Merkez Ziya Gökalp İlkokulu 64, 71, 74, 168
Mersin 69, 101, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 115, 117, 118, 121, 122, 125, 142, 163, 171, 186, 197
Mersin Üniversitesi 115, 163
Mete Birol 171

Metin Budak 108
Metin Coşkun 109
Mevlüt Ünal 80
Mezitli 69, 101, 107, 108, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 122
Mina 121
M. Kubbilay Koçak 170
Muammer Gür 80
Mudahar Sarı 110
Muharrem Aktaşlıoğlu 91
Muharrem Başpınar 68, 80, 92
Muharrem Üçtelli 108, 113
Muhittin Doğru 80
Mukim Sağlam 91
Murat Yorulmaz 106, 107
Musa Birol 110, 171
Musahip Şahingöz 80
Musa Kayaalp 80
Musa Malıçok 80
Muslubelen 42, 89
Mustafa Ak 109, 113
Mustafa Akyıldız 110
Mustafa Aykanat 109
Mustafa Birol 70, 172
Mustafa Çimen 110, 115
Mustafa Duygu 54, 56, 80
Mustafa Gür 109
Mustafa İpekdalı 103
Mustafa Kara 66
Mustafa Kararslan 80
Mustafa Necati 143
Mustafa Özcan 110
Mustafa Şahin 108
Mustafa Topçu Parlak 109
Mustafa Yürüyen 108
Muş 76, 77, 185, 186
Muzaffer Boztaş 108, 112, 113
Muzaffer Şen 111
Müjgan Ateş 22
Mustafa Çelik 10
Mustafa Dayıoğlu 23, 34, 87, 88
Mustafa Ekmekçi 27
Mustafa Ergün 23
Mustafa Kemal Atatürk 4, 11, 26
Mustafa Özgür İlkokulu 32
Mülazım Yalçın Gökalp 119
Münip Sarıoğlu 91
Münire Orhon 80
M. Zeki Bağcı 109, 112

N

Naci Doğruöz 80
Naci Kaynakpınar 109
Namık Gedik 43
Namık Kemal İlkokulu 77
Nazım Birol 167
Nazmi Erikel 54, 80
Nebahat Ulusoy 71, 182
Nebi Dadaloğlu 10
Necati Adlı 67, 69
Necati Eğitim Enstitüsü 75, 82, 198, 200
Necati Korkmaz 108
Necip Özbay 80
Necip Özbek 108, 113, 115
Necmiye Tuncer 84, 189
Nejat Karahan 54
Nerin Sarı 119
Nevşehir 109
Nevzat Çorum 80
Nevzat Gülsoy 66
Nevzat Ural 108
Newyork 34

Nezaket Birol 167
Nida Tüfekçi 118
Niğde 90, 103, 107, 109, 124, 142
Nihat Gözübüyük 108
Niyazi Altunya 72, 80
Niyazi Aydoğan 182
Niyazi Güven 119
Numan Kurban 43
Nurettin Biber 80
Nuri Duyar 113
Nuri Öztürk 80
Nuriye Koç 80
Nuri Yılmaz Yazan 80
Nusret Özköklü 80

O

ODTÜ 162, 163, 164
Ortaklar 142
Osman Dinç 109
Osman Eldek 108
Osman Erciyes 80, 92
Osman Gülşen 108
Osmaniye 77, 78, 85, 110, 122
Osmaniye (Köyü) 85
Osman Kayakıran 80
Osman Korucu 110, 113
Osmanlı 26, 145
Osman Sapmaz 109
Osman Susam 90, 91
Ovacık (Köyü) 126

Ö

Öcal Kanat 108
Ömer Demirci 23, 25
Ömer Deniz 108
Ömer Erzurumoğlu 43
Ömer Kayhan 80
Ömer Köse 108
Ömer Okuşluk 108
Ömer Sevindir 108
Ömer Yaşar 80
Ömer Yörük 109
Özgür Başak 162
Özlem Mahüsu 162

P

Pakistanlı 114
Paris 34
Pazarören 14, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 25, 28, 31, 35, 65, 87, 103, 116, 117, 133, 139, 140, 142, 167, 199
Pazarören Köy Enstitüsü 14, 15, 17, 19, 22, 23, 65, 87, 103, 116, 117, 133, 139
Pulur 142
Pürüzade Korkmaz 73

R

Rafet Birol 106
Ramazan Adlı 67, 68
Ramazan Akgündüz 108
Rasim Alperen 108
Raşit Hoşcan 22
Rauf İnan 28, 35
Recep Doygun 110
Resul Kaplan 54, 80
Reşat Şemsettin Sirer 137, 147
Reşit Tokat 109

Rıza Akın 80
Rıza Aslan 54, 80
Rıza Bardakçı 71, 80, 91
Rıza Kardeşler 23
Rifat Yüzbaşıoğlu 77
Riyad 120
Rize 78, 142, 159

S

Saadettin Akbulut 80
Saadettin Ünal 109
Sabri Tufan 108
Sadık Demir 80
Saffet Arıkan 143
Sait Orhon 80
Salihli 37
Salih Zeki Erdoğan 70
Salim Birol 36, 52, 107, 171, 172
Salim Çavuş 36
Sami Şahiner 73, 80
Sarayköy 36
Sarıoğlan 31, 32
Satılmış Bektaş 80
Satılmış Yıkdıran 108
Savaştepe 28, 142
Seçkin Sevimli 124
Sefa Aydemir 87, 88
Selahattin Aral 80
Selahattin Kaynar 14, 15, 16, 17, 33, 35, 36, 40, 65
Selanik 32
Selçuk Üniversitesi 170, 172
Servet Sürmeli 23
Seyahi Güney 110
Seyit Akbıyık 80, 91, 109
Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi 166
Sıtkı Turan 58, 59
Silistre 146
Silvan 10. Jandarma Er Eğitim Okulu 45
Sivas 32, 62, 110, 142
Sorgun 22, 28, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 50, 51, 52, 53, 60, 70, 77, 78, 85, 107, 121, 167, 168, 173, 192, 193, 198, 199
Sulhattin Kurtuluş 110
Sultan Han 32
Suudi Arabistan 120
Süleyman Çelik 109
Süleyman Seriner 80, 93, 122
Süleyman Sırrı Üçöz İlkokulu 78
Sümer Lisesi 32
Sütlüce (Köyü) 76

Ş

Şaban Solmaz 109
Şahadet Akpınar 80
Şahinde Birol (Biçer) 40, 41, 42, 84, 93, 101, 106, 162, 164, 166, 167, 169, 174, 182
Şahinde Göksu Birol 126
Şahin Şen 111
Şakir Gökkaya 39
Şanlı Urfa 110
Şefaatli 14
Şefik Ulusoy 110
Şehmuz Karaaslan 108
Şemsinur Altun (Birol) 45, 75, 76, 77, 78, 88, 119, 120, 125, 163, 183, 186
Şemsinur Aydoğan 182
Şerafettin Karabulut 80

Şerafettin Yaltkaya 143
Şeref Özkılıç 108
Şeref Şahin 10
Şevket Arar 173
Şevket Avcı 80
Şevket Gedikoğlu 35, 94
Şevket Ratip Hatipoğlu 79
Şevket Şentürk 80
Şevval Pelin Aydoğan 182
Şuayip Koçak 110
Şule Gökçe Aydoğan 182
Şükrü Alpözel 89
Şükrü Tonus 91

T

Tahir Yalçın 109
Tahsin Doğan 80
Tahsin Erdem 109
Tahsin Koçak 167, 170, 171
Talat Alpay 43
Talip Apaydın 137
Tevfik Fikret Sılay 35
Tevfik İleri 147
Tevfik Nazlıoğlu 43
Tokat 90, 109, 115, 142
TÖB-DER 67, 77, 79, 82, 87, 99, 187, 194
TÖDMF 79, 130
TÖS 61, 79, 130
Tunceli 114, 132, 142
Tülay Birol 30, 40, 45, 75, 76, 77, 78, 88, 107, 185, 187
Türk 9, 11, 12, 26, 27, 32, 35, 50, 62, 89, 96, 98, 138, 145, 146, 164
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 144

U

Uludağ 71
Uludere (Köyü) 37
Ulviye Birol 167
Ulviye Sevimli 167
UNESCO 34, 144

Ü

Ünsal Ulukaya 108, 112, 113

V

Vahap Güngör 109
Vali Çeşmesi 17
Van 110, 142
Varto 76, 77, 185, 186
Vasıf Aktan Arslan 74, 86, 91
Vedat Sevimli 124, 167
Veli Güneydoğu 109
Veli Zeren 53, 80
Veysel Güzel Öz 109

W

Winston Churchill 27

Y

Yahya Çavuş 36
Yakup Yazarel 80
Yaşar Akyol 109
Yaşar Bulut 74, 75
Yaşar Dişlioğlu 80

Yaşar Taşdemir 80
Yavuz Şentürk 54, 80
Yeni Cami Mahallesi 56, 74
Yerköy 36
Yeşilyurt İlkokulu 42
Yıldırım Özsoy 33
Yıldızeli 136, 142
Yılmaz Demirtaş 110
Yılmaz Göksoy 80
Yılmaz Güneş 109
Y. İzzettin Güney 108
Yozgat 21, 22, 28, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 52, 53, 54, 56, 62, 65, 66, 67, 69, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 93, 107, 108, 110, 119, 121, 122, 124, 127, 142, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 186, 189, 192, 193, 194, 198, 200
Yozgat Devlet Hastanesi 41, 54, 168
Yozgat Jandarma Er Okul Alayı 67
Yozgat Kız Meslek Lisesi 84
Yozgatlılar Derneği 118, 121
Yozgat Lisesi 45, 88, 91, 171
Yukarı Alagöz (Köyü) 76
Yunus Emre Altun 163
Yurdanur Türkoğlu 54
Yusuf Karakaya 91
Yusuf Ziya Altun 74
Yüksel Koç 80

Z

Zafer Altun 107, 108, 119, 120, 180
Zeki Doğan 109, 113
Zeki Koyuncuoğlu 111
Zeliha Gökçe Birol 162, 163
Zeynel Abidin Türker 111
Zeynep Birol 70